

PSALMS

Psalm ko batoga saki mu wur, se batoga sang mu guranek; psalm saki mu kari kota suanta ko gomang motam Kaem manarso, se psalm saki mu suen la ilu biguwura la nongomang motam Kaem kasursan. Ali imi te tom saki ana amilmil te bagasan, tom saki ikup ningi kapasan. Bare amilmil tom te agi, ikup tom ningi, wore ana pem-pem la Kaem nup patawu se, nangamang motam nu kasurnak, ale nu te la ira sanami se laganakko.

Kariimet bo suanta la psalm lilim me batogam, mena. King David mu suen nuam ta batogam. Se Moses, Solomon, se Korah ko kuriang alo, se Asaph Heman Ethan, kari ari imitang wur saki agotala batagorman. Se psalm saki kariimet batagorman mu nunup wetang te me aniso. Psalms ningi mu Jesus ko den yumura sang karogo balu beteman se aniso (2; 16:9-11; 22; 40:6-8; 110). Den Aleluya psalm sang ningi aniso, se ko nunguning mu Yawe nup patawuralko.

1

Kariimet diram alo se kariimet memek alo nunga den

¹ Awiriya kariimet memek nunga ikia me karo tuso,
 ale kariimet memek betesan mu nunga nomolak me karoso,
 agi kariimet den nunguning mu mel yam ko betera mu arungu me dagiso,
 mu nu amilmil ago bagarukko.

- ² Nu Yawe ko den ninguru ko amilmiloso,
ale tirom woremkalal den mu ko kuamin tugu
se lagoso.
- ³ Kari umu nu tam yu norogen te aguwa se baga
ko tom te nunguning kapa se gawa me
marakaso wore toroman.
Se nu anapeya nungurso mu am ningo la
arataso.
- ⁴ Kariimet memek mu uwuta mena.
Nuna tam gawa merang daula itugu warso
iwitata.
- ⁵ Buta se kariimet memek alo mu tutera kam te
koma memek tamonko;
nuna kariimet ningo diram mu nunga
biguwura ningi me bagamonko.
- ⁶ Mu awuk, Yawe mu kariimet ningo diram mu
nunga bagara aolak bitaruwoso;
bare kariimet memek alo mu sarenga nama-
monko.

2

*Yawe se ko kari king biya ko atumukiram wore
ko den*

- ¹ Awuk se ali sor lilim la ko kariimet
nongomang magoso se ikia memek duap
duap betemonko den kalosan?
Mu kalomon ale betemon, bare nunguning
mena.
- ² Ali sor lilim la ko supuling nongomang suan
awuman ale

- Yawe se ko kari atumukiram* mu nongorak
dun kopa ilumonko den kaloman:
- 3 “Ana nuguring bowa ningi me baganakko,
ana mayang umu batutumunak ale nunga
betenak tagi tanakko.”
- 4 Bare Yawe duruk uningi daigam baga se nunga
gusirso,
ale nunga den kolara balso.
- 5 Ale gomang maga se ining nungarso,
ale nguangara nungarso, ale balso,
- 6 “Kari ani king ko bagarukko balem mu
ani marak tuem se aninga duruk laili Zion mu
te bagoso.”
- 7 Ani Yawe den balam mu balikko:
- Nu iwita aga maonam, “Ni aninga kuriang,
se aitak ani nika niet bagasam.
- 8 Ni aninga isaru se ani ali lilim la, se ko kariimet
ago kisekko.
- 9 Se ni supuling ura ko tam aora mu te nunga
bitaruko,
ale kani iwita nunga pakakur se bilik bilik
kapamonko.”
- 10 Buta se, nina king alo, ikia sinar ago la bagar-
alko;
nina ali sor ko supuling alo, ninguru sinar
talko.
- 11 Yawe ko nguanga se kua bowa nagural ale
amilmil tualko.

---

* 2:2: Kari atumukiram mu Hebrew den te *meschiach*, Messiah.

12 Nina king alo, noko namar suwik duap ningi
 nebugura kulukalko.
 Mena mu, noko gomang magara mu tairatela
 barasuk ale ninga menawurokko.
 Ikialko. Kariimet arikaya nu nunga yumura
 kuwim ko arigisan mu amilmilamonko.

3

Kaem te la ira sanami se laganakko

(David king ko bagakaso, bare noko kuriang Absalom noko ura nu taukko ago kaeyakaso, se David Absalom ko nagu se den imi balam)*

- 1 O Yawe, ani ago ko kager kari memek suen biya!
 Nuna suen biya nunguningkiri ani agarak
 kagerawasan!
- 2 Ale nuna ani ago ko balsan,
 “Kaem nu me sangukko pa!” masan.
- 3 Bare Yawe, ni keta suanta aninga karem se ni
 aninga laudem;
 ni aninga kager menawusam ale nup biya se sokel
 aisisam.
- 4 Ani Yawe kote sail ago niasam,
 se nu ko duruk laili mu te baga se agiring
 iluso.
- 5 Ani taga anisam, ale anisam;
 ale ukiso se barasasam;
 Yawe aga bitarso se memek bo me arigisam.
- 6 Ani kager kari memek suen biya nunguningkiri
 aga laturu sapaman,
 bare ani me ta nguangasam.

---

* 3:: Absalom: 2 Samuel 15-18.

- 7 O Yawe, aninga Kaem, bares ale aga bataguru toko!
 Ni kari memek alo nogol kulukumur ale no-gore motam biagerko.
- 8 O Yawe, ni keta anananga Bataguru Ta Kari.
 Nika kariimet marak nungaruko.

4

Kari Kaem nu bitarso wore ko amilmil den

(David ko wur)

- 1 O aninga Kaem ningo diram, ani nikate airik mu agiring ilupko!
 Ani ikup memek ningi bagasam ewere te aga sangaru se aeman saparikko;
 nika gemang aisu ale aga wosenga ikiko.
- 2 O kariimet, nina tom amaru te aninga
 Kaem yawara nibiring tua ko munan mu bita talko ya?
 Ale mel duap duap nunguning mena ko kuesan mu se, kaem kawel nunup patawuwasan mu nibiring tualko ya?
- 3 Nina ninguru ikialko:
 Yawe kariimet ningo diram mu nunga balam noko mam;
 se ani Yawe arusam mu nu ani agiring ikiso.
- 4 Nina nguanga se munan memek me beteralko;
 ninga anira kuwim te taga aniral kutek mal ale nengemang motam ninguru ko ikialko.
- 5 Yawe tama bita tua mu diram la beteral,
 ale nu la kote loaga se lagaralko.

- ⁶ Kariimet suen biya esesan,
 “Awiri nanga sanguk se daiga bagara ningo ariginakko?” masan.
 Se Yawe, nika gemang lila te ka ningo nuam anananga nangimik te bitarko.
- ⁷ Se tom na inang se waen iru sor magaruk mu ani ninguru amilmilarikko.
- ⁸ O Yawe, ni la aga bitarsam, se ani terong bagasam.
 Buta se ani mel bo ko me nguangasam;
 ani taga anisam mu lila te ani kuesam.

5

Munan ningo diram ko Kaem

(David ko wur)

- ¹ O Yawe, ni aninga aira ikiko;
 de gurugu ale aga angamang niara ikiko!
- ² Ni aga King se aga Kaem, aga aira iki ale aga sangaruko!
 Ani nikate diram guranek betesam.
- ³ Yawe, ni turomola pempem aninga guranek ikisam;
 aninga aira nikate betesam ale koma ko angimik bita lagasam.
- ⁴ Ni Kaem, ni munan memek ko me amilmilasang; kariimet memek alo mu ni kerak me bagamonko.
- ⁵ Nunumi patawura ko kariimet alo mu ni kema te me bagamonko;
 mu awuk, kariimet memek betesan mu ni me nunga kuesam.

- ⁶ Den nunguning me bala ko kariimet mu ni nunga maguwusam;
ale nuguting gue ago mu se, kawel ko kariimet mu ni me ta nunga kuesam nunguningkiri.
- ⁷ Bare ani nika gemang lila biya mu te se, nika kuwim laili ningi am tairikko;
ani aimi karogo kapa se, angama ka temple laili mu tuek ale abugura kulukekko.
- ⁸ Yawe, aninga kager kari alo suen biya anisan;
buta se ni ka munan ningo diram mu te aga lage dingumur ale agarak namarko.
- ⁹ Den nuguring te arataso mu am kawel la;
nunga nongomang motam mu bo maguwura ko kiwem karogo terong mam.
Nunga nodogotak nuguring mu kuera ko mutim iwitata;
se nunga nungamili mu den kawel te balsan.
- ¹⁰ Buta se Kaem, ni koma memek nungaruko!
Nongota nunga ikia memek betesan umu nunga taliparuk se memek tamonko.
Nunga memek suen biya mu koma ko nunga karoko,
mu awuk, nuna ni kiring batagorman ko moke.
- ¹¹ Bare kariimet nika kuesan ale ni nunga sangaruko kete taisan, mu ni nunga bitarsam,
se nuna amilmilamon ale amilmil te wur ilu se lagamonko.
- ¹² Mu awuk, ni kariimet ningo diram mu marak nungarsam;
Yawe, ni nunga kuesam, ale nunga karem iwita nunga kaluwusam.

6

Kari ikup yaman biya ningi Kaem sangukko aruso

(David ko wur)

- ¹ O Yawe, ani ago ko gemang magaruk se me aga biriruwurko;
ka gemang magara te memek te me aga bitarko.
- ² Ani angimik sokel mena kaparam;
se ago ko neman bataguk se gemang aisuko;
angimik sokel yaman iki se aniso,
se ni sokel iru aisuko.
- ³ Ani angamang tuagu ikup biya;
se ni tom amaru te aninga sangaruko?
- ⁴ O Yawe, tair ale aga sangaruko;
gemang aisu ale kuera lage te bagasam mu
aga sangaruko.
- ⁵ Ni ikisam, kariimet kuera mu nika nip biya ko
balmonko me terong;
se kuera iwiwara ko kuwim te mu awiri nika nip
patawurukko terong? Mena.
- ⁶ Ani niara te angimik sokel mena saparam;
tirom suen biya aninga amononge kapa
lagoso,
se aninga anira kuwim pupurut pagoso.
- ⁷ Ani angimik ko kager kari suen biya, se ani nia
mo lagasam,
ale amotam kui laga muruwuram, se ani sor
arigeikko me terong.
- ⁸ Nina kari memek, tagi talko!
Mu awuk, Yawe aninga niara ikiam.

- ⁹ Ani nu aga sangukko aurem,
se ikiam ale agiring iluwam.
- ¹⁰ Se aninga bita maguwura ko kari mu
nguangara dolara nunga iramurok se non-
goma kaluwu namamonko.

7

Kari Kaem ko tutera ningo te sangukko niaso

(David nu Benjamin ko kari Cush munan beteram
wore ko iki se wur imi iluwam)

- ¹ O Yawe, aninga Kaem, ni aninga yumura kuwim;
kari aga momonko aga karowasan,
se aga sangaru ale aga bataguru toko.
- ² Mena mu, nuna lion iwita aga
batutumumon se katir katir kaparikko,
se kariimet bo aga sangukko mena.
- ³ O Yawe, aninga Kaem, ani memek i bo bitirik se
ko ikup angimik te aniruk,
- ⁴ agi aga tiran yawara ikup te bitirik,
agi aga kager kari duap mena nunga bita
maguwurik mu asele,
- ⁵ am agarkiwer se, aga kager kari aga ilumon ale
aga momon maguwumon ale ali te aga sapa-
mon se kua namarikko.
Bare ani memek bo me beteram.
- ⁶ Buta se Yawe, gemang memek te bares
ale kari agarak bita karowasan mu nunga
maguwurko!
Aninga Kaem, munan diram mu ko sokel ago
baluko.

- 7 Se mu ko, ni kariimet suen la kimik duap te
nunga bolala awur ale
nika daiga kuwim kualala mu te baga se
- 8 suen la nunga tutia saparko.
Ale Yawe, aninga munan diram mu ko aga wetang
saparko, O Kaem Kalel Biya.
- 9 Kariimet memek alo imi nunga munan
memek mu menawur se kariimet ningo mu
terong bagamonko,
mu awuk, ni munan diram ko Kaem;
ni kariimet nunga ikia nunga nongomang motam
ko iki sapsam.
- 10 Kaem Kalel Biya mu aninga karem;
nu kariimet nongomang diram mu nunga
sanganu taso.
- 11 Nu tutura ura diram la beteso;
nu pempem ko gomang magara wetang
saposu.
- 12 Se kariimet bo me giris palaguk mu sinar
taukko:
Kaem ko batir kore iluwam, ale ko daga wol tagi-
ram ale sinar ago bagoso.
- 13 Nu kager ko mel nungam burangaram,
ale gatu kore tamatama mu gi awuram se
aniso.
- 14 Iki! Kari memek alo ikia memek bete-
monko ko ikia tasan,
kawel betemonko ko den nungursan,
- 15 ale kari saki te ningi dagulamonko mutim isan,
bare mu nongota aking ningi dagulasan.
- 16 Nuna nongota nunga ikia memek betesan umu-
tang te memek to gilingisan;

ale nongota kager daong betesan mu aking
peleso nongota nunga moso.

- ¹⁷ Ani wur te Yawe Kaem Kalel Biya mu nup
patawurikko,
ale noko munan diram la mu ko amilmil
tuekko.

8

Kaem nup biya mu kari nup biya tuam

(David ko wur)

- ¹ O Yawe, anananga Biya,
nika nip biya ali lilim iramuram!
Se taiti gomang lilim te nika nip biya wetang
awurem.
- ² Ni kuriang gotektek nuguring te nup biya tasam,
ale mu nika sokel aora garagar mu wetang
saposo,
se kariimet ni kerak barimawara mu nuguring
menaso.
- ³ Tom ani taiti gomang te loagasam
ale nika kiting kiwol sige se baras nunga
kuwim kuwim te nunga awurem mu
arigisam,
mu ani ikia tasam:
- ⁴ Bare ana kariimet mu anape mel nunguningkiri
se
ni ana mel biya ko nanga betesam, ale
ninguru nanga bitarsam?
- ⁵ Ni keta nimi ari se nanga nungem,

- ale am nika* bowa ningi nunguningkiri
nanga awurem,
ale nikim se nup biya nangarem.
- ⁶ Ni mel suen la ana nabowa ningi awurem,
ale ana bitarnakko balem:
- ⁷ sipsip se bulmakau,
se giarum ningi ko melmasak,
- ⁸ se inangnang binga geragasan,
se wal se mel suen la gagi ningi geragasan,
mu bitaru sapanakko balem.†
- ⁹ O Yawe, anananga Biya,
nika nip biya ali lilim iramuram!

9

*Kaem ko sokel garagar se ko kiwem ningo ko
amilmil wur*

(David ko wur)

- ¹ O Yawe, ani angamang motam lilim la te ka nip
patawurikko;
ani nika kiwem bibiya duap duap beterem
wore ko balikko.
- ² Ani angamang motam ningo te nika amilmi-
larikko;
O Kaem Kalel Biya, ani wur te nika nip
patawurikko.
- ³ Aninga kager kari ni karkaman ale naguman
peleman;
nuna dagulaman ale mena namaman.
- ⁴ Mu awuk, ni aninga munan ningo wore ko aga
atumu sangem;

---

* **8:5:** Hebrew den te *elohim* “gods, God”. Greek den te mu iwita guruguman se aniso: engel alo nobowa ningi. † **8:8:** Genesis 1:28.

ni ka daiga kuwim mu te daigem ale tutura
ningo bitawasam.

⁵ Ni sor saki ining nungarem ale kari memek alo
nunga maguwurem;
ni nunga nunup siwu saperem se menara
biya menaram.

⁶ Kager kari alo mu memek ko memek,
kumik menara mena owore nunga maguwu-
ram.
Ni nunga wonong lilim la menawu saperem;
se kariimet sor umu ko nungamili sapa na-
marukko.

⁷ Yawe mu nu Kaem pempem baga lagoso;
nu kiwem ningo ko kua tui lagoso.

⁸ Ale nu kariimet suen la munan ningo diram te
nunga tuterukko;
nu tutura ningo te kariimet nunga bituokko.

⁹ Yawe mu kariimet nunga bita
maguwusan wore nunga yumura kuwim,
ikup tom te nu nunga manga gek am.

¹⁰ O Yawe, awiriya nika nip ko ikiso, mu nu ko
loagara mu nikate la beteso,
mu awuk, awiriya nikate la loaga lagoso mu
ni biring gurugu me tui arigem.

¹¹ Yawe Zion bagoso;
wur iluwal ale nup patawuralko!

Noko kiwem bibiya beteram mu sor saki nunga
ningi balu paogalko.

¹² Nu kariimet ikup yaman giwasan mu nunga me
buring gurugam, mena;

nu nunga niara ikiam ale kariimet nunga
bita maguwusan mu koma memek
nungarukko.

13 O Yawe, kariimet awiriya aninga bita maguwu-
san ewere nungarkiko!

Ago ko neman bataguk se kuera mutim kur-
ing te aga patawu toko!

14 Se ani nika nip biya Zion ko kariimet nongoma
te balu pagik ale

ni aninga sangaru taem wore ko amilmil biya
bitirikko.

15 Sor saki nongota nunga mutim iluman wore
ningi dagulaman;

nunga nusuwik mu nongota nunga dagarok
kaluwu beteman mu ningi soraram.

16 Yawe kota ko munan diram mu te numi wetang
saparam,

se kariimet memek alo mu nongota nunga munan
mu giris palagam ale nunga taliparam.

17 Kariimet memek alo mu kariimet kuera nunga
sor te namamonko,

kariimet Kaem nubiring tuman mu suen la
karogotala.

18 Bare nu kariimet nungumik mel mena mu me
ta nunga kuamili saparukko;

se kariimet ikup gi se nukote loaga lagasan
mu nu nunga sangukko.

19 Yawe, baresko! Ni kariimet bo ari sager se me
ka kiarukko;

sor suen la ni kema te taimon se nunga
tuterko.

20 O Biya, ni nguangara aromemek te nunga maguwurko;
sor suen la nunga kasuru se ikimon, mu nuna ali ewere ko kariimet yam.

10

Kaem kariimet ikup memek ningi bagasan wore kari memek nuguting te nunga bataguru taukko ko wosenga

- 1 O Yawe, ni awuk se bagara suwuta?
Kariimet ikup arigisan bare awuk se ni me kasagasam?
- 2 Kariimet memek alo nunumi patawusan,
ale nunga ikia memek mu dagarok iwita nun-
gursan ale
kariimet kituwura guat te ilusan.
- 3 Nuna nunga ikia memek mu ko nunumi patawu-
san ale
nunga sikisaki kawel te mel gemasan mu
nunga atumu sangorsan;
bare nuna Yawe nubiring tusan.
- 4 Nuna nunga nusupuling lagara te Kaem mel yam
ko betesan,
ale nongota nunga ikia nongomang karo tu-
san.
- 5 Nuna mel suen biya betesan mu terong la aratu
saposi,
se kualala biya namasan ale nika munan nu-
biring tusan,
ale nunga kager kari mu nunga nusuwik
sapsan.
- 6 Ale nongomang ningi la balsan, “Ana sokel ago
bagasan;

bo me ta nanga bita maguwurokko,” masan.

⁷ Nononga nuguring mu bala memek se kawel
karogo terong mam;
nungangara ko den nungamili kopa te aniso.

⁸ Nuna wonong duap te yumusan ale loaga gu-
ruguwa,
kariimet yam am ngual nunga ilusan ale
nunga mosan se kuesan.

⁹ Ale lion iwita yumusan ale kariimet
nongota nunumi sangarmonko me terong
wore nunga loaga guruguwa,
nunga ilusan ale nunga guratasan nongorak
namasan.

¹⁰ Se kariimet mu memek biya arigisan ale maga
namasan;

kiwem mu te kariimet moa nobowa tugusan,

¹¹ ale balsan, “Kaem koma motam
kaluwuram ale mel imi me ari ko ikiokko,”
masan.

¹² O Yawe, bares ale kasager lulumerko!
O Kaem, kariimet ikup ningi bagasan ewere
nunga sangaruko!

¹³ Nuna awuk se ni Kaem mel yam ko ka betesan?
Ale balsan, “Nu ananangate mel bo me
bitirukko pa!” masan.

¹⁴ Bare O Kaem, ni kariimet umu nunga
ikup yaman ko niara mu arigem ale koma
bitarko;

kariimet nungumik saonga mena mu nikate la
loaga lagasan,
mu awuk, ni kariimet nungumik nokotam
mena mu nunga sangorsam.

- 15 Ni kariimet memek mu nunga nosokel
menawurko!
Ale nunga kiwem yumura nunguning
umu ko koma ikup yaman ninguru ninguru
nungaruko!
- 16 Yawe, ni King ko butata pempem baga lagasam;
se kariimet ni mel yam ko ka betesan mu nika
ali te mena namamonko.
- 17 O Yawe, ani ko ikisam, ni kariimet
memek ningi baga se kete niasan aisan mu
ni nuguring ilup ale nongomang motam sokel
tuiko.
- 18 Ale ni kuriang marmar se kariimet kituwura
kuat mu nunga sangaru
se ali ko kariimet memek mu udagi me nunga
nguangamonko.

11

*Kariimet ningo diram mu Kaem ilak baga-
monko*

(David ko wur)

- ¹ Yawe mu aninga yumura kuwim.
Se nina anape ko aninga manorsan,
ani inangnang iwita bingek nama
duruk duap ningi yumurekko aga manorsan?
- ² “Arikko!” masan. “Kari memek nunga
daga wol tagi muruwuman ale yumura la
kariimet ningo diram aolak iluwasan mu te
nunga momonko bagasan.
- ³ Munan ningo ningo ko nukuri maga
saparam imi mu kariimet ningo diram mu
awuk betemonko? Mena.”

- ⁴ Bare ikialko. Yawe ko temple laili ningi bagoso;
 nu ko daiga kuwim te kualala bagoso.
 Nu loagoso ale kariimet ninguru nungarki kutuwuso.
- ⁵ Nu nungarkoso ale kariimet ningo diram mu nunga amilmiloso;
 bare kager daong ko kariimet memek mu me nunga kueso.
- ⁶ Noko gomang magara mu tama iwita sisuwurok se nungumik kuali kaparukko;
 se daula bo kowar biya mu nunga maguwurokko.
- ⁷ Mu awuk, Yawe mu ningo se diram;
 nu munan diram la anirukko kueso,
 se kariimet munan diram la betesan mu nu arigimonko.

12

Tom memek ningi saonga ko niara

(David ko wur)

- ¹ O Yawe, nanga sangaruko!
 Imi te kari ningo nuam bo ta me bagoso;
 se kariimet nongomang ningi nunguning mu mena tala.
- ² Kariimet suen la nunga saki den kawel nunga manorsan;
 nuguring te den welang balsan,
 bare nongomang ningi kawel biya aniso.
- ³ Buta se Yawe, kariimet den welang kawel
 nuguring te aratuwoso mu nuguring kaloko!
 Ale kariimet nunumi patawu se anira mu betela nuguring kaloko!

⁴ Nuna balsan, “Anananga munak den te anapeya
mel ko kuesan mu tanakkowo.
Kari bo ta ana nagiring me kalokko;
ana aguwaya balnakko mu am balnakko,” ma
balsan.

⁵ Bare Yawe iwita balso,
“Ani kariimet kituwura nunga bita maguwusan se
nongota nunumi sangarmonko me terong,
mu nunga niara kikira ikiem;
ale aitak barasik ale kariimet memek mu nugut-
ing te nunga giek ale nunga bituekko.”

⁶ Se Yawe ko den mu nunguningta se nikim gara-
gar,
silver tom seven ko, tama kowar tamatama mu te
kaisan ale
palungursan se nikim kapawoso wore toro-
man.

⁷ Se Yawe, ana ikisan, ni kariimet memek
mu nunga, nanga bitaru se pempem ningo la
baganakko.

⁸ Tom kariimet kilek memek mu kilek ningo ko
balsan ale nup patawusan,
mu kari memek alo mu aratasan ale ali
eresan ale nunumi patawu patawu geragasan.

13

Kaem ko saonga ko niara

(David ko wur)

¹ O Yawe, ni tom awila nunguningkiri ani ago ko
kamili saparukko?
Ni tom awila nunguningkiri ani ago ko kema
kaluwurko?

- ² Ani tom awila nunguningkiri ikia aga moa la-
garukko?
ale tirom woremkalal angamang bataga la-
garukko?
Tom awila nunguningkiri aga kager kari aga
maguwu lagamonko?
- ³ O Yawe, ni aninga Kaem,
kema gurugu aisu ale agiring ilupko!
Aga sangaru se ani me kuerikko;
- ⁴ kager kari alo balmon, “Ana ka sokel menawu-
man,” mamon,
ale amilmilamon, “Ni dagulem,” ma aga bal-
mon bore ko.
- ⁵ Bare ni ani ago ko kua lagasam mu ko ani anga-
mang ningi nunguning aso;
ale kager kari nuguting te aga bataguru toko
mu ko ani amilmilasam.
- ⁶ Yawe, ani wur iluwek ale nip patawurikko,
mu awuk, ni ani ago ko ningo la bita lagasam.

14

Kariimet bo Yawe doleng sapara me ikiso

(David ko wur)

- ¹ Kariimet ikia sinar mena mu balsan, “Kaem
mena!” masan.
Nunga ikia maga saparam, se nuna munan suen
la betesan mu am memek la betesan;
ale bo ta munan ningo me beteso.
- ² Yawe duruk wonong te baga se loagoso
se ko kariimet lilim nongote tai kaposo,

nu bo i ikia sinar karogo se nukote la motam
bita lagoso wore arigokko loagoso.

³ Bare mena. Nuna suen la lage ningo nubiring tui
muruwuman,
ale suen la kilek memek te kapa sapaman,
ale bo ta munan ningo bo me bitawoso, am
mena biya.

⁴ Se kariimet memek bitawara mu awuk? Nuna
me ari ikimonko e?
Nuna aninga kariimet bread nokoyam nunga bita
maguwusan;
ale Yawe ko ikia me tasan.

⁵ Bare nuna ninguru nguangamonko,
mu awuk, Kaem kariimet ningo diram bete-
san mu arungak bagoso.

⁶ Nina memek betera ko kariimet alo, ikialko!
Nina kariimet kituwura guat nunga ikia bagara
parusuwural maguwuralko taisan,
bare Yawe nunga bitarso.

⁷ O saonga! Aga angamang mu saonga bo Zion
barasuk ale Israel kariimet nunga san-
gukko!

Tom Yawe ko kariimet nunga sanguk se aking
daiga bagara ningo arigimon,
mu Jacob ko digo nongomang motam nungeruk se
Israel kariimet amilmilamonko!

15

Awiri Yawe ilak bagarukko terong?

(David ko wur)

¹ O Yawe, awiri nika kuwim laili nunguning mu
ningi kasu nagurokko terong?

Awiri nika duruk Zion mu te bagarukko terong?

- ² Mu awiriya ko bagara aolak diram la,
se munan diram la beteso;
noko kuring te den nunguning la arataso,
umutang ni kerak bagarukko terong.
- ³ Nu saki alo me nunga balu maguwuso;
ale saki alo nungumik te memek bo me
beteso;
ale saki alo nubiring ko den me balu balu
geragoso.
- ⁴ Nu kariimet memek nunga me kueso;
bare nu kariimet Yawe ko kuring karo tusan
mu nunga kueso.
Nu mel bitirukko balso mu eng am butata beteso,
bitiruk ale ko ikup giokko agi mu me ko
nguangoso, am beteso.
- ⁵ Nu bo manga te sangarso mu koma tuam
uwutatala aking taso, marir manga bo karogo
me taso;
ale nu kariimet saki alo nungumik den mena, mu
nunga bita maguwurokko
gomang kulukursan ale manga mel te diasan
bare mu me taso,
ale munan mu me beteso.

Awiriya kiwem imi karo saposo, kariimet umu-
tang gek am bagoso.

16

Yawe mu marak ningo bagara ko lage suanta
(David ko wur)

- ¹ O aga Kaem, aga bitaruko,

mu awuk, ani nika ningi aga yumura kuwim
ningo arigem.

² Ani nu manorsam, “Ni aninga Kari Biya;
ni mena mu, ani ningo bo me arigekko.”

³ Ale nika kariimet ali imi te mu nunga balsam,
“Nuna ningo, se ani nunga amilmilasang.”

⁴ Bare awiriya kaem kawel nogowom karowasan
mu,
ikup numi awote nunga morukko;
ani nunga tama bita nunga kaem nungara mu
ningi me bagarikko;
ale nunga kaem nunup me ta patawurikko.

⁵ Yawe, ni aninga mel ningo ningo suen biya;
ni aninga ali welang ningo, aga tammanga mel
suen la te ningo la aragoso iwita.

⁶ Ni ani ka munan suen la aistem mu am
yawarakala nunguningkiri,
se ani ninguru ko amilmilasang.

⁷ Ani Yawe ko nup patawurikko, mu awuk, nu ikia
ningo ani aisiso;
ale tirom karogotala aga kiti guruguso.

⁸ Ani pempem la Yawe te ira sanamasam;
nu ani agiting duap ningi aga iluso,
bore te se ani gek am bagasam.

⁹ Ale bore te se, aninga angamang motam lila aso
se ninguru amilmilasang;
ale aninga adera angimik me maga
namarukko tala,

¹⁰ mu awuk, ni ani nika kari, ni bowa ningi la
lagara, mu agarkiwer se,
kuera mutim ningi me kua iwi namarikko.

11 Ni marak pempem bagara ko lage aga kasur-
sam;
se ani ni kerak amilmil te baga se,
ka kiting sengam mu te ningo la pempem
bagarikko.

17

Kari kumik den mena wore ko wosenga

(David ko ngatang bo)

- 1 O Yawe, ani memek bo me betera,
se aga wosenga ewere iki ale aga sangaruko!
De gurugu ale ikiko, ani nunguningta balsam.
- 2 Nika motam sinar mu te ani aga gurugu
patawur ale ani angimik den bo mena mu ko
aga wetang saparko.
- 3 Ni tirom tair ale aga angamang motam
ningi tatager, mu ni memek bo me arikko;
ani agiring te den kawel bo me aratam.
- 4 Ani nika den ilukuawukasam,
ale kager daong ko kari nunga munan kawel
mu te me dagulukasam tala.
- 5 Ani pempem nika molak diram la karo
lagakasam, ale katir me paguwukasam.
- 6 Aga Kaem, ni ani agiring ilusam, bore te se
aninga aira nikate betesam;
de gurugu ale agiring ikiko.
- 7 Kariimet kager daong ko nagusan kete
taisan mu ni ka kiting te nunga iramursam.
Butatala, ka kua aisa ko munan ningo mu
wetang sapar ale te aga sangaruko.

- 8 Nika motam ko ninguru sinar tasam iwitatata,
aninga sinar toko;
tarak nuam ko luman te ko gotek nunga ereso
iwita, aga ira kaluwurko.
- 9 Aga bitaru se kari memek me aga maguwu-
monko,
mu awuk, kari memek nunguningkiri aga
talurman bagasan.
- 10 Nuna bo kua tuata ko munan me ko ikisan;
nuna nunumi patawura ko den balu lagasan.
- 11 Nuna ani te bagasam mu ko ikiman ale aga
laturu gilingiman,
ale aga ilu talipamonko kimi bitawasan.
- 12 Nuna lion iwita yumuman ale inang
moa namonko karanga sipa se loa-
gakuawuwasan.
- 13 Yawe, bares ale nongorak kagerer ale nunga
menawurko;
ka batir te kari memek nunga moar ale aga
bataguru toko.
- 14 Nika sokel aora garagar mu te aga sangaru toko.
Nononga ikia nongomang motam mu na
nokoyam ali ewere ko melmasak te aniso;
buta se nunga memek koma mu inang iwita
ninguru nungaru se namon ale nutagu la-
garukko,
nunga kuriang imas gue te koma suanta tala
bitarko.
- 15 Se ani mu angimik den mena, owore te se ani
nika motam te bagarikko;

se tom ani maragarik mu aninga angamang
motam amilmilarukko,
mu awuk, ani nika kiwim te kerak bagasam.

18

*Kaem king David ko niara ikiam ale saongam
wore ko amilmil den*

(Yawe kager kari alo nuguting te se Saul kuting te
ko ura kari David bataguru tam se David wur imi
batogam)*

¹ O Yawe, ani ninguru ka kuesam;
ni sokel ani aisisam.

² Yawe mu aninga manga gek am, aninga bitua gek
am, se aninga bataguru ta kari;
nu aninga Kaem, manga biya bo iwita,
se ani kararasam ale aga kager kari memek
nunga ko te yumusam.

Nu aninga karem, se aninga sokel.

³ Aninga niara Kaem nup biya kote beterem,
se nu kager kari nuguting te aga bataguru
tam.

⁴ Ani kuera mayang aga taliparam;
lom biya aga ira kaluwuram.

⁵ Kuera mateng ko mayang aga talipi saparam;
dagarok iwita aga iluwam.

⁶ Se ani angamang uririkira sipira mu ningi Yawe
aurem,
aninga Kaem aga sangukko kote niarem,
se nu ko temple ningi baga se agiring
ikiam ale dogowa gurugam ale aga niara
ikiam.

---

* **18:** 2 Samuel 2:1-51 arikko.

- 7 Noko gomang magara mu ali sisuwuram
se duruk bibiya yukuman.
- 8 Ale tama bur kuamuru gogong te aratukaso;
ale tama kuamili korang te buluk buluk
makaso, ale melmasak kai kai namakaso.
- 9 Nu taiti gomang kaogam ale tai kaparam;
se taiti nuwi kaetam mu sowek bowa ningi
anikaso.
- 10 Engel cherubim bo nu giam ale ilak bingam
taiso iwita tairam;
ko ariga marir bo luman karogo iwita nu giam ale
ilak tairatela tai kaparam.
- 11 Tuwik ko taiti nuwi kaetam mu ningi numi
kaluwuram,
taiti nuwi ko tiromorom mu nu lautam.
- 12 Noko kumik nikum biya taiti nuwi ningi
nikim kapakaso, ale pure iwita biliwilik
makaso,
ale tuwik muguri bibiya iwita kapakaso.
- 13 Yawe ko nup kuali biya mu duruk
wonong te baga se sokel karogo aikaso se pure
iwita pagakaso.
- 14 Ale pure nikum mu gatu iwita bitakaso se kari
memek nunga parusuwukaso.
- 15 O Yawe, ni iningirem se kamuru te daula aratam
ale gagi kuring kauram se
saun manga wetang te aratam;
se ali ningi ali ko nukuri ilukuawuwaram mu
wetang te aratam tala.
- 16 Yawe kualala baga se kuting garukam ale aga
tagi patawuram;
gagi biya aga iram, bare nu aga tagiram se
bausem.

- 17 Aninga kager kari mu gek am nunguningkiri,
se ani nunga kiarikko me terong;
bare nu nuguting te aninga bataguru tam.
- 18 Ani tom memek ningi kaperem se
kager kari taiman agarak kagerman,
bare nu aga saongam.
- 19 Nu aninga saongam ale kuwim ningo te aga
beteram;
nu aninga kueram ale aga bataguru tam.
- 20 Ani munan laili karo tuem, se Yawe koma ningo
aisam;
ani memek bo me beterem, se nu marak
ningo aisam.
- 21 Ani noko munan diram la karem;
ani munan memek bo me beterem, ale abir-
ing me gurugu tuem.
- 22 Ani pempem la noko munan mu angama sen-
gem ko aniso,
se kuring me kulukurukasam.
- 23 Ani noko motam te angimik ikup bo mena;
ani aimi ko ninguru sinar tokasam, ale
memek bo me bitakasam.
- 24 Se Yawe aninga munan laili arigam ale koma
ningo aisam;
mu awuk, ani noko motam te diram la
bagakasam.
- 25 O Kaem, awiriya ni ko ko kua kaposu,
mu ni ka kua kapara ko munan mu kote bete-
sam;
se awiriya munan ningo beteso,
mu ni ka munan ningo kote betesam.

- 26 Awiriya munan diram la beteso, mu ni munan diram mu ilak betesam;
bare awiriya munan daeldel bita lagoso,
mu ni aguwaya nu bitarko mu nikate mu am mel gotektir.
- 27 Mu awuk, ni awiriya numi karogo kaposo, mu ni sangaru tasam;
bare ni awiriya numi patawuso, mu ni ilak kapasam.
- 28 Nigita, O Yawe, ani nikinang aisisam;
aga Kaem, ni aninga tiromorom bataguru sapsam ale nikitim aisisam.
- 29 Ni te mu ani aga kager kari memek alo am nunga menawurik nongorak pelerikko;
ni aga Kaem abiring ko bager, mu ani kager mu ko lauta am parusuwurikko.
- 30 Kaem ko munan mu ningo se diram;
nu mel bo bitirukko balso mu nu eng karo tuso;
se kariimet nu kararasan mu nu nononga karem bagoso.
- 31 Kaem bo awuk wore Yawe iwita bagoso? Mena. Nu kota suanta Kaem se nanga Manga Gek am.
- 32 Kaem kota sokel aisiso ale aga bitarso.
- 33 Nu aninga asiwik sokel tuso,
se ani deer iwita duruk kuamuru te araga sanamasam.
- 34 Nu kager aga kasurso, ale agiting sokel tuso,
se ani daga wol aora biya mu tagisam.
- 35 O Yawe, kager ningi ni keta aninga saonga karem bagerem;

- nika kiting sengam te agiting duap ningi aga iluwem;
ni kua kaperem ale nup biya aistem.
- ³⁶ Ni aninga lage nungem ale ulaluwurem,
bore te se ani asiwik ponor te me gurikirem.
- ³⁷ Ani aga kager kari nunga karem
nongorak namerem ale nunga iluwem;
ani ninguru nunga maguwurem ale nunga menawurem.
- ³⁸ Ani nunga ita parusuwu asiwik duap ningi
nunga beterem;
udagi barasamonko koma mena.
- ³⁹ Ni kager ko sokel ani aistem;
ale aga kager kari arungu kapa adeleng duap
ningi nunga awurem.
- ⁴⁰ Ni uwuta beterem se ani nodogotak ali karogo
irem ale nunga menawurem.
- ⁴¹ Nuna saonga ko niaman, bare kariimet bo
nunga sangukko mena;
nuna Yawe kote niaman, bare nu nuguring me
iluwam.
- ⁴² Ani ninguru nunga maguwurem se
kupkup marir gi karogo namoso iwita arata-
man;
ale lom gege iwita lage te nunga warem.
- ⁴³ Ni aga kager kari memek alo nuguting te aga
sanganu taem;
ale ani sor suen biya nunga supuling biya ko
aga beterem.
Se kariimet ani me nunga ikia mu aitak ani abowa
ningi bagasan.
- ⁴⁴ Nuwi saki ko kariimet aninga aip biya ikisan,

ale nguangasan ale taisan nubugura
kulukuru ani aisisan.

45 Nuna nguanga nguanga nunga yumura
kuwim aora mu bita bita aningate taisan.

46 Ikialko, Yawe pempem bagoso!
Nu aninga Manga Gek am, se aga Saonga;
nup biya pempem anirukko!

47 Nuguta nu Kaem, aninga luan taso,
ale sor saki nunga gi ani abowa tuguso,

48 ale kager kari nuguting te aga tagi batagarso.
Yawe, ni aga kager kari nongoma te nup biya ani
aisem;
ni aninga sangem se aga kager kari me aga
moman se kuerem.

49 Buta se ani sor saki ko kariimet nongoma te nika
nip biyala patawurikko;
ale nika nip patawu se wur iluwekko.

50 Kaem ani king ko aga balu beteram se bagasam;
noko kua nangara kumik menara mena mu ani
David se aga kuriang gue lilim la pempem
nanga iramuram.

19

Kaem lage suen biya te ikia ningo nanga kasurso
(David ko wur)

1 Taiti gomang kualala aniso mu Kaem ko ningo
nanga kasurso;
melmasak taiti gomang te mu Kaem ko kiwol
wetang te saposo.

2 Kowarkalal suan suan mu mel imi suen la ko
nanga kasuruwoso;

tirom suan suan karogotala ko nanga kasuru-
woso.

³ Kowarkalal se tirom nungumik nuguring mena,
se mel imi ko balmon se me ikinakkowo.

⁴ Bare nunga nuguring ali lilim te geraga saparam;
nunga den mu sor suen la te geragam.

Taiti gomang te Kaem worem ko kawam bo kao-
lam.

⁵ Worem turomola basu arataso mu
kari bo imet iru tam ale ko amilmil te ko
kawam beteso ale arataso iwita;
agi kari bo kolara nagura imi ko nagurokko
numi nungurso burangoso iwita.

⁶ Worem taiti duap koma sang te duap beteso ale
nama koma sang te kaposo;
mel bo ta noko kowar ko yumurokko yam me
terong, mena.

⁷ Kaem ko munan den mu yam
dirkiryam, se marak iru nangarso;
noko den balam mu ana te ira
sanamanakko, se awiriya ikia ko tukunan-
gaso wore ikia tuso.

⁸ Kari Biya ko den mu munan ningo
nangarso, se awiriya karo tuso mu
amilmiloso;
noko den gilalong mu yawarakala
nunguning se nikinang ningo nangarso.

⁹ Awiriya Yawe ko kua kaposo mu kilek ningo
beteso,
se kilek umu pempem ani lagarukko;
den nu balso mu ningo la,
se diram nunguningkiri.

- 10 Kaem ko den mu mel ningo ningo suen biya
nunga kia saparam,
ali imi ko mel duap duap mu yam nunga kia
saparam nunguningkiri;
buta se den imi mu ana nangamang ninguru
tunakko.
- 11 Yawe, nika den mu ani nika ura kari ikia ningo
aisiso;
ani nika den karo tusam mu te ni aninga daiga
bagara ningo aisisam.
- 12 Bare awiri kota ko memek suen la ko iki saposo?
Mena.
Buta se ani munan memek sang beterem
wore me ko ikiem agi, angamili saparam agi
mu, ni siwu aisuko.
- 13 Ale aga sangaru se memek ko iki se wore am
ngual me bitirikko;
aga sangaru se munan memek mu me aga
bituokko;
uwuta aga bitar mu ani ni kema te memek biya bo
mena, ningo la bagarikko.
- 14 Aninga agiring te den, se aninga
angamang motam nunguning, mu ningo la ni
kema te anirukko.
O Yawe, ni aninga Manga Gek am se aninga
Sangaru Ta Kari.

20

Ikup kam ningi Kaem te la ira sanamanakko

(David ko wur)

- ¹ Tom ni ikup ka iramurokko agi mu, Yawe nika
sangukko;

- anananga nangamang Jacob ko Kaem mu
nika sinar taukko!
- ² Nu ko temple biya te baga se ka sangukko;
nu ko wonong Zion te baga se ka bataguru
taukko!
- ³ Nu ni tama bita nu tuata mu nu ko kuamin ares
maukko;
nika tama suen la mu nu gomang tuokko.
- ⁴ Nu mel suen la ni ko kuesam mu yam kisokko;
ale ni ura bitarko ko ikia towasam mu ka
sanguk se ningo la bitarko.
- ⁵ Buta se tom ni kager menawur ale marirer mu,
ana ni marirerem mu ko amilmilanak ale
nanga Kaem ko nup patawunakko.
Anananga nangamang mu Yawe nika gu-
ranek suen la iki karo kisokko.
- ⁶ Aitak ani ko ikiem, Yawe nu kota king baongam
mu sangarso;
nu ko sor laili duruk wonong te baga se noko
ngatangara ikiso;
noko sokel te nu sangarso se nu kager suen la
te mariroso.
- ⁷ Sor saki nunga kager ko mel, karis se
horse suen biya, mu te ira sanamasan;
bare ana mu Yawe anananga Kaem mu te ira
sanamasan.
- ⁸ Se nuna mu sanami turutuwumon ale dagulam-
onko;
bare ana mu mariranak ale sail karogo sana-
manakko.
- ⁹ O Yawe, ni king sangaru se nu marirarukko!
Tom ana nika arunak mu ni anananga san-
garuko!

21

Kaem king saongam se ko nup patawura ko den

(David ko wur)

- ¹ O Yawe, ni ka sokel king tuem se king nika ko amilmiloso;
ni nu sangem se nu kager te mariraram mu ko ninguru tala amilmiloso!
- ² Mel nu ko kuakaso ale gomang tuikaso
mu ni maingkala tuikasam;
se mel ko kuakaso ale nika
ngatangarukaso mu ni karogo la tui saperem.
- ³ Ni nu kote tairem ale marak ningo tuem;
ale king ko kitigat gold te nunga mu supuling tugumem.
- ⁴ Ni nu marak tuiko balam se ni marak tuem;
ale marak tom maiya biya бага lagarukko mu tuem.
- ⁵ Ni nu sangem se nu nup biya wore tam;
noko nup biya se ko sokel mu ni nu tuem.
- ⁶ Ni nu ninguru nunguningkiri kiwem ningo kote beterem,
ale ni kiwem mu butata bita se lagerko.
Ni nu kumik duap te bagasam se nu ninguru amilmila lagoso.
- ⁷ Yawe Kualala Biya, king nika ko gomang ningi nunguning aram.
Ni pempem la gemang lila king tui
lagasam, se nu te sokel karogo sanami lagoso.
- ⁸ Nika kiting mu kager kari kasik la nunga ilu-wokko;
nika sokel mu kariimet ni me ka kuesan mu nunga menawurokko.
- ⁹ Tom ni wetang te aratu mu, tama

- melmasak kai saposo iwita, kager kari mu nunga menawurko.
 Nunguningta Yawe, ni gemang magaruk se kager kari mu nunga ira nongorak kapar se kasik la tama nunga kanirukko.
- ¹⁰ Ni kager kari mu nunga kuriang nunga moar se kuemon,
 se nunga taleng girigir bo ta ali imi te udagi me bagarukko.
- ¹¹ Nuna ikia kalomon ta, den kalomon ta, bare nuna me ta ka kiamonko.
- ¹² Mu awuk, ni ka gatu nongote sapar se nuna nagumonko.
- ¹³ O Yawe, nika sokel aora garagar;
 se mu ko wur ilunak ale nip kualala biya patawunakko.

22

Kari ikup karogo ko aira, se aking Kaem nup patawura ko den

(David ko wur)

- ¹ Aninga Kaem, aninga Kaem, ni awuk se biring gurugu aisem?*
- Ni awuk se aninga aira me ikisam, ale awuk se ani me aga sangorsam?
- ² O aga Kaem, ani woremkalal ka arusam, bare ni ani agiring me ilusam;
 aking tirom ai lagasam, aeman me sapasam.
- ³ Bare ni King, keta laili nunguningkiri;
 ana Israel suen la ni nip patawusan.

---

* **22:1:** Matthew 27:46 ago arikko.

4 Nanga taleng girigir ni ko ko nongomang ningi nunguning aram,
se ni memek ningi nunga sangem ale nunga giem.

5 Nuna nikate niaman, se ni nunga sangem;
nuna ni ko ko nongomang ningi nunguning aram,
se ni me nunga bita tokasam, am nunga sangarukasam, ale nunga giem.

6 Bare ani kariimet iwita mena, ani ali ko malalok iwita;
kariimet suen la ani agarki maguwusan ale aga gusisan.

7 Ale suen la agarkasan mu den kolara balsan,
ale nusumulak daleluwu sapan ale nusupuling sapa gilingisan.

8 Ale aga manorsan, “Ni Yawe ko gemang ningi nunguning masam, bare awuk se me ka sangarso?”

E nu nika kueso, mu awuk se me ka sangarso?”
iwita aga balu gilingisan.

9 Bare ni keta ani ayam tuagu ningi yawarakala aga sinar taem se bilangerem;
ale tom ani amin nowakasam mu ni ninguru aga sinar tokasam.

10 Ani bilanga se la, ni ko ko angamang ningi nunguning aram;
se ni aninga Kaem bagerem tai aitak.

11 Ani ikup aga iram, se ni ani me aga bitarko!
Ani kariimet ito aga sangukko mena.

- 12 Bulmakau diwang iwita aga taluluru gilingi-
man;
nuna sokel ago nunguningkiri, Bashan sor ko
bulmakau turan.
- 13 Nuna lion iwita mel bo momonko ngang masan
ale niasan iwita,
aga momon maguwumonko bagasan.
- 14 Se yu ali awote kaposo ale palenga
namoso iwitata, ani asokel mena saparam;
ani angimik sokel kutukutuk ma saparam.
Aninga angamang motam ningi mu
candle iwita kaniram ale palengam kaposo.
- 15 Ani adogotak garagara mam,
ale angamili tarigi gek mam;
ni ani kuerikko aga betarem, se ani kuesam.
- 16 Kausik memek aga taluluru guruguman iwita,
kari memek aga taluluru guruguman.
Nuna aga asiwik agiting usi barukuman.
- 17 Se aninga angimik sokel suen la mu ani ko
ikiwasam;
kariimet ani agarkasan ale “terong memek
tam” ma balsan.
- 18 Nuna aninga angimik guang kututuwu giman
ale pagaru nunumi tuman;
ale aga guang bo kolamon ale awiriya taukko
mu ko kola gilingiman.
- 19 Bare Yawe, ni awar biya me bagerko!
Ni aninga Saonga Kari, tairatela tair ale aga
sanganuko!
- 20 Batir kore ningi aga sangaru toko!
Kausik nogore ningi ni aga sangaru toko!
- 21 Lion nuguring ningi aga bataguru toko!

Bulmakau daong memek mu ko aga sangaru toko!

22 Ani ka nip, ka dugu duap aga singsang nunga manikko;

ale biguwura ningi ka nip patawurikko.

23 Ale nunga manik, nina arikaya Yawe

kuring bowa ningi bagasan mu ko nup patawuralko!

Nina Jacob ko taleng girigir, nup biya tualko!

Nina Israel ko taleng girigir, nguanga se nup patawuralko!

24 Mu awuk, awiriya ikup memek arigiso, bare nu me ari pateso,

ale koma motam me kaluwu namoso, mena; nu aninga aira ikiam, ale aga saongam.

25 Biguwura biya te ani ka nip patawurikko;

ale anapeya munan bita kisekko mu,

kariimet nika kiring bowa ningi bagasan mu nomokete bita kisekko.

26 Se kariimet nunup mena, kituwura guat mu, na namon nungumik ago terong maukko;

kariimet ni ko ko kuesan mu nika nip patawu-monko.

O Yawe, marak nungaru, se tom suen biya amilmil ago la bagamonko!

27 Ali koma suen la te, kariimet Yawe ko

ikimon ale giris palagamon ale kote tai-monko;

ali lilim ko kariimet nu koma te nubugura kulukurmonko,

28 mu awuk, Yawe nu King Biya;

nu ali sor suen la nunga bitarso.

²⁹ Kariimet nungumik mel karogo mu no gi se nup patawumonko;

kariimet tom tukunangta baga kua iwi namasan,
mu suen la koma dugu te nubugura kulukur-
mon ale nup patawumonko,
mu awuk, nuna pempem marak me baga lag-
amonko.

³⁰ Se kariimet gue udagi taiwasan mu nu bowa ningi bagamonko;

ale nunga kuriang gue mu Kari Biya ko
dugu duap nunga manarmon se ikimonko.

³¹ Nuna noko kiwem ningo umu balu pagarmon
ale balmon,
“Nu nanga sangaru tam!” mamon se
kariimet gue me bilangasan mu maingte
karogo ikimonko.

23

Kari Biya mu aninga Bitua Kari Yawara

(David ko wur)

¹ Yawe mu aninga Bitua Kari,
se ani mel bo ko me tukunangasam.

² Nu ani kuwim ningo wolong wore te agarak
namoso,

yu ningo bo duap te agarak namoso,
se ani dagisam ale aeman sapsam.

³ Nu sokel sangam iru aisiso;
ale kota ko nup biya ko ningo ko,
nu aninga kiti guruguso se lage ningo diram mu
karosam.

4 Ani ta memek biya ningi kaparik, bare ani memek mu ko me nguangarikko, mu awuk, ni ani agarak bagasam; nika tam te aga bitarsam mu se, nika sikir te aolak ilu se aga kiti gurugusam mu ani sokel aisiso.

5 Ni aninga kager kari nomotam te na ningo ningo angama te awusam; ale oil siring yawara asupuling te warsam; se ani ninguru ko amilmilasang.

6 Nunguningta, nika ningo se nika gemang lila mu ani agarak pempem ani se lagarukko, se ani ni kerak ka bagara kuwim te butata baga se lagarikko.

24

Yawe nu King nikim biya

(David ko wur)

1 Ali imi, se mel suen biya awote aniso, mu Yawe ko la; ali imi lilim la, se kariimet suen la te anisan, mu Kaem ko la.

2 Nu yu gagi nungam asele balam se yu nama kuwim suanta bolala awuman se ali sor aratam ale sokel ago aniso.

3 Arika Yawe ko duruk te nama tarigimonko terong? Ale arika noko kuwim laili mu te sanamamonko terong?

4 Mu kariimet nuguting karur mena, se nongomang motam lilim, se kaem kawel me nunup patawusan,

ale saki alo den kawel te me nunga kulursan,
kariimet uwuta mu Kaem ko kuwim umu te
bagamonko terong.

- ⁵ Kariimet uwuta umu Yawe nunga
sangaru tauk ale ningo diram ko nunga baluk
ale marak sokel yawara nungarukko.
- ⁶ Kariimet uwutata mu asele Kaem kote pingi
namamonko terong maman,
ale Jacob ko Kaem nup patawumonko terong
maman.
- ⁷ Songkuring kagaru karogo namaralko;
girakala ko songkuring kagaru ulal awural se
nikim biya ko King te kasu nagurokko!
- ⁸ Se nikim biya ko King mu awiri ya?
Mu Yawe sokel garagar nunguningkiri,
nu kager te sokel karogo.
- ⁹ Se songkuring kagaru karogo namaralko;
girakala ko songkuring kagaru ulal awural se
nikim biya ko King te kasu nagurokko!
- ¹⁰ Se nikim biya ko King mu awiri ya?
Mu Yawe Sokel Garagar umutang nikim biya
ko King!

25

Kaem ko kiti guruga se ko saonga ko guranek
(David ko wur)

- ¹ O Yawe, aninga Kaem,
ani nikate la ira sanamasam.
- ² Aninga angamang motam nikate la bita lagasam;
ni aninga sangaru se aga kager kari me
agarak kapamon ale dolara aisimonko.

- ³ Awiriya noko ikia nikate la bita lagoso, mu me ta dolurukko;
bare kariimet awiriya kawel munan te lagasan mu dolomonko.
- ⁴ O Yawe, nika munan ningo aga kasuru
ale nika lage ningo aga kasuruko.
- ⁵ Nika den nunguning te aga kiti gurugu
ale ikia sinar aisko, mu awuk, ni aninga Kaem
se aga Saonga Kari;
ani kowarkalal maiya nika ko amotam bita
lagasam.
- ⁶ Nika gemang lila se nika kua nangara,
girakala la bita lagasam, mu ko kamili me
saparukko.
- ⁷ O Yawe, aninga kulak te munan memek
beterem, ale asupuling lagara ko kiwem
beterem, mu ko kamin me tugumko;
nika ningo, se nika kua nangara ko munan mu te
ago ko iki ale aga sangaruko.
- ⁸ Yawe mu ningo se diram la;
se nu kariimet memek bitawara mu, nu
noko munan nunga kasurso se nuna karo
tusan.
- ⁹ Nunumi karogo kapara ko kariimet mu,
nu nunga kiti guruguso ale munan diram mu
nunga kasurso se karo tusan.
- ¹⁰ Kariimet noko den balam mu karo tusan mu,
noko munan mu yawarakala se diram la non-
gote bita lagoso.
- ¹¹ O Yawe, nika nip biya mu ko ningo ko,

aninya memek duap duap suen la mu siwu
aisuko.

- 12 Kariimet awiriya Yawe bowa ningi la
bagasan, mu nu lage ningo nunga kausok se
nuna karo tumonko.
- 13 Nuna daiga bagara ningo arigimonko,
se nunga kuriang gue ali imi te terong baga
lagamonko.
- 14 Se nuna munan umu te Yawe nunga balso noko
tiran ningo maso,
ale noko den nongorak kaolam mu nunga
kasurso.
- 15 Aninya amotam mu Yawe kote la loaga lagasam,
mu awuk, nu kota aninya sanguk se dagarok
memek mu kiarikko.
- 16 O aga Biya, gemang aisu ale kema gurugu
aisuko,
mu awuk, ani angimik saonga bo mena se
angimik sokel menaram.
- 17 Aninya angamang motam ko ikup mu lagaram,
se ikup mu te aga sangaru se angimik guyak
arukko.
- 18 Aga angamang yaman se angamang ikup
agarak gi ale aga memek suen la siwu
waruko.
- 19 Arikko! Aninya kager kari mu suen biya nun-
guningkiri!
Nuna nunga ikia te ani ago ko nongomang
ninguru tala magoso!
- 20 Se ni aga sangaru to ale aga bitaru se dolara me
aisimonko,
mu awuk, ni aninya yumura kuwim.

- 21 Munan ningo se munan diram mu te aga sangaru, se ani te sokel ago sanamarikko, mu awuk, ani nikate la amotam bita lagasam.
- 22 O Kaem, ni ka kariimet Israel nunga ikup suen la te nunga sangaruko!

26

Kari Yawe te la ira sanami lagara ko guranek

(David ko wur)

- 1 O Yawe, aga sangaruko,
mu awuk, aninga bagara aolak ko ninguru sinar tokasam,
ale ni bowa ningi la baga se, bola pala me nama taikasam.
- 2 Yawe, ni ani agarki gurugu ale aga angamang motam, aga ikia ningi loager ale memek i arik mu siwu waruko,
- 3 mu awuk, nika kua aisa mu aninga mel gira nunguningkiri ko betesam,
ale ani pempem la nika den nunguning mu karo tui lagasam.
- 4 Ani kawel kariimet mu arungak me aimi gisam,
ale kariimet nungamili sorang karogo mu arungu me sorasam.
- 5 Ani kariimes memek duap duap bitawara mu arungak me bolala awusam,
ale kariimet ikia memek ago mu nunga dulur-sam.
- 6 Yawe, aninga bagara aolak ko ninguru sinar tasam, ale umu te ani nika altar duap te taisam,
- 7 ale ka wur bo nika nip te patawura mu

ilu se, nika kiwem duap duap mu ko balsam.

- ⁸ Yawe, ani nika temple laili mu ningi bagarikko
kua lagasam;
mu borta te nika kimik nikim te aniso.
- ⁹ Ni memek betera ko kariimet se kariimet
nuguting gue karogo mu nongorak me aga
sarumu saparko.
- ¹⁰ Nuna kilek memek betemonko sinar
ago bagasan, ale manga te kariimet nongo-
mang kulukursan.
- ¹¹ Bare ani mu aga bagara aolak ko
ninguru sinar tasam, bore te se gemang lila te
aga sangaru toko!
- ¹² Se aitak ani gek am bagasam;
se tom nika kariimet tai ilu biguwumon,
mu ani ni Yawe ka nip patawurikko.

27

Yawe te la pempem ira sanamara ko den

(David ko wur)

- ¹ Yawe mu aninga nikim se aninga saonga;
buta se ani awiri ko nguangarikko?
Nu aga bitarso se ani mel bo ko me uririkisam.
- ² Kariimet memek aga momon maguwumonko
taimon mu,
nongota dagulomon memek tamonko.
- ³ Kager motam biya taimon ale aga laturmon, bare
ani me ta nguangarikko;
kager kari taimon agarak kagermon ta wore ani
am gek kiriyam bagarikko.

- ⁴ Ani Yawe mel suanta ko isuem mu
iwita: ani noko temple ningi pempem la ilak
baga se,
noko melmasak duap duap kumik nikim
ningi mu ari se, amotam welang tai se, ko ikia
to se lagarikko.
- ⁵ Se ikup kam ningi mu nu ko kuting
bowa ningi aga kaluwurok,
ale duruk bo noko duruk Zion iwita te aga
bitiruk se ningo la bagarikko.
- ⁶ Se kari memek aga momon
maguwumonko mu, aliti biya bagamon se ani
kualala Yawe
ko temple ningi iwita baga se airik ale
amilmil te wur yagowom gurugek ale
tama bita Yawe tua iwita tuekko.
- ⁷ O Yawe, airik mu agiring ikiko,
gemang lila aisu ale aga guranek ikiko.
- ⁸ Aninga angamang motam balso, nika kema mo-
tam arigekko;
se Yawe, nika kema motam arigekko anga-
mang aniso.
- ⁹ Se ni kema motam ani ago ko me kaluwurko;
gemang memek te ani ka ura kari me aga
karoko,
mu awuk, ni keta ani aga sangorsam.
- Ni biring me aisu ale
me agarki daleluwurko,
O Kaem, aninga Saonga Kari.
- ¹⁰ Aninga nang ba ilak agarki daleluwumon,
bare Yawe, ni aninga aru tagisam.
- ¹¹ O Yawe, ni ka munan aga kasuruko,

- mu awuk, aninga bita maguwura ko kari suen
biya bagasan;
buta se nika lage diram mu te agarak na-
marko.
- ¹² Ni kari memek nungarkiwer se nunga ikia
memek mu te me aga ilumonko;
nuna ani aip te den kawel ninguru balsan ale
aga bita maguwusan.
- ¹³ Bare ani am ninguru ko iki saperem,
Yawe ani ago ko ningo bitirukko mu ani amo-
tam te arigekko.
- ¹⁴ Ani Yawe kote la loaga se kimi bita sagarikko;
ani angamang sail tuek ale sokel karogo la
bagarik se nu aninga sangukko.

28

Sangam ko aira

(David ko wur)

- ¹ O Yawe, ni aninga Manga gek am,
ani nikate aisam;
degewa gurugu ale agiring ilupko;
mena mu, ani kariimet kua namaman mu
toroman kua namarikko.
- ² Aninga niara ikiko,
gemang aisu ale aga sangaruko!
Ani agiting patawurem nika kuwim laili
te bagasam mu te garukem ale ka arusam.
- ³ Ani kariimet memek bitawara mu arungak me
aga gurasi saparko;
nuna kariimet nongorak bagasan mu arungu
den welang balsan,

bare nongomang motam ningi ikia memek
karogo terong mam.

⁴ Nononga kiwem memek bita lagaman mu koma
nungaruko;

nunga memek mu ko koma, te beteman
uwutata te iki iki koma nungaruko.

⁵ Nuna Yawe ko ura biya se mel bita lagaram mu
me ko ikia tasan;

buta se nu nunga maguwurok ale nunga
menawurokko.

⁶ Ani Yawe ko nup patawurikko,
mu awuk, nu aninga aira ikiam.

⁷ Yawe mu aninga sokel se aninga karem;
ani nu te ira sanamasam se nu aninga san-
garso;

se ani ninguru amilmilasam
ale wur te nup patawusam.

⁸ Yawe mu ko kariimet nunga sokel bagoso;
nu ko king baongam mu bitarso ale sangaru
taso.

⁹ Se Yawe, nika kariimet nika ma nunga
balem mu nunga sangaru ale marak sokel
nungaruko;

ale nunga bitua kari baga se nunga gi patawu
se nunga bitaruko.

29

Kaem ko kuring dogotak mu sokel ago

(David ko wur)

¹ Nina engel sail karogo bibiya, Yawe ko nup
patawuralko;

- noko nup biya se noko sail ko amilmilaralko!
2 Yawe ko nup patawural ale nup biya tualko;
ko nup laili mu ko amilmil tualko!
- 3 Yawe munakoso se gagi gomang suen la te kuring
iki gilingisan;
Kaem nup biya, se sail te aiso mu pure iwita niaso
ale,
noko den mu niaso gagi gomang suen la te
geragoso.
- 4 Yawe ko aira mu sokel karogo,
noko kuring dogotak mu sokel karogo se aora
biya.
- 5 Noko aira mu aora biya se tam gagam iwita mu
yam pakak maso,
Lebanon ko tam aora sida mu pakak maso se
bilik bilik kaposo.
- 6 Nu negeso se Lebanon sor uririkiso
ale bulmakau gotek iwita tengeso geragoso,
se duruk Hermon mu bulmakau diwang
gotek iwita biririkoso.
- 7 Yawe ko aira mu pure nikim iwita taiti gomang
te biliwilik maso.
- 8 Yawe ko dogotak sor garagarayam mu lilim
sisuwuso;
nu sor garagarayam Kadesh mu yukurso.
- 9 Yawe ko aira mu tam bibiya yam moa
irukuso ale gawa kower kulukumuso se ka-
poso se sor wetang aso.
Se noko temple ningi mu suen la aisan ale balsan,
“Kaem nup biya!” masan.
- 10 Yawe nu King bagoso, yu gagi lilim bitarso;

Yawe nu King pempem la bagoso.

- ¹¹ Yawe ko kariimet sangam sokel nungarso;
Yawe ko gomang lila kariimet nungarso.

30

Kaem ikup yaman ningi aga sangaru tam ko amilmil wur

(Temple nup sapara ko wur bo; David ko)

- ¹ Yawe, ani nika nip patawurikko;
mu awuk, ani ikup ningi kaperem, bare ni
ananga patawurem,
se kari memek me aga eremon se kaparik se
amilmilamonko.
- ² O Yawe, aninga Kaem, ani saonga ko
kete airem, se ni aga sangem ale aga nungem.
- ³ Ani kuera lage te, bare ni aninga sangaru taem,
se ani me kua iwi namerem.
- ⁴ Nina Yawe ko kariimet ningo, nina wur
iluwal ale noko nup laili mu patawuralko.
- ⁵ Mu awuk, noko gomang magara mu tom tuku-
nangta ko aniso,
bare noko gomang nangara mu tom pempem
ko ani lagoso;
tirom am nia mo laganakko,
bare turomola mu amilmil yawara aking arig-
inakko.
- ⁶ Yawe, tom ani terong baga se mu, ani
balem, “Mel bo me ta aga yukuokko,” maem;
- ⁷ tom ni ani ago ko terong bitakasam,
mu ani duruk aora bo iwita sanamiwakasam;
bare tom ni ani ago ko kema kaluwurem,

mu ani ninguru tala nguangakasam.

⁸ Buta se Yawe, ani nika aurem,
ale nika gemang lila ko niara wosenga
beterem,

⁹ ale balem, “Ani kurakor kuring nagurek ale mu-
tim ningi kua namarik mu,
anape mel ningo ningi aratukko? Mena.

Kariimet kueso ale kupkup aso mu, awuk nika nip
patawurukko?

Agi kuring paguk se nika munan ningo mu ko
baluk i? Mena.

¹⁰ O Yawe, ni ani agiring iki ale gemang
aisuko; aninga Saonga Kari bagerko!”

¹¹ Se ni aninga niara ma mu gurugem se nama irua
amilmil ko aram;

se kuera mateng ko guang angimik te
aniram mu kututuwu warem ale nika
amilmil mu guang iwita tugu aisem.

¹² Buta se ani agiring me ta kalikko,
ani wur iluwek ale ka nip patawurikko.

O Yawe, aninga Kaem, ani butata pempem nika
nip patawu se lagarikko.

31

*Ikup kam ningi Kaem te la ira sanamara ko
guranek*

(David ko wur)

¹ Yawe, ani nikate tairem, ni aninga bitaru
se kari memek nuguting te memek me arigek
ale dolirikko;

nika munan diram te aga bataguru toko.

- ² Ni aninga guranek iki ale pasak ala aga bataguru toko;
ni manga bo duruk iwita bagasam,
se ani nika ningi yumurekko;
ni aninga laturu se ani terong bagarik se
kager kari me ta aga maguwumonko!
- ³ Nunguningta, ni aninga kuwim yumura, se ni
aninga sinar tasam;
se nika nip ningo mu ko iki se aga
diruwur ale lage ningo mu te agarak na-
marko.
- ⁴ Kari memek dagarok kira gilingiman,
ani te aga ilumonko, bare ni aninga sinar to se
ani te memek me arigekko,
mu awuk, ni aninga manga gek am.
- ⁵ O Yawe, ani agata aimi ni kiting te betesam;
ni kiwem nunguning la betera ko Kaem,
ni aninga bataguru toko.
- ⁶ Ani kariimet kaem kawel nunup patawusan mu
me nunga kuesam;
bare Yawe, ani mu nikate la ira sanami la-
gasam.
- ⁷ Ni pempem la aninga kua lagasam,
buta se ani nika amilmila lagarikko;
mu awuk, ni aninga ikup yaman am ari ko iki
saperem ale aga sangem.
- ⁸ Ni kari memek nungarkiwere se nuna me aga
talipaman, mena;
ni aninga sangem se ani asiwik sor ipi ningo
mu te betere.
- ⁹ O Yawe, ni ani ago ko gemang batagukko,
mu awuk, ani ikup biya ningi kaperem;

ani nia mo lagerem ale amotam duap laga
saparam, se angimik sokel menaram.

10 Aninga ikup imi kumik menara mena
ko iwita, se aga ma niara imi te pasak ala kua
namarikko agila pa;

ikup memek oworete ani angimik sokel
menaram ale angimik galugaluk aram.

11 Kari memek alo owore nungumik te se,
aga bagara suan agarki patesan,
se aga tiran gar alo mu mel memek bo iwita agarki
gilingisan,
ale lage te agarkasan mu nuna nagu
gilingisan.

12 Nuna ani ago ko nungamili saparam,
o kari maingkala kua namaram iwita;
ani kani papak mam se waru sapaman iwita.

13 Kari memek abiring ko munakasan mu ani
ikisam;
nuna ani nguangara bo karogo aisimonko
karogo kaesan;
ale den ningi aga betemon ale aga momon se
kuerikko karogo kaesan.

14 Bare Yawe, ani nikate la ira sanami
lagasam; ale balsam, “Ni aninga Kaem,”
masam.

15 Ani ni kiting te pempem la bagasam;
ni kari memek aninga momonko aga
karowasan umu nuguting te aga bataguru
toko.

16 Ani nika ura kari, se ni gemang aisuko;
nika kua aisa ko munan yawara mu te aga
sanganu toko.

- 17 Yawe, ani nika arusam, ni kari memek
me nungarki sager se dolara aisimonko;
ni nuna dolara ikup memek ningi nunga
waru se, kua paranga mutim ningi namamon
ale sor kutek maukko.
- 18 Nuna kawel kari, nunumi patawusan ale
nusupuling lagoso se kariimet ningo diram
mu nunga den dolara balsan.
Ni nuguring kalo se sisirokko!
- 19 O Yawe, ni kariimikiri saki nongoma te,
kariimet ni bowa ningi nagu tai yumusan mu
nika mel ningo ningo nungem mu nungaru
gurugusam.
- 20 Ale kimik duap te nunga kaluwusam,
se kari nunga bita maguwumonko
den kalosan mu me ta nunga bita
maguwumonko,
ale kari den te nunga atumumonko mu nunga
maguwumonko me terong tala.
- 21 Ani Yawe nup patawurikko, mu awuk, nu ani
tawun biya aga kueso;
se tom kager kari aninga karoman ale aga
maguwumonko,
mu nu aninga saongam se ani noko sokel te
terong bagasam.
- 22 Ani ninguru nguangakasam,
ale ikikasam mu ni aninga beterem ale awar
biya bagasam iwita ko ikikasam;
bare tom ani nikate wosengem, mu ni aninga
niara ikiem ale aga sangem.

- ²³ Buta se nina Yawe ko kariimet, nina noko ninguru ko kua tualko!
 Nu kariimet nu la karo tui lagasan mu ninguru nunga bitarso,
 bare nu nusupuling lagara ko kariimet mu koma memek nungarso.
- ²⁴ Nina Yawe ko kariimet nukote la loaga lagasan, nina nengemang ningi gek am sanamaralko.

32

Memek Kaem koma te bala se nu siwu nangara ko amilmil
 (David ko wur)

- ¹ Awiriya ko munan memek Kaem buring tuam ale ko memek siwu saparam mu amilmilarukko.
- ² Awiriya gomang ningi nunguning te ko memek wetang te balu saparam se Yawe siwu tuam mu amilmilarukko.
- ³ Tom aninga memek ira kaluwukasam mu ani tirom woremkalal yaman karogo niara kikira te angimik sokel menakaso.
- ⁴ Mu awuk, tirom woremkalal nika kiting ko ikup aga moakaso, se worem sirsir kaiso se marakaso iwitata, angimik sokel maraka saparam.
- ⁵ Bare ani ari ko ikiem ale aga memek wetang te ni Yawe kema te balu saperem, se ni aga ikup memek mu suen la siwu saperem.

⁶ Buta se awiriya ni karo kisu lagoso mu
 noko ikup kam ningi pasak ala nicate
 airukko;
 se tom yu lom biya lairuk tarigiruk, mu nu te
 memek bo me taukko.

⁷ Ni aninga yumura kuwim;
 ni ikup kam ningi aga bitarsam ale aga san-
 garu tasam,
 ale sangaru ta ko wur amilmil angamang
 ningi betesam.

⁸ Yawe iwita balam:
 Ani ka kiti gurugek ale lage te namarko mu ka
 kausekko;
 ani de ilu se, ni aninga amotam te la bagerko.

⁹ Ni horse se donkey, ikia mena se
 mayang te diram nusumulak kalosan ale
 nunga tagisan, uwuta me bagerko.

¹⁰ Kariimet memek mu ikup yaman tamonko;
 bare awiriya Yawe kote ikia gomang bita
 lagoso, mu nu pempem gomang nungarso ale
 nunga sinar taso.

¹¹ Se nina kariimet diram alo, mu Yawe ko amilmi-
 laralko;
 nina noko kuring karo tusan, mu wur iluwal
 ale amilmil kelagalko!

33

Kaem ko munan ningo ko, nup biya tunakko

¹ Nina kariimet ningo diram, Yawe ko wur iluwal
 ale amilmil tualko;
 mu awuk, ana kariimet noko kuring karo

- tusan mu nup patawunakko mu munan diram.
- ² Kulele moral ale noko nup patawuralko,
gita moral ale amilmilaralko.
- ³ Wur iru iluwal ale gita moral,
yagowom gurugal ale sail te airal amilmil
tualko!
- ⁴ Mu awuk, Yawe ko den mu diram se nunguning,
se ura suen la gomang ningi nunguning te
beteso.
- ⁵ Nu munan ningo suen la ko kueso,
ale anapeya ningo diram mu ko kueso;
nu pempem la ali imi ko kariimet suen la
nunga kueso.
- ⁶ Yawe den te balam se melmasak suen la kualala
mu aratu muruwuman,
worem se sige se baras mu taiti gomang te
arataman.
- ⁷ Nu kari bo yu kani ningi utu betera iwita,
gagi yu giam bolala awuram, ale ko tom tom
te awu awu ago namaram;
ale nu gagi ko nukum mu ali bowa ko du biya
beteram.
- ⁸ Buta se ali imi te kariimet suen la noko
ko la nguanga se kua tui se nu bowa ningi la
bagaralko!
- ⁹ Mu awuk, nu den te balam se ali imi aratam;
ale balam uwutata gek am aratu sanamaram.
- ¹⁰ Yawe ali ewere ko kariimet nunga ikia
bitawasan mu batagarso ale parusuwuso se
kirker namoso;
nuna ura bo betemonko ikia kalomon,
bare me ta betemonko.

- 11 Bare tom Yawe mel bo bitirukko ikia kaloso, mu uwutata arataso;
noko gomang motam mu pempem butata ani lagoso.
- 12 Sor aguwaya mu nuna nunga Kaem mu Yawe, mu amilmilamonko;
sor umu ko kariimet nu noko ma nunga balam, mu amilmilamonko.
- 13 Yawe duruk wonong te daigam baga se, loagoso se aliti kaposo se kariimet suen la nungarkoso;
- 14 nu ko sor te bagoso mu te baga se, kariimet ali lilim la imi te bagasan mu nungarkoso;
- 15 nuguta kariimet nongomang motam nungam, buta se nuna aguwaya betesan mu nu ko iki saposo.
- 16 King bo noko kager kari suen biya mu te la numi me sangarso;
agi kager kari bo ta kota ko sokel mu te me numi bataguru taso, mena.
- 17 Uwutatala, kager te nanimi sangaru ta mu nanga horse ko sokel te la me aniso;
nanga horse mu sokel tamatama wore me nanga sangukko.
- 18 Bare Yawe kariimet nu ko nguanga se nu bowa ningi la bagasan mu nunga sinar taso;
awiriya noko kua nangara kumik menara mena mu te la ira sanamasan,
- 19 mu nu nunga sinar taso se nuna me kuesan; nu karak tom te

na nungarso se terong la bagasan.

- 20 Ana Yawe kote la loagawasan;
nu nanga Saonga Kari, se nanga karem.
- 21 Anananga nangamang motam ninguru ta nu ko
ko amilmiloso,
mu awuk, ana noko nup laili mu te la ira
sanami lagasan.
- 22 O Yawe, nika kua nangara kumik menara mena
mu nangaruko;
ana nikate la nangamang ikia bita se lagasan.

34

*Ana Kaem ko nguanga se pempem bowa ningi
baganakko*

(David Abimelech ilak baga se kota kari ngualara
ko numi beteram se kaoram. David naguram
asele wur imi batogam)*

- 1 Ani Yawe ko pempem balu se lagarikko;
ko nup patawura mu ani agiring te butata
anirukko.
- 2 Aninga adera angimik mu noko balu patawu-
rukko;
kariimet ikup giwasan mu ikimon ale
amilmilamonko.
- 3 Nina ani agarak bolala la ko nup nikim garagar
wore patawunakko;
ana noko nup biya se noko sail ko amilmi-
lanakko!
- 4 Ani Yawe kote niarem se nu ikiam
ale aninga nguangara angimik ningi mu
menawu saparam.

---

* 34:: 1 Samuel 21:10-22:1.

- 5 Kariimet nu kote la loaga lagasan mu nungumik
guyak aso;
nuna dolara mu me nunga ira kaluwurokko.
- 6 Ani ikup biya ningi kaperem ale nu aurem se nu
ani agiring ikiam,
ale aga ikup suen la te aga saongam.
- 7 Ikialko. Yawe ko engel mu kariimet noko nguan-
gasan umu
nunga laturso ale nunga sangaru taso.
- 8 Yawe kau to arik ale asele ko ningo nuam mu
arikko;
kariimet noko ningi yumusan mu amilmilam-
onko.
- 9 Nina noko kariimet alo, noko nguangaralko,
mu awuk, kariimet nu ko nguangasan, mu
mel bo ko me tukunangamonko.
- 10 Lion mu tom saki na ko kuesan ale nungumik
sail menaso;
bare kariimet Yawe kote loaga lagasan mu mel
ningo bo ko me tukunangamonko.
- 11 Aninga kuriang alo, tairalko, tairal ale agiring
ikialko;
ani ninga kausek se Yawe ko nguanga se
pempem la bowa ningi bagaralko.
- 12 Nenenga ningi awiriya marak бага se la-
garukko kueso,
ale ko gomang tom ningo ningo taiwoso mu
arigokko agi mu,
- 13 kuring kuamili te den memek bo me
baluk, ale kore sumulak te den kawel me ta
balukko.
- 14 Nina kiwem memek nibiring tual ale kiwem
ningo la beteralko;

bagara welang se lila mu nengemang tual ale
ko nisipiling diruwuralko.

15 Yawe ko motam mu kariimet diram mu nun-
garkiwoso,

ale nunga aira ko dogowa gurugu lagoso;

16 bare kariimet memek betesan, mu nu buring
gurugu nungarso,

ale nunga menawuso se udagi kariimet bo me
ta nunga ikiso.

17 Kariimet ningo diram mu niasan se Yawe
nuguring iluso;

nu nunga ikup suen la te nunga sangaru taso.

18 Ale kariimet nongomang motam batagam mu
nongorak pingi baga se,

kariimet nunumi ikisan mel bo betemonko
me terong mu sangam nungarso.

19 Kariimet ningo diram mu ikup suen biya arigi-
monko,

bare Yawe ikup suen la mu te nunga san-
gukko.

20 Nu nunga nungumik sokel suen la ko

sinar tauk se bo ta me maga namarukko.

21 Memek betera ko kariimet alo mu memek arigi-
monko;

nuna kariimet ningo diram mu nunga

bita maguwuman mu ko koma memek ta-
monko.

22 Bare Yawe ko ura kariimet mu nunga sangaru
taukko;

awiriya noko ningi yumusan mu bo me ta
memek tamonko.

35

*Kaem kager kari nuguting te nanga bataguru
taukko ko guranek*

(David ko wur)

¹ Yawe, awiriya ani agarak barimasan mu ni non-
gorak barimerko;
awiriya ani agarak kagersan, mu ni nongorak
kagererko.

² Ni bares ale tai aga sangaruko;
nika kager ko karem mel gi ale tai aga san-
garuko.

³ Nika gatu mare se saenang gi ale
tai kager aga ira baguram mu nongorak
kagererko.

Ni aninga adera angimik manaru ale balu, “Ani
nika saonga ningo,” meko.

⁴ Kariimet aninga momon se kuerikko agarak
kaeyawasan mu,
nunga maguwur se dolomonko;
arikaya aninga menawumonko ikia bitawasan
mu,
nunga parusuwur se pelemon ale ngualamon
sipimonko.

⁵ Nuna tam gawa marir itugukoyam iwita nunga
itugum se
nika engel nunga diruwurok nongorak na-
marukko.

⁶ Nu nunga diruwurok se
lage tiromorom se palepalengam mu te maga
namamonko.

- 7 Nuna ani ago ko dagarok kira beteman mu kumik duap bo mena,
ale ani ago ko mutim bo ilu beteman mu kumik duap bo mena tala.
- 8 Bare memek umu giris palaguk ale nongota nunga maguwurok se tengemonko;
se dagarok beteman mu giris palaguk nongota nunga taliparukko,
nongota mutim ilu beteman mu ningi dagulomon ale memek tamonko.
- 9 Se ani mu Yawe ko amilmilarik ale aga sangaru tam mu ko nup patawurikko.
- 10 Se aninga adera angimik lilim la te balik,
“O Yawe, awiri nika turan a?” maikko.
“Ni mu kituwura guat alo nunga bita maguwusan mu nunga sangaru tasam,
ale kari memek nuguting te kariimet nosokel mena alo mu nunga bataguru tasam.”
- 11 Kari memek alo barasasan ale den kawel atumu aisisan;
nuna ani mel me ko ikia wore ko aga isarsan.
- 12 Nuna aninga kiwem ningo mu ko koma kiwem memek agate betesan,
se ani angamang motam dagulam.
- 13 Bare tom nuna kuera ikes tokasan mu ani nuna nogo ko inang bitakasam ale Kaem kote wosenga kira lagakasam;
ale wosenga koma me tokasam mu
- 14 ani mo nia lagakasam, bola aninga tiran agi aga launuria bo ko iwita.
Ani angamang bataga te magi lagakasam,
bola aninga ayam kuakoyam mo lagakasam.

- 15 Bare tom ani ikup te dagulem mu nuna ilu
biguwuman ale amilmilakasan;
kariimet saki aga bita maguwumonko ilu
biguwukasan bare ani me ko ikikasam;
nuna ago ko bala memek wore me ta bita
tokasan.
- 16 Ani dagulukasam mu nuna gira awom la aga
balu maguwukasan;
nuna ani ago ko nongomang magakaso se
nogore usikasan.
- 17 O Kari Biya, awuk am suwutata nungarki se
lagerko e?
Nuna lion iwita daong ko geragasan;
buta se ni aninga tagi bataguru to se nuna me
aga maguwumonko.
- 18 Buta bitar mu ani kariimet nunga
biguwura motam biya ningi den ningo
amilmil balu kisekko;
ale kariimet biya ningi nika nip patawurikko.
- 19 Kager kari memek alo me aga kuawara mu
nungarkiwer se
aga kiamon amilmilamon ale nomotam kui
me parang parang mamonko,
mu awuk, kumik duap bo mena.
- 20 Nuna den bo nongomang lila te me ta balsan,
bare nuna kariimet yawarakala dagiman
ale kutek maman bagasan mu den kawel
atumu nungarsan.
- 21 Nuna den atumu ani aisisan ale balsan,
“Aha! Aha! Karkaman bo! Ana namo-
tam kuagi te kiwem memek bitawerem se
karkaman!” masan.

- 22 O Yawe, kiwem imi ni ari saperem;
buta se kiring me kaloko.
O aga Biya, aga bitar ale awar biya me bagerko.
- 23 O Kaem, aga Biya, bares ale tair aga sangaruko!
Ni ani ago ko sanamirko.
- 24 O Yawe, aninga Kaem, nika munan ningo diram
la mu te,
ani angimik te memek bo mena mu aga we-
tang saparko;
ni nungarkiwera se me ta aga bita maguwu-
monko.
- 25 Ni me nungarki sager se balmon,
“Ese, terong, ana mel nangamang te aniram
mu kumik te aratam!” mamon,
ale balmon, “Ana nu menawura biya
menawuman!” ma balmonko.
- 26 Arikaya ani ikup ningi kaperem se
amilmilakasan mu, dolara nungaru ale
nunga ikia ngualawurko;
arikaya ani memek kituwura ko aga balsan
ale nuna ningo yawara ko nunumi betesan
mu,
dolara nungaru ale nunup karogo kaparko.
- 27 Ni ani angimik memek bo mena mu wetang aga
sapar se,
kariimet aga kuawara mu ngata betemon ale
amilmilamonko.
Nuna pempem balmon, “Yawe nup biya tunakko!
Nu noko ura kari bituok se ningo la
bagarukko kueso,” mamonko.
- 28 Buta se ani nika munan ningo diram la
mu ko balu se, pempem nip patawu se la-
garikko. Nunguning.

36

*Yawe ko kua nangara mu kalel biya nungun-
ingkiri*

(David ko wur)

¹ Kaem ko den bo aningate tairam,
mu kariimet memek bitawara wore nunga
memek ko den:

Nuna Kaem ko me nguanga gilingisan.

² Nuna nongota nunumi ko ikisan mu nuna terong
ko nunumi balsan,
bore te se nongota nunga memek mu ari iki-
mon ale nubiring tumonko me terong.

³ Nononga nuguring te mu den memek se den
kawel la arataso;
nononga ikia maga saparam se kilek ningo bo
me betesan.

⁴ Nononga anira kuwim te taga anisan mu,
kilek memek betemonko mu ko ikia to la-
gasan;
nuna ikia memek karo tumonko gira
bagasan,
ale ikia memek me ta biriruwusan.

⁵ O Yawe, nika kua nangara mu kalel biya nungun-
ingkiri,
se nika munan nangarak pempem la bagara
mu taiti nuwi kiaman.

⁶ Nika munan ningo dirkiryam mu duruk bibiya
sokel ago iwita;
se nika munan diram la tutera mu du biya
nunguningkiri.

O Yawe, ni kariimet se mel bibiya se
gotektek duap duap nunga bitarsam se ningo
la bagasan.

- 7 Nika kua nangara kumik menara mena
mu anananga mel yawara nunguningkiri!
Se kariimet nika luman bowa nagusan se ni nunga
ira kaluwusam.
- 8 Nika kawam ningi na ningo ningo nungarsam se
no gilingisan,
se yu ningo nungarsam se nasan ale amilmi-
lasan.
- 9 Mu awuk, ni marak pempem bagara ko duap;
nika nikinang mu ana nikim nangarso.
- 10 O Biya, nika kua nangara kumik menara
mena mu, kariimet nika iki karo tui lagasan
mu nongote pempem ani se lagarukko;
nika munan ningo nunguningkiri mu, kariimet
diram la karo kيسان mu nungaruko.
- 11 Nunumi patawura ko kariimet mu
nungarki sager se ani nusuwik te me aga
eremonko,
ale nuguting te me agarak kagermonko.
- 12 Arigalko! Kariimet memek bitawara mu dagu-
laman aniwasan;
nuna dagulaman ale udagi me barasamonko!

37

*Kaem kote la loaga se kimi bitawanak se nu
nanga sangukko*

(David ko wur)

- 1 Ni kariimet memek mu ningo la
bagasan mu ko me gemang dagulokko,
ale nunga mel ningo ningo karogo
bagasan mu ko me ikia ka morukko,

- ² mu awuk, nuna mu sirsir iwita maraka nama-
monko tom pingi aram,
ale tam gawa marakaso ale kaposo iwita
mena namamonko.
- ³ Yawe kote la loaga se kiwem ningo wore bita se
lagerko;
uwuta mu asele ali imi te baga se mel bo ko
me nguangerkowo.
- ⁴ Yawe ko la amilmila se lagerko,
se nu mel suen la gemang motam te aniso mu
kisokko.
- ⁵ Nika bagara aolak ka mel suen la Yawe kuting te
la bitarko;
nu la kote loaga se lager se nu nika sangukko.
- ⁶ Nu nika kiwem ningo diram la mu sor ukiso iwita
wetang saparukko;
se nika kilek yawara mu kowar tai dirmaso
ale nikim kaposo iwita nikim kaparukko.
- ⁷ Yawe koma te kutek me ale, nu kimi tui sager se
nu kiwem arukko;
kariimet memek nunga kiwem memek
ningi mel ningo ningo gimon se nungarki, mu
ko ikia me ka morukko.
- ⁸ Gemang me magaruk, se gemang magara ko
munan mu biring tuiko;
ikia me ka morukko, mu awuk, munan umu
maga namara ko lage.
- ⁹ Kariimet munan memek bitawara mu mena na-
mamonko;
bare awiriya Yawe kote la loaga lagoso
mu ali Kaem balam mu te baga lagarukko.

- 10 Tom me maiyuk se, kariimet memek bitawara
mu yumu namamonko;
ni nunga loager bare me nungarkiko.
- 11 Bare kariimet nunumi karogo kapasan,
mu ali imi tamon ale amilmil te lila te, te
bagamonko.
- 12 Kariimet memek mu kariimet ningo
diram mu nunga maguwumonko ko ikia
kalosan ale nogore usisan se gigeek maso;
- 13 bare Kari Biya kariimet memek
bitawara mu nunga gusiso, mu awuk, nu ikiso
nononga tom mu taiwoso.
- 14 Kariimet memek mu baenat woyesan ale
daga wol tagisan ale kariimet kituwura
se nungumik mel mena wore nunga momon
se kapamonko;
ale kariimet nunga munan ningo diram mu
karogo nunga momon se kuemonko gera-
gasan.
- 15 Bare nunga baenat mu nongota nunga
nokosopas atumokko;
se nunga daga wol karogo mu koma kilikilik
maukko.
- 16 Ningo diram la baga se kimik mel suen mena
ago mu ningo,
mu kiwem memek bitawara mu nunga
melmasak suen biya kia saparam;
- 17 mu awuk, Yawe kariimet memek nunga sokel
mu maguwurokko,
bare nu kariimet ningo diram mu nunga
sinar taukko.

- 18 Yawe kariimet nungumik te den bo mena mu
pempem nunga bitarso,
ale nunga melmasak balu nungaram mu
eng am nononga pempem anirukko.
- 19 Ikup ko tom te mu nuna me ta memek arigi-
monko;
karak tom te mu nuna na suen biya se me ta
tukunangamonko.
- 20 Bare kariimet memek alo mu mena nama-
monko;
Yawe ilak barimara ko kariimet alo mu
giarum ko wakala yawara iwita,
nuna mena namamonko - tama bur iwita
mena namamonko.
- 21 Kariimet memek alo mu bo ko mel
tasan agi mu, koma me nungarsan;
bare kariimet ningo diram betera alo mu,
amilmil te melmasak kariimet saki
nungarsan;
- 22 kariimet Yawe marak nungarso mu ali imi ta-
monko,
bare awiriya nu buguwak kalo nungarso mu
memek tamonko.
- 23 Yawe kariimet bo ko munan ko amilmiloso mu
sokel tuso;
- 24 se nu ikup arigok wore nu me ta dagulokko,
mu awuk, Yawe kota ko kuting te iluwok se nu
me dagulokko.
- 25 Aninga kulak te tai aitak garuk arem,
mu ani Yawe kariimet ningo diram mu
buring gurugu nungaram se me nungarkem;

agi nunga kuriang inang ko ngatanga
ngatanga geragaman se me nungarkem,
mena.

26 Nuna nongomang motam ningo te
kariimet saki amilmil te melmasak
nungarsan;
nononga kuriang marak ningo tasan.

27 Nina munan memek nibiring tual ale munan
ningo karo tualko;
mu asele nina tom pempem ningo la baga se
lagaralko.

28 Mu awuk, Yawe kariimet kiwem ningo betesan
mu nunga kueso,
ale ko kariimet diram la karo tusan mu me
buring gurugu nungarso.

Nu nunga bituok se ningo la pempem baga laga-
monko;
bare kariimet memek alo nunga kuriang gue
mu maga namamonko.

29 Kariimet ningo diram bitawara mu ali tamon
ale te butata baga lagamonko.

30 Munan ningo diram la bagara ko
kariimet mu nuguring te ikia sinar den
aratukko,
ale nunga nungamili te den ningo wore la
balmonko.

31 Nononga Kaem ko den mu nononga nongo-
mang motam ningi aniso;
nunga aolak mu ningo se diram la.

32 Kari memek alo mu yumusan ale
kariimet ningo diram wore nunga kimi
bitawasan,

nunga momon se kuemonko ko baga lagasan;
33 bare Yawe mu kariimet ningo diram mu nunga
bitiruk se me memek tamonko,
bare den te nunga betemon mu nu nunga
sangukko.

34 Yawe ko la ikia bita se ko munan karo tuiko.
Se nu nika sanguk se ni ali mu kotam awurko;
nu kariimet memek alo mu nunga karo saparuk
mu ni motam te arikko.

35 Ani munan memek betera ko kari bo
arigem, nu tam biya bo ali welang te aragam
tarigiso iwita tarigiram se arigem.

36 Bare tom me maiyam se apalagaya namaram se
ko kuwim ipi aniso;
ani ko loagerem, bare me arigem.

37 Kariimet nungumik te den mena se
ningo diram la betesan mu nungarkalko;
nuna nongomang lila te saki alo nongorak
baga lagasan,
buta se yawarakala baga se lagamonko.

38 Bare memek betera ko kariimet mu yawarakala
me bagamonko,
nuna maga sapamonko.

39 Kariimet ningo diram nunga sangaru tata ko
munan mu Yawe kote taiso;
ikup tom ningi mu, nu nunga manga gek am.

40 Nu nunga sangarso ale kariimet memek nugut-
ing te nunga bataguru taso;
nuna nu kote taisan se nunga ira kaluwuso,
mu awuk, nu nunga manga gek am.

38

Kari bo kota ko memek ko ikup iram se Kaem sangukko aruso

(David ko wur; wosenga den)

- ¹ O Yawe, gemang memek te ani me ining aisuko;
nika gemang memek te aga memek koma me
aga maguwurko.
- ² Mu awuk, nika gatu mare ninguru angimik ningi
namaram;
nika kiting ninguru aga maguwuram ale
agarak kaparam.
- ³ Nika gemang magara ani ago ko mu kuera ya-
man ninguru aisam,
ale aninga asokel menawu saparam.
- ⁴ Aga memek mu ninguru aga iramuru saparam;
mel bo ikup biya iwita se giekkko me terong.
- ⁵ Lot angimik te mu kiri moman ale siring kapa
gilingisan;
mu aninga ngualara owore ko koma.
- ⁶ Ikup ninguru aga iram agarak kaparam se am
aliti biya bagasam;
ani woremkalal maiya am niara ma te la baga
lagasam.
- ⁷ Aninga asusuru yaman mu tama iwita barasoso,
aninga angimik lilim la yukuwa saparam.
- ⁸ Ani menarem ale angimik sokel mena saparam;
ani angamang motam yaman karogo nia kika
lagasam.
- ⁹ O aga Biya, aninga angamang motam mu ni ari
saperem;
aninga niara kikira mu ni ko iki saperem.

- 10 Ani angamang motam daung daung maso ale angimik sokel menaso;
amotam tiromorom iram se sor arigekko me terong.
- 11 Aga lot gawir ewere te se, aga gue suan alo se aga sikisaki alo aga dulursan;
aga bagara suan alo mu ago ko awar biya bagasan.
- 12 Kariimet aninga momon se kuerikko mu aninga dagarok kira gilingisan,
se kariimet ani yaman aisimonko mu aga maguwumonko balu gilingisan;
nuna ani ago ko bala guruga wore me ta bita to arigisan.
- 13 Bare ani mu kari bo dogowa mena se den me ikiso iwita bagasam;
kari bo kuring mena se munakarukko me terong iwita bagasam.
- 14 Nunguningta, ani kari bo dogowa den me ikia iwita bagasam;
kuring mena se den koma me balukko iwita bagasam.
- 15 O Yawe, ani ni ko ko kimi bita lagasam;
O Kari Biya, aninga Kaem, ani ni agiring ilupko kimi bita lagasam.
- 16 Ani nika manem, “Ani ikup te dagulek mu aga kager kari alo mu me nungarki sager se aga eremon ale amilmil te nunumi me patawu-monko,” maem.
- 17 Se aitak mu ani dagulekko pingi arem;
aga yaman mu angimik te am aniso.

- 18 Ani memek beterem mu ni kema te apusam;
ani ikup beterem mu ko angamang ninguru
batagoso.
- 19 Aninga kager kari alo mu suen biya se nosokel
aora biya;
nuna ago ko me kuesan bare mu kumik duap
bo mena.
- 20 Nuna ani munan ningo betesam mu ko
koma mu munan memek mu agate betesan;
nuna ani munan ningo betesam wore ko ani
agarak barimasan.
- 21 O Yawe, ni me aga bitarko;
O aga Kaem, me aga bitar ale awar biya
bagerko.
- 22 O aga Saonga Kari,
urtuk la tair ale aga sangaruko.

39

Kari ikup memek ningi baga se ko wosenga

(David ko wur)

- 1 Ani balem, “Ani aga kiwem ko sinar taik
ale aga agiring te mel bo memek me ta ba-
likko;
ani kariimet memek nongoma te den bo ta me
balikko.”
- 2 Buta se ani agiring kalem, ale den bo ta me
balukasam,
mel bo ningo ko den ta wore me ta balukasam
tala.
- Bare aninga ikup mu yam namaram laga ka-
param,
- 3 se ani ikia ninguru aga moakaso.

Se ikup mu ko ikia tokasam mu eng am ikup
biyala aga irakaso,
se agata aimi ko Kaem isarukasam:

4 “O Yawe, ani marak bagarikko tom wore aga
kasuruko;
ani ikisam ana tom tukunangta бага kuesan,
bare Biya,
aga kasuru se ninguru ko ikiekkko.

5 Aninga marak bagara ko tom mu ni tukunang
gotek nungem,
nika loagara te mu aninga marak bagara ko
tom mu diriwakala iwita;
mu awuk, ana kariimet suen la am tom tuku-
nangta бага kuesan,
marir nagiring te pus masan se arataso nama
menaso iwita.

6 “Agi tam bo ko tamarum iwita,
worem motam kuiniso mu nu karogo mena
namoso.
Ana namasan taisan, melmasak gemasan, bare
mu me nanga sangarso;
awiriya giokko mu ana me ko ikisan tala.

7 “Buta se Kari Biya, ani aga loagara biya anape te
bita se lagarikko?
Aninga loagara biya mu nikate betesam.

8 Aninga memek suen la ningi aga sangaru
toko, se kari ikia mena mu me aga gusimonko.

9 Nigita ikup imi ani angimik te beterem,
borta ko ani agiring kalem, ale den bo me
balem.

10 Ni yaman bo karogo me aisuko;
ani nika kiting te kuerikko pingi arem.

- 11 Ni ana kariimet nanga memek ko nanga dingumusam;
 ale ni dagor silale guang maguwuso
     iwitata anananga mel ningo ningo mu
     maguwusam;
 ana kariimet mu marir nagiring te pus
     masan se arataso nama menaso iwita.
- 12 “O Yawe, aninga niara ikiko;
 ale aninga wosenga ko degewa guruguko!
 Ani niawasam ewere aga sangaruko,
     mu awuk, ani kari iwareng iwita tom tuku-
     nangta kerak bagarikko,
     aninga taleng girigir alo nunga iwita.
- 13 Nika gemang magara to ilup se ani aeman
 saporik,
 ale asele бага kua yumu namarikko.”

40

Kaem kota suanta anananga Saonga Kari gira

(David ko wur)

- 1 Ani aimi ago kaperem ale Yawe kote la
     loaga se lagerem se nu koma gurugu aisam ale
     aga aira ikiam.
- 2 Ani mutim lom gege karogo iwita ningi bagerem
 se
 nu aninga patawuram se bausem se sor
     garagarayam aora mu te aga beteram se
     sanamerem.
- 3 Ale amilmil aisam se noko nup te patawura ko
 wur bo iru ilusam;
 suen biya munan imi arigimon ale ko sinar amon,
 ale Yawe te la ira sanami se lagamonko.

⁴ Awiriya Yawe te la ira sanami lagoso mu amilmi-larukko;
nu nunumi patawura alo se kaem kawel
alo nogowom karo ko kariimet mu me karo
nungarso.

⁵ O Yawe, aninga Kaem, ni kilek bibiya sokel ago
suen biya beterem;
ni ana nago ko ikia ningo ningo nunguru
awurem.

Kari bo ta nika tuar mena;
ani betela nika munan suen biya umu balu
saparikko me terong tala,
mu awuk, mu suen biya nunguningkiri.

⁶ Ni aninga tama bita kisa ko munan mu te me
loaga lagasam,
bare ni aninga adogowa galuwurem se te kir-
ing iki karo tuekko.

Mel altar te kai sapsan mu se,
memek te siwu nangaruko tama bita kisa mu
ni me te gemang tawun biya aniso.

⁷ Se ani balem, “Ani ni kiring karo tuekko tairem
iweya,
nika batoga te ani ago ko iwitata balem se
aniso.

⁸ O aninga Kaem, ani nika gemang karo tuekko
ninguru kuesam;
nika den mu aninga angamang motam ningi
aniso.”

⁹ O Yawe, ni ikisam, ani biguwura biya ningi agir-
ing me kalosam,
nika saonga te nanga sangaru taem mu ko
nunga manaru lagasam.

10 Ani nika diram la karo tuata ko munan
mu se, ka kiwem ana me nanga bita ariga,
nangarak la baga se
nanga sangaru tata ko munan mu ko agiring
me kalosam.

Ani nika kariimet biguwura ningi, nika
gemang lila se ka munan nunguning mu ko
nunga manaru sapasam.

11 O Yawe, nika gemang lila ani ago ko mu me to
ilupko;
nika kua aisa ale ka bitua yawara mu pem-
pem la aninga iramurokko!

12 Mu awuk, ani ikup memek suen biya aga lau-
tam;
se aga memek bita lagerem mu aga iramuram
se kulupik bo te aratikko mena.

Aga memek mu suen biya nunguningkiri, se
kaura moke mena;
se angamang motam sokel mena saram.

13 O Yawe, gemang aisu ale aga sangaruko;
pasak ala tair ale aga sangaruko.

14 Se kariimet aninga momonko
negawasan mu dolomon ale parasa nama-
monko;
ale nuna ani memek te namarikko nongo-
mang aniso mu,
pelemon ale magi magi namamonko.

15 Ale awiriya aninga gusirsan mu
nunga dolara nunga iramurokko.

16 Bare kariimet nika kua laganan mu
nonoman nungeruk se ni ko ko amilmilam-
onko;

kariimet ni nunga sangaruko nomotam bita la-
 gasan mu pempem balmon,
 “Yawe mu ningo!” ma balmonko.

¹⁷ Bare ani kituwura, asokel mena;
 buta se O Biya, ni ani ago ko kamili me
 saparukko;
 O aga Kaem, ni aninga saonga se aga bataguru ta
 ko kari;
 ni pasak ala tair ale aga sangaruko.

41

Kari kuera ikes ago бага se ko guranek

(David ko wur)

- ¹ Kariimet awiriya kariimet kituwura guat nunga
 sangorsan mu amilmilamonko;
 tom nuna nongota ikup memek ningi kapa-
 mon mu Yawe nunga sangukko.
- ² Nu nunga bituok se tom maiya biya amilmil te ali
 imi te бага lagamonko.
 Nu kager memek nuguting te nunga bataguru
 taukko.
- ³ Tom nuna kuera ikes ago bagamon mu nu nunga
 sanguk se nungemonko.
- ⁴ Ani iwita Yawe aru manem,
 “Ani ni kema te memek beterem,
 bare gemang aisuu ale kuera ikes ewere siwu
 waruko.”
- ⁵ Kager kari memek nongomang memek karogo
 iwita ago ko balsan,
 “Nu yam kua namaruk se nup mena na-
 marukko,” ma balsan.
- ⁶ Tom nuna ani agarkamonko taisan,

mu nuguring guang te agarak wosengasan,
bare nongomang motam mu kigilik aniso;
se namasan mu kariimet biya ningi aga balu
maguwusan.

⁷ Aga kager kari memek bolala awusan ale abiring
ko kasikasikan;
nuna balsan, “O memek biya taukkowo!”
masan.

⁸ “Kuera ikes memek nunguningkiri iluwam, se
me ta nungerukkowo!” ma balsan.

⁹ Aga yawara, aga ilup se isirek,
ani nu ilak am suanta, mel katirta wete nasan,
bare buring gurugu aisam tala.

¹⁰ O Yawe, gemang aisu ale aga sangaru
se ani nunga memek koma bita nungarikko!

¹¹ Tom kager kari memek kager te me aga
kiasan mu te, ani ikisam mu ni aninga kuesam.

¹² Ani kiwem memek bo me beterem, buta se ni
aga sangorsam;
se ani ni kema te baga se lagarikko.

¹³ Ani Yawe nup patawurikko, nu ana Israel nanga
Kaem,
nup biya pempem la butata anirukko!
Nunguningta se nunguningkiri!

42

*Ikup kam ningi Kaem kote la ikia loagara bita se
laganakko*

(Korah ko kuriang alo nunga wur bo)

¹ Aga Kaem, deer yu ko dogotak marakaso se yu
kupuso iwitatala,

ani yu ko kuakoyam ni kimik duap te bagarikko ninguru kuesam.

² Kaem, ni Kaem marak duap;
se ani angamang angimik lilim la ni kerak bagarikko.

Ani pa amaru aga Kaem koma te nama aratikko ya?

³ Ani tirom woremkalal amononge kapa lagoso,
se kariimet pempem la aga isarsan, “Nika Kaem apoko ya?” masan.

⁴ Ani girakala kariimet nunga girikasam
ale nongorak Kaem ko temple te namakasam,
ale nama se amilmil te aikasan, Kaem ko wur ilu se nup patawukasan;
umu angamin te taiso se angamang motam ninguru batagoso.

⁵ Aninga angamang motam pa awuk se dagulam?
Awuk se kumik lila mena?

Bare aninga ikia, aninga loagara mu Kaem kote la bitirikko;

se nu aninga sanguk se ani akingtala nup patawurikko;

nu aninga Saonga Kari, se

⁶ aninga Kaem.

Ani angamang motam dagulam;

se yu Jordan ko supuling duruk Hermon se duruk Mizar te baga se,

ni ko ko angamin ares maso,

⁷ mu awuk, ani nika yu tengeso ale tai tagoso nirung kaposo

ale tamun numi moso ale namoso taiso iwita bagasam.

⁸ Yawe woremkalal pempem gomang aisiso,
ale tirom wur aisiso se guranek iwita ilu aga
Kaem tusam.

⁹ Aninga Kaem mu aninga Duruk motongar,
se ani isarsam, “Ni awuk se ani ago ko kamili
saparam?”

Awuk se kari memek aga maguwuman
se iwitata ma niara te la bagasam?”

¹⁰ Nuna kowarkalal maiya la nusuwik sapara den
balsan,
ale masan, “Nika Kaem apoko ya?” masan.

Den imi ani mare iwita angimik
barukuso ale ningi namoso se ani kuerikko
kaesam.

¹¹ Aninga angamang motam pa awuk se dagulam?
Awuk se kumik lila mena?

Bare aninga ikia, aninga loagara mu Kaem kote la
bitirikko;

se nu aninga sanguk se ani akingtala nup
patawurikko;

nu aninga Saonga Kari, se aninga Kaem.

43

*Kaem mu aninga Saonga Kari se aninga yumura
kuwim aora*

¹ Aga Kaem, kariimet nubiring ni kisiman
ale kiwem memek se kawel te aga bita
maguwusan
umu, nuguting te aga bataguru toko.

- ² Ni Kaem, aninga yumura kuwim aora.
 Ni awuk se biring gurugu aistem?
 Awuk se kari memek aga maguwuman
 se iwitata ma niara te la bagasam?
- ³ Nika nikim se nika bitua ningo mu te lage aga
 kasuru ale
 agarak nika bagara kuwim, ka duruk laili mu
 te agarak namarko.
- ⁴ Se ani nika altar duap te namarik ale gita moa se
 ka nip patawurikko,
 mu awuk, ni aninga Kaem,
 ni angamang sangam tuem ale amilmil aistem se
 ani ni ko ko ninguru amilmilasam.
- ⁵ Aninga angamang motam pa awuk se dagulam?
 Awuk se kumik lila mena?
 Bare aninga ikia, aninga loagara mu Kaem kote la
 bitirikko;
 se nu aninga sanguk se ani akingtala nup
 patawurikko;
 nu aninga Saonga Kari, se aninga Kaem.

44

*Kariimet Kaem aking nunga sangukko wosenga
 kira gilingisan*

(Korah ko kuriang alo nunga wur bo)

- ¹ O Kaem, ni girakala anananga taleng
 girigir alo nunga tom te kiwem aora bibiya
 beterem;
 dugu duap mu ana nainet alo nanga
 manorman se ana nadogowa te ikiman.
- ² Ni keta kariimet iwareng nunga karo
 parusuwurem

ale ali mu anananga girigir alo nungarem se
 te yawarakala dagiman;
 ni kariimet iwareng umu nunga munan memek
 koma nunga maguwurem,
 ale anananga girigir alo nunga bituem se gue
 pagam namaram.

³ Nuna nongota nunga kager ko mel te,
 agi nongota nunga nosokel te ali mu me
 bataguru taman, mena;
 bare mu nika kiting, nika sokel te,
 se ka kimik nikim mu te kager mu
 menawurem;
 mu awuk, ni ka gemang motam ka kariimet
 ko aniram se uwutata beteram.

⁴ Ni aninga Kaem se aninga King;
 ni balsam se ana Jacob ko kariimet gue kager
 te marirasam.

⁵ Nika sokel te ana nanga kager kari nunga
 karosan;
 nika nip te la ana kager nunga sail menawu-
 san.

⁶ Ani aga gatu mare karogo, bare umu te la me ira
 sanamasam;
 se aga saenang karogotala, bare mu te la
 betela me marirasam.*

⁷ Bare ni nanga sangorsam se kager me nanga
 maguwuso;
 ni kariimet me nanga kuesan mu ngual nun-
 garsam se dolasan.

⁸ Se Kaem, ana nika saonga mu ko ka balu patawu
 lagasan,
 ale nika nip pempem la patawu se laganakko.

---

* **44:6:** Saenang mu girakala ko baenat.

- 9 Bare aitak ni biring gurugu nangarem ale nanga ira kutuwurem;
ale aitak ni anananga kager kari kager te me nunga sangorsam.
- 10 Ni uwuta betere se ana kager arigiman ale naguman,
se nuna anananga melmasak gi gilingiman.
- 11 Ni ana sipsip nunga momon se kuemonko negawasan iwita nanga betere, ale nanga parusuwurem se ngual ngual namaman ale kariimet iwareng nunga ningi bagasan.
- 12 Ni ana ka kariimet nanga merem ale diara kari iwareng nongote nanga ilu arigem, se manga koma aliti ta te nanga diaman iwita, ni manga bo biya nongote me taem.
- 13 Ni uwutata nanga betere, se kariimet nangimik duap te bagasan mu nanga balu maguwusan;
kariimet saki mu nanga gusirsan ale den dolara nanga manorsan.
- 14 Ni buta maem se sor saki ko kariimet den dolara nangimik ko balsan;
ale kiwem nago ko aratam ewere ko ninguru gusisan.
- 15 Se ani pempem la aimi ari maguwu lagasam,
se dolara mu angama sengem te aniso,
- 16 mu awuk, kariimet agarak kagersan mu dolara den aisu lagasan,
ale agarki maguwusan ale aga gusirsan.
- 17 Munan memek imi suen la nangimik te aratu saparam,

- bare ana ni ko ko nangamili me sapakaso,
ale ni ikia den nangarak kalem mu me ku-
lukurukan tala.
- 18 Ana nabiring gurugu me kisiman,
ale nika munan se nika lage nangarem mu
nabiring me tuman.
- 19 Bare ni anananga maguwurem ale
kausik diwang nunga ningi nanga awurem;
ale tiromorom biya te nanga iramurem.
- 20 Ni anananga Kaem, se ana nika nip me ko
nangamili saparam;
ana nagiting patawuman ale kaem kawel bo ko
me ngatangaman.
- 21 Uwutata beteman le, mu ni am ko iki saparko
tala,
mu awuk, ni anananga ikia yumura mu ni
yam ari iki sapasam.
- 22 Ana nika kariimet ko bagasan, se tom suen biya
nanga mosan se kuawasan;
ana nangarkasan mu sipsip nunga momon
se kuemonko lage te bagasan mu iwita nan-
garkasan.†
- 23 Kari Biya, baresko! Ni anape ko aniwasam?
Ni baresko! Ni biring nangara biya me nan-
garuko!
- 24 Ana nanga bita maguwuman se ikup tawun
biya ningi bagasan,
bare ni anape ko ana nago ko kema
kaluwusam ale kamili sapakoyam
bagasam?

---

† 44:22: Romans 8:36 ago arikko.

25 Ana ali te dagulu parasaman ale kariimet kuera
iwita aniwasan.
26 Buta se ni bares ale tai nanga sangaruko!
Ni ka kua nangara ko munan wore ko kamin ares
mauk, se tai nanga
sangaru se ana me kua namanakko!

45

King imet tam ko den

(Korah ko kuriang alo nunga wur bo)

- ¹ Den supuling yawara bo aninga
angamang motam ninguru atumuso se ani
king koma te balu tuekko;
aninga angamili mu, garek ko kari ningo bo ko
bugu yawara te garekoso wore iwita,
se ani den te gurugek patawurikko.
- ² Ni kari ningo yawara, se kari bo bo nika iwita
mena;
nika kiring mu marolila ko den karogo;
Kaem uwutata nika beteram owore te se
nu pempem la marak ningo kisu lagoso.
- ³ O king sokel karogo, nika saenang to ale ka luan
karogo ituwurko;
ni ka nip biya se ka sokel aora biya mu kager
ko bala iwita tugumko.
- ⁴ Ni nip biya mu karogo kager te namar ale marir-
erko;
nika kager mu, den nunguning se bagara ningo
diram mu ko ni kagersam;
namar ale kiwem bibiya bitarko.

- 5 Gatu mare kore tamatama mu kager kari memek
nokosopas atumu barurumumonko;
sor sor ko kariimet nika siwik duap ningi la
kapamonko.
- 6 O Kaem, * nika king ko bagara mu pempem la
butata lagerko,
se munan ningo diram mu nika king ko tam
iwita, nika kingdom te bitaruko.
- 7 Ni munan ningo ko kua lagasam ale munan
memek mu ni biriruwusam;
buta se Kaem, nika Kaem, mu amilmil oil sipiling
te waram,
ale ka saki alo nunga ningi,
ni kualala biya ka beteram se bagasam.
- 8 Ni guang balayam nagurem mu mel
siring yawara yawara karogo terong mam;
nika kawam bala duap duap wore te bala
tuman,
ale ni amilmil kisimonko gita te wur
yagowom gurugusan.
- 9 King saki nunga nanawusari se imet nunup
bibiya mu karogo taiman;
se imet ni ilak nimi kiting ilup se nika niwus ko
bagarukko mu,
kiting sengam mu te, sor Ophir ko bala gold te
nungurman mu naguram ale bagoso.
- 10 Ikiko, aga nanawus, degewa gurugu ale den imi
ikiko:
Ni ka kariimet se ka niet ko kawam digo lilim
biring tuiko.

---

* **45:6:** Imi te Kaem ko balso mu king ko balso, mu awuk, king mu
Kaem kota ura tuam se nu Kaem koma tata bagoso. Hebrews 1:8
ago arikko.

- 11 Se king ka amilmilaruk, ale ka kema motam
balayam mu ko kueruk,
se ni nup biya tui se nu nika bituokko.
- 12 Sor Tyre ko kariimet nungumik mel suen biya
karogo mu
gemang kulukurmonko munan duap duap
karogo tai kisimonko.
- 13 Imet kulak king aguwam mu ko guang
mu nikim ago se gold awote biliwilik bagara
se ko ariga yam yawarakala;
- 14 se ko melmasak mu karogo diruwuman ilak
king kote namaman;
se itiwik kulak noko saonga mu karogo
nunga diruwuman nongorak namaman;
- 15 nuna amilmil te nongorak king ko kawam ningi
kasu naguman.
- 16 O king, nika kuriang kari bilangamon, ale
ni, ka niet alo nongorak iwita, nina nigiwim
tamon ale ninga ali sor bitarmonko.
- 17 Ani nika nip biya wetang saparik se
kariimet gue udagi taiwasan mu ikimon se sor
suen la nika nip mu
patawu se lagamonko.

46

Jacob ko Kaem nu anananga manga gek am
(Korah ko kuriang alo nunga wur bo)

- 1 Kaem mu anananga kuwim yumura se
anananga sokel,
ikup kam te nanga sangukko sinar ago
bagoso.

- ² Buta se ana me nguanganakko;
ali yukuok se duruk kutukutuk mauk ale gagi
ningi kaparuk,
³ se gagi biyala kelaguk nirung kaparuk ale duruk
moruk se yukuok,
bare ana me ko nguanganakko!
- ⁴ Kaem Kalel Biya ko wonong laili umu te, yu
yawara bo aniso,
se kariimet yu umu ko ninguru amilmilasan.
⁵ Kaem wonong mu te bagoso,
se kager kari me parusuwumonko;
sor me ukia palagoso la, Kaem wonong mu san-
gukko.
- ⁶ Ali lilim ningi niara nguangara biya barasoso,
kingdom bibiya parasa kapasan;
mu awuk, Kaem ko kuring pure iwita pagoso se,
ali kutukutuk maso ale turupuso kaposo.
- ⁷ Yawe Sokel Garagar mu nangarak bagoso,
Jacob ko Kaem mu anananga manga gek am.
- ⁸ Tairal Yawe kiwem beteram ewere arigalko,
nu ali sor maguwuram ewere arigalko.
- ⁹ Nu ali lilim la te kager menawuram,
ale daga gatu gi kulukumuram,
ale karem gi tama ningi awuram se kani na-
maram.
- ¹⁰ Ale balam, “Daigal kutek mal ale ani Kaem mu
aga ikialko;
sor suen la te aip patawumonko,
ali lilim la te nup biya aisimonko.”
- ¹¹ Yawe Sokel Garagar mu nangarak bagoso;

Jacob ko Kaem mu anananga manga gek am.

47

Yawe kota suanta nu King Biya nunguning bagoso

(Korah ko kuriang alo nunga wur bo)

¹ Airal ale nigiting moralko!

Nina kariimet suen la Yawe nup patawuralko!

² Mu awuk, nu am King duap bo;

nu kalel biya, ali lilim la bitarso.

³ Nu sor saki nunga gi nabowa ningi nunga awuram,

ale ko kariimet nasiwik duap ningi nunga awuram.

⁴ Nu ana nanga ali se mel suen la mu balu nangaram,

se ana mu ko amilmilasan;

ana Jacob ko gue te ko kariimet,

nu ninguru nanga kueso.

⁵ Kariimet amilmil kelaga se,

trumpet ituguwaman se Yawe barasam nama tarigiram.

⁶ Wur iluwal, Kaem nup patawuralko;

wur iluwal, nanga King ko nup patawuralko.

⁷ Mu awuk, Kaem nu ali lilim la ko King,

se wur te nup patawuralko.

⁸ Kaem sor suen la bitarso;

nu ko daiga kuwim laili mu awote dagiwoso.

⁹ Se ali sor suen la ko supuling alo mu

tai ilu biguwusan ale Abraham ko Kaem ko kariimet arungu bagasan;

mu awuk, ali imi ko king alo mu Kaem ko tala;

nu kota suanta King Biya nunguning bagoso.

48

Zion wonong ko sokel aora biya ko wur

(Korah ko kuriang alo nunga wur bo)

¹ Yawe nu Biya! Noko wonong te bagoso
umu ningi nup biya pempem to lagarukko!

Kaem ko duruk laili mu

² kalel biya se yawarakala,
se ali imi ko kariimet suen la ko amilmilasan.
Duruk Zion mu koma north mu te aniso,
mu King Biya wore ko wonong.

³ Kaem kota ko kager ko yumura kuwim aora
bibiya mu ningi baga se,
ko kariimet nunga bitarso ale ninguru nunga
sinar taso.

⁴ Sor saki ko king nunumi gikasan ale
Kaem ko wonong mu ilak kagermonko
taikasan,
duap te ilu biguwukasan,

⁵ bare tom wonong mu arikan mu
nguangakan ale nagukan.

⁶ Nuna imet kuriang iluwokko yaman
taso ale numi tagi gurungumuso ale
nguangoso iwita, nguangara nunga iluwam.

⁷ Se Kaem nuna sor Tarshish ko dal
bibiya, daula worem bausa te taira ale
nunga maguwura iwita, nunga maguwuram.

⁸ Yawe Sokel Garagar ko wonong te
mel bitakaso se ana nadogowa iki
lagaram mu, aitak ana namotam te arigiman:
nanga Kaem mu ko wonong bitarso,

se pempem ningo la baga lagoso.

⁹ Anananga Kaem, ana nika temple ningi kapasan mu,

ana nika kua nangara ko munan mu ko iki gurugu se amilmil kisisan.

¹⁰ Nika kiting sokel garagar mu ali lilim te kager bibiya menawusam, ale munan diram la betesam, se nika nip biya mu sor suen la te patawusan.

¹¹ Duruk Zion te amilmil barasoso, se Judah sor lilim la nonoman nungeso, mu awuk, ni ka munan ningo diram wore te nunga sangaru taem.

¹² O kariimet, Zion wonong lilim ko por kaloman mu duap kaoral geragal ale ko kawam kalel bibiya mu ari gurugalko;

¹³ ale ko kager ko yumura kuwim aora bibiya mu ago arigalko; mu awuk, nina mel arigiman mu suen la gue udagi taiwasan mu nuguring te beteralko.

¹⁴ Mel suen la ari ko ikiman umu mu Kaem nungam; nu anananga Kaem pempem baga se nanga kiti gurugokko.

49

Nanga mel ningo ningo se nanip biya te me ira sanamanakko sinar den

(Korah ko kuriang alo nunga wur bo)

¹ Kariimet suen la mu nedegawa gurugal ale den ani balsam ewere ikialko.

- ² Nina kariimet ninip ago ta, se kariimet ninip
mena ta,
kariimet mel suen biya karogo, se ningimik
mel mena ta,
den imi ninguru ikialko.
- ³ Aninga agiring te ikia sinar ko den balikko;
aninga angamang motam ningi den
ningo mu balik se ikia ningo ningarukko.
- ⁴ Ani den sinar bo agamin te taiso,
se aga gita te kola se, ko duap ninga manikko:
- ⁵ Ani anape ko tom memek aga irok mu ko ani
nguanga se lagarikko?
Kari memek nunga kawel te aga laturmon, bare
ani me ta nguangarikko.
- ⁶ Nuna nunga mel suen biya wore te ira sana-
masan,
ale nunga manga bibiya wore te nunumi
patawusan.
- ⁷ Bare ali kari bo ta, bo ko dora kumik dia taukko
me terong;
agi nu kota numi manga te Kaem kote dia
taukko me terong tala.
- ⁸ Mu awuk, kariimet bo ko dora diara mu ko koma
kalel aromemek;
manga ta, anapeya ta te, wore me terong la.
- ⁹ Kari bo ikiok numi manga te diaruk ale me kua
iwi namaruk,
marak pempem bagarukko i mauk wore ko,
mu mena.
- ¹⁰ Ana ikisan, kariimet ikia sinar karogo ta wore
kuesan tala;
se kariimet ikia sinar mena se ngualara mu
koma suanta kuesan,

ale nunga manga se mel ningo ningo mu betesan se kariimet saki no maguwusan.

11 Mungkala mu nuna nunga ali bibiya karogo, bare aitak mu nononga ali motam gotek te aniwasan umutang nunga ali sor ko pem-pem anirukko.

12 Kariimet nunup biya mel suen biya karogo ta, wore me marak baga lagasan; nuna buruk kausik kua iwi namasan uwutatala, kua iwi namasan.

13 Aninga sinar den imi ikialko: Kariimet nongota nunga ikia ningo masan ale te ira sanamasan, se kariimet saki nunga ikia umu karo tui gilingisan,

14 mu nuna sipsip iwita, se kuera mateng mu nunga bitua kari iwita nunga bitarso, ale nongorak mutim ningi kapa naguso, se nunga kawam digo mel ningo ningo betesan ale kua iwi namasan; se kariimet ningo diram mu turomola nunga ira kalakumu nama taisan.

15 Bare Kaem ani kuera mutim ningi aga sangaru tauk, se ani nu ilak pempem marak bagarikko.

16 Buta se, awiriya kumik manga mel suen biya, se ko kawam ningi bala mel suen biya, bare bo bo karogo am giwuruk se arik, mu ni me ko gemang dagulokko.

- 17 Mu awuk, maingte nu kueruk mu mel bo giok
ale karogo me namarukko;
noko mel ningo ningo mu giok ale karogo mutim
ningi me kaparukko tala.
- 18 Tom nu marak baga se mu, nu ko melmasak mu
ko amilmil bitakaso,
se kariimet balukasan nu kari yawara
makasan.
- 19 Bare nu kuera ko sor, ko nuet nongotak te
kapaman, mu te kaparukko,
ale sor nikim me arigokko.
- 20 Ikialko. Awiriya kumik mel suen biya
karogo, bare nu kumik ikia sinar ningo mena,
mu nu mel diwang bo iwita kua iwi na-
marukko.

50

Kaem tama bita tua ko munan nunguningkiri

(Asaph wur imi batogam)

- 1 Yawe nu Kaem, nu sokel garagar,
kowar bausa te se nama kowar kapara te,
ali lilim ko kariimet suen la nunga aruso.
- 2 Nu Zion wonong, wonong balayam yawara nun-
guning mu te baga se,
kumik nikim biyala kaposo.
- 3 Anananga Kaem taiwoso mu tetela la me taiso;
tama kuamili biya giram taiso se yar daula
samamer lautam ilak taiso.
- 4 Nu taiti se ali nunga aruso,
taimon ale iki sagamon se noko kariimet den
te nunga bitirukko aiso:
- 5 “Aninga kariimet, aninga ma nunga balem se ani
agarak tama bita aisa ko den kaloman,

mu nunga aural se taimon angama te biguwu-monko,” maso.

6 Se taiti gomang lilim mu noko munan ningo dirkiriyam mu balu pagarso, mu awuk, nu kota nu tutera kari.

7 “O aninga kariimet, iki sagaral se ani balikko!
O Israel, ani den te ninga bitirikko.
Ani Kaem, nenenga Kaem.

8 Ani nenenga tama bita aisa mu ko me iningisam;
pempem tama bita aisisan mu yawarakala
kani saposo.

9 Ani nenenga bulmakau kari agi goat por ningi
bagasan mu ko me balsam tala.

10 Mu awuk, nio yalek se mel suen la giarum ningi
mu se,
bulmakau mel motongar kuting suen la te no
giwasan, mu am aninga tala,
se ani anape ko umu ko ninga isuekko?

11 Ani inangnang suen la giarum ningi binga ger-
agasan mu am nunga ikia la;
se kusiska se madar ugigi guringi bagasan mu
yam aninga tala.

12 Ani ali kari iwita se na ko kuerik, mu ani anape
ko nenenga manikko?
Ali lilim la se mel suen la awote mu ani ko
kotam.

13 O ani pa nengerak bulmakau nunguning nasam
e?
Ani goat ko gue me nasam tala, mena.

14 Buta se, ani Kaem Kalel Biya agarak den kalo-
man uwutata beteraliko;
tama bita aisisan iwitatala, nengemang

motam lilim la aisal ale amilmil te aip
patawuralko.

15 Ale ikup kam ningi mu aninga aural,
se ani ninga sangaru taik se nina ani aip biya
aisalko.”

16 Bare nina munan memek betera ko
kariimet mu Kaem iwita nenenga ko balso:
“Awiri kuring te nina aninga munan
den mu ninimi karogo tutia gurugu lagasan?
Ale anape ko den ani agarak kaloman mu
nigiring guang te la balu lagasan?”

17 Nina aninga den biriruwusan,
ale to nibiring ko betesan.

18 Nina tere kari nongorak sorasan,
ale kari imet karogo, agi imet kari karogo mu
nunga tagisan ale nongorak nasan gisan.

19 Nenenga nigiring te den kawel se den memek
arataso.

20 Nina nengeta ninga launuria nunga nunup te
den kawel balsan,
ale nenenga gue suan nubiring ko nunga balu
maguwusan.

21 Nina uwuta bitakasan se ani den bo me
balukasam,
se nina ani nenenga bo iwita aga ikikasan.

Bare aitak ani den te ninga betesam ale den te
ninguru ninga atumekko.

22 “Nina kariimet nibiring ani aisisan, mu aninga
den ikial ale giris palagalko!
Mena mu, ani ninga batutumurek se katir
katir kaparal se kariimet bo ninga san-
gukko mena.

23 Iki alko. Kariimet tama bita aisa iwita
 nongomang ningi nunguning te amilmil aisan,
 mu ani aip biya aisan, ale ani te nunga
 sangaru taikko lage kuring kagorsan.”

51

*Kari Kaem noko memek siwurok ale gomang
 tuokko wosenga*

(David Uriah ko imet Bathsheba tam, se Yawe ilak tuatara ko kari Nathan ko David maonam se David den imi batogam.)*

1 O Kaem, nika kua nangara ko munan mu te
 gemang lila aisuko;
 nika gemang bataga biya mu te aga memek siwu
 waruko.

2 Aninga paguwura suen la siwu waru ale aninga
 memek anup nunguruko.

3 Aninga bita paguwura mu angamin te aniso,
 ale aga memek mu wetang te aniso.

4 Ani memek beterem mu ni ari saperem,
 ani munan memek nika motam te beterem;
 se ni den te aga betesam mu ni diram la betesam,
 ale aga memek wetang sapasam mu am di-
 ram.

5 Ani kuriang gue te la memek ago,
 se memek mu karogo aga ayam kumik te
 bilangerem.

6 Ni ani kuriang gue te la munan diram karo
 tuekko gemang anikaso;
 se nang tuagu ningi la ikia sinar aga kausem.

---

* 51:: 2 Samuel chapters 11 nama 12.

- 7 Ni hyssop kower te aga bilinguru se aninga memek menarukko;†
aga memek suen la anu waru se nika metam te nikim la bagarikko.
- 8 Ni aninga angimik asokel menawurem,
bare aitag ni aninga sangaru se aking amilmil te bagarikko.
- 9 Ni aninga betera memek mu biring tui ale aga memek siwu waruko.
- 10 O Kaem, angamang motam nikim iru tuiko;
ale sokel iru angamang motam ningi bitar se ani ni kerak la bagarikko.
- 11 Ni ka motam te me aga kau sarumu saparko;
ale ka Bur Laili aninga ningi mu me tagi bataguru toko.
- 12 Aga sangaru tata ko amilmil mu akingtala angamang motam ningi bitarko;
aniga ikia sangam aisu, se ani te ni bowa ningi la baga se lagarikko.
- 13 Mu te ani memek betera kariimet alo mu nika munan nunga kausek
se giris palagamon kiring karo tumonko.
- 14 O Kaem, ni aninga Saonga Kari,
gue agiting te aniso imi siwur se ani amilmil te nika munan ningo dirkiryam mu ko wur iluwekko.
- 15 Kari Biya, aga sangaru se ka nip biya patawurikko.

---

† 51:7: Hyssop kower mu gue karogo: Exodus 12:22; Leviticus 14:1-7; Numbers 19:1-6,16-19; Hebrews 9.

- 16 Ani te tama bita kisa ko sipsip mel ta kete karogo tairik, bare ni mu ko me uririkisam; ani tama bita kisek ta, bare nika gemang motam tawun biya te me aniso tala.
- 17 O Kaem, tama bita kisa ko munan ni ko kuesam mu iwita: kari ko memek ari ko ikiso ale ko gomang ninguru batagoso; munan o ta umutang ni ko kuesam ale me biriruwusam.
- 18 O Kaem, nika amilmil ningo te wonong Zion gemang tui ale sangaruko; Jerusalem ko por lautam umu sokel tuiko.
- 19 Mu te ka kariimet nongomang motam ningo diram la te tama bita kisimonko, mel altar te lilim la kai sapara iwita bita kisi-mon se ni ko amilmilerko; asele aking bull nunga momon ale altar te aking tama bita kisimonko.

52

Kari kawel ko munan te kawela lagoso mu Kaem kuting te memek arigokko

(Edom kari Doeg yumura la Saul kote namaram ale David Ahimelek ko kawam te namaram mu ko Saul maonam, se ko David batoga imi batogam)*

- 1 O kari sokel ago, ni anape ko kilek memek betesam mu ko nimi nip patawu lagasam?
Ni Kaem motam te mu ni memek,
se ni anape ko nimi patawu lagasam?
- 2 Ni kari maguwura ko den bala ko kua lagasam;

* 52:: 1 Samuel 21; 22:9-19.

nika kawel ko munan betesam mu kapit
biling kore wuli karogo wore toroman.

³ Ni kiwem memek se den kawel bala mu ninguru
ko kuesam,
ale kiwem ningo se den nunguning bala mu
biriruwusam.

⁴ Ni kiring kawel ago!
Ale kariimet maguwura ko den baluko
ninguru kuesam.

⁵ Bare ikiko, Kaem ka maguwura biya ka
maguwurokko!

Nu ka kawam ningi ka woyuk ale ali mu
te ka menawura biya ka menawurokko!

⁶ Se kariimet ningo diram mu arigimon ale nono-
man biyala sapamon,
ale gusi se balmon,

⁷ “Arigalko! Kari imitang Kaem te me ira sanami
lagakaso,
kota ko mel suen biya te sanamikaso,
ale kariimet nunga maguwura te sokel ago
bagakaso, mu aítak koma tam!”

⁸ Bare ani mu tam olive bo, Kaem ko
temple ko por ningi aragawara wore iwita,
ani pempem Kaem ko kua nangara ko
munan mu ko kua se te ira sanami lagasam.

⁹ O Kaem, ani ni kiwem beterem mu ko pempem
amilmil kisu se lagarikko;
ani nika kariimet nunga biguwura ningi ka nip
patawurik ale ilukuawurikko,
mu awuk, nika nip mu ningo.

53

Kariimet bo ta kilek ningo diram me beteso

(David ko wur)

¹ Kariimet sinar mena mu balsan, “Kaem mena!”
masan.

Nunga ikia maga saparam, se nuna munan suen
la betesan mu am memek la betesan;
ale bo ta munan ningo me beteso.

² Kaem duruk wonong te baga se loagoso
se ko kariimet lilim nongote tai kaposo,
nu bo i ikia sinar karogo se nukote la
motam bita lagoso wore arigokko loagoso.

³ Bare mena. Nuna suen la lage ningo nubiring tui
muruwuman,
ale suen la kilek memek te kapa sapaman;
ale bo ta munan ningo bo me bitawoso, am
mena biya.

⁴ Se kariimet memek bitawara mu awuk? Nuna
me ari ikimonko e?
Nuna aninga kariimet bread nokoyam nunga
bita maguwusan;
ale Kaem ko ikia me tasan.

⁵ Bare ikialko, nuna ninguru nguangamonko,
nguagara ko nguagara nunga iramurokko;
mu awuk, kari ninga moa maguwu lagaman
mu ko koma, Kaem ninguru nunga
menawurokko,
ale nunga nosokel ngil ngual waru
parusuwurokko.

Nina mariraral se nuna dolomonko,
mu awuk, Kaem nunga meram ale susuru
gurugu nungaram.

⁶ O saonga! Aga angamang mu saonga
 bo Zion barasuk ale Israel kariimet nunga
 sangukko!
 Tom Kaem ko kariimet nunga sanguk se
 aking daiga bagara ningo arigimon,
 mu Jacob ko digo nongomang motam
 nungeruk se Israel kariimet amilmilamonko!

54

*Kari ikup memek ningi бага se kue kumik ko
 Kaem auram*

(Ziph kari alo Saul kote namaman ale David
 nononga sor te yumuram bagoso mu ko Saul
 manorman se David batoga imi batogam)*

¹ O Kaem, nika nip biya ko sokel te aga bataguru
 toko;
 ani memek bo me beterem se nika sokel te aga
 sangaruko.

² O Kaem, aninga guranek ikiko;
 degewa gurugu ale aninga aira ikiko.

³ Nusupuling lagara alo mu ani agarak kager-
 awasan;
 nuna daong kager ko kari se aninga momon
 se kuerikko;
 nuna Kaem mel yam ko iwita ikisan.

⁴ Nunguningta, Kaem mu aninga saonga
 kari; nu aninga bitarso se ani terong la
 bagasam.

⁵ O Kaem, nononga memek ani ago ko beteman
 mu koma nungaruko;

---

* 54: 1 Samuel 23:14-15,19-25.

ni munan diram la karo tua ko Kaem,
buta se nunga menawurko.

⁶ O Yawe, aninga angamang amilmil te tama bo
bita kisekko;

ani nika nip patawurikko,
mu awuk, nika nip mu ningo.

⁷ Ni aninga sangem se ikup suen la angimik te
aratam mu me aga maguwuram,
ale amotam te aga kager ni nunga
maguwurem se nungarkem.

55

*Kari bo ikup biya ningi kaparam ale ko ikup
Kaem kasurso*
(David ko wur)

¹ O Kaem, aninga guranek ikiko!

Ni aninga niara imi ko degewa me bagurko.

² Aninga wosenga imi iki ale agiring ilupko;
ikup imi aninga maguwurokko nunguning
iwita se angimik gawa kaparam.

³ Kager kari aninga maguwumonko balsan,
ale ani ninguru agarak kapa gilingisan;

nuna ikup ani angimik te betesan,
ale agarak balsan ale agarak barima
gilingisan.

⁴ Ani angamang dung dung maso,
se kuerikko betela nguangasam.

⁵ Nguangara biyala angimik te taiso ale angimik
sail menawuram,
se angimik barowara maso.

⁶ Ayo-o, ani inangnang arum iwita luman gemarik
ale bingek awar biya namarik ale aeman
saparikko.

⁷⁻⁸ Ani kuwim yumura bo,
kariimet mena se awar biya,
wore te biririka namarik ale tuwik marir ewere
ko yumurekko.

⁹ O Kari Biya, kariimet memek alo nunga
ikia ngualawur ale ikia betemonko mu
menawurko!

Mu awuk, ani kager daong ngual ngual
wonong biya ningi ari lagasam.

¹⁰ Tirom kowarkalal nuna ikup betemonko
wonong karo gurungumu lagasan;
se wonong tuagu ningi kariimet nunga bita
maguwura ko munan mu ninguru aniso.

¹¹ Munan memek duap duap barasam ale
wonong tuagu ninguru maguwuram;
kariimet nguangara tua ale kote mel gia,
se kawel ko munan sor lilim iram.

¹² Aninga kager kari memek alo nunga bo
ago ko bala memek balam le mu,
ani ko ikia tawun biya me aga moso le.
Agi nu numi biya ko iki se ani kituwura ko aga
beteso le mu,
ani am abiring tui namasam le.

¹³ Bare mena. Mu nigita, kari aninga turan tala,
aninga bagara suan se aga yawara, nigita
munan owore bitakasam.

¹⁴ Ni analak nanimi ninguru gikasan,

ale kariimet sang nongorak Kaem ko
temple ningi namakasan ale Kaem nup
patawukasan.

15 Aga bita maguwura ko kari alo mu kuera
mateng nunga iluwok se
marak loaga se kari kuera nunga mutim ningi
kapamonko!

Mu awuk, nononga nongomang motam se nunga
bagara mu kiwem memek karogo terong
ma saparam.

16 Bare ani Yawe, aninga Kaem, mu aurik se nu
aninga bataguru taukko.

17 Turomola, woremkalal, bainga ningi ani ikup
yaman ningi nia kika lagasam,
se nu agiring ikiok ale aga sangukko.

18 Suen biya agarak kagersan, bare ani ikup bo me
arigeikko,
mu awuk, nu aga bituok ale aga bataguru
taukko.

19 Kaem, king ko pempem la бага lagoso,
mu aga niara ikiok ale aga kager kari nunga
menawurokko;
mu awuk, nuna nu ko me nguangasan,
ale nunga munan memek mu ko me giris
palagasan.

20 Aninga tiran yawara mu noko sikisaki ikup
ningi nunga waram;
ale anananga ikia kaloman mu kulukam.

21 Kuring te mu den welang welang balso,

bare gomang motam ningi mu kager ko tama
iwita kaniwoso;
noko den mu malin kaukoyam ikiko,
bare den mu batir iwita nanga bataguruwoso.

²² Nika ikup suen la Yawe kuting te bitarko,
se nu giok ale nu nika sangukko;
nu kariimet ningo diram mu
nungarkiwuruk se memek bo me
arigimonko.

²³ Bare ni, O Kaem, mu kariimet memek
alo mu nunga karanguru se kuwim memek
mu te namamonko;
kawel kari se kariimet nunga mora se
kuera ko kari mu kulak la kua namamonko.
Bare ani agata mu, nikate la ira sanami se la-
garikko.

56

*Nguangara biya ningi Kaem te la ira sanamara
ko wur*

(Philistia alo wonong sor Gath mu te David ilu
talipaman se nu wur imi batogam)*

¹ O Kaem, gemang motam lila aisuko,
mu awuk, kager kari memek aninga
momonko aga karo lagasan;
nuna kowarkalal maiya ani memek te aga
bita gilingisan.

² Nuna nonoman sapara mena agarak kagera la-
gasan;
nuna suen biya se nunumi patawusan ale
agarak kagera gilingisan.

* **56:** 1 Samuel 21:10-15.

- ³ Tom ani nguangasam mu aninga loagara suanta
mu ni aninga sangaruko mu te betesam.
- ⁴ Ni aga Kaem, ani ka den ko amilmilagam,
ale nikate la ira sanamasam, ale me nguanga-
gasam.
Ali ko kari bo awuk ta aga maguwurokko?
- ⁵ Nuna kowarkalal maiya dagisan ale den bo te
aninga bita maguwumonko wore kupu la-
gasan,
ale nuna aguwaya aga maguwumonko wore ko
balu laganan.
- ⁶ Nuna yumusan ale aninga tigiru laganan;
nononga ikia biya mu aninga momon se
kuerikko.
- ⁷ O Kaem, ni nunga memek koma nungaruko!
Nika gemang magara te kariimet umu nunga
maguwurko!
- ⁸ Ani ikup giem ale karogo mo se memek baga
lagerem mu ni ko iki saperem;
ni aninga amononge awilaya kaparam mu ni
kau saperem ale ko ikisam.
- ⁹ Se tom ani nika aurik mu ani ikisam, aga kager
kari mu nagu sapamonko.
Umu te ani ikisam, Kaem mu aninga saonga
bagoso.
- ¹⁰ Ani Kaem ko den ko amilmilagam,
ani Yawe ko den ko amilmilagam.
- ¹¹ Ani Kaem te la ira sanamasam, ale me nguanga-
gasam.
Ali ko kari bo awuk ta aga maguwurokko?

- 12 O Kaem, ani aga den balem uwutata
bitirik ale amilmil te tama bita kisekko.
- 13 Mu awuk, ni ani mateng lage te aga bataguru
taem,
se ani asiwik atumem ale me dagulem;
buta se ani Kaem nup patawu se, marak ningo ko
nikim te la aolak iluwekko.

57

*Kaem ikup kam ningi aninga yumura kuwim
ningo*

(David Saul ko naguram ale garap gogong ningi
baga se den imi batogam)*

- 1 Gemang aisuko, O Kaem, gemang lila aisuko;
ni aninga yumura kuwim.
Ani nika kiting bowa kararik ale bagarik
se mel memek suen la aga maguwurokko taiso mu
mena saparukko.
- 2 Aninga niara Kaem Kalel Biya mu kote betesam;
nu aninga bitarso.
- 3 Nu duruk wonong te baga se aninga sangarso,
ale kager kari aga karowasan mu ining nun-
garso;
Kaem me aga beteso, aninga kueso ale lage
mu te aga sangarso.
- 4 Ani kausik memek aga laturman se kusumuri
bagasam;
nuna kariimet nunga moa namonko bagasan;
nononga nogore mu gatu kore iwita,
se nunga nungamili mu batir wuli karogo
wore toroman.

---

* 57:: 1 Samuel 22:1.

- 5 O Kaem, nika nip biya taiti gomang suen la te wetang saparko,
se ka kimik nikim biya mu ali lilim iramurokko.
- 6 Nuna ani te aga ilumonko dagarok kereman,
se ani angamang ninguru ikuwoso;
nuna aninga lage te mutim bo iman,
bare aking nongota ningi dagulaman.
- 7 O Kaem, ani ni ko ko angamang me namoso taiso,
ani angamang sokel ago bagasam;
ani nika wur iluwek ale nip patawurikko.
- 8 Ani ukira duap ago barasik ale
aga gita se kulele kolawirik se sor ukirokko!
- 9 O Kari Biya, ani sor kasik la nongoma te amilmil kisek,
ale kariimet suen la nongoma te wur iluwek ale nip patawurikko.
- 10 Mu awuk, nika kua nangara mu kumik tom mena, taiti gomang kiaram;
se nika munan me nanga bita ariga mu betela,
taiti gomang karogo terong mam.
- 11 O Kaem, nika nip biya taiti gomang suen la te wetang saparko,
se ka kimik nikim biya mu ali lilim iramurokko.

58

Kariimet memek alo nunga memek koma tamonko guranek
(David ko wur)

- 1 Nina supuling alo, nina kiwem diram la te den arigisan ale tutesan?

Nina nunguningta kusumuri ko baga se kariimet nunga ikup tutesan?

² Mena! Nenenga ikia mu munan memek beteralko wore la nengemang te aniso, se nina kariimet suen la nunga maguwuwasan.

³ Kariimet memek alo mu nunga bilangara tom te la lage ningo bita taman; nuna nunam tuagu ningi la den kawel ago terong maman.

⁴ Nononga nodogawa mu, kausik daong daongarukko se kotam kuring me ikiso iwita, se nononga den mu kausik ko kore wuli karogo iwita;

⁵ se kariimet bo ta ikia duap duap te nunga lila awurokko me terong, nuna node sisi saparam.

⁶ O Yawe, ni nuguring ningi nogore kulukumur ale nunga norogen sail biagerko!

⁷ Nunga menawur se yu palengoso nama maraka namoso iwita maraka namamonko; ale nunga gatu mare iwita nunga kulukumu waruko.

⁸ Nuna tanan worem nunga kaiso se pasak ala kua namasan iwita, kua maraka namamonko; nuna kuriang gugum motam worem me ariga la kua namara iwita, kua namamonko.

⁹ Kaem kani tama kuamili awote me karso la, nu kariimet memek mu

garuk te, se kulak te, pasak ala nunga sarumu warukko.

¹⁰ Kariimet memek bitawara mu nunga memek koma tamon se kariimet ningo diram mu nungarkamon ale amilmilamonko;

kariimet memek mu nunga gue kaparuk se kariimet ningo mu awote aolak ilumonko.

¹¹ Asele kariimet balmon,

“Nunguningta, Kaem kariimet ningo diram mu koma ningo nungarso;

Kaem nunguningta бага se munan diram te ali lilim la tuteso.”

59

Kager kore memek ningi бага se Kaem ko saonga ko aira

(David ko wur; Saul ko kager kari alo David ko kawam laturman ale David momon se kuerukko bagakasan)*

¹ O Kaem, kari memek nuguting te aga bataguru toko;

kari ani agarak barimawasan mu nunga, aga bitaruko.

² Nuna kari mora se kuera ko kari,

mu nuguting te aga bataguru to ale agasagaruko.

³ Arikko! Nuna yumuman ale aninga momon se kuerikko loagawasan!

Nuna kari memek alo nunguningkiri se

ilu biguwuman ale ani agarak kagermonko.

O Yawe, nuna uwuta aga betesan mu am

---

* [59:: 1 Samuel 19:11.](#)

- kumik duap bo mena nunguningkiri.
- ⁴ Ani memek bo me betarem,
bare ani agarak kagermonko bagasan.
O Kaem, ni bares ale aga sangaruko!
- ⁵ O Yawe, ni Kaem Sokel Garagar, ni Israel ko
Kaem,
ni bares ale kari memek alo mu suen la nunga
maguwurko,
nuna memek nunguningkiri se me ta nunga
gemang nungaruko.
- ⁶ Nuna tirom pelesan taisan ale wonong
karo gurungumu se kausik iwita kager ko
ngararak ngararak geragasan.
- ⁷ Nuna nuguring te den balsan mu memek biya,
batir kore wuli tamatama wore toroman,
ale balsan, “Awiri ‘mena’ maukko? Mena!”
masan.
- ⁸ Bare O Yawe, ni nunga gusisam;
ale nunga den alel balsam.
- ⁹ Ni aninga Sokel, se aga sangaruko nikate la ira
sanami lagasam;
O Kaem, ni aninga yumura kuwim,
- ¹⁰ se ni ninguru aga kua lagasam;
se ani ikisam, ni aninga sangaru se kager kari
memek umu abowa nunga tugumekko.
- ¹¹ Bare aninga kariimet me ari ikimon bore ko, O
Biya, anananga Karem,
ni pasak ala kari memek umu me nunga moar
se kuemonko;
nika sokel aora mu te nunga bila ale
nunga parusuwur se nungumik sokel
menarukko.

12 Nuna nuguring nungamili te den kawel
 se nunumi patawura ko den aratu lagoso,
 bare mu giris palaguk ale nunga taliparukko.
 Nuna den memek te saki alo nunga balu maguwu-
 san,

13 buta se nika gemang memek te nunga
 maguwur ale nunga menawu sapar se
 menara biya menamonko.

Ni uwuta bitar se ali sor suen biya ko kariimet te
 ikimon ale balmon, “Jacob ko Kaem nongorak
 bagoso.”

14 Aninga kager kari mu tirom pelesan
 taisan ale wonong karo gurungumu se kausik
 iwita ngararak ngararak geragasan.

15 Nuna na ko loagasan geragasan,
 ale me arigisan mu am ngus ngus geraga la-
 gasan.

16 Bare ani nika sokel aora biya mu ko wur
 iluwekko;
 turomola pempem mu ani nika kua nangara mu
 ko wur iluwekko;
 mu awuk, ikup kam ningi mu ni aninga
 yumura kuwim, se aninga manga gek am.

17 Ni aninga Sokel, ani wur iluwek ale nip
 patawurikko;
 O Kaem, ni aninga yumura kuwim,
 se ni ninguru aga kua lagasam.

60

*Yawe kota suanta Israel alo nunga gatu supul-
 ing*

(David ko wur, kariimet nunga kausa ko. David

sor Aram Naharaim se Aram Zobah ko kariimet nongorak kageraram ale wur batogam. David ko kager supuling Joab kager te pila se, Edom kari twelve thousand, sor wolong “Valley of Salt” masan mu te nunga moram se kueman.)*

- ¹ O Kaem, ni ana nago ko gemang
     magaram se biring gurugu nangarem se
 kager utu naguram ale nasokel menawuram;
     bare akingtala nanga sangaruko!
- ² Ni wanara sor maguwu kam anananga ali
 yukuem,
     se papak mam woselaram ale yukuawoso;
     bare tair ale nunguru burangir se kuwim
     kuwim te aking pelerukko.
- ³ Ni ana nika kariimet ikup ninguru nangarem,
     se kariimet yu aora nana ale dagulu bara-
     sukam ana dagulu barasuwasan.
- ⁴ Bare ni gatu supuling se ka gatu patawurem,
     kariimet ni bowa ningi bagara mu tai nikate
     la biguwumon ale kager ko sokel iru ta-
     monko.
- ⁵ Ni ana ninguru nanga kuesam,
     bore te se ka sokel te nanga sangaru toko.
- ⁶ Kaem ko kuwim laili mu ningi baga se den imi
 balam,
 “Ani amilmil te, sail te Shechem ali mu pakaku-
 murik,
 ale sor wolong Succoth mu karogo tala
     parusuwu aga kariimet nungaru gurugekko.
- ⁷ Gilead mu aninga;

---

* **60::** 2 Samuel 8:13. Valley of Salt mu sor wolong bo Dead Sea duap te.

- se Manasseh mu aninga;
 Ephraim mu aninga kager ko kitigat;
 se Judah mu aninga bitua ura ko tam.
- ⁸ Moab mu tawir yam bo iwita;
 se Edom mu aninga asiwik gomang te
 bitirikko;
 se Philistia ningi mu ani amilmil ngata te
 bitirikko.”†
- ⁹ Bare aga Kaem, awiri ani agarak sor Edom mu te
 namaruk ale
 ko wonong sokel aora garagar mu ningi
 agarak kaparukko?
- ¹⁰ Awiriya bo mena, mu am nigita.
 Ni biring gurugu nangarem ale kager te me
 nanga sangarukasam.
- ¹¹ Bare aitak mu ni ana nanga sangaruko;
 mu awuk, ali ko kari bo ana nanga sangukko
 me terong.
- ¹² Bare ana nanga Kaem te mu ana kager te mari-
 ranakko;
 nu kota kager kari memek alo mu nunga
 waruk se kapamonko.

61

*Kaem kota suanta nu anananga yumura kuwim
 ningo*

(David ko wur)

- ¹ O Kaem, de gurugu ale aninga guranek ewere
 ikiko.

---

† **60:8:** Sor Gilead, Manasseh se Judah mu Israel ningi ko sor wonong. Se Moab, Edom se Philistia mu sor saki Israel ningi mena.

² Ani wonong iwareng bo awar biya wore te baga se,
saonga bo taikko lage bo am mena biya se ani nika arusam,
ni ani agarak nama manga bo kalel biya owore awote aga patawu bitarko.

³ Mu awuk, ni aninga manga gek am se aga lauta aora;
se kari memek me ta aga maguwumonko.

⁴ Aga angamang mu nika sasal ningi kerak pem-pem la baga se lagarikko;
se ni tarak nuam ko luman te gotek nunga ira kaluwuso iwita, aga ira kaluwurko.

⁵ O Kaem, ni aninga den kerak balu saperem mu ni ikiem;
ale ali mel suen la, awiriya ni iki karo kisisan se nungarem, mu ni agotala aisem.

⁶ Ni marak sokel ani aisu se ani king ko, tom maiya biya ali imi te baga se aga imas bitir kapa se lagarukko.

⁷ Se ani nika bitua bowa ningi butata king ko baga se lagarikko;
ni pempem la ka kua aisa, kumik menara mena, mu ko munan te aga bitaruko.

⁸ Se ani mu tom suen la wur ilu se nika nip patawu se,
aga den kerak balem mu pempem bita se lagarikko.

62

Kaem kota suanta anananga saonga kari se nanga manga gek am

(David ko wur)

- ¹ Ani Kaem kota aga sangukko mu ko iki se angamang lila te baga lagasam;
aninga saonga mu nukote tasam.
- ² Nu kota aninga manga aora, se aninga saonga kari;
nu aninga manga gek am, se ani me soror maikko.
- ³ Se nina amaru aninga mora maguwura sowore beteralko?
Ani kar parasaram ale dalelawoso iwita bagasam,
bare awuk, am aga itakuawural se dagulu parasarikko e?
- ⁴ Nunguningta, nuna aninga ura nup ago te bagasam wore te am aga menawumonko nunguningkiri karogo kaesan;
nuna nuguring guang la angimik ko ningo balsan ale munan umu ko ninguru amilmilasan,
bare nongomang motam ningi mu am maga namarikko balsan.
- ⁵ Bare ani Kaem kota aga sangukko mu ko iki se angamang lila te bagarikko;
aninga angamang motam ko sangam mu nukote tasam.
- ⁶ Nu kota aninga manga aora, se aninga saonga kari;
nu aninga manga gek am, se ani me soror maikko.

- 7 Kaem kota aninga sangarso, ale kota nup biya aisiso;
 nu aninga manga aora, se aga yumura kuwim.
- 8 O aga kariimet, Kaem kote la ira sanami se lagaralko;
 nengemang motam lilim la kausalko;
 mu awuk, nu anananga yumura kuwim.
- 9 Kariimet nunup mena mu marir nagiring te pus masan se aratu nama menaso iwita;
 se kariimet nunup ago mu mel nunguning bo mena, am ko dora wore iwita;
 se skel te ta nunga awumon mu nungumik ikup mena, wete guyak gotek.
- 10 Buta se nina tere daong te saki nunga mel tagiral ale me ninimi te patawuralko;
 se munan umu te mel gemaral, mu me te ira sanamaralko.
- 11 Kaem ko munan wetang te beteram se ani mel ilagala ko ikiem:
 “O Kaem, ni sokel karogo,
- 12 O Kari Biya, ni kariimet ninguru nunga kuesam;
 ni ana suen la nanga munan betesan mu te iki se diram la koma nangaruko.”

63

Na ko kuakoyam Kaem ilak bagara ko nanga-mang niara
 (David naguram ale Judea ningi sor garagarayam mu te yumuram baga se den imi batogam)*

* 63:: 2 Samuel 15:23-28.

- ¹ O Kaem, ni aninga Kaem, ani ni kerak pempem
bagarikko kua lagasam;
ani yu ko kuakoyam, ni ko ko adogotak gara-
gara maso;
ani ni kiwim ko angimik sokel menaram,
se sor merang garagarayam bo yu mena wore
turan bagasam.
- ² Ani ni nikim sokel ago ka kiwim laili
te bagasam mu, amotam te karki kam ko ikia
to lagasam.
- ³ Nika gemang bataga ani ago ko mu,
ali imi ko nam giam suen la kia saparam,
se ani mu ko nika nip patawurikko.
- ⁴ Ani pempem agiting patawurik ale ka nip
patawu se lagarikko.
- ⁵ Se aninga angamang motam mu na ningo
nokoyam kua kaparuk se
wur amilmil ilu se nip patawu se lagarikko.
- ⁶ Aninga anira kuwim te taga anisam mu ani ni ko
ko angamin tugu lagasam;
tirom luan maiya ani ni ko ko me angamili
sapos.
- ⁷ Mu awuk, ni tom suen biya aninga sangorsam;
ani nika luman bowa ningi бага se wur
ilusam.
- ⁸ Ani ni kerak kapetasam,
se ni yawarakala aga bitarsam.
- ⁹ Kari aninga momon se kuerikko
nongomang aniso mu memek tamon ale
kuera mutim ningi kapamonko.

- 10 Nuna kager ningi kuemon se nunga nungumik
guang mu kausik diwang namonko.
- 11 Bare king mu Kaem ko amilmilarukko;
kariimet nu te la ira sanami lagasan mu nup
patawumonko;
bare kawel ko kariimet mu nuguring
sisirokko.

64

Kaem ko bitua wore ko guranek

(David ko wur)

- 1 O Kaem, ani ikup memek ningi bagasam;
degewa gurugu ale aninga guranek ikiko;
aninga bitaru se kager kari me aga maguwu-
monko.
- 2 Kiwem memek betera ko kariimet alo
mu aninga bita maguwumonko den kalosan;
buta se ni aninga kaluwurko.
- 3 Nononga nungamili mu batir iwita,
se nunga den mu gatu kore memek iwita.
- 4 Nuna nungumik nguangara mena;
nuna yumusan ale бага se kariimet
nungumik den mena mu nunga mosan.
- 5 Nuna nunga ikia memek mu betemonko nunumi
atumu sangorsan,
ale yumura la dagarok betesan ale balsan,
“Awiri nangarkukko ya?” masan.
- 6 Nuna ikia memek kalosan ale balsan,
“Ana ikia bo am terong la kaloman se kari-
imet bo ta me ko ikiokkowo,” masan.
- 7 Bare nuna me ko ikimon se Kaem noko gatu te
nunga moruk se kapamonko.

- ⁸ Nu nunga den yumura kaloman mu
gurugok se peleruk nongota nunga
maguwurokko;
se kariimet nungarkamon ale nungumik
barowara maukko.
- ⁹ Kariimet suen la mu nguangamonko;
nuna Kaem kiwem beteram mu ko balmon
ale,
kiwem umu mu nungamin te ani se la-
garukko.
- ¹⁰ Kariimet ningo diram mu nuguting
momon ale Yawe ko amilmilamonko;
nuna noko nup patawumon se nu nunga
bituokko.

65

*Na inang se mel ningo ningo ali karogo terong
mam wore ko amilmil wur*
(David ko wur)

- ¹ O Kaem, ana Zion namanak ale nip patawu-
nakko;
ale nanga ikia kerak kaloman mu bita
sapanakko.
- ² Ni ana nanga guranek koma nangarsam,
se ana kariimet suen la nikate taisan.
- ³ Anananga munan memek umu ko ikup ninguru
nanga maguwuso,
bare ni anananga memek mu siwu warsam.
- ⁴ Kariimet ni nunga balsam nika masam,
ale nongorak ka kuwim laili te taisam, mu
amilmilamonko!
Ana nika munan yawara yawara nika
temple laili ningi aniso mu karogo ninguru
amilmilasan.

- ⁵ O Kaem, anananga Sangaru Ta Kari,
ni kiwem duap duap te nagiring ilusam ale
nanga bataguru tasam.
Ali lilim ko kariimet se gagi batoga te ta
wore nikate la nunga loagara ikia betesan.
- ⁶ Nika sokel aora mu te duruk bibiya mu nunga
nungem,
ale mu te nika sokel biya mu wetang saperem.
- ⁷ Ni gagi tamun ko kuring nirung kapawaram mu
manem se kutek mam;
ale kariimet nunga kager ko munak nirung
mu uwutatala menawurem.
- ⁸ Kariimet awar bibiya bagasan mu
nika kiwem bibiya imi arigisan ale
biririkasan;
kariimet worem bausa te se worem kapara te
mu wur ilusan ale amilmilasan.
- ⁹ Ni ali imi lilim la ko sinar tasam ale yu tusam se
ali welang gemaso;
nika yu suen la mu nungumik maraka namara bo
mena;
se nika kariimet na inang karogo terong ma
sapanan.
Nika gemang uwutata aniram se ni te uwu-
tata beterem.
- ¹⁰ Ni tuwik te ningam yu tusam se ali mu yu
karogo,
buta se yu mu ali bugulik tuso se na inang
terong la barasoso.
- ¹¹ Nika ningo mu nangarsam se na inang sor
magoso;
se kariimet nunga inang te gia ko kitak se ko-
rokem mu mel suen la kuring aratu sapososo.

- 12 Sor palunga wosesel biya mu te sirsir ningo barasoso;
se duruk luan amilmil kelagoso.
- 13 Sor sirsir karogo mu sipsip sor magaram ale suen biya;
se duruk duap ningi sor wolong mu inang muguri karogo terong mam;
se melmasak suen biya ninguru tala amilmi-lasan.

66

Kaem ko munan ningo ko amilmil wur

- 1 Ali sor lilim ko kariimet,
amilmil kelagal ale Kaem nup patawuralko!
- 2 Wur iluwal, nup biya tual,
ale noko nup kualala biya patawuralko!
- 3 Ale Kaem maonal, “Mel suen la
ni betesam mu am duap bo nunguningkiri!
Nika sokel aromemek owore te se,
kariimet memek ni ko ko ninguru kuruga
namasan.
- 4 Ali lilim la nubugura kulukuru kisisan;
ale wur te nip biya patawusan.”
- 5 Tairal ale Kaem kiwem bibiya beteram ewere arigalko;
nu kariimet nunga sangukko mel duap duap beteram!
- 6 Nu gagi kuring kauram se kariimet te aolak iluman kasu kapaman;
buta se tairal se nup patawunakko!
- 7 Nu ko sokel biya mu te ali lilim bitarso;
nu kariimet suen la ninguru nungarki kuttuwoso;

buta se kariimet bo nu ilak me barimarukko!

⁸ O kariimet, anananga Kaem nup patawuralko;
nigiring paogal ale sail te nup patawuralko!

⁹ Nu ikup ningi nanga sangaru tam se
ana ikup mu te me dagulaman.

¹⁰ O Kaem, ni ana billy-can kaetam yugur
gawa te iri lagara se nama nikum kapara iwita
nanga irirem.

¹¹ Ni nanga iki se wore nanga beterem se dungan
ura ningi namaman,
ale nabiwinang te mel ikup ikup gikasan.

¹² Ale nanga bitua kari nungarkiwerem se mel
yam ko nanga bitakasan;
ni ana tama ningi, se yu lom biya ningi iwita
nanga beterem se aolak iluman,
bare aitak ni nangarak sor mel suen la terong la
karogo mu te nangarak tairem.

¹³ Buta se ani aga den kerak kalem mu
karo tuek ale ka temple ningi tairik ale tama
bita kisekko;

¹⁴ ani ikup ningi бага se den umu kerak kalem.

¹⁵ Ani sipsip mel nungumik titiyam mu ago tairik
ale tama bita kisekko;
sipsip anumang se, bull se, goat karogo tai
tama bita kisekko.

¹⁶ O kariimet, nina Kaem kuring bowa ningi
bagasan mu,
tairal se nu kiwem aningate beteram mu balik
se ikialko!

¹⁷ Ani nup patawu se nu aga sangukko niarem,
ale aga memek me kaluwurem.

- 18 Bare ani aga memek angamang motam ningi
kaluwurem le mu,
nu me aga saongam le.
- 19 Bare nu nunguningta aninga niara ikiam ale
agiring iluwam.
- 20 Se ana Kaem nup biya patawunakko!
Mu awuk, nu gomang motam kaolam ale
aninga niara me buring tuam.

67

Kariimet Kaem amilmil tumonko wur

- 1 O nanga Kaem, nika gemang lila se ka marak
nangaruko;
gemang nangaru ale ka nikum yawara nan-
garuko.
- 2 Mu te ali lilim ko kariimet nika munan se
ka sangaru ta ko sokel mu ko ikimonko.
- 3 O Kaem, aninga angamang kariimet
suen la ni ko ko amilmilamon ale nip patawu-
monko!
- 4 Nuna amilmil kelagamon ale wur ilu se nip
patawumonko,
mu awuk, ni munan diram te la kariimet
nunga bitarsam,
ale ikia ningo te la ali sor suen biya nunga kiti
gurugusam.
- 5 O Kaem, aninga angamang kariimet
suen la ni ko ko amilmilamon ale nip patawu-
monko!
- 6 Se ali imi te na inang sor magarukko,
Kaem, anananga Kaem, mu nu marak nan-
garukko.
- 7 Nunguningta Kaem gomang nangarukko,

se ali dun sika te nama dun sika te, nu bowa
ningi la bagamonko.

68

Kaem kager te mariraram ko amilmil wur

(David ko wur)

- ¹ O Kaem, ni bares ale kariimet ni me ka
kuesan ale ni kerak barimawasan mu
nunga moa parusuwur se nunumi tagimon ale
nagumonko.
- ² Tama bur marir karogo nama menaso iwita, ni
nunga karo parusuwurko;
agi buruk ko welang pakongoso se
karuwusan se palenga nama menaso iwita,
kariimet memek mu ni kema te mena nama-
monko.
- ³ Bare kariimet ningo diram mu
nongomang kua kaparuk se Kaem koma te
amilmilamonko;
nuna ninguru amilmilamonko.
- ⁴ Ana Kaem ko nup patawura ko wur ilunak ale
nup patawunakko.
Nup patawuralko. Nu taiti nuwi awote daiga
ale namara ko Kaem.
Nu koma te amilmilaralko. Noko nup mu
Yawe.
- ⁵ Kaem nu ko kuwim laili te bagoso,
ale kuriang nonet nunam kuera mu nunga
bitarso,
ale imet nugari kuera mu nunga sinar taso.
- ⁶ Nu kariimet nungumik gue suan mena
mu nunga sangarso se launuria gue suan
gema gilingisan.

Se kariimet talipara ningi mu nunga giso ale
amilmil nungarso.

Bare nusupuling lagara ko kariimet mu
sor garagara kiriyam memek mu ningi baga
gilingisan.

⁷ O Kaem, ni girakala nika kariimet nunga
giem, ale ni girem ale sor maraka merang mu
te nongorak aolak iluwem.

⁸ Tom mu te ni tairem mu tuwik biya
kaparam ale wanara biya tala kaparam se ali
yukuam,
mu awuk, ni duruk Sinai ko Kaem, se Israel ko
Kaem.

⁹ Ni tuwik biya betarem se kaparam se nika kari-
imet yu nungarem,
ale nika ali magaram mu aking na yu welang
tuem.

¹⁰ Nika kariimet ali mu te kuwim taman ale dagi-
man;
se nika gemang motam ningo mu te kariimet
nungumik mel mena mu nunga bituem.

¹¹ Kari Biya den bo balu paogam,
se imet motam biya giman karogo nama iwita
balman:

¹² “King arika nunga kager kari memek mu nongo-
rak melmasak warman ale nagu sapaman
o!
Se Israel kari gi karogo nama nunga sasal
kawam ningi imet nungarman,
se gi parusuwu nunumi tuman o!

¹³ Bare nina kari am baga se sipsip por

ningi mu nunga bitaruwaman mu karogotala kowo!

Inangnang dora, luman silver te nunga se mone gold te nunga, se mel ningo ningo mu gialko.”

14 Nunguningta, Kaem Sokel Garagar
king alo mu nunga moram parusuworam se parasaman,
ale taiti nuwi duruk Zalmon ira kaluwuso iwitata sor ereman.

15 O Duruk Bashan, ni duruk sokel garagar,
nika motongar se kuamuru kuting suen biya,*

16 ni anape ko duruk Zion, Kaem te daigok ale pempem te bagarukko atumukiram, wore ko gemang maga lagoso?
Yawe kota umu te tom suen biya baga se lagarukko balam.

17 Ikiko! Kaem ko kager ko mel aora aora suen biya nunguningkiri, am kaura koma mena.

Kari Biya laili nunguningkiri Duruk Sinai beteram ale tai ko kuwim laili umu te bagoso.

18 O Yawe, ni talipara kari suen biya nunga giem, ale nongorak nup biya taukko nama tari-girem;†

se kariimet munan ago tai kisukasan;
nusupuling lagara ko kariimet alo mu agotala munan ago tai kisukasan.

---

* **68:15:** Duruk Bashan mu Jacob ko laun Esau ko sor te duruk bo.

† **68:18:** Ephesians 4:8 ago arikko.

- Se nunguningta nunguningkiri, ni Kaem
Yawe ka kuwim laili umu te bagasam.
- 19 Ana Kari Biya nup patawunakko,
nu kota suanta anananga Bataguru Tata ko
Kaem;
nu tom pempem la anananga ikup giso.
- 20 Nu Yawe, anananga Sangaru Tata ko Kaem,
kuera mateng ko lage memek te nanga
bataguru taso.
- 21 Nunguningta, Kaem kager kari memek
nunga nusupuling ita pakakumurokko;
mu awuk, nuna kiwem memek pempem bita la-
gasan.
- 22 Kari Biya iwita balam, “Ani Duruk
Bashan ko kager kari memek mu nongorak
tai kaparikko;
ale kager kari gagi du biya nukum te
bagamon ta wore nongorak tai bausekko;
- 23 asele nina mu nunga maguwural ale nunga gue
awote aolak iluwalko;
se ninga kausik mu nunga gue namonko.”
- 24 O Kaem, aninga King, ani kariimet
mugum karogo numi kowom kaoram ale nika
nip biya patawumonko
nika temple ningi kapawasan owore nun-
garkiwasan.
- 25 Wur iluwa ko kariimet mu giriman se
bawe mora ko kariimet mu nubiring ko;
se galawalang sokelel sisuwura ko
kuriang itiwik mu kusumuri aolak iluwasan.
- 26 Nuna aisan ale balsan, “Kaem ko kariimet biya,
ko nup patawuralko!

Nina Israel ko kariimet, nina Yawe ko nup
patawuralko!”

27 Benjamin, kari mom kopa, mu ko gue mu giri-
man;

se Judah ko kari supuling bibiya mu
Benjamin ko mu nogowom karowasan;
asele Zebulun se Naphtali ko kari
supuling bibiya mu atumukira taiwasan.

28 O Kaem, nika sokel aora garagar mu wetang
saparko;
nika sokel girakala nanga kausem iwitata,
aking nanga kasuruko.

29 Nika temple mu Jerusalem aniso,
buta se king suen biya nunga munan karogo
tai kisimonko.

30 Egypt mu mel diwang memek aora bo yu lom
ningi bagoso wore iwita;
se deleng te irako.

Sor saki mu nu bowa ningi buffalo diwang bibiya
iwita bagasan,
se sor saki gotektek mu buffalo gotektek iwi-
tatala bagasan,
mu ni suen la nunga nosokel menawurko.

Se mel diwang mu silver mel karogo tai kisokko;
se sor saki gotektek kager ko la kuesan mu
nunga karo parusuwur se nagu parasa-
monko.

31 Sor Egypt mu barowara karu karu
nunga mel ningo ningo bronze te nunga mu
karogo tai kisimonko;

Ethiopia kariimet mu nguanga nguanga
nuguting karogo tai kisimonko.

- 32 Nina ali sor suen la ko kariimet, Kaem ko wur iluwalko;
 Kari Biya ko nup patawura ko wur iluwalko.
- 33 Ikialko. Kaem sokel karogo mu pure nia kam aiso,
 nu taiti girakala la nungam se aniso wore te aolak iluso.
- 34 Nina Kaem ko sokel aora biya owore ko balu paogalko;
 nu Israel ko king nikim garagar,
 se ko sokel biya mu ana taiti gomang te arigisan.
- 35 O Kaem, ni am duap bo nunguningkiri,
 nika laili kuwim te bagasam.
 Ni ana Israel nanga Kaem, se ni sokel ana nangarsam.

Ana Kaem ko nup patawunakko!

69

Kari bo Kaem ko saonga ko wosengam

(David ko wur)

- 1 O Kaem, aga sangaruko,
 yu bausam adogotak te se sarenga namarikko tom pingi aram!
- 2 Ani yu lom biya ningi kaperem ale sanamarikko me terong;
 yu lom biya aga ira kaluwurokko tom pingi aram.
- 3 Ani ai nia lagerem ale angimik sail
 menaram ale adogotak maraka saparam.
 Ni aninga Kaem se ni aga sangaruko
 amotam bita lagasam, bare yam mena biya.

- 4 Kari ani agarak memek betesan, mu yam kumik
duap bo mena biya;
nuna suen biya, amone asupuling te mu ko
tom kiaram;
nuna suen biya se den kawel ago ko
balsan ale aga momon se kuerikko ago kae-
san.
Ani nunga mel bo me tere naem, bare
den ipi atumu aisiman, se ani agata aga mel
mu koma ko nungarem.
- 5 O Kaem, ni aninga memek mu ari saperem;
aninya paguwura mu ni ko iki saperem.
- 6 O Kari Biya, ni Yawe Sokel Garagar,
yam agarkiwer se ani dagulek se nika kari-
imet ningo me nongomang ikuwurokko;
nuna ni ko ko nongomang pempem
niawoso se me dolomonko, O Israel ko Kaem.
- 7 Ani ni la karo kisisam, buta se ani agarki
maguwu gilingisan,
se ani dolara ninguru aga iramuram.
- 8 Aninya gue suan se aga launuria alo
mu ani nononga bo iwita me agarkasan;
- 9 mu awuk, aninya angamang motam mu
nika temple ko tawun biya kueso ale tama
iwita kani lagoso,*
kariimet nika balu maguwusan mu ani ago-
tala aga balu maguwusan.
- 10 Tom ani aimi karogo kapasam ale inang kaola
ko munan karosam mu
kariimet aga balu maguwusan.

---

* 69:9: John 2:17 se Romans 15:3 ago arikko.

- 11 Ani angamang batagoso se aimi karur tugusam
ale amone guari pagoso,
mu nuna aninga gusirsan.
- 12 Kariimet lage te ilu biguwusan ale aninga ko
munakasan,
se yu aora nana ale ngualara ko kari mu wur
memek ani ago ko ilusan.
- 13 Bare O Yawe, aninga guranek nicate betesam.
Ni ani ago ko ninguru kuesam,
ale tom ni keta ko ikiwasam mu te aninga
guranek koma aisuko;
ni aga sangaru toko den kalo beterem mu te aga
sangaru toko.
- 14 Ni aninga tagi bataguru to se ani lom gege ningi
me sarenga namarikko;
ni aninga bitaru se kager kari memek me aga
maguwumonko.
- 15 Ni aga sangaru se lom me aga tagirokko;
ni aga sangaru se yu du biya ningi me
sarengik,
ale mutim ningi me kua namarikko.
- 16 O Yawe, agiring ilupko, nika kua aisa biya mu ko
ningo te aga sangaruko;
nika gemang lila ningo mu te kema gurugu
aisuko.
- 17 Biring gurugu nika ura kari me tuiko;
ani ikup biya ningi kaperem se ni tairate tai
aga sangaruko.
- 18 Ni aninga te tairate tair ale aga sangaruko;
kager kari memek nuguting te aga bataguru
toko.

- 19 Kari aninga balu maguwusan mu ni maingkala nunga iki saperem; aninga aip karogo kapasan ale dolara aisisan mu ni nunga ikiem.
- 20 Bala se ikia suen la beteman mu aninga angamang motam batogam se aga sokel menaram; ani kariimet bo aga sanguk ale den ningo aisuokko i maem, bare mena.
- 21 Nuna inang memek wore naikko aisiman; ale yu ko kuerem mu, yu memek mu aisiman.
- 22 Aninga angamang mu, nunga amilmil inang bibiya ko tom mu gerak ale nononga tom memek iwita nunga taliparuk se dagulamonko.
- 23 Ni nunga nomotam tirom awur se sor me arigimonko; nunga nosokel menawur se ikup gimon ale tara tara la lagamonko.
- 24 Nika gemang memek nungumik kualu bitarko; se nika gemang magara mu nunga maguwurok se mena namamonko.
- 25 Se nunga kawam digo mu kariimet bo me ta ningi bagarukko; nunga wonong tuagu mu sirsir pagukko.
- 26 Mu awuk, kariimet saki nunga memek koma nungarem mu agotala nunga bita maguwusan;
- ni yaman nungarem se lot gawir giman mu nunga den siaman balsan ale ikup nungarsan.
- 27 Ni nunga memek koma ikup ko ikup nungaruko;

- ale nunga bitar se nika kariimet ningo nunga
por ningi me utu kapamonko.
- 28 Nunga nunup marak ningo pempem
bagara ko batoga ningi mu siwu saparko; ale
nunga nunup mu
kariimet diram ningo nunga nunup karogo
me bitarko.
- 29 Bare O Kaem, ani ikup yaman tawun biya giem;
ni aninga bataguru to ale aga bitaruko.
- 30 Ani Kaem ko wur iluwek ale nup patawurikko;
ani amilmil te ko nup biya mu ko balikko.
- 31 Ani uwutata bitirik mu Yawe aninga
wur te nup patawura ko munan mu ko
amilmilarukko;
nu tama bita tuata ko munan mu tawun biya
me ko kueso.
- 32 Se kariimet ikup giwasan mu arigimon ale
amilmilamonko;
Kaem nongomang tua ko kariimet mu aking
sokel iru tamonko.
- 33 Mu awuk, Yawe kariimet nungumik mel mena
mu nunga wosenga ikiso,
ale ko kariimet talipara ningi mu me nunga
kuamili saposo.
- 34 O taiti gomang se ali lilim, Kaem nup patawu-
ralko;
gagi suen la se mel suen la gagi ningi mu
betelatala;
- 35 mu awuk, nu Zion sanguk ale akingtala
Judah wonong kuwim kuwim te kalokko.
Noko kariimet umu te dagimon ale ali umu aking
tamonko;

³⁶ nunga kuriang imas se arikaya nu kua
tusan mu eng am umu te bagamonko.

70

*Yawe mu anananga saonga se nanga bataguru
ta ko kari*

(David ko wur)

- ¹ O Kaem, ni aninga sangaruko;
O Yawe, pasak ala tair ale aga sangaruko.
- ² Se kariimet aninga momonko negawasan mu
dolomon ale parasa namamonko;
ale nuna ani memek te namarikko nongo-
mang aniso mu peleton ale magi magi
namamonko.
- ³ Ale awiriya aninga gusirsan mu
nunga dolara nunga iramurokko.
- ⁴ Bare kariimet nika kua lagasan mu
nonoman nungeruk se ni ko ko amilmilam-
onko;
kariimet ni nunga sangaruko nomotam bita
lagasan mu pempem balmon,
“Yawe mu ningo!” ma balmonko.
- ⁵ Bare ani kituwura, asokel mena;
buta se O Kaem, tairate tair ale aga bataguru
toko.
- O Yawe, ni aninga saonga se aga bataguru ta ko
kari;
ni pasak ala tair ale aga sangaruko.

71

*Kaem pempem la nanga bitua bagarukko gu-
ranek*

- ¹ O Yawe, ani ni kete taisam,

- aga bitaru se dolara me aga irokko.
2 Agiring iki ale nika kiwem ningo diram
mu te aga sangaru ale aga bataguru toko.
3 Ni pempem aninga manga aora bager se ani te
nagu nama yumurekko;
ni la balu se ani terong la bagarikko,
mu awuk, ni aninga manga gek am se aninga
yumura kuwim.
4 O aga Kaem, kari memek nuguting te aga
bataguru toko;
kari memek kiwem memek bitawara mu me
aga kau tamonko.
- 5 O Yawe, aninga kulak te la, ni keta
suanta kete aga loagara bita lagasam.
6 Ni aga ayam tuagu te aga bituem
se tom ani bilangerem mu ani nikate la ira
sanami lagasam.
Ani nika nip pempem la patawu se lagarikko.
7 Kariimet suen biya ani mel memek bo iwita
agarkasan,
bare ni mu aninga bitua kari aora.
8 Ani pempem nika nip patawusam ale
nika nikim sokel garagar mu ko balsam.
- 9 Tom ani garukarik ale asokel kaparuk
mu ni me agarki daleluwur ale due ko me aga
sarumu bitarko.
10 Mu awuk, kari memek aninga balu maguwu-
san;
ale ilu biguwusan ale aga momon se kuerikko
balsan.
11 Ale “Kaem me sangukkowo!” masan.
“Iluwal ale taliparalko;

kariimet bo nu me sangukko.”

12 O aga Kaem, aga bitar ale awar biya me bagerko;
tairate tair ale aga sangaruko.

13 Kari den te aga atumusan mu dolara memek te
nunga menawurko;

kari aninga bita maguwumonko bagasan
mu memek biya te nunga bitar se dolomonko.

14 Bare aninga loagara mu pempem la nicate bita
se,
ka nip butata patawu se lagarikko.

15 Ani nika munan ningo diram te nanga
sangaru tasam mu ko iki saporikko me
terong,
bare tirom woremkalal ko balu se lagarikko.

16 O Kaem Yawe, ani nika kiwem bibiya mu ko
balikko;
ani ni keta suanta ka munan ningo diram mu
ko balu pagikko.

17 O Kaem, ani kuriang kulak la ni ka munan ningo
ningo mu aga kausem,
se tai aitak mu ani am ko baluwasam.

18 Se tom ani garukarik ale amone yak mauk mu
ni me ta biring gurugu aisuko;

O Kaem, aga sangaru se nika sokel aora
garagar mu ko balik se kuriang gue luan
udagi taiwasan mu ikimonko.

19 O Kaem, awiri nika iwita? Mena.
Nigita ni munan bibiya beterem;
nika kiwem ningo diram mu taiti gomang
ningi kalel biya.

20 Ni ikiwerem se ani ikup yaman suen biya giem;
ani mutim du biya ningi iwita kaperem,

- bare ani ikisam ni akingtala sokel iru aisu ale
aga patawur se bausekko.
- 21 Ni aninga aip kaparam mu aking patawur ale
angamang motam sokel tuiko.
- 22 O aga Kaem, Israel ko Kaem Laili,
ani nika munan diram la ago ko betera mu ko
gita morik ale nip patawurikko.
- 23 Ni aninga sangaru taem,
se ani amilmil te airik ale wur te nip
patawurikko.
- 24 Kariimet aninga maguwumonko mu ni
nosokel menawurem se dolara biya taman;
se tirom woremkalal ani nika kiwem ningo diram
mu ko balu se lagarikko.

72

Kaem king ikia ningo se saonga tuokko ngatang
(Solomon ko wur)

- 1 O Kaem, nika kiwem ningo diram wore king
kasuru se,
nu te kariimet nunga ikup ko ninguru iki se
nungokko.
Ni mu ikup guyak ninguru nunga ko Kaem, se ni
king sangaruko.
- 2 Se nu munan ningo diram mu te nika kariimet
nunga gi se,
aking kariimet nungumik mel mena mu
ninguru tala nunga bituokko.
- 3 Se nika munan ningo diram se bagara
ningo bitar se duruk bibiya se ali lilim la
awote kaparukko,
se kariimet te ningo bagamonko.

- 4 Se king mu kariimet nungumik mel mena mu nubiring ko sanamaruk ale,
 kariimet nungumik wonong kawam mena mu nunga gi nu bowa nunga tugumok,
 ale awiriya kariimet kituwura uwuta mu nunga bita maguwuwasan,
 mu nu koma ko nunga maguwurokko.
- 5 Se worem sige pempem nikim kapawasan iwita,
 kariimet ni ko ko nguanga se bowa ningi nip patawu se lagamonko.*
- 6 Tuwik ningo daguloso ale ningam yu tuso se inang yawarakala aragoso iwitala,
 king umu uwutata baga se lagarukko.
- 7 Tom nu king bagoso mu te mu kiwem ningo diram mu pempem la anirukko;
 sige niking kapa lagoso iwitala,
 bagara ningo mu pempem la anirukko.
- 8 Noko kuting mu maiya biya, gagi dun sang te se nama gagi dun sang te;
 se ko bitua ningo mu yu Euphrates te se nama ali lilim ko komasang te.
- 9 Se sor garagarayam te bagara ko kariimet suen la nu bowa ningi bagamonko;
 kager kari nu ilak memek mu ko suwik duap ningi dagulomon ale kupkup namonko.
- 10 Se sor Tarshish† ko king se tual gotektek sang ko mu manga mel ningo ningo karogo tai tumonko.

---

* **72:5:** Juda alo verse imi Greek den te kelemek batagorman se aniso se ko bala mu iwita: Buta se nu worem pempem kani lagoso se sige pempem kani lagoso uwutatala baga se lagarukko.

† **72:10:** Sor Tarshish mu aita balsan Spain masan.

- Sor Sheba se sor Seba ko king mu
mel ningo ningo karogo tai tumonko.
- 11 Se king suen la nu koma te nubugura
kulukurmon se kariimet sor suen la mu nu
bowa ningi la bagamonko.
- 12 Mu awuk, kariimet nungumik mel mena
mu nu arumon, mu nu nunga nuguring ilu-
wokko;
se kariimet mel ko tukunangawasan bare
nungumik saonga mena, mu nu kota nunga
sangukko.
- 13 Kariimet nungumik nosokel mena, se mel mena
bagasan,
mu gomang motam nungarukko;
se kariimet nungumik mel mena bagasan,
mu nunga giok ale nunga sangukko.
- 14 Se kariimet saki nunga mosan
maguwusan, mu nu nunga giok ale nunga
sanguk ale ninguru nunga kuerukko.
- 15 King mu pempem la baga lagarukkowo!
Sor Sheba ko gold mu nu tumonko!
Se kariimet nu ko ko Kaem aru ngatangarmon, ale
balmon,
“Kaem ko marak sokel pempem kumik kual
kapa lagarukko,” ma balmonko.
- 16 Ali lilim la na inang sor magaruk,
ale duruk luan mu inang muguri rice iwita
mu karogo terong maukko;
se ko tam muguri yaman nuam mu
Lebanon ko tam muguri iwita nunguning ka-
pamonko;
se ko kariimet wonong bibiya ningi mu

gue paguk ale sor suen biya te sirsir pauk
maso iwita sor ira sapamonko.

17 Se kariimet noko nup biya mu ko nungamili me
ta saparukko,
se noko kiwem ningo mu worem kani lagoso
iwita, kani se lagarukko.

Nu te ali sor suen la marak ningo tamon,
ale noko nup patawu se lagamonko.

18 Yawe, Israel ko Kaem, ko nup biya patawu-
nakko!

Yam nu kota kiwem bibiya beteso se arataso.

19 Pempem noko nup biya patawunakko!
Noko nup biya nikim garagar mu ali sor suen
la ari ikimonko!
Nunguningta! Nunguningkiri!

20 Se David, Jesse ko namar mu ko aira mu tai
iwitata menaram.

73

*Kari bo Kaem ko munan ko kuamin yena laga
udagi ko sinararam*

(Asaph wur imi batogam)

¹ Kaem mu Israel arungu yawarakala beteso;
nu awiriya nongomang motam ningo
diram mu ningo nuam nongote beteso.

² Bare ani mu, sanami turutuwuwakasam;
ani mu ali palenguk se dagulu namarikko
iwita.

³ Ko duap mu, ani nunumi patawura ko
kariimet mu nungarkikasam ale nunga anga-
mang magakaso,

- mu awuk, nuna memek bita se wore
nunga daiga bagara mu am yawarakala.
- 4 Nuna ikup mena, ningo la bagasan;
ale nungumik kuera ikes mena se sokel ago la
bagasan.
- 5 Nuna kariimet sang ikup giwasan iwita, me ikup
giwasan, mena.
Nuna sokel ago se ningo la bagasan.
- 6 Buta se nusupuling lagara ko munan
mu kulolo balayam iwita nodogotak tugusan;
ale kariimet sang nunga bita maguwura ko kiwem
mu guang ningo iwita katasan.
- 7 Nunga bagara ningo mu ko nomotam welang
taiso;
se nunumi te patawumonko ikia duap duap
nunga moso.
- 8 Nuna kariimet saki nunga gusirsan ale den
memek nungumik ko balsan;
nuna nunumi kalel biya betesan ale
kariimet saki bala nguangara nungarsan.
- 9 Nuna duruk wonong te bagakoyam nunumi
betesan;
ale nunga munak mu ali lilim bitarukoyam
munakasan.
- 10 Se kariimet karo nungarsan;
mu nuna anapeya ko balsan mu am nun-
garsan.
- 11 Kariimet imitang balsan, “Kaem awuk ta ko
ikiokko?” masan.
Ale “Kaem Kalel Biya mu ko sinar aruk agi?”
masan.
- 12 Kariimet memek mu nunga kiwem mu uwu-
tata;

nuna ikup mena, pempem yawarakala baga
se
melmasak duap duap gemasan.

- 13 Se awuk, ani aimi ko sinar taem ale
ningo diram la baga lagasam imi ko ningo
apoko?
Ani memek bo me bita arigem imi ko ningo bo
me arigekko agila?
- 14 Tom suen biya turomola nama bainga ningi ani
ikup gi lagasam;
ale pempem turomola bu to lagasam.
- 15 Bare ani uwuta balik, mu ani nika kariimet
nunga bo iwita mena.
- 16 Ani ikia mel suen la imi ninguru ko ikiekko ikia
aga moa lagakaso,
bare ikup biya nunguning.
- 17 Bare tom ani nika temple ningi kasu nagu asele
aga ikia sinararam,
se kariimet memek tom udagi te
memek nungumik te aratukko mu ani ko
sinarerem.
- 18 Nunguningta, ni sor palepalengam mu
ningi nunga awur se palungurmon ale dagu-
lomon eng am memek tamonkowo!
- 19 Nuna tairatela memek biya arigimonko;
memek bibiya nunga sarumu warukko.
- 20 O Kari Biya, tom ni barasu sanamir, mu nuna
tairate mena namamonko;
se nuna mu kari ipingira memek iluso
ale turomola kuamili sapa namoso iwitatata,
ni nunga kamili saparukko.

- 21 Tom ani iki maguwukasam
se angamang motam dagulukaso,
- 22 mu ani buruk kausik ko ngualara sipira iwita
aimi bitakasam,
ale ani ni ko ko ninguru me sinarakasam.
- 23 Bare ani pempem la ni kerak pingi bagasam;
se ni ani agiting te aga ilusam.
- 24 Nika ikia sinar mu te aga bitarsam;
ale tom udagi te mu ni ka sor nikim mu ningi
aga aru toko.
- 25 Ni keta suanta ni aninga angamang motam,
se ani anape karogo duruk wonong te
se ali imi te ko kuerikko? Mena!
- 26 Aninga ikia se angimik mu sokel kaparuk agi
wore, Kaem,
ni keta suanta aninga sail se aga ikia nungun-
ing ko duap, tom suen biya ko.
- 27 Nunguningta, arikaya nika betesan ale
nika ko awar biya bagasan mu mena nama-
monko;
awiriya ni diram la me karo kisisan, mu ni
nunga maguwurko.
- 28 Bare aninga amilmil mu ani ni kimik duap te
bagasam.
Yawe, ni keta suanta aninga Kaem, se aninga
yumura kuwim;
se ani nika kiwem suen la beterem mu ko
balikko.

74

Kariimet lilim maga kuenesan wore ko saonga ko aira

(Asaph wur imi batogam)

¹ O Kaem, ni awuk, nanga mera biya nanga mereme?
 Awuk se nika gemang memek ka sor wolong yawara ewere ko sipsip nunga maguwuwoso?

² Ni kariimet imi, girakala ni keta nunga sangaru taem, mu nunga kamin ares maukko. Kariimet gue imi nika ma balem, ni keta nunga bataguru giem. Duruk Zion nika bagara kuwim wore ko ago me kamili saparukko.

³ Melmasak suen biya magara biya maga kuena saparam ewere kema gurugu ale arikko; kager kari memek nika kuwim laili imi maguwu sapaman.*

⁴ Nika kager kari memek alo ngata te kuwim laili ni te nanga biguwukasam mu ningi kapaman; nuna nunga guang kiwol ago balayam wore ningi awu karogo namaman.

⁵ Nuna burir te tam kaura ko kari nunga kiwem beteman.

⁶ Nuna kiwol anapeya ningi mu burir manga barasam se te pakakumu maguwu sapaman.

---

* **74:3:** Yia tom 586 B.C. mu te Babylon alo taiman ale Jerusalem se ko temple maguwuman: 2 Kings 25.

7 Nuna nika bagara kuwim laili mu kaiman se kani malilaram;

nika bagara kuwim nika nip biya karogo mu kiwem duap duap te karur tuguman.

8 Nuna nunumi manorman, “Ana aitakta nunga moa parusuwura biya parusuwunakko!” maman;

uwuta balu se biguwura kuwim suen la Kaem te nup patawukasan mu kai sapaman.

9 Ana aitak Kaem ko kiwem bibiya duap duap bo ta me arigisan;

Kaem ilak tuatara ko kari bo me ta bagoso; se kiwem imi tom amaruya menarukko mu ana bo yam ta me ko ikisan.

10 O Kaem, tom awila nunguningkiri kager kari memek ewere nika gusirmonko? Nuna butata nika nip maguwu se lagamonko e?

11 Ni awuk se kiting kalem, kiting sokel garagar wore awuk se kalem? Kiting kalem wore apur ale nunga maguwurko!

12 Bare O Kaem, ni aninga king, ni girakala la wore bagasam; ni keta ali imi lilim sangaru tasam.

13 Ni keta ka sokel aora biya wore te gagi pagaru ilagala awurem; ale gagi ko mel memek bibiya mu nusupuling ita pakakumurem.

14 Ni keta gagi ko mel memek

Leviathan[†] mu supuling suen la ita
parusuwurem ale
sor merang mu ko buruk kausik se
inangnang anapeya namonko nungarem.

15 Ni keta yu tingawara mu se, yu palenga
namawara mu nunga barukem se
naguwasan;
ni tala balem se yu bibiya nungumik maraka
mena mu maraka namaman.

16 Woremkalal se tirom mu am nika la;
ni worem se sige nuguwim nungarem.

17 Ni keta ali imi lilim ko tom bita bita karogo
namerem;
ni worem ko tom se tuwik ko tom nungem.

18 O Yawe, kager kari memek nika gusiman wore
ko kamin ares mauk,
se kariimet ikia ningo mena, nika nip balu
maguwuman wore ko ikiko.

19 Nika inangnang biton yawara mu, mel
diwang memek nuguting te me bitarko;‡
nika kariimet, ikup memek giman mu, nunga
kamili me sapa se lagarukko.

20 Nika den kalem mu ko kamili me saparukko,
mu awuk, tiromorom ko kari memek alo
kager daong ko ali sor ira sapaman.

21 Buta se kariimet nunga bita maguwuman
mu nungarkiwer se me dola namamonko,
mena;

nuna kituwura guat se nungumik mel

[†] 74:14: Leviathan ko dora te baluwoso mu kiwem memek ko balso, ko sokel mu Kaem menawu saparam.   ‡ 74:19: Inangnang biton ko bala mu Israel nunga balso.

mena bare nunga sangaru se nika nip patawumonko.

- 22 O Kaem, bares ale ni keta ka kiwem ningo diram wore te sokel ago anirukko ko baluko;
kariimet memek ni ko ko den alel balu lagan wore ko ikia toko.
- 23 Kari memek nunga ngata nirung kawel pempem bita lagan mu ko kamili me saparukko.

75

Kaem kota suanta nu Tutera Kari

(Asaph wur imi batogam)

- 1 O Kaem, ana amilmil kisisan!
Nunguningta ana amilmil kisisan,
mu awuk, ni ana nangarak pingi bagasam.
Kariimet nika kiwem duap duap betarem mu ko balsan.
- 2 Ni balsam, “Ani agata kariimet te nunga tuterikko tom mu ko ikiwasam;
ani munan diram te kariimet nunga tutesam.
- 3 Ali lilim la mu yam yukuok se kariimet suen la yam uririkimonko,
bare ali ko nukuri mu ani ilukuawusam se aora biya aniso.
- 4 Ani nusupuling lagara ko kariimet mu nunga manorsam, ‘Nina ninimi me patawuralko!’
Ale kariimet memek mu nunga manorsam, ‘Nina ninip biya mu te sanamaral ale ninimi me te patawu se lagaralko!’
- 5 Nina ninip biya sumu me te sanamaral

ale aninga angama te me kalel biya namar-
alko;
nina ninimi patawura ko dogotak te me mu-
nakaralko!”

⁶ Kari bo ta koma worem bausa te agi koma worem
kapara te,
agi koma aguwaya mu te tairuk ale
numi patawu se kariimet nunga tuterukko
me balukko, mena.

⁷ Kaem kota kariimet nunga tuteso,
ale memek bitawara mu ilak kapawa se,
ningo bitawara mu nunga patawuso.

⁸ Yawe bagun bo kuting te iluwoso,
bagun mu ningi mu waen aora ngisuk karogo
wore ningi aniso;
nu yu mu waruk se kaparuk se
ali sor lilim la ko kariimet memek bitawara
mu no laga, no sapamon se nuamur bo me
pelerukko.*

⁹ Bare ani mu agiring me ta kalikko;
ani Jacob ko Kaem ko balu, wur ilu se, nup
butata patawu se lagarikko.

¹⁰ Mu awuk, nu iwita balso, “Ani kariimet memek
bitawara mu nosokel menawurikko;
bare kariimet kiwem ningo bitawara mu
ani sokel eng bo karogo nungarikko.”

76

Ali ko kari bo Kaem ilak barimarukko me terong
(Asaph wur imi batogam)

* **75:8:** Bagun ko den: Revelation 14:10; 16:19.

- ¹ Judah sor te Kaem ko ikisan;
se Israel ningi mu noko nup mu biya.
- ² Noko wonong mu Salem* aniso;
se Zion mu noko bagara kuwim.
- ³ Umu te nu gatu kore tamatama mu biagaram;
nu karem se saenang mel suen biya mu
kulukumuram ale menawuram.
- ⁴ Ni keta nikim biya karogo;
ni King Biya, se duruk bibiya sokel ago mu ni
nunga kiarem.
- ⁵ Ni te se kager ko kari aora aora mu
dagulu kua sapaman se ni nunga kager ko
melmasak mu gi saperem;
se bo kasagarukko me terong.
- ⁶ O Jacob ko Kaem, ni sail karogo balem ale
iningirem,
se kager kari nunga horse karogo dagulu sor
kutek ma saparam.
- ⁷ Ni keta suanta kariimet suen la ninguru ka
nguanga gilingisan!
Ni gemang magaruk, mu awiri ni kema te sana-
marukko terong? Mena.
- ⁸ Ni duruk wonong te baga se kariimet
nunga tutera ko den mu ni balem,
se ali lilim den mu ikiam ale nguangaram ale sor
kutek ma saparam.
- ⁹ Ni barasu sanamerem ale kariimet

---

* **76:2:** Jerusalem ko bala bo mu Salem masan, se ko nunguning mu lila yawara. Se ko bala bo tala mu Zion, mu awuk, Jerusalem mu Duruk Zion awote kaloman: Genesis 14:18; Hebrews 7:1-2.

memek bitawara mu nunga memek koma
nungarem,
ale nika kariimet nunga bita maguwuwaman
mu nunga giem.

- ¹⁰ Kaem, ni kari ko gomang magara
nikate beteso mu gurugusam se nika nip biya
eng am biyala kisiso;
se kariimet nika gemang magara ningi
ikup bo me arigiman mu nguanga se nika nip
patawumonko.
- ¹¹ Buta se, ni mel bo Yawe nika Kaem bita
tuiko balu mu, eng am uwutata bitarko.
Sor suen la nu kota suanta ko nguanga se taimon
munan tumonko.
- ¹² Nu king nusupuling lagara mu nunga nosokel
karogo kaposo;
se ali ko king suen la ko nguangasan.

77

*Ikup kam ningi nangamang me namaruk
tairukko*

(Asaph wur imi batogam)

- ¹ Ani Kaem kote sail ago niarem;
ani Kaem agiring ikiokko kote niarem.
- ² Tom ani ikup ningi kaperem, ani Kari Biya kote
wosengem;
tirom angimik anira mena ani aira wosenga
te la lagerem,
bare angamang motam me ta kua kaparam.
- ³ O Kaem, ani ni ko ko angamin tugu se aeman biya
gotek sapakasam,
ale angamang motam sokel menakaso.

- 4 Ni nungurukasam se ani amotam anira me arikaso;
ani angamang ninguru yukuwakaso se mu-nakarikko me terong.
- 5 Ani yia se tom nama lagaram mu ko ikia to lagakasam.
- 6 Ale aga wur tirom ilukasam mu ko angamin ares makaso.
Tom ikia bitakasam mu agata aimi iwita is-arukasam:
- 7 “Kari Biya pa, buring gurugu aisam ta agi?
Agi ago ko yam ikiwoso agi?”
- 8 Agi ko gomang ani kua aisuwaram mu menaram agi?
Se agarak ikia kaolam mu dagulu namaram agi?”
- 9 Kaem pa, noko gomang lila mu ko kuamili saparam agi?
Agi noko gomang memek mu noko gomang lila kuwim tam agi?”
- 10 Bare angamin namara taira ningi iwita ikiem, “Kaem Kalel Biya yia suen biya ningi nanga sangaru lagaram,
se ani mel umu te ira sanamasam.”
- 11 O Yawe, ani ni girakala mel bibiya betere mu ko angamin ares maso;
ani nika kiwem bibiya ni girakala bita lagerem mu aga ikia te taiso.
- 12 Ani ni ura bibiya betere mu ko iki gurugekko;
ani nika kiwem bibiya suen la betere mu ko angamin tugumekko.
- 13 O anananga Kaem, nika kiwem suen la betesam mu laili biya.

- Kaem bo awuk wore noko nup biya nika iwita?
- 14 Ni keta Kaem, ni mel duap duap sokel karogo betesam se arataso;
nika sokel aora biya sor suen la ko kariimet nunga kasursam se arigisan.
- 15 Nika kiting sokel aora garagar mu te ka kariimet nunga sangaru taem;
ni Jacob se Joseph nunga nunumasari se tal-eng girigir nunga giem.
- 16 O Kaem, yu bibiya karkaman;
yu bibiya mu karkaman ale nguangakasan;
gagi nukum du biya mu uririkiram.
- 17 Tuwik taiti nuwi ningi wore kapakaso;
taiti gomang te pure pagakaso;
pure nikim biliwilik makaso ale gatu iwita nama taikaso.
- 18 Pure nirung daula biya ningi aratukaso,
se pure nikim ali sor lilim la nikim tuikaso;
ali uririkikaso ale wanara ko kapakaso.
- 19 Ni gagi tamun ningi aolak iluwem,
ale gagi naung du biya mu batagem koma sang ko namerem,
bare ka siwik molak me arigiman.*
- 20 Ni ka kariimet sipsip iwita nunga giem;
ni Moses, Aaron ilak nunga kari gira ko nunga awurem ale nongorak aolak iluwem.

78

Ana kariimet nanga nasupuling lagara, Kaem ko kiwem ningo
(Asaph wur imi batogam)

---

* 77:19: Exodus 14:21-22.

- 1 O aga kariimet, nina aninga den ikialko;
nedegawa ninguru gurugal ale den ani balikko ewere ikialko.
- 2 Ani mel girakala aratukaso wore sang balik se ikial ale te sinar palagalko;
ale mel saki nengete yumura wore ninguru ko ikialko.
- 3 Girakala anananga girigir alo ko nanga manorman,
se nadogowa ikiam se ko ikiman.
- 4 Ana den umu kuriang nongoma te me kaluwunakko;
kuriang gue udagi mu nunga manornak
ale Kaem ko sokel aora garagar
se ko kiwem bibiya duap duap mu me kaluwunakko.
- 5 Kaem ko munan den Israel kariimet nungaram,
nu Jacob ko kuriang imas munan den imi karo tumonko nungaram.
Nu girakala anananga nanangatak alo iwita nunga maonam,
“Nina aninga munan den imi ninguru ninga kuriang imas nunga kausalko,” mam.
- 6 Uwuta mu kuriang gue maingte aratamon mu, nuna karogo tala ko ikimon ale aking nunga kuriang gue te mu nunga kasurmonko.
- 7 Nuna uwuta betemon mu asele,
kuriang luan udagi mu Kaem ko nongomang ningi nunguning aruk,
se nuna nu mel bibiya nungam mu me ta ko nungamili saparuk,
se ko munan den kasik la mu karo tumonko.

- 8 Nuna nunga taleng girigir alo nusupuling la-
gakaso iwita me bagamonko.
Taleng girigir alo mu noko den sawarukasan
ale noko nongomang ningi me nunguning
akaso,
se ko den me karo tuikasan.
- 9 Ephraim digo mu gatu mare karogo,
bare kager barasam mu nuna nagu sapaman.
- 10 Kaem den nongorak kaolam mu me karo tu-
man,
ale ko munan den mu karo tumonko nongo-
mang me anikaso.*
- 11 Nuna munan bibiya nu beteram mu ko
nungamili saparam,
ale kiwem bibiya nongoma te beteram mu
karogo ko nungamili saparam.
- 12 Nu garuk nomotam te kiwem bibiya duap duap
bitakaso;
kiwem mu ali sor Egypt se kuwim Zoan mu te
bitakaso.†
- 13 Kaem gagi pagaru ilagala awuram,
duruk iwita koma singsang awuram,
ale Israel nongorak kusumuri tairam.
- 14 Kowarkalal mu taiti nuwi ningi бага se taiti
nuwi iwita girikaso;
ale tirom mu tama nikum iwita kanikaso ale
girikaso.
- 15 Nu sor maraka garagarayam te manga pakaku-
mukaso
se yu kapakaso se nokasan ale yu ko me tuku-
nangakasan.

---

* **78:10:** 1 Samuel 4:10-11. † **78:12:** Zoan mu Egypt sor te.
Numbers 13:22 arikko.

- 16 Nu nungam se yu gotek bo manga ningi bausam,
ale yu biya bo iwita naguram koropong kao-
ram ale kaparam.‡
- 17 Bare nuna Kaem Kalel Biya mu koma te memek
tawun biya bitakasan;
nuna sor maraka te бага se nusupuling la-
gakaso.§
- 18 Nuna ko iki se wore Kaem ira ariga te bitakasan;
nuna na ko kuakasan ale na nungarukko sail
te ko balukasan.
- 19 Nuna Kaem ilak barimakasan ale
balukasan, “Kaem pa sor maraka
iwita te inang suen biya nangarukko terong agi?”
makasan.
- 20 “Nu manga moram se yu biya aratam.
Bare aita awuk? Nu inang daro ko yaman
ago mu nangarukko terong?”
- 21 Se tom Yawe umu ikiam mu gomang magaram,
se tama beteram se Jacob ko kariimet nongote
tai kaparam,*
ale gomang magara tawun biya Israel ko ma-
garam.
- 22 Nuna munan mu Kaem kote bitakasan,
mu awuk, nuna noko nongomang ningi me
nunguning akaso se nu me nunga sangukko
iwita ikikasan.
- 23 Bare nu umu ko iki se wore taiti gomang sail ago
maonam ale
taiti gomang ko songkuring kaogam.

---

‡ 78:16: Exodus 13:21; 14:21-22; Numbers 20:11. § 78:17:
Exodus 15:24; 17:2; Numbers 11:4; 21:5. * 78:21: Numbers 11:1.

- 24 Ale inang manna mu tuwik iwita beteram se
 namonko kaparam;
 nu duruk wonong ko inang imi namonko
 nungaram.†
- 25 Se imi mu engel nunga inang wore nuna na-
 man;
 nu inang suen biya nungaram se naman.
- 26 Se udagi aking balam se koma worem bausa mu
 te marir barasam,
 ale ko sokel aora biya mu te balam se yar
 daula barasam.
- 27 Ale inangnang beteram se tuwik
 muguri iwita kaparam ale kupkup iwita ali
 bala tuam,
 mu inangnang suen biya nunguningkiri
 saun muguri iwita kapaman.‡
- 28 Te kuwim taman ale bagakasan mu te nu inang-
 nang waram se kaparam
 ale sasal suen la duap te sor magaram.
- 29 Se kariimet ninguru naman ale
 nungumik karogo terong ma saparam;
 mel ko kueman mu Kaem nungaram.
- 30 Bare inang mu yam aitak nowaman,
 inang nuguring ningi yam aniram se,
- 31 Kaem gomang magaram se nunga kari
 kulak sokel ago mu nunga moram se kueman,
 mu kari umu Israel ko kari ningo ningo.§
- 32 Kaem kiwem bibiya duap duap nungurukaso ta
 wore,
 kariimet nongomang ningi me nunguning akaso,
 se memek yam bitawakasan.

---

† 78:24: Exodus 16:4.

‡ 78:27: Numbers 11:31.

§ 78:31:
 Numbers 11:33.

- 33 Buta se nu am motam la
nungarkiwakaso se nuna nguangara ago ao-
lak ilukasan,
ale ko ningo nuam bo me arigiman, am nama
kua namakasan.
- 34 Tom Kaem sang nunga moakaso se kuakasan,
asele sang nongomang gurugukasan ale kote
pila taikasan ale sail karogo kote guranek
bitakasan.
- 35 Aitak nungamin ares mam se ko ikiman,
Kaem mu nononga Manga Gek am,
Kaem Kalel Biya mu nunga Saonga Kari.
- 36 Bare mu kawelakasan, nuguring guang
la balukasan, ale kawel te nungamili gurugu
patawukasan.
- 37 Nuna nongomang motam ningi nunguning te
me karo tuikasan,
ale den nongorak kaolam mu diram la me
karo tuman.
- 38 Bare Kaem ko noman bataga nononga
ko wore te se, nunga memek siwukaso ale me
nunga maguwukaso.
Tom suen biya noko gomang magara mu
am irakaso se kapakaso, se me nunga
maguwukaso.
- 39 Nu ikikaso mu nuna ali ewere ko
kariimet; nuna marir taiso ale nama
mena namoso iwita, tom tukunangta baga mena
namamonko.
- 40 Nuna sor merang mu te baga se tom suen biya
nusupuling lagakaso;
se sor garagarayam mu te baga se gomang
motam maguwukasan.

- 41 Nuna Kaem ira ariga ko munan mu me ta bita to arikasan,
ale Israel ko Kaem Laili mu gomang maguwukasan.
- 42 Nuna noko sokel aora garagar mu ko nungamin me ta ares makaso,
se tom nu kari memek nuguting te nunga bataguru tam mu ko nungamili saparam tala.
- 43 Nu Egypt sor mu te kiwem bibiya duap duap beteram,
ale Zoan sor ningi kausa beteram mu ko nungamin me ares makaso.
- 44 Nu sor umu te nunga yu gurugam se gue ko aram,
se kariimet umu nunga yu namonko me terong.
- 45 Nu kuwuling beteram se nunga nokaso,
se gorogoro beteram se nunga daiga bagara maguwukaso.
- 46 Nu yes memek se usiska kurumurum beteram, se nunga ningam ningi tam gawa suen la no sapaman.
- 47 Nu tuwik muguri bibiya mu beteram se tai kaparam ale nunga tam waen se nunga tam fig maguwu saparam.
- 48 Nu tuwik biya bo, muguri bibiya, wore beteram se kaparam se nunga bulmakau kua sapaman;
pure nikim te nunga sipsip anapeya maguwu saparam se kueman tala.
- 49 Nu ninguru gomang magaram se ninguru nunga maguwuram;
se ko gomang memek mu kuera mateng

- ko engel alo kariimet nunga maguwu kam,
nunga maguwuram.
- 50 Nu nogo ko gomang magaram se me nongorak
kolaram, mena;
nu kuera biya bo beteram se tai kaparam
se karogo ngual ngual kueman.
- 51 Nu Egypt nunga kuriang gira bilangara mu
nunga moram se kua sapaman;
kuriang kari, kari ko gue kuagi, Ham ko gue
te, mu nunga maguwuram.*
- 52 Bare nu ko kariimet mu sipsip iwita nunga
giam,
ale sor garagarayam mu te lage nunga
kausam.
- 53 Nu nunga giam ale nunga bitaru se
nongorak namakaso se me nguangakasan;
bare nunga kager kari memek mu gagi biya
tairam ale nunga ira kaluwuram.
- 54 Nu nunga giam nongorak tai kota ko duruk laili
mu te aratam,
sor duruk ali mu nu kota ko sail te bataguru tam.
- 55 Nu kariimet iwareng giriman ale ali umu te
bagaman mu nunga kaoram,
ale ali mu pakakumu Israel kariimet nun-
garam;
ale digo digo te kuwim nungaram se te dagi-
man.
- 56 Bare Israel kariimet aking Kaem Kalel
Biya mu ira ariga te bitakasan ale ilak
nusupuling lagakaso;
nuna ko munan den me karo tuikasan.

---

* **78:51:** Egypt sor mu Noah ko namar Ham ko gue te arataman:
Genesis 10:1,6.

- 57 Nuna kiwem girakala nunga taleng girigir alo
bitakasan iwitatata,
nuna nusupuling lagakaso se Kaem kuring
kulukurukasan;
mare pateweteng se tagira mu me diram na-
maruk iwita bitakasan.
- 58 Nuna kaem kawel nunga tama betera kuwim
kalokasan,
se Kaem gomang ninguru magakaso;
ale nunga kaem kawel umu te Kaem gomang mo-
tam maguwukasan.
- 59 Kaem nunga kiwem ewere arigam mu nu go-
mang ninguru magaram,
se buring lilim la gurugu ko kariimet Israel nun-
garam.
- 60 Ale ko sasal Shiloh mu betela buring tuam,
noko sasal mu kariimet nunga wonong
kusumuri anikaso wore beteram.
- 61 Ale yam kager kari memek
nungarkiwaram se noko Kunup Laili mu gi
ago nama gilingiman;
Kunup umu noko nup biya se ko nikum nunga
kasurukaso.†
- 62 Nu ko kariimet nogo ko gomang
magaram se kager kari memek am
nungarkiwaram se ko kariimet nunga moman se
kua gilingiman.
- 63 Nunga kari kulak mu tama nunga lakumu
saparam,
se nunga kuriang itiwik mu kari kulak bo nongo-
rak namonko mu mena.
- 64 Nunga priest arika mu kager kari
memek nunga moman se kua sapaman,

---

† 78:61: Joshua 18:1; 1 Samuel 4:3,11.

se nunga imet mu nungumik ma niara mena.

65 Asele Kari Biya kari bo aniwa barasa iwita barasam,
ale kari yu nana ale alis ago aira iwitata airam.

66 Ale kager kari memek nongorak kageraram ale nunga kaoram ale nongorak peleram;

nu ninguru tala nunga maguwuram se dolaman ale udagi me kagermonko.

67 Nu Joseph ko gue te ko kariimet mu nunga sarumu due ko nunga awuram,
ale Ephraim ko gue te mu me nunga atumukiram tala.

68 Bare nu Judah ko gue te ko kariimet mu nunga atumukiram, se duruk Zion mu noko gomang motam.

69 Se noko kawam digo laili mu duruk umutang te kaolam,
se ali nu nungam se aora biya aniso iwitatata aora biya aniso.

70 Kaem ko ura kari David atumukiram.

71 Nu sipsip nunga bitaruwaram se Kaem aru tam ale
nu ko kariimet Israel nunga bitua kari ko bagarukko beteram.

72 Se David noko ura mu gomang ninguru tuam, ale kariimet ninguru nunga bitarukaso.

79

Israel alo Kaem te nunga sangukko ko wosenga
(Asaph wur imi batogam)

¹ O Kaem, sor saki ko kariimet ana
nangarak kagerman ale nika ali ningi maingkala
utu kapaman;
nika temple laili mu ninguru bita maguwu
gilingiman ale
Jerusalem mu parusuwuman ale ninguru
maguwu silataman.*

² Nuna nika kariimet nunga moman se
kueman se nunga nungumik nunguning
mu inangnang namonko warman;
ale nika ura kari nunga nungumik
nunguning mu mel diwang se buruk kausik
namonko waru gilingiman.

³ Nika kariimet nunga gue mu yu iwita kaparam
ale Jerusalem likilim aram,
se kariimet bo kariimet kuera mu nunga mutim
tugumokko me ta bagoso.

⁴ Se sor saki nangimik duap te bagara mu nago ko
den dolara balsan,
ale nanga gusirsan.

⁵ O Yawe, ni butata ana nago ko gemang maga se
lagarukko e?
Nika gemang magara butata tama iwita kani
se lagarukko e?

⁶ Nika gemang magara sumu gurugu se,
sor wonong nika nip me patawu se,
nikate guranek me bitawara, wore nongote
namarukko.

⁷ Mu awuk, nuna Jacob ko gue te tairam mu nunga
moman se kua sapaman,

---

* **79:1:** Yia tom 586 B.C. mu te Babylon alo taiman ale Jerusalem
se ko temple maguwuman: 2 Kings 25.

se nunga sor wonong maga saparam.

⁸ Ana nanga taleng girigir alo nunga memek koma me nangaruko;

ana nago ko neman bataguk se gemang nangaruko;

mu awuk, ana nanga ikia menaram se nangamang motam dagulu parasaram.

⁹ O Kaem, ni nanga sangaru toko!

Keta ka nip biya ko ningo mu ko se,

nanga bataguru to ale nanga memek siwu nangaruko.

¹⁰ Sor saki ko kariimet nanga isarsan,

“Nenenga Kaem apoko ya?” ma balsan mu me terong!

Nika ura kari nunga gue kaparam mu ko

koma bu nungumik kualu bitar se ana ariginakko.

¹¹ Ana nanga kariimet saki talipara ningi

baga se niasan kikisan wore nunga niara ikiko!

Nuna uwutata baga kuemonko bagasan;

se nika sokel aora biya wore te nunga bataguru toko!

¹² O Kari Biya, sor saki nunga bala

memek ni kimik kualu beteman mu ko koma tom 7 ko iwita nungaruko!

¹³ Asele ana nika kariimet, nika sipsip ko

nanga balem se ni anananga bitua kari,

mu pempem amilmil kisinak ale

nika nip biya pempem patawu se laganakko.

80

Kaem nanga sanguk se aking barasu sanamanakko wosenga

(Asaph wur imi batogam)

¹ O Israel nanga Bitua Kari, ni anananga niara ikiko!

Ni ana Joseph ko gue nanga gira kari.

Ni ka daiga kuwim te kualala daigem se engel bibiya ka laturman,

se nika sokel wetang sapar,

² se Ephraim se Benjamin se Manasseh ko kariimet arigimonko.

Nika sokel aora garagar wore te tai nanga sangaru toko!

³ O Kaem, gemang nangaru ale nanga sangaru toko;

nanga sangaru se girakala ningo bagaman uwuta aking baganakko.

⁴ O Yawe, Kaem Sokel Garagar, awuk?

Ni ana nika kariimet nanga aira wosenga ko yam buta gemang maga lagarukko e?

⁵ Ni namononge mu inang ko iwita nangarem se nokasan,

ale namononge yu mu bagun biya wore te iwita kuring aratam se nangarem se nokasan.

⁶ Ni ana balu maguwura ko mel bo iwita nanga beterem,

se sor saki nangimik duap te mu nanga balu maguwusan.

- 7 O Kaem Sokel Garagar, gemang nangaru ale
nanga sangaru toko;
nanga sangaru se girakala ningo bagaman
uwuta aking baganakko.
- 8 Girakala ni Egypt sor te tam waen bo taem ale
karogo tairem;
ni sor saki nunga karem parusuwurem ale ali
mu te tam waen mu aguwem.*
- 9 Ni ko kuwim nungem burangerem ale
aguwem, se yager ali tam ale palengam ali sor
ira saparam.
- 10 Ko tamarum mu duruk bibiya nunga ira
kaluwuram,
se kower suen biya mu tam aora sida mu
nunga ira saparam.
- 11 Se ko kower palengam namawaram Gagi Biya
Mediterranean tam,
ale namawaram Yu Biya Euphrates tam tala.
- 12 Bare awuk se ni kar waen ningam
lautam wore parusuwurem, se kariimet
lage mu karo se mu ko nunguning gisan a?
- 13 Se buruk diwang ira parusuwusan se
inangnang, madar, ugigi se anapeya suen la
aratasan ale no gilingisan.
- 14 O Kaem Sokel Garagar, ni duruk wonong te baga
se,
loager se tai kaparuk se tam waen mu aking ko ari
iki ale bitaruko!
- 15 Ni keta kiting te tam mu aguwem,

---

* **80:8:** Israel mu tam waen iwita: Genesis 49:22; Isaiah 5:1-7;
Matthew 20:1-16.

- ale bituem se tam ningo ko aragam. Buta se tair ale bitaruko!
- 16 Kager kari memek kauman batutumuman ale tama beteman se kaniram; se ni tair ale gemang memek te nunga maguwurko!
- 17 Bare ana kariimet ni keta nika ma balem, ale keta nunga bituem se gue pagam, wore tai nanga sangaru ale nanga bitaruko.
- 18 Uwuta mu asele ana udagi te me ka betenakko. Marak iru nangaru se ana pempem nip patawu se laganakko.
- 19 O Yawe, Kaem Sokel Garagar, gemang nangaru ale nanga sangaru toko; nanga sangaru se girakala ningo bagaman uwuta aking baganakko.

81

Kaem ko gomang mu ko kariimet kuring iki karo tui se lagamonko

(Asaph wur imi batogam)

- 1 Amilmil te ngata beteraliko, Kaem anananga saonga kari; wur te nup patawuralko, nu Jacob ko Kaem!
- 2 Galawalang sokelel te nirung duap beteraliko; ninga bawe se gita te yagowom yawara gurugalko.
- 3 Tom sige barare la mu kua sokel itugumalko; ale nama garukaso se amilmil ko tom biya arataso mu te akingtala itugumalko.
- 4 Mu awuk, imi mu Israel nunga munan den, se den aora bo Jacob ko Kaem kote tairam.

⁵ Mu tom nu Egypt nongorak kager bitawa se, nu Joseph ko kariimet Israel munan den imi nungaram.

Tom umu te ani kuring bo iru nuam ikiem, se kuring mu iwita balam,

⁶ “Ani ikup nibiwinang te mu kututuwarem, ale tam luan gi lagakasan mu kututuwarem.

⁷ Tom ikup ninga iram se nina aninga aruman mu ani ninga sangaru taem.

Aninga yumura kuwim taiti nuwi kaetam mu ningi baga se nigiring iluwem; ale yu Meribah duap te ira ariga te ninga beterem.*

⁸ Aga kariimet, nedegawa gurugal ale sinar den balsam ewere ikialko! Israel kariimet, aga angamang mu aga agiring ewere ninguru ikialko!

⁹ Nina nebugura kulukal ale kaem bo kilimik me ta nup patawuralko!

¹⁰ Ani Yawe, nenenga Kaem; anigita, nina Egypt memek bagaman se ninga giem ale nengerak tairem.

Mel i ko kueral mu balal se ani ningarikko.

¹¹ Bare aninga kariimet agiring me ikiman nun-guning;

Israel nunumi karogo me kapaman ale agiring me karo tuman.

¹² Buta se ani nongomang motam aora biya mu ago nunga bita taem,

---

* **81:7:** Taiti nuwi kaetam mu Sinai sor te agila: Exodus 19:16. Nuna yu mena mu ko iningakasan: Exodus 17:1-7; Numbers 20:1-13.

- se nongota nunga ikia memek la karo tuikasan.
- 13 Aninga angamang motam nunguning mu aga kariimet Israel ninguru agiring ikimon ale aga munan karo tumonko aniso!
- 14 Uwuta mu asele, ani tairate kager kari memek alo nunga maguwuwasan mu nunga morik ale nunga menawurikko.
- 15 Arikaya ani me aga kuesan mu nguangamon ale ani asiwik duap ningi nubugura kulukurmonko; se ikup memek nungarsam mu butata pem-pem anirukko.
- 16 Bare nina mu, ani inang yaman ningo nunguningkiri mu se, honey yaman nuam mu ningarik se nal ale ningimik karogo terong maukko.”

82

Kari supuling bibiya tutera ura diram la betemonko

(Asaph wur imi batogam)

- 1 Kaem biguwura biya bitaruwoso; kari supuling bibiya, kaem gotektek iwita nunumi bitawara, wore arataman se nu ko ikia wetang te balu pagarso:
- 2 “Nina tutera kawel betesan ale kariimet memek bitawara wore nunga atumu sangorsan, bare amaru te kiwem memek sowore bita talko?
- 3 Ani iwita beteralko balsam: Nina

- kariimet kituwura se kuriang nunam nonet
kuera wore nunga saongalko!
- Ale kariimet ikup giman ale baga
maguwuwasan wore ningo nuam nongote
beteralko!
- ⁴ Kariimet baga maguwuwasan ale mel suen biya
ko tukunangawasan,
wore kariimet memek nuguting te nunga
bataguru talko!
- ⁵ Nina ningimik ikia ningo mena se nina nguala
sipawasan!
- Ale nina tiromorom ningi aolak iluwasan
bore te se, kiwem ningo mu yumu namaram.
- ⁶ Ani Kaem Kalel Biya iwita balsam, nina kaem
iwita ninimi betesan,
bare nina suen la aninga kuriang la.
- ⁷ Nina ali ko kariimet tala, se ali ko
kariimet kuesan iwitatata, nina kueralko;
nina kari supuling bibiya dagulasan ale
nunup mena namoso iwitatata dagulalko.”
- ⁸ O Kaem, ni bares ale ali lilim ko
kariimet suen la nunga bita paguwura mu
wetang saparko;
mu awuk, ali sor suen la ko kariimet mu am
nika la.

83

*Israel alo Kaem nunga kager kari memek nunga
karo parusuwu warukko sail ago arusan*
(Asaph wur imi batogam)

- ¹ O Kaem, kiring me kaloko;
kutek me ale kiring me sisirokko!

- ² Arikko! nika kager kari memek kager ko kirimi
karamé mawasan,
nuna ni me ka kuesan ale ni kerak barimasan.
- ³ Nuna yumura la nika kariimet nunga
maguwumonko ikia memek bitawasan;
ale kariimet ni nunga kuesam wore nunga
maguwumonko karogo kaeyawasan.
- ⁴ Ale “Tairalko,” masan, “nunga wonong sor lik-
ilim la menawunak se
Israel ko nup eng am mena namarukko,” ma
balsan.
- ⁵ Nuna nunga ikia yumura mu ko nongomang
suanta awuman;
ale tai ilu biguwuman, ale ni kerak barima-
monko negawasan.
- ⁶ Biguwura motam umu Edom ko kariimet, se
Ishmael ko,
se Moab ko, se Hagrites ko kariimet;
- ⁷ se Gebal ko kariimet, se Ammon ko, se Amalek
ko, se Philistia ko,
se Tyre ko kariimet.
- ⁸ Sor Assyria mu ago tala nongorak sanamaram,
mu awuk,
nuna Lot ko gue Moab se Ammon nongorak numi
kuting iluwam.
- ⁹ O Kaem, ni munan Midian ko kariimet
nungumik te beterem, ale aking
yu Kishon te ni king Jabin, se ko kager
supuling Sisera nungumik te beterem, uwu-
tatala nungumik te bitarko.
- ¹⁰ Ni Endor wonong te nunga menawurem,

ale ali te nunga warem se iwiman.*

11 Ni nunga kari supuling alo Oreb se
Zeeb nunga maguwurem uwutatala nunga
bitarko;

ale nunga bitua kari mu, Zebah se
Zalmunna nunga beterem uwutatala nunga
bitarko.†

12 Mu awuk, nuna balman, “Ana Kaem
ko ali welang mu ana tanak se anananga
arukko,” ma balsan.

13 O aga Kaem, kupkup iwita nunga parusuwurko,
se sua ko wakala marir karogo namoso iwita
namamonko.

14 Ale tama giarum kaiso se kaniso,
ale sua duruk motongar te mu kaniso iwita,

15 yar daula te nunga karo se nagumon,
ale ka marir daula samamer biya te nguan-
gara nungaruko!

16 O Yawe, dolara nungaru, nunga maguwur,
ale nika sokel aora garagar mu nunga kasuru
se arigimonko.

17 Ale nunga maguwur, se eng am butata nguanga
dola se lagamonko,
nuna nguanga dola laga eng am kua nama-
monko.

18 Yawe, ni uwuta bitar se nuna ko ikimon, ni keta
suanta ni Kaem Kalel Biya,
se ali sor lilim la bitarsam.

---

* **83:10:** Judges chapters 4 se 7. † **83:11:** Oreb Zeeb ilak mu Midian kari nunga kager supuling: Judges 7:24-25. Se Zebah Zalmunna ilak mu Midian alo nunga king: Judges 8:1-21.

84

Kaem ko kuwim laili te ilak bagara ko amilmil

(Korah ko kuriang alo nunga wur bo)

- ¹ O Yawe Sokel Garagar,
nika kuwim laili mu am yawarakala!
- ² Ani mu te bagarikko kua lagasam;
ni la marak duap, se aninga adera,
angimik lilim la nika temple laili mu te ni
kerak bagarikko ko kuesam.
- ³ Inangnang singelngel nika altar duap te
singir mosan ale nunga gotek nunga sinar
tasan uwutata.
O Yawe Sokel Garagar,
ni aninga King se aga Kaem.
- ⁴ Se kariimet nika temple ningi бага se,
nika wur ilu se, nika nip patawusan, mu
ninguru amilmilamonko.
- ⁵ Kariimet nikate sokel to gilingisan,
ale duruk Zion te namamonko ko
nongomang biyala aniso, mu nuna
marak sokel amilmil ago te bagamonko.
- ⁶ Tom tai gusong Ma Niara ko masan mu te ka-
pasan, sor garagarayam mu te,
bare kuwim mu geraguk yu te aratu ka-
pawara iwita aratukko,
se tuwik kaposo se yu laiso iwitata aratukko.
- ⁷ Se sokel amilmil ago la lagamonko;
ale suan suan nama Kaem Biya Zion bagoso
mu koma te aratamonko.
- ⁸ O Yawe Sokel Garagar,
aninga guranek ikiko;

O Jacob ko Kaem, ikiko!

⁹ Nanga king nigita nangarem wore
marak tuiko;
nu anananga karem iwita bagoso.

¹⁰ Ani nika temple ningi bagarikko ninguru ko kua
lagasam;
ani sor bo te, day tom 1000 бага se am
amilmilarikko;
bare aking day tom suanta nika temple ningi бага
se ko amilmil mu,
day tom 1000 mu am kia saparam.
Ani nika temple ningi kasu nagu aratu se la-
garikko ninguru ko kuesam;
bare ani kariimet memek mu nunga
kawam ningi dagi bagarikko me ta ko kue-
sam.

¹¹ Mu awuk, Yawe mu anananga King se
nanga karem; nu ana nanga Kaem.
Nu gomang nangarso, ale nup biya nangarso;
ale nu kariimet munan diram la betesan mu
anapeya mel te me nogore iluso, mel ningo
ningo nungarso.

¹² O Yawe Sokel Garagar, awiriya nikate
ira sanami lagoso mu amilmilarukko.

85

Kaem bagara yawara nangarukko guranek

(Korah ko kuriang alo nunga wur bo)

¹ O Yawe, nika gemang lila ka ali tuem;
Jacob ko kariimet akingtala bagara yawara
nungarem.

² Ni ka kariimet nunga memek siwurem,

- ale nunga memek beteman mu ira kaluwu saperem.
- ³ Nika gemang magara to beta ko betterem,
ale gemang tama ko kaniwaram mu susuru gurugu tuem.
- ⁴ O Kaem, anananga Saonga Kari, nanga gi ale akingtala nanga nunguruko,
nika gemang ikup mu bitar se mena namarukko.
- ⁵ Mu ni butata ana nago ko gemang maga se lagarukko e?
Ale nika gemang magara mu me ta menarukko e?
- ⁶ Ni akingtala sokel iru nangaru se,
ana nika kariimet amilmilanak ale nip patawunakko.
- ⁷ O Yawe, nika kua ana nangara ko munan wore wetang sapar ale nanga sangaru toko.
- ⁸ Ani adogowa gurugek ale Kaem Yawe nu anapeya baluk wore ikiekko;
mu nu ko kariimet nu diram la karo tusan mu gomang lila balu nungarso.
Bare akingtala me pelemon ale ikia memek bitawaman mu me ta betemonko.
- ⁹ Nunguningta, awiriya noko nguangasan mu nu nunga sangaru taukko sinar bagoso,
mu te noko kumik nikim nanga ali imi lilim la ira saparukko.
- ¹⁰ Se kariimet nunumi ko kua tui se nunumi nongomang nunguning tua ko munan betemonko;
ningo diram la bagara ko munan se

bagara lila ko munan mu te bagamonko.

¹¹ Numi gomang tua nunguning ko munan mu ali te barasukko;

se Kaem nu ningo diram la bagara ko munan mu duruk uningi bitiruk se tai kaparukko.

¹² Yawe mu anapeya ningo ningo mu nangaruk, ale nanga ali welang tuok se na inang duap duap ali imi te barasukko.

¹³ Se ningo diram la bagara ko munan mu girok ale noko lage te aolak iluwokko mu nungok burangarukko.

86

Kaem kager kari nuguting te aga bataguru taikko guranek

(David guranek imi batogam)

¹ O Yawe, aninga wosenga iki ale aga sangaruko; ani agata aimi sangikko me terong.

² Ni aninga bitaruko, mu awuk, aninga angamang motam nikate la beterem.

Ni aninga Kaem; ani nika ura kari yawara; ani nikate la loaga lagasam.

³ O aga Biya, ni ani ago ko gemang batagukko, mu awuk, ani kowarkalal maiya nika aru lagasam.

⁴ Nika gemang lila ka ura kari ani aisuko, mu awuk, ani ni keta kete angamang motam bita lagasam.

⁵ O Kari Biya, ni ningo, se ni memek siwu sapara ko Kaem, se awiriya nika arusan mu ni nunga kua lagasam.

- 6 Bore te se, O Yawe, degewa gurugu ale aninga
guranek imi ikiko;
ni aninga niara iki ale aga sangaruko.
- 7 Aninga ikup ko tom ningi ani ka aurik,
mu ani ko ikisam, ni aninga agiring ilupko.
- 8 O Kari Biya, kaem kasik la nunga ningi mu bo ta
nika iwita mena;
nika kiwem mu kiwem suen la nunga kia
saparam.
- 9 Sor kasik la ni nunga nungem mu taimon ale ni
kema te nip patawumonko;
nuna nika nip nikim garagar mu patawu-
monko.
- 10 Mu awuk, ni keta ni biya se ni kiwem
yawara duap duap nunguningkiri betesam;
ni keta suanta ni Kaem.
- 11 O Yawe, nika kiwem aga kasuru se
ani nika kiwem diram la karo tui se lagarikko;
angamang motam suanta awur se
ani ni keta suanta ka bowa ningi baga se
lagarikko.
- 12 O Kari Biya, ni aninga Kaem,
ani angamang motam lilim la te ka nip biya
patawurikko;
ani nika nip biya pempem la balu se la-
garikko.
- 13 Mu awuk, nika kua ani aisa mu kalel biya;
ni ani kuera ko mutim ningi iwita wore aga
patawu taem.
- 14 O Kaem, nunumi patawura ko kari alo agarak
barimasan;

- nuna ilu biguwuman ale aninga momon se
 kuerikko;
 nuna ni mel yam ko ka betesan.
- ¹⁵ Bare Kari Biya, ni mu gemang bataga se gemang
 lila ko Kaem,
 ni gemang tairate me magoso;
 se ni ninguru nanga kuesam ale gemang nangara
 nunguning nangarsam.
- ¹⁶ Buta se kema gurugu ale gemang aisuko;
 ani nika ura kari, nika ura imet bo ko
 namar, se aga bataguru to ale sokel aisuko.
- ¹⁷ O Yawe, nika ningo nuam ani ago ko wore ko
 kausa bo bitar se
 kager kari memek alo arigimon ale
 dolomonko,
 mu awuk, ni aninga sangem ale angamang
 motam patawurem.

87

Zion nup biya tua ko wur

(Korah ko kuriang alo nunga wur bo)

- ¹ Yawe ko wonong duruk laili Zion awote kaolam;
² nu Jacob ko wonong sor suen la ningi, Zion mu
 nu ninguru ko kueso.
- ³ O Kaem ko wonong, bala ningo ningo ni ko ko
 balsan.
- ⁴ Kaem iwita balam,
 “Wonong sor aninga ikisan mu ningi,
 ani Egypt se Babylonia nunga nunup balik
 ale,
 Philistia, Tyre, se Cush* mu nunga nunup

---

* **87:4:** Egypt ko nup bo mu Rahab (NIV arikko). Se Cush mu sor
 Yu Nile ko supuling ko aniso.

karogo balik, ale iwita balikko,
 ‘Sor imi Zion wonong ko kariimet tala,’ maikko.”

- ⁵ Nunguningta, Zion ko iwita balmonko,
 “Kariimet imi, se kariimet umu, mu Zion ko
 kariimet tala,” ma balmonko.
 “Se Kaem Sokel Garagar mu eng am Zion sokel
 tuokko,” ma balmonko.
- ⁶ Yawe kariimet nunup giok ale nunup duap te mu
 iwita batagukko,
 “Kariimet imi Zion wonong ko kariimet.”
- ⁷ Se nuna wur ilumon ale iru seseka se balmon,
 “Ana nanga mel ningo ningo suen la mu Zion
 ningi bulowolok maso ale taiso,” mamonko.

88

*Kari bo Kaem kuting te kua namarukko iwita
 ikiam ale ko niaso*

(Korah ko kuriang alo nunga wur bo)

- ¹ O Yawe, ni aninga Kaem, aninga saonga kari;
 ani tirom kowarkalal ni kema te ka aru
 wosenga lagasam.
- ² Degewa gurugu ale aninga guranek ikiko;
 aninga niara nicate betesam.
- ³ Mu awuk, aninga angamang motam ikup
 ninguru iram,
 se ani kua namarikko tom pingi aram.
- ⁴ Ani kariimet sang mutim ningi kapaman uwu-
 tata kaparikko pingi arem;
 ale kari bo sokel mena wore turan bagasam.
- ⁵ Ani aga sapaman se kariimet kuera nunga ningi
 bagasam iwita;

ale kariimet nunga moman se kueman ale
mutim ningi aniwasan
se ni nunga kamili sapa namaram se saonga
bo me nungaruko iwita ani bagasam.

⁶ Ni ani mutim du biya wore iwita ningi aga
beterem,
se mutim mu ningi mu tiromorom biya.

⁷ Nika gemang magara mu ninguru aga iramu-
ram,
gagi tamun biya aga iramuram iwita.

⁸ Ni uwuta aga beterem se aninga tiran yawara mu
nubiring aisiman,
ale mel memek bo iwita agarkasan.
Ani lauta biya ningi bagasam iwita se
nagurekko me terong.

⁹ Ani angamang bataga se niara ma te amotam
sisiram.

O Yawe, ani kowarkalal pempem abugura te baga
se nika aru lagasam.

¹⁰ Ni kiwem bibiya duap duap mu
kariimet kuera nongote me betesam;
ale kariimet kuera mu barasasan ale nika nip
me patawusan.

¹¹ Nika kua ana nangara ko kiwem mu kuera
mutim ningi me ko balsan;
ale nika gemang nangara nunguningkiri
ko munan mu maga namara ko sor te me ko
balsan tala.

¹² Agi kariimet kueman ale mutim
tiromorom biya mu ningi bagasan mu,
nika kiwem bibiya duap duap betesam mu ko
ari ikimon i? Mena.

Kariimet nungamili sapa namara ko kuwim te
 namaman mu,
 nika kiwem ningo diram betesam mu nuna
 me ko ikisan.

13 O Yawe, ani nikate saonga ko niawasam;
 turomola pempem aninga wosenga nikate
 betesam.

14 Bare awuk se ni aninga biriruwusam,
 ale ani ago ko kema motam kaluwusam?

15 Ani aga kulak ko tom te la yaman ikup
 imi gi lagerem, ale kuerikko tom pingi aram;
 ani nika gemang memek ko yaman gi lagerem
 ale angimik sail menaram.

16 Nika gemang memek ninguru aga iramuram;
 se nguangara ninguru aga maguwuram.

17 Se kiwem imi kowarkalal maiya mu
 lom iwita aga lautam ale ninguru aga ira
 baguram.

18 Ni aninga tiran gar ningo se aga gue
 suan nunga tagi batagem se aninga bita sapa-
 man;
 ani tiromorom aga iramuram se agata ningi
 бага maguwu lagasam.

89

*Yawe David ilak saruk kaolam wore ko kuamin
 ares maukko aira*

(Ezra ko gue te kari Ethan ko wur)

1 O Yawe, ani pempem nika kua ana
 nangara ko munan mu ko wur iluwekko;
 ani nika den bala ale diram la karo
 tuata mu ko munan mu ko pempem balu se
 lagarikko.

- ² Ani ko ikisam, nika kua ana nangara ko munan
mu kumik menara mena;
se nika den kaola ale diram la karo tuata
ko munan mu, taiti gomang iwita pempem la
anirukko.
- ³ Ni iwita balem, “Ani kari bo angamang
tuem ale atumukirem wore ilak den kalem,
aga ura kari David ilak den iwita kalem,
- ⁴ ‘Nika gue te la pempem bo king ko aratu se
lagamonko;
ani nika kuriang gue luan udagi maiya biya
mu ninguru nunga bituekko.’”
- ⁵ O Yawe, taiti gomang te nika kiting kiwol suen la
nika balu pagorsan,
se engel alo duruk wonong te bolala la
nika den bala ale diram la karo tuata ko mu-
nan mu ko nip patawusan.
- ⁶ Taiti gomang te mel bo ta nika iwita mena;
engel bibiya ni kerak wete bagara wore bo ni
kerak arerem mena tala.
- ⁷ Engel bibiya laili nunguningkiri, nika
laturu guruga ale ni kerak bagara, mu nika
ninguru nguangasan,
mu awuk, ni keta suanta kualala biya
bagasam.
- ⁸ O Yawe, ni Kaem Sokel Garagar, bo sokel ago nika
iwita mena;
nika den suen la mu diram la karo tusam.
- ⁹ Ni gagi lilim la bitaruwasam; ale
tom ko tamun bibiya duruk iwita
barasoso mu ni lila awusam ale malin tusam.

- 10 Ni gagi ko mel memek Rahab* ko sokel menawurem;
iwitatala, nika sokel aora garagar mu te kager kari memek nunga menawurem.
- 11 Duruk wonong se ali imi mu am nika la; ni keta ali imi se mel suen la awote mu nungem.
- 12 Ni keta koma worem te basuso mu nungem, ale aking te nama kaposo mu nungem tala.
Se duruk ilagala Tabor se Hermon mu wur te amilmil kisisan.
- 13 Ni yam sokel garagar!
Nika sokel mu yam aromemek se kalel biya!
- 14 Ni kiwem ningo diram se tutera ningo mu nika barim, te ira sanamasam;
ni ka munan me gurugusam patawusam, mena, nika kariimet ninguru nunga kuesam,
ale ka den nunga manem mu diram la karo tusam.
- 15 Yawe, kariimet nika nip patawusan ale nika munan yawara mu ko nikim ningi kerak kapetasan mu amilmilamonko.
- 16 Kariimet imitang mu ni ko ko pempem irua amilmil te bagasan,
ale nika munan ningo mu ko ka nip patawusan.
- 17 Mu awuk, ni ka nikim se ka sokel aora garagar mu te nanga sangorsam;

---

* **89:10:** Nup Rahab mu kiwem memek ngual ngual aniso wore ko balso. Nup umutang mu girakala ko dugu duap sang te aniso. Udagi Juda alo nup mu taman ale Egypt te balman.

nika gemang motam nangara ko munan mu te
nanga king nup biya tuem.

18 O Yawe, ni keta anananga karem bagasam;
ni Israel ko Kaem Laili, se ni keta king ana
nangarem.

19 Girakala, ipingira bo te, nika kariimet alo iwita
nunga manem,
“Ani nenenga kari nuar bo atumukirem ale
sokel tuem;
nu nenenga kari dom ko bagarukko.

20 Ani aga ura kari David arigem ale tam
muguri ko welang laili mu supuling te warem,
ale marak tuem.

21 Ale ani nu kuting duap ningi nunguning
iluwek ale aninga sokel nu tuek se nu sokel
karogo bagarukko.

22 Kager kari memek nu ilak kagermon mu me ta
kiamonko;
kariimet memek bitawara mu nu ilak me
terong mamonko.

23 Ani noko kager kari memek nunga
menawurik ale awiriya nu me ko kuesan mu
nunga moa parusuwurikko.

24 Ani nu angamang tuek ale ilak bagarikko;
ani pempem la nu sangik se nu sokel ago se
nup biya karogo bagarukko.

25 Ani noko kingdom ulal awurek se gagi
yu luan bibiya kiaruk ale sor saki te ago na-
marukko.

26 Se nu aninga manuk,
“Ni aninga Ait, se aga Kaem;
ni aninga Bitua se aga Saonga Kari,” maukko.

- 27 Ani nu aninga kuriang kari giram bilangaram
ko iwita bitirikko,
se ali imi ko king suen la nunga kiarukko.
- 28 Ani angamang motam mu noko pempem
anirukko;
ale den nu ilak kalem mu tom suen biya
anirukko.
- 29 Se noko kuriang gue luan udagi mu aora biya
bagamonko;
noko kingdom mu taiti gomang aora biya
aniso iwitata pempem anirukko.
- 30 “Bare noko kuriang gue aninga munan den me
karo tumon,
ale munan den baluwoso iwita me karomon,
- 31 agi aninga den suen biya mel yam ko betemon,
ale aninga kiti guruga ko den ko me sinar
tamon,
- 32 mu asele nunga memek koma bu nungarikko;
ani nunga memek koma yaman ikup nun-
garikko.
- 33 “Bare aninga angamang David ko kua tuata mu
me ta bita taikko;
ani saruk nu ilak kanuwem mu uwutata
anirukko.
- 34 Aninga den nu ilak kalem mu me ta kulukek,
agi ko ponor bo me ta gurugekko, mena.
- 35 Agata aga aip laili nunguningkiri mu te
saruk nu ilak kanuwem mu uwutata
anirukko;
ani David me ta kulekko:
- 36 Noko kuriang gue luan maiya kaparuk ale
maiยุกko;

noko kingdom mu sokel tuek se tom suen biya
anirukko,

worem nikim kapa lagoso iwita,

³⁷ se sige taiti gomang te kani lagoso iwitala.”

³⁸ Bare Yawe, ni kari keta king ko betarem wore ko
gemang magaram;
se ni nu merem ale biring tuem.

³⁹ Nika ura kari ilak den kalem umu kulukem,
ale noko king ko kitigat mu ali gege ningi
saperem.

⁴⁰ Ni noko wonong ko por bibiya parusuwurem
maguwurem,
se noko kawam aora bibiya mu papak mam
kapa saparam.

⁴¹ Se awiriya noko sor wonong mu duap
te lage umu karo nama se, mu noko melmasak
tere gi ago namasan;
se ali sor saki ko kariimet alo mu nu gusiru
gilingisan.

⁴² Ni kari nu ilak kagerawara mu aking sokel
nungarem,
se aitag nuna ninguru amilmilasan.

⁴³ Ni noko kager ko melmasak sokel menawurem,
ale kager te nu me sangem.

⁴⁴ Ni king ko sikir kuting te mu bataguru
taem, ale ko daiga kuwim patawu ali te
saperem.

⁴⁵ Nu kari sokel ago,
bare ni nu ikup tuem se kari garuk sokel mena
iwita baga se
dolara aromemek iramuram.

- 46 O Yawe, ni butata anananga ko pempem nimi kaluwu se lagerko e?
Ni ana nago ko gemang butata tama ko kani se lagarukko e?
- 47 Anananga marak bagara ko tom mu tukunangta wore ni ko ikiko;
ana ali ko kariimet nanga nungem se tom bo te kuenakko!
- 48 Kari awuk wore me kueruk pempem marak bagarukko ya? Mena.
Ana suen la kuenak ale mutim ningi iwi namanakko pa!
- 49 O Biya, girakala ni ninguru nanga kuakasm, bare aitag awuk?
Ni David ilak saruk kanuwem mu ko kamili saparam agi?
- 50 Ana nika ura kariimet se den dolara gisan mu ko kamili me saparukko;
me ikia alo den ikup nangarsan se yam gisan mu ko ikiko.
- 51 O Biya, kari king ilak kagerawara alo mu den dolara manorsan!
Ale nu apareyate namoso agi taiso wore den ikup la tusan.
- 52 Yawe, ana nika nip pempem la patawu se laganakko!
Nunguningta! Nunguningkiri!

90

Ana kariimet nanga bagara mu tom tukunangta, bare Kaem mu kumik menara mena
(Kaem ko kari Moses ko guranek)

- ¹ O Biya, ni anananga bagara kuwim ningo;
anananga girigir alo nunga tom te, tai
aitak, se pempem la butata bagerko.
- ² Duruk ali se mel suen la me aratu namaman ko
tom te la,
ni Kaem kimik menara mena butata bagasam.
- ³ Ni balsam se ana kariimet aking kupkup ko
geragasan;
ale balsam, “Nina kariimet ko gue, nina
kual ale ali ko aralko!”
- ⁴ 1000 yia mu nika ikia loagara te mu
kowarkalal suanta se tairate nama menaso
iwita;
agi sor ko bitua kari tirom sor bitaruwoso se
tairate ukiso iwitala.
- ⁵ Agi kariimet ipingisan ale tairate
nungamili sapa namoso iwita, ni nanga
sarumu warsam.
Agi diri turomola wakala yawara beteso ale
ulaloso,
- ⁶ bare bainga ningi mu kusuga namoso iwitala.
- ⁷ Nika gemang magara mu tama kuamili iwita
nanga lakumam,
se ana ninguru nguangasan.
- ⁸ Ni anananga kiwem memek mu suen la ari
sapasam,
ale anananga memek yumura la betesan mu
agotala ari sapasam.
- ⁹ Anananga bagara ali imi te mu nika
gemang magara bowa ningi бага lagasan;
ale nanga nangamang bataga se niara mu ago
eng kua namasan.

10 Ana yia 70 iwita ko bagasan,
se bo sail tagiso mu yia 80 taso;
bare yia suen la mu ningi mu yaman ikup karogo
la,
se yia mu tairate menaso se ana mena na-
masan.

11 Awiri nika gemang magara mu ko iki saparukko
terong? Mena.

Nika gemang magara ko sokel mu aora
biya, se ana mu ko iki se nika nguanganakko.

12 Ana tom maiya biya ali imi te me baganakko;
mu ko ni ninguru nanga kasuru se,
ana mu te ikia ningo nuam tanakko.

13 O Yawe, tom awila nunguningkiri nika gemang
magara anirukko?

Ana nika kariimet gemang lila nangaruko.

14 Ni turomola pempem ka kua nangara ko munan
mu te, nanga sangaruko;
se mu te ana marak baga se mu,
wur ilu se amilmil kisu se laganakko.

15 Ana tom suen biya ikup nangaru lagerem, uwu-
tatala aitak amilmil nangaruko;
ana yia suen biya baga maguwu lagaman,
uwutatala aitak mu amilmil karogo baga se
laganakko.

16 Aitak nika ura bibiya sokel karogo mu, ana nika
kariimet nanga kasuruko;
ale nika sokel aora garagar nikim karogo mu,
anananga kuriang imas ago nunga kasuruko.

17 O Biya, ni anananga Kaem, ka gemang lila nan-
garuko;

se anananga ura mel kasik la betesan mu
ningo la aratukko;
butata marak sokel tui se aratu nangarukko.

91

Kaem mu anananga Bitua Kari Yawara

- ¹ Awiriya Kaem koma dugu te pempem bagoso mu
Kaem Kalel Biya Sokel Garagar mu ko
sinar tauk se nu luman bowa ningi
yawarakala baga se,
- ² Yawe ko iwita balukko,
“Ni aninga yumura kuwim, se aga ngatalek
aora;
ni aninga Kaem, ani ni ko ko angamang ningi
nunguning.”
- ³ Nunguningta, Kaem tareng memek ni ko
ko kaluwu beteman mu ko ka sinar tauk ale
ka bituok se
kuera memek me kimik te tairukko.
- ⁴ Nu tarak ko gotek ereso iwitata,
ka iramurok se ni ko luman bowa ningi
yawarakala bagerko;
nu me ka bitirukko, am ka
iramurok ale ka sinar taukko.
- ⁵ Se ni mel memek tirom ka
maguwurokko tairuk mu ko me nguangerko;
ale gatu woremkalal ka morukko tairuk, mu
ko betela me nguangerko.
- ⁶ Se kuera memek tirom ka maguwurokko tairuk,
mu me ko nguangerko,
woremkalal tairuk mu betela me ko
nguangerko.
- ⁷ Se kariimet 1000 iwita ni beta dugu te kuemon,

- 10,000 iwita kiting sengam mu te dagulu kue-
mon,
bare ni mu memek me toko.
- ⁸ Kariimet memek alo koma memek tamonko,
se ni mu am motam la nungarkiwerko.
- ⁹ Ni Yawe nika Kaem Kalel Biya mu nika
bagara kuwim se nika yumura kuwim iwita
ko arik,
- ¹⁰ mu ni memek bo me arikko,
se memek bo nika kawam duap te me
tairukko.
- ¹¹ Nu ko engel alo nunga manuk se nika
namara taira mu te ka bitaru se lagamonko.
- ¹² Nuna kiting duap ningi ka ilumon se
manga te siwik motam atum
mu me dagulko.
- ¹³ Ni lion se mot memek nunga nusupuling ita
parusuwurko,
lion sokel ago se mot memek bibiya karogo la.
- ¹⁴ Se Yawe iwita balam, “Ani nu sangaru taik ale
bituekko,
mu awuk, nu aninga kueso ale ani abowa
ningi bagoso.
- ¹⁵ Nu aninga aurok mu ani kuring iluwekko;
nu memek ningi kaparuk, mu ani ilak
baga se bataguru taik ale nup biya tuekko.
- ¹⁶ Ale balik se amilmil te tom maiya biya
ali imi te baga se, ani noko saonga yawara mu
ko iki se lagarukko.”

92

O Kaem, ni keta kalel biya nunguning pempem bagasam

(Wur imi Sabbath tom ko wur)

¹ O Yawe, mel biya aninga angamang
motam ningi mu ani amilmil ni kisek ale nip
patawurik,

ale wur duap duap nika nip te iluwekko, O aninga
Kaem Kalel Biya.

² Turomola pempem mu nika kua ana
nangara ko munan mu ko balu pagik,
ale tirom mu nika gemang nunguningkiri
nangara ko munan mu ko balikko.

³ Ale bawe se gita mel te yagowom
yawara gurugek ale nika nip patawurikko.

⁴ Mu awuk, nika kiwem bibiya te ani amilmil
aisisam;

se ani nika ura bibiya ni keta kiting te
beterem mu ko amilmil wur ilusam.

⁵ O Yawe, nika ura mu bibiya se yawarakala;
nika ikia mu du biya, kalel biya, se ulal biya
nunguningkiri!

⁶ Kariimet ikia ningo nongote mena mu me ta ko
ikimonko;
kariimet ngualara sipira mu me ta ko sinar-
monko:

⁷ kariimet memek mu sirsir iwita pagamon,
se memek bitawara ko kariimet mu yawarakala
ko barasamonko,
bare nuna me ikisan, nuna memek biya tamon ale
menara biya menamonko.

⁸ Bare O Yawe, ni keta kalel biya

nunguningkiri, ni pempem bagasam.

- 9 Nunguningta nunguning, kari ni kerak bari-
 masan mu mena namamonko;
 memek bitawara ko kariimet mu parasa na-
 mamonko.
- 10 Bare ni sokel aistem se aninga asokel mu buffalo
 diwang ko sokel iwita;
 ni amilmil ningo wore aistem se ani amilmi-
 lasam.
- 11 Ani amotam te aga kager kari memek alo ikup
 yaman giman se nungarkem;
 ale adogowa te niaman se nunga niara ikiem.
- 12 Kariimet ningo diram bagara mu tam ningo
 naur iwita aragamon,
 ale Lebanon ko tam aora sida mu iwita tarigi-
 monko.
- 13 Nuna Yawe ko kawam ningi tam ningo
 iwita araga se nunguning yawara kapa se
 lagamonko.
- 14 Nuna garukamon ta wore yam nunguning kapa
 se lagamonko;
 nuna tam iru, nunguning duap beteram ale
 kaposi iwita, sokel karogo la baga se,
- 15 ni ko ko iwita balmon, “Yawe ningo diram la
 baga lagoso;
 nu anananga manga gek am,
 se memek bo ta noko ningi me aniso,” ma
 balmonko.

93

Yawe nu King Biya bagoso

- 1 Yawe nu King Biya;

nu nup biya nunguningkiri se sokel garagar.
Nu ali sokel ago nungam se gek am aniso, ale me
namaruk tairukko.

² O Yawe, ni duap te nunguningkiri bagakasam,
ale mel suen biya me aratukaso la, ni tom
suen biya ko king bagakasam.

³ Gagi mu nirung biyala kaposo,
ko tamun sokel ago kelagoso se nirung biyala
barasoso.

⁴ Bare ni mu am kualala biya,
sokel ago nunguningkiri bagasam.

⁵ O Yawe, nika munan den mu tom suen
biya ko; se nika temple tom suen biya laili
nunguningkiri anirukko.

94

*Kaem mu kariimet ningo betesan mu nunga
luan tata ko Kaem*

¹ Yawe, ni kariimet memek bitawara mu koma
memek nungara ko Kaem;
buta se ni ka gemang magara nunga kasuru se
arigimonko.

² Kaem, ni kariimet nunga tutera ko Kaem, bares
ale
nunumi patawura ko kariimet ewere koma
memek nungaruko.

³ O Yawe, tom awila nunguningkiri
kariimet memek bitawara wore amilmil te
bagamonko?
Nononga tom awila aniso?

⁴ Nuna nunumi patawura ko den balu balu gera-
gasan;
ale nunumi ninguru patawusan.

- 5 Yawe, nuna nika kariimet nunga eresan nongorak kapasan,
kariimet nika ma nunga balem wore nunga bita maguwusan.
- 6 Nuna imet gera mu se, kariimet iwareng tai nangarak bagara mu nunga mosan se kuesan,
kuriang marmar mu agotala nunga mosan se kuesan.
- 7 Ale balsan, “Yawe me arigiso; Jacob ko Kaem mel ana bitawasan mu tawun biya me ko ikia taso,” masan.
- 8 Nina kariimet sikina alo, awuk se suwutata nguala sipa lagasan?
Nina amaru te ikia ningo tal ale sinararalko?
- 9 Kaem nu ana nadogowa nungam mu nu kota due mena agi?
Nu tala namotam nungam mu nu kota motam mena agila?
- 10 Kaem ali lilim munan tuiwoso mu, memek koma bu me ningaruk agi?
Nu ali lilim ko kausa kari se, awuk, nu kota pa ikia ko tukunangaram agi? Mena.
- 11 Yawe nu kariimet suen la nunga ikia mu iki ari saposi;
nu ko ikiso mu nononga ikia mu mel yam iwita.
- 12 O Yawe, kariimet ni ka munan den te nunga kiti gurugusam ale nunga dingumusam mu amilmilamonko.
- 13 Nuna ikup gisan, bare ni nunga sangorsam, ale nongorak bagasam la,

kager kari memek mu mutim ningi nama sapsan.

- 14 Yawe ko kariimet me ta nunga bitiruk ale me ta buring gurugu nungarukko, mena.
- 15 Buta se ikup te nunga ko munan mu aking diram la aratuk se kariimet munan diram la karo tusan mu amilmilamonko.
- 16 Awiri ani ago ko barasuk ale kager kari memek nunga menawurokko?
Awiri ani ago ko sanamaruk ale kiwem memek betera ko kariimet nongorak bari-marukko?
Kariimet bo mena. Yawe kota suanta.
- 17 Se nu ani me aga saongam le mu, ani maingkala kuera mutim ningi aniwasam le.
- 18 Ani asiwik palengam se “dagulasam” maem, bare Yawe, ni kua aisem ale agiting duap ningi aga iluwem.
- 19 Tom ani angamang motam kapakaso se magi-wakasam mu, ni angamang motam patawukasang ale amilmil aisukasam.
- 20 Ni memek bitawara ko kari supuling mu nongorak me nimi kiting ilusam; nunga bitua bowa ningi mu kariimet ikup memek ari gilingisan.
- 21 Nuna kariimet kiwem memek betesan mu nunga sangorsan ale kariimet ningo mu kuera mateng ko lage te nunga betesan se kua namasan.

- 22 Bare Yawe mu aninga ngatalek aora;
 aninga Kaem mu aninga manga gek am, ani
 te aimi kaluwusam.
- 23 Nu nunga kiwem memek mu ko koma
 memek nungaruk ale nunga maguwurokko;
 Yawe, anananga Kaem, mu nunga menawu
 saparukko.

95

Yawe kota mel suen la nungam ale bitaruwoso

- 1 Tairal se Yawe nup patawunakko;
 sail te ainak amilmilanakko.
 Nu nanga Saonga se nanga Manga Gek wore ko
 wur ilunakko.
- 2 Ana nu koma te kasu nagunak ale amilmil tu-
 nakko;
 ale wur bawe te nup biya patawunakko.
- 3 Mu awuk, Yawe mu nu Kaem Biya sokel karogo;
 nu King, nu kaem kawel suen biya nunga
 kiararam.
- 4 Nu ali lilim la bitarso;
 sor gomeng du biya tai nama duruk kalel
 kalel te mu nu la bitaru saposo.
- 5 Gagi mu noko, mu nu nungam;
 se ali mu nu kota kuting te nungam ale
 bitarso.
- 6 Yawe kota nanga nungam,
 se tairal se koma dugu te nabugura kulukur-
 nak ale nup patawunakko,
- 7 mu awuk, nu anananga Kaem,
 se ana mu noko kariimet;
 nu noko sipsip iwita nanga bitarso ale nanga sinar
 taso.

- Se aitakta nina ko aira ikial, mu karo tualko.
 8 Nu iwita balso: “Nina nengemang aora biya me bagaralko!
 Girakala ninga taleng girigir sor garagarayam te, sor Meribah se Massah mu te baga se bitakasan mu turan te me beteralko!”
 9 Nuna ani kilek kilek sokel ago te nunga sangikko beterem mu ari gilingiman, bare aninga ira arikasan, ale angimik ko den duap duap balukasan.
 10 Se yia 40 ningi ani kariimet mu nunga ko angamang magakaso se ani nunga balem, kariimet imi nunga ikia nongomang kirker namoso. Nuna aninga agiring karo tumonko mia gilingisan.
 11 Se ani angamang magaram se den aora biya balem, nuna aninga kuwim mu te utu nagumon me nonoman sapamonko, ma balem.”

96

Yawe nup biya se sokel nikim ko duap

- 1 Wur iru bo ilu se Yawe nup patawuralko; ali lilim la ko wur iluwalko.
 2 Yawe ko wur iluwal ale nup patawuralko; nu anananga sangaru tam mu ko pempem balu paogalko.
 3 Noko nikim sokel se kiwem bibiya

---

* 95:8: Nup Meribah ko nunguning mu “den tagira gurungu-mura”, se nup Massah ko nunguning mu “ira ariga”.

beteram mu kariimet lilim la nongoma te wetang saparalko.

⁴ Mu awuk, Yawe nup biya, se nup kualala biya patawura mu diram nunguningkiri;

kaem kawel nunga ningi nu kota suanta Kaem nunguning,
se ana nu la bowa ningi baganakko.

⁵ Ali sor saki nunga kaem mu kaem kawel, bare Yawe mu taiti mel suen la nungam.

⁶ Nu king biya nup ago se sokel ko duap; noko kuwim laili mu ningi nu nikim sokel ago bagoso.

⁷ Ali sor suen la ko kariimet, Yawe nikim sokel karogo se ko nup patawuralko.

⁸ Nu King nup biya se nikim ko duap; se munan mel gial ago tairal ale ko temple laili mu ningi kaparalko.

⁹ Noko munan laili se diram nunguningkiri mu ko iki se nup patawuralko; ali lilim la nu suwik duap ningi la kapa saparal ale nup patawuralko.

¹⁰ Sor suen la nunga ningi balal, “Yawe nu king!” malko.
Nu ali sokel ago nungam se gek am aniso, ale me namaruk tairukko;
nu kariimet diram la nunga tuterukko.

¹¹ Taiti se mel suen la kualala mu amilmilaralko, se ali lilim la mu betela ko; se gagi kelage ale nirung bitar se,

mel duap duap ningi mu suen la koma suanta
betemonko.

¹² Se ningam se na inang suen la ningi mu amilmil-
laralko;

se tam bibiya giarum ningi mu suen la
amilmil betemonko.

¹³ Se melmasak imi suen la Yawe amilmil tu-
monko. Nu taiso!

Nu taiso mu ali lilim tuterukko.

Nu munan diram la te ali lilim tuterukko,

ale noko munan nunguning se diram mu te ko
kariimet nunga giokko.

97

*Kaem mel suen la bitaruwoso wore ko amilmil
den*

¹ Yawe sor suen la bitaruwoso,

buta se ali sor suen la amilmilaralko;

lang korang se tual gotektek, amilmilaralko!

² Taiti nuwi se sor tiromorom biya mu nu lautam
ilak bagoso;

nu kiwem ningo diram se tutura ningo mu noko
barim, te ira sanamoso.

³ Tama nu koma ko giriso ale kager

kari memek nu ilak barimawara mu suen la
nunga kai saposo.

⁴ Nu pure nikim beteso se ali lilim la awote kaposo;
se ali lilim arigiso ale uririkiso.

⁵ Yawe mu nu ali sor suen la ko Kari Biya,

se duruk bibiya mu nu koma te parasa ka-
pasan.

⁶ Taiti gomang mu noko munan ningo diram mu
ko balu pagaruwoso,

se kariimet sor suen la te mu noko nikingang
biya mu arigisan.

7 Kariimet awiriya kaem kawel nunup
patawuwasan mu dolomonko;
nuna kuar anapeya te nunumi patawuwasan
mu dolomonko;
mu awuk, kaem kawel suen la mu Kari Biya koma
te nubugura kulukurmonko.

8 Zion ko kariimet mu owore iki gilingiman ale
amilmilasan,
se Judah ko wonong suen la mu agotala ko
amilmilasan,
mu awuk, nuna nika tutura ko munan ninguru ko
kuesan.

9 O Yawe, ni Kaem Kalel Biya, ni ali lilim pu-
lawurem;
ni kaem kawel suen la nunga kiarem ale kalel
biya bagasam.

10 Awiriya Yawe ko kueso mu kiwem memek suen
la burung tuokko;
mu awuk, nu kariimet munan diram la karo
tusan mu nunga bitarso,
ale kariimet memek nuguting te nunga
bataguru taso.

11 Kariimet ningo diram la bagasan mu nikingang
te bagasan;
uwutatala kariimet nongomang motam
ningo diram mu amilmilasan.

12 Nina kariimet ningo diram la bagasan mu, Yawe
ko amilmilaral,
ale ko nup laili mu patawuralko.

98

Wur iru iluwal ale Kaem Biya amilmil tualko

- ¹ Wur bo iru Yawe ilu tualko,
 mu awuk, nu ikia bibiya duap duap beteram
 se aratam;
 noko kuting sengam mu laili,
 kota ko kuting te ko kariimet nunga giam.
- ² Yawe kiwem te ko kariimet nunga giam mu
 wetang awuram;
 ale ko kiwem ningo diram la mu sor suen la
 nunga kausam.
- ³ Nu ko den Israel kariimet nunga
 maonam, nu gomang nungaruk ale nunga
 sinar taukko mam, mu ko
 kuamin ares mam ale yawarakala nunga
 saongam ale nunga giam;
 se umutang te sor suen la ko kariimet
 noko saonga yawara beteram mu wetang te
 ari gilingiman.
- ⁴ Ali lilim ko kariimet suen la, nina Yawe ko
 amilmilaral ale ko wur iluwalko;
 wur te se amilmil ko ngata nirung te nup
 patawuralko.
- ⁵ Bawe moral ale wur iluwalko;
 gita se yukelele te yagowom ningo nungal ale
 ko nup patawuralko.
- ⁶ Trumpet se kua sokelel itugumal ale,
 sail te airal ale Yawe ko amilmilaralko. Nu
 anananga King.
- ⁷ Buta se gagi, ni nirung bitarko,
 se nina melmasak suen la ningi mu wur
 iluwalko;

ale ali lilim la se, melmasak suen la awote mu
karogo tala ngata beteralcko!

⁸ Nina yu luan bibiya, nigiting moralko;
nina duruk suen la, bolala la amilmil wur
iluwalko!

⁹ Suen la Yawe koma te wur iluwalko, mu
awuk, nu taiso mu ali lilim tuterukko.

Nu ali ko kariimet lilim la kiwem ningo
diram se munan yawarakala mu te nunga
tuterukko.

99

Kaem mu nu laili pempem bagoso

¹ Yawe sor suen la bitaruwoso,
buta se sor suen la nguangamon ale barowara
mamonko;

nu ko daiga kuwim te daigam se engel bibiya nu
laturman ale bagasan,
buta se ali lilim uririkirokko.

² Yawe ko sokel Zion ningi mu kalel biya;
sor suen la mu noko nup patawusan.

³ Nuna suen la noko nup biya se yawarakala mu
yam patawumonko.
Nu laili pempem bagoso!

⁴ Nu mu anananga King sokel garagar;
nu diram la tutera ko kiwem mu ko kueso ale
ko sail tagiso;
ale nu munan ningo se kiwem diram mu ana
Israel nanga ningi beteram.

⁵ Buta se Yawe, anananga Kaem, ko nup kalel biya
patawunak ale
suwik duap ningi nabugura kulukurnak ale perr
tunakko,
mu awuk, nu laili nunguningkiri.

- 6 Moses se Aaron mu noko priest nunga ningi karogo bagakasan,
se Samuel mu nunga bo tala,
nuna Yawe arukasan se nuguring ilukaso.
- 7 Nu taiti nuwi ningi бага se nongorak munakakaso;
se nuna noko munan den nungaram mu karo tuikasan.
- 8 O Yawe, anananga Kaem, ni ka kariimet nuguring ilukasam;
ni Israel ko memek siwura ko Kaem;
tom nuna memek bitakasan mu ni bu nungarukasam,
bare aking nunga gikasam ale nunga memek siwu nungarukasam.
- 9 Buta se ana Yawe, anananga Kaem, ko nup kalel biya patawunak ale noko duruk laili mu te nabugura kulukurnak ale perr tunakko,
mu awuk, Yawe, anananga Kaem, mu laili nunguningkiri.

100

Kaem mu ningo pempem la

- 1 Ali lilim ko kariimet, nina suen la amilmil nirung beteral ale Yawe nup patawuralko.
- 2 Amilmil wur te tairal ale koma te nup patawuralko.
- 3 Ale ikialko, “Yawe nu Kaem!”
Nu kota nanga nungam, se ana noko;
ana noko kariimet, se nu nanga bitarso.
- 4 Ana nangamang amilmil biya te kasu

nagunak ale ko temple laili ningi nup patawu-
nako.

⁵ Mu awuk, Yawe mu ningo, se noko kua nangara
ko munan mu kumik menara mena;
se ko munan nangarak pempem la baga
lagara mu, gue suen la te ta, wore am koma
suanta tai lagoso.

101

*King David kariimet munan ningo te la nunga
bituokko ikia kaalam*

(David ko wur)

¹ O Yawe, ani nika kua nangara ko munan
se ka bitua ningo diram mu ko, wur ilu se ka
nip patawurikko.
² Ani aimi ko sinar taik ale munan diram te la
bagarikko angamang aniso,
se tair ale aga sangaruko.

Aninga ura luan ningi munan diram la aratuk se
arigeikko;

³ munan memek mu amotam te aratuk se me
arigeikko.

Ani kariimet nubiring ni kisisan mu nunga
betera kaora mu mesam, ale me ningi
bagarikko.

⁴ Kariimet kawel kuruwim mu arungu me dugu
karikko;
ani kilek memek suen la abiring tuekko.

⁵ Se awiriya saki alo nubiring ko den
memek balso, mu ani kuring kalikko;
se awiriya numi patawura supuling lagara ko
kilek mu te geragoso,

mu ani yam amotam la me ariwirikko, ani karikko.

⁶ Ani kariimet ni kiring karo tusan mu la nunga kua se, balik se agarak bagamonko; kariimet nunga bagara aolak diram mu la aninga ura kariimet bagamonko.

⁷ Kawel kari memek bo ta ani king aga bitua bowa ningi me bagarukko, ale kariimet kuamili suring ilagala mu aninga amakete me ta bagarukko.

⁸ Ani turomola pempem barasik ale sor imi te kariimet memek alo nuguring kalikko; ale Yawe ko wonong ningi kariimet memek suen la nunga karik se watingi aratamonko.

102

Kari bo ikup yaman ningi baga se Kaem ko sangukko aruso

(Yaman ikup memek ningi baga se, Kaem ko saonga ko guranek)

¹ O Yawe, aninga guranek ikiko; ni aninga sangaruko ka arusam.

² Ani ikup biya ningi kaperem ale bagasam, se ni ani ago ko kema motam me kaluwurko.

Degewa gurugu ani aisuko; tom ani airik mu ni tairate agiring ilupko.

³ Mu awuk, aninga marak bagara ko tom ali imi te mu, tairate tama bur iwita mena namoso; aga angimik sokel mu tama ningi barasuwoso iwita.

- 4 Aninga angamang motam mu, sirsir maraka
namoso iwita marakam;
ale ani agiring inang dulam.
- 5 Ani yaman karogo sail te nia kika lagasam,
se angimik guang mu tairam angimik sokelel
karogo numi iluwam.
- 6 Ani sor merang ko inangnang urkuk
iwita, sor magaram kueneram wore ningi
bagasam.
- 7 Ani taga anisam bare angimik anira mena;
ani inangnang bo kota kawam gul te dagi pata
lagoso iwita baga lagasam.
- 8 Kowarkalal maiya kager kari memek
angamang maguwura den balu lagasan;
nuna ninguru tala aip maguwusan ale am
maga namarikko balsan.
- 9 Ani tama nuwi mu na ko iwita nasam,
ale amononge yu mu yu ko nasam,
- 10 mu awuk, nika gemang magara mu aromemek,
se ni aga tagi patawurem ale mel memek bo iwita
due ko aga saperem.
- 11 Aninga marak bagara ko tom mu sor
awuru iluwam taiso ko tiromorom iwita;
ani sirsir merang maraka namoso wore iwitatala.
- 12 Bare O Yawe, ni king ko butata pempem baga se
lagerko;
kariimet gue luan udagi taiwasan mu
nika nip biya mu balu iki se lagamonko.
- 13 Ni bares ale nika wonong Zion gemang
tuiko, nu imet itiwik bo ni gemang tua iwita
gemang tuiko;

- mu awuk, ko tom ni balu betere mu tai aratam.
- 14 Nika kariimet alo Zion mu magaram kueneram bare am ko kuawasan;
ale parasaram magaram bare ko nongomang am batagawoso.
- 15 Sor suen la mu Yawe ko nguangamonko;
ali imi ko king suen la mu nika nikim aora garagar mu ko nguangamonko.
- 16 Mu awuk, Yawe mu Zion akingtala kalokko,
noko nikim aora garagar mu te numi wetang saparukko.
- 17 Nu ko kariimet magaman kueneman mu nunga guranek ikiokko;
nu nunga niara wosenga mu buring me tuokko.
- 18 Buta se kuriang gue luan udagi taiwasan mu nunga den imi bataguru beteralko se
nunga tom udagi mu te, pempem kau tutia iki se Yawe nup patawu se lagamonko.
- 19 Den umu iwita bataguru beteralko:
“Yawe kualala ko sor laili mu te loagaram se tai kaparam,
duruk wonong te baga se ali arigam gurugam ale
- 20 kariimet talipara ningi kua namamonko bagaman mu nunga niara ikiam,
ale nunga songkuring kaogam se arataman,”
iwitata batogalko.
- 21-22 Umu te asele, tom kariimet nunga kingdom koma koma te nup patawumonko tai Jerusalem ilu biguwumon, mu nuna

noko nup Zion ningi mu biyala balu pagarmon se
nu nup biya taukko.

²³ Ani kulak se asokel ago, bare nu aninga asokel
menawuram;

nu aninga marak bagara ko tom tukunang
awuram tala.

²⁴ Se ani iwita balem:

“O aga Kaem, aninga tom luan kusumuri me
bataguruko!

Ni kimik menara mena;

kuriang gue suen biya nama lagoso, bare ni am
butata baga lagasam.

²⁵ Duap te nunguningkiri girakala biya, ni ali imi
ko nukuri yager betorem;

se taiti gomang kualala mu, nika kiting kiwol.

²⁶ Melmasak suen la umu mena namamonko, bare
ni mu butata baga se lagerko;

nuna suen la nanimi te ira ko guang iwita
gigira amonko;

se guang gigira aram se waru sapara ale

iru gia ko iwita, ni nunga menawur se mena
namamonko.

²⁷ Bare ni am koma suanta bagasam,

ale ni mu kimik menara mena.

²⁸ Nika kariimet nunga kuriang mu ni kema te
bagamonko;

nononga gue te mu eng am ni kema te pem-
pem butata baga se lagamonko.”

103

*Yawe mu nunguningta nu gomang nangara se
gomang lila ko Kaem*

(David ko wur)

- 1 Ani Yawe ko nup patawurikko;
angamang motam lilim te noko nup laili mu
patawurikko.
- 2 Ani Yawe ko nup patawurikko;
noko munan ago ko beteram mu me ta ko
angamili saparukko.
- 3 Nu aninga memek suen la kututuwuso,
ale aga kuera ikes menawuso.
- 4 Nu kuera mutim ningi aga bataguru taso
ale gomang aisu se kua aisu lagoso.
- 5 Nu munan ningo ningo angimik te
beteso se ani taraga iwita kulak sokel ago la
bagasam.
- 6 Yawe ko munan ningo diram mu te,
kariimet nunga bita maguwusan mu nunga
sangarso.
- 7 Nu ko munan, ko ikia mu Moses
kausam, ale kilek bibiya Israel te
nunga sangukko mu beteram se ari gilingiman.
- 8 Yawe ko gomang bataga se ko gomang lila mu
biya,
se nu gomang tairate me magoso, se ninguru
nanga kueso.
- 9 Nu ana ining me nangaru lagoso,
ale ko gomang magara me ilu lagoso.
- 10 Ana nanga memek koma memek
tanakko, bare nu memek me nangarso;
ana memek suen biya mu ko koma, memek biya
tanakko,
bare uwuta me beteso, mena.
- 11 Taiti kalel biya ali kiaram iwita, noko

- kua nangara ana kariimet nu bowa ningi
bagasan mu nanga iramuram.
- 12 Koma worem bausa se worem kapara mu awar
bibiya iwita,
nu nanga memek mu siwu waram se awar
bibiya namaram.
- 13 Se kari bo ko kuriang gomang nungarso iwi-
tatala,
Yawe ana kariimet nu bowa ningi bagasan
mu gomang nangarso.
- 14 Mu awuk, nu aguwaya anananga nungam mu
ko ikiso,
ale nu ko ikiso mu ana ali te nanga nungam.
- 15 Sirsir tom tukunangta baga marakaso
iwita, ana kariimet nanga marak bagara ko
tom mu uwutata.
Ana diri wakala tom tukunangta baga,
- 16 marir nanga ituguso se piri palaga
namasan se udagi me nangarkasan iwita.
- 17 Bare kariimet Yawe bowa ningi bagasan,
mu nu pempem nunga kua lagoso;
ale ko ningo nuam mu nunga kuriang imas mu
karogo la nongote beteso.
- 18 Awiriya noko den kaolam mu ko sinar taso ale
ko kuring karo tuso,
mu nu uwutata nunga beteso.
- 19 Yawe duruk wonong te baga se
mel singir la nu la bitarso.
- 20 Nina Yawe ko engel sokel ago,
nu kuring bowa ningi baga se noko den karo
tusan,
mu noko nup patawuralko.

21 Nina suen la nu ilak baga se kuring karo se ura betesan,
mu noko nup patawuralko.

22 Nina melmasak suen la nu nungam se noko bitua bowa ningi bagasan, mu noko nup patawuralko.

Se ani mu betela ko nup patawurikko.

104

Kaem mel suen biya beteram ale ko sinar taso, ko amilmil

¹ Ani angamang motam lilim la te Yawe nup patawurikko.

O Yawe aninga Kaem, ni nip biya;
ni King Biya, se sokel karogo.

² Ni kakirip bo yamel siraram biya te numi ira iwita, ni ka nikim biya mu te nimi irem ale nikinang biya ningi bagasam;
ni taiti gomang kari bo kawam sel tagi kam tagirem,

³ ale yu biya kualala* mu ko kualo nunguningkiri ka wonong kalem.

Se taiti nuwi mu nika karis iwita,
se daula ka giso kerak namoso taiso.

⁴ Ni balsam se marir daula mu nika den gi karogo nama taisan;
se tama kuamili nikim aora biya mu nika ura kari ko bagasan.

---

* **104:3:** Genesis 1:6-7 arikko.

- 5 Ni ali imi ko nukuri nungem ale nukuri mu awote ali imi nungem;
se me ta namoso taiso, mena.
- 6 Ni girakala yu mu guang iwita te duruk ali lilim la iramurem se aniram;
yu mu duruk suen la nunga iramuram.
- 7 Bare ni aking sail ago, pure paga kam, yu tagi taukko balem,
se palenga namaram ale
- 8 duruk bibiya ko gamung kaoram nama sor wolong ningi kapa nama,
ko kuwim ni maingkala nunguru beterem mu te ilu biguwuram.
- 9 Ni yu ko munan gek am beterem,
se me ta kia kaparuk ale ali lilim udagi me ta ira kaluwurokko.
- 10 Ni yu ali ningi nungem, se tengesan ale koropong ningi kapasan, ale duruk kulupik ningi nagusan nama kapasan.
- 11 Se donkey diwang se giarum ko mel suen biya yu mu nasan, ale udagi yu ko me kuesan.
- 12 Se inangnang binga geragasan mu yu mu duap te tam kualo singir mosan ale baga se, tam kower te dago dago wur ilu gilingisan.
- 13 Se ni ka wonong kualo biya mu te baga se, tuwik te duruk mel yu nungarsam, se ali awote tam mayang mel suen la amilmil te nunguning kapasan.
- 14 Ni balsam se sirsir mel bulmakau namonko mu aragoso,

- ale mel duap duap ko yango, kariimet sapa
namonko, mu aragoso:
- 15 waen, kariimet amilmil nungarso mu se,
olive oil, kariimet nungumik sapanan mu se,
barley, bread ko kaisan nasan ale sokel
karogo bagasan.
- 16 Se Yawe ko tam sida Lebanon sor te
aguwam mu yu karogo terong ma saposo.
- 17 Se inangnang seng kualo singir mosan ale
kuwim tasan.
- 18 Se duruk kalel bibiya mu goat diwang nunga
kuwim;
se manga gogong mu mel gotektek sang
nunga yumura kuwim.
- 19 Ni sige se ko bagara aolak mu ana mel
duap duap ko tom nanga kausokko beterem;
se worem mu tom nu te nama kaparukko mu
ko ikiso.
- 20 Ni tiromorom tagisam se ana tirom nangarso,
se giarum ko mel suen la aratasan ale nasan
gisan.
- 21 Se lion mu mel moa namonko sail te
niasan ale inang Kaem nungaram wore ko
loagasan;
- 22 se turomola worem numi diruwuso mu
aking pila nunga kuwim yumura te taga
anisan.
- 23 Asele kariimet mu nunga ningam ura mel ko
barasasan ale
ura iluwasan la baingaso.
- 24 O Yawe, nika ura mu am ningi awote nungun-
inghiri!

- Ni ka ikia sinar te la mel nunguru saperem;
ali imi nika mel duap duap ago terong ma
saparam.
- 25 Ayo, gagi mu aromemek se ulal biya; mel
karanga nama taisan se,
mel bibiya se gotektek talip ago, kaura moke
mena, mu ningi bagasan.
- 26 Yagor dal awote namasan taisan,
se gagi ko mel bibiya Leviathan masan, ni
nunga nungem,
mu ningi tinga kola gilingisan.
- 27 Mel bibiya se gotektek suen la ni nunga nungem
imi mu,
na ko kuesan mu ni kiting te la na nasan ale
nikate la loaga lagasan.
- 28 Se tom ni na nungarsam mu nuna gi nasan;
tom ni kiting urukusam, mu nana mel ningo
ningo karogo terong masan.
- 29 Bare ni biring gurugu nungarsam,
mu nuna biririkasan ale nguangasan;
tom ni nunga marak gotek te bagasan mu
tagi kutuwusam, mu nuna kuesan ale kupkup
ko geragasan.
- 30 Bare tom nika marak betesam se tai
kaposo, mu mel suen la aking ali karogo
ferong ma saposo.
- 31 Mel ningo nunguningkiri mu, Yawe ko
nikim garagar tom suen biya anirukko;
aninga angamang nu mel suen biya
nungam mu ko ninguru amilmilarukko.
- 32 Nu nup biya sokel garagar, se motam te la ali
arigiso mu ali uririkiso;

ale duruk kau taso mu tama bur barasoso.†

- 33 Tom ani marak bagasam imi mu ani Yawe ko wur ilu se lagarikko;
ani tom suen biya aga Kaem ko wur ilu se ko nup patawurikko!
- 34 Ani Yawe ko ninguru amilmila se, kutek maem ale nu ko ko ikia bita lagerem,
wore aninga angamang nu ko amilmilarukko.
- 35 Bare kariimet ikia memek betesan mu ali imi te am mena namamonko.

Ani angamang motam lilim la te Yawe ko nup patawurikko! Aleluya!

105

Kaem kilek bibiya duap duap te ko kariimet Israel nunga bataguru tam

- 1 Yawe amilmil tual ale noko nup biyala patawuralko!
Noko munan beteram wore sor suen la ko kariimet nunga maonal se ikimonko.
- 2 Wur iluwal ale nup patawuralko;
mel bibiya beteram mu ko balalko.
- 3 Nina noko kariimet ko bagasan,
se noko ninguru amilmilaral ale ko nup laili patawuralko.
- 4 Yawe ninga sangukko kote namaral ale nu te la ira sanami se lagaralko.
- 5 O Israel, nina Kaem kilek bibiya ningo ningo beteram mu ko ningamin tugumal ale

---

† **104:32:** Exodus 19:18 se Hebrews 12:28-29 ago arikko.

- nu kuring kuluka ko kariimet alo memek
nungaram mu ko ago ikialko.
- ⁶ Nina noko kariimet,
ko ura kari Abraham tuagu te, kapa Jacob
tuagu te ko kariimet.
- ⁷ Nu Yawe, anananga Kaem;
nu ali lilim la iramuram ale bitaruwoso.
- ⁸⁻⁹ Noko den Abraham ilak kaolam mu tom suen
biya anirukko,
Isaac ilak kaolam mu betela nu me ko kuamili
saparukko, mena.
- Mu den mu am tom suen biya anirukko.*
- ¹⁰ Akingtala nu Jacob ilak den mu kaolam, ale den
mu
Israel ko kuriang imas nongote tom suen biya
anirukko mam.
- ¹¹ Ale balam, “Ani ali sor Canaan mu
ni se ka kuriang gue arungu ningarikko,”
mam.
- ¹² Tom mu te gue me pagakaso, se nuna
ilagalata, se kariimet iwareng iwita
Canaan kariimet nunga ningi bagakasan.
- ¹³ Bare sor suanta te me bagakasan;
king bo ko bilik te baga barasu nama bo kote,
uwuta uwuta geraga bagakasan.
- ¹⁴ Bare Yawe me nunga bitakaso ewere te
se, kariimet bo me ta nunga bita
maguwukaso;
nononga ningo ko nu king alo den sail ago
nunga maonam ale mam,
- ¹⁵ “Nina kariimet motam gotek aninga
ma balem imi me ta nunga kau talko;

---

* **105:8-9:** Genesis 22:15-18; 26:3; 35:11-12. Jacob ko nup bo Israel.

ale aga prophet alo memek bo nungumik te
me beteralko,” mam.†

- 16 Udagi te nu balam se karak biya nunga
sor te kaparam, ale nunga inang mel suen la
mena saparam.
- 17 Bare nu maingkala ikia bo giram
beteram, mu Joseph ura dungan kari iwita ko
diaman ale ilak
Egypt namaman se bagakaso.
- 18 Se ko sowek sen te kaloman,
ale ain biya mu dogotak tuguman, se yaman
kua se baga,
- 19 den suen la nu kuring te aratam mu nunguning
kaparam;
se mu te Yawe ko den Joseph ko balam mu
nunguning aram.
- 20 Se Egypt ko king mu balam se Joseph talipara
ningi mu beteman se aratam;
nu kariimet nunga king biya se balam se uwu-
tata aratam.
- 21 Nu Joseph nu bowa ningi kari dom ko
beteram se ko mel suen biya bitarukaso.
- 22 Joseph king ko ura kari bibiya se king
ikia sinar kari alo suen la nunga bitaru se
nunga kiti gurugukaso.‡

23 Asele Jacob ko kariimet karogo Egypt namaram
ale tom sang ko,

Ham ko ali umu te bagakaso.§

24 Se Yawe balam se noko kariimet gue

---

† **105:15:** Genesis 12:17; 20:1-8; 34:30. ‡ **105:22:** Genesis 37
nama 45. § **105:23:** Genesis 46. Ham mu Egypt ko nup bo tala.
Genesis 10:6 arikko.

- mu pagam, ale suen biya
nunguningkiri se Egypt alo kariimet umu arigi-
man ale nguangakasan.
- 25 Ale nunga nongomang magakaso,
se kawel kiwem te ninguru nunga bita
maguwukasan.
- 26 Bare Yawe nu ko ura kari Moses se Aaron ilak
ura nungaram
- 27 se nuna Ham ko ali Egypt ningi
kiwem duap duap sokel ago bitakasan se
aratukaso.*
- 28 Nu tiromorom beteram se ali iramuram,
mu awuk, nuna noko kuring me karo tuman.
- 29 Nu balam se yu suen la gue ko geragam,
se wal suen la kua muruwuman.
- 30 Se nunga ali lilim mu gorogoro ago terong ma
saparam;
se king ko bagara kuwim ningi mu koma
suanta.
- 31 Se aking balam se kuwuling kasim
karogo la nunga sor umu ira saparam.
- 32 Nu balam se sor lilim la te tuwik yu mu
geragam ais muguri ko kapakaso,
se pure biliwilik makaso ale sor irakaso;
- 33 se nunga tam waen se nunga tam fig mu maga
saparam,
se tam suen la mu kilikilik ma saparam.
- 34 Nu balam se locust sor lilim la iram
ale kaura tutera ko moke mena;
- 35 nuna tam gawa, sirsir, se na na gia mel suen la
mu no sapaman.
- 36 Asele nu balam se Egypt nunga kuriang

---

* **105:27:** Exodus 7 nama 12; Psalm 78:44-51.

kari gira bilangara mu kua parangaman.

37 Se nu Israel alo nunga giam ale arungu aratam; nuna bala ko mel duap duap silver se gold te nunga mu ago lilim aolak taman;† nunga kariimet gue 12 mu ningi bo ta me memek arigam.

38 Se tom nuna aolak iluman mu Egypt kariimet nususu dirnam, mu awuk, nuna Israel nungumik te ikup ninguru arigiman ale nguankasan.

39 Nu taiti nuwi te nunga bitarukaso, ale tirom tama nikinang te nikum nungarukaso.

40 Nuna na inang ko nu isarman, se nu inangnang duap bo mu suen biya nungaru se, duruk wonong ko inang manna mu karogo nungaram.

41 Nu manga moram se yu palengam aratukaso ale sor garagarayam te yu biya bo iwita nagu namakaso.‡

42 Nu uwuta nunga bitarukaso, mu awuk, nu ko den ko ura kari Abraham ilak kaolam owore karo tuikaso.

43 Nu ko kariimet nunga giam ale arungu namakaso, se amilmil kelaga se namakasan.

44 Nu kariimet iwareng nunga ali sor umu bataguru ko kariimet nungaram, ale nunga ura kowar bita lagaman mu

† **105:37:** Exodus 3:21-22; 11:2; 12:35-36. ‡ **105:41:** Exodus 13:21-22; chapters 16 nama 17.

nu ko kariimet nungaram se kotam awuman.
 45 Nu uwuta ko kariimet nungumik te beteram mu
 ko duap mu,
 nu nuna ko kuring karo se ko den iki karo
 tumonko beteram.
 Se ana Yawe nup patawunakko!

106

*Kariimet Kaem nubiring tuman, bare nu go-
 mang lila ko Kaem nunguningkiri*

- 1 Ana Yawe nup patawunakko!
 Nanga Biya amilmil tunakko, mu awuk, nu Kaem
 ningo;
 noko kua nangara ko munan mu kumik menara
 mena.
- 2 Yawe kiwem bibiya beteram mu awiri ko balu
 saparukko terong?
 agi awiri noko nup biya mu lilim la wetang
 saparukko terong?
- 3 Kariimet kiwem ningo diram mu ko
 munan ilukuawusan, ale sinar la karo tui
 lagasan, mu amilmilamonko.
- 4 O Yawe, tom ni ka ningo mu ka kariimet
 nunga kasuruko mu, ani ago ko kamili me
 saparukko;
 ni nunga sangaru toko tom te mu,
 ani agotala aga sangaru toko.
- 5 Ni uwuta aga bitar mu,
 ani awiriya ni nunga atumukirem mu
 nunga daiga bagara ningo mu ningi agotala
 bagarikko;

ale ka sor ko balem mu nunga amilmil
ningi karogo baga se, nika kariimet keta ka
ma balem, mu
nongorak nika nip patawurikko.

⁶ Ana girakala nanga nanangatak alo
memek bitakasan iwitala, ana memek
beteman; ana munan memek ninguru tala
beteman ale kiwem memek duap duap
bitakasan.

⁷ Anananga taleng girigir alo Egypt
bagakasan mu nuna ni kiwem bibiya
duap duap bitakasam mu arikasan, bare me ko
ikia tokasan;
nuna nika kiwem yawara yawara mu
nunga kasurukasam bare mu agotala me ko
sinarakasan;

ale nongorak tai gagi biya ko nup Red
Sea masan mu te mu aking nubiring
gurugu kisiman ale kerak barimakasan.*

⁸ Bare Yawe kota ko nup biya ningo anirukko se nu
nunga saongam,
ale noko sokel aora garagar mu nunga
kausam ale wetang saparam.

⁹ Nu gagi mu sokel ago maonam se marakam,
se sor merang wore te iwita nongorak koma
sang te kasu kaparam.

¹⁰ Noko kariimet nunga bita
maguwuwakasan mu nunga bataguru tam, se
memek me arigiman.

¹¹ Bare kager kari memek mu gagi

---

* **106:7:** Exodus 14:10-13.

- peleram nunga ira kaluwuram se kua sapa-
man; bo ta me marak bagaram.
- 12 Asele nuna noko den nongorak kaolam
mu ko nongomang ningi nunguning aram, se
wur te nup patawukasan.
- 13 Bare tom me maiyam se mel bibiya nu
beteram mu aking ko nungamili
saparam, se nu kuring te den tamonko me kimi
beteman,
bare nunga ikia te la mel bitakasan.
- 14 Ale sor garagarayam mu te na inang ningo
nuam wore namonko
ninguru nongomang anikaso se nu ira ariga
te beteman.†
- 15 Se mel nuna ko kueman mu nu nungaram,
bare udagi te aking kuera memek bo te nunga
maguwuram.
- 16 Sor garagarayam mu te sasal sapaman
ale bolala baga se, noko sinar kari Moses se
Aaron, nu kota
noko ura kari ko nunga balu beteram, mu
nunga iki maguwuman.
- 17 Dathan Abiram ilak nunga memek ko
koma, ali kuring kaigam se nunga
kariimet sang ago arungak kapa naguman se
nunga iram.
- 18 Ale tama bo pagam ale kariimet
nogowom karowara mu nunga kani saparam.
- 19 Nuna Duruk Horeb te bulmakau gotek

---

† **106:14:** Exodus 15:22-24; Chapter 16; 17:2; 32:1-6; Numbers 11:4-35; Psalm 78:29-31.

- ko dora nungurman ale perr tuikasan;
 20 Kaem Nikim Ago mu nubiring tuman
 ale bulmakau sirsir nowara mu ko
 dora kuar te kisiman ale nup patawukasan.‡
- 21-22 Kaem borta munan bibiya Egypt sor te
 beteram,
 ale kiwem duap duap Red Sea te wetang saparam
 ale nunga sangaru tam,
 bare am ko ikia bo me ta taman.
- 23 Buta se nu gomang magaram se balam,
 noko kariimet nunga maguwurokko mam;
 bare Moses, kota ko ura kari sinar mu,
 ilak wosenga kira lagaram se aking ko ikia
 gurugam.
- 24 Se tai ali welang karogo nu balu nungaram mu
 te pingia se mu,
 den balam mu te me sanamaman, ale ali mu
 am biriruwukasan.§
- 25 Nuna noko kuring me karo tuikasan,
 ale nunga sasal ningi baga se nu kumik ko
 nging ngung kitikituk makasan.
- 26 Buta se nu den bo ikup nuam nungaram ale
 balam,
 “Nina sor garagarayam sumutang te baga kua
 paranga namaral,
- 27 se ninga kuriang gue suen la mu nunga
 parusuwurik se sor saki saki te namamon ale
 bagamonko!”
- 28 Bare nuna aking sor Peor mu ko kaem kawel
 Baal bowa naguman;

---

‡ 106:20: Exodus 32. § 106:24: Numbers 14:26-35.

ale tama bita kaem kawel nodora mena
mu nungaru se, nuna na inang mu karogotala
nokasan.*

29 Nuna nunga kiwem memek umu te Yawe go-
mang maguwuman,
se nu kuera ikes memek bo beteram se nungu-
mik te kaparam.

30 Bare Phinehas barasam ale kariimet
awiriya memek beteman mu nunga moram
se kueman,
asele kuera memek umu menaram.

31 Se kiwem ningo beteram mu te nu kari ningo
diram ko balman,
se kariimet gue gue te pempem la ko iki se
lagamonko.

32 Israel alo tai yu Meribah duap te baga
se mu, aking Yawe ko gomang motam yaman
tuman,
se ko ikup mu Moses giam.

33 Nuna kiwem memek umu beteman se
Moses gomang motam ninguru magaram se
gomang memek te
alis ago ining nungaram.†

34 Se nuna aking Yawe kuring kulukurman
ale nu kariimet nunga momon se kuemonko
balam mu nuna uwuta me beteman.‡

35 Bare aking nuna nongorak nunumi
giman, ale nunga kiwem memek karo
tuikasan.

---

* **106:28:** Numbers 25:1-9. † **106:33:** Numbers 20:1-13.

‡ **106:34:** Genesis 15:16; Exodus 23:31-33; Judges 2:1-3; 3:5-6.

- 36 Nuna sor mu arungak nunga kaem kawel mu
nunup patawukasan, ale
kiwem memek mu ko talipara ningi kapa-
man.
- 37 Nuna nunga kuriang imet se kuriang
kari mu nunga ilu talipi kaem kawel alo mu
tama bita nungarukasan.
- 38 Nunga kuriang nungumik den mena mu
nunga moakasan se kuakasan se
tama bita Canaan nunga kaem kawel umu nun-
garukasan;
se kuriang umu nunga gue kaparam mu te ali
sor lilim la ikup giam.
- 39 Nuna Kaem kota suanta ilak bagara
mena, kaem kawel nobowa nagukasan, ale
kiwem umu te memek
tagi nongota nungumik te beteman.
- 40 Buta se Yawe noko kariimet nunga
gomang magaram se me ta nunga kuakaso,
ale buring gurugu nungaram.
- 41 Ale nunga giam ale sor saki nongorak
kagerawara umu nuguting te nunga awuram
se nunga nobowa ningi bagakasan.
- 42 Se ninguru nunga ereman nongorak
kapaman ale mel yam ko nunga bitakasan.
- 43 Kari Biya nu tom suen biya nunga sangaru
tokaso,
bare nuna nongota nu ilak dun kopa
ilukasan, ale nunga memek umu te eng am
memek biya arigiman.
- 44 Bare nuna ikup ningi baga se nukote ai

niakasan, mu nu nuguring ikikaso ale nunga
gomang batagakaso.

⁴⁵ Nu ko den nongorak kaolam mu ko
kuamin ares mam se noko kua nungara mu te
gomang lila nungaram.

⁴⁶ Nuna sor saki nobowa ningi memek
bagaman mu nu sor umu nongomang motam
gurugam se
noko kariimet aking nongomang lila nun-
garukasan.

⁴⁷ O Yawe, anananga Kaem, nanga sangaruko.
Sor saki saki nobowa ningi bagasan imi
nanga gi ale nanga wonong duap te nanga
bolala awur
se ana amilmil kisinak ale ka nip laili mu
patawunakko.

⁴⁸ Ana Yawe nup patawunakko, nu ana Israel
nanga Kaem;
nu kumik menara mena, pempem butata
bagoso.

Buta se kariimet suen la nigiring bolala beteral ale
“Nunguningta!” malko. Aleluya!

107

*Kaem ikup suen biya ningi nanga bataguru taso
wore ko amilmil den*

¹ Yawe amilmil tunakko,
mu awuk, nu ningo, pempem la;
noko kua ana nangara ko munan mu, kumik
menara mena.

² Buta se nina awiriya nu ninga sangaru tam mu
uwutatala balalko;

- nina kariimet nu kager kari memek nuguting
te ninga bataguru tam,
3 nina kasik la sor kirker ko wore ninga giam ale
ninga ilu biguwuram,
koma worem bausa te, se koma worem ka-
para te,
koma north namara mu te, se koma south,
den mu balal ale amilmil tualko.
- 4 Kariimet sikina sor merang garagarayam mu te
nguala sipa geraga se
aguwaya namamon ale sor bo te bagamonko
mu me ko ikikasan.
- 5 Nuna yu inang ko ninguru kueman,
ale nongomang nungumik lilim la sokel
menaram.
- 6 Bare nunga ikup mu ningi baga se Yawe
aruman, se nu ikup yaman mu ningi nunga
sanganu tam.
- 7 Nu nongorak lage bo diram tam,
ale nongorak wonong bo te bagamonko wore
te nongorak nama aratam.
- 8 Ario, nuna Yawe amilmil tumonko;
noko kua ana nangara ko munan mu kumik
guruga patawura mena;
nu kiwem ningo ningo nago ko beteso.
- 9 Awiriya yu ko kuawasan mu nu yu
nungarso, ale na ko kuawasan mu inang
ningo nungarso.
- 10 Kariimet sikina mayang aora te nunga kaloman,
se tiromorom ningi nongomang bataga se
bagakasan,
11 mu awuk, nuna Kaem nubiring tuman,

- ale Kaem Kalel Biya mu ko den balam wore
me karo tuman.
- 12 Se nu nunga beteram se ura ikup ikup
taman ale nungumik sokel menaram;
nuna dagulaman se bo ta nunga sangukko mena
biya.
- 13 Bare nunga ikup mu ningi бага se Yawe aru-
man,
se nu ikup yaman mu ningi nunga sangaru
tam.
- 14 Nuna tiromorom ningi nongomang bataga se
bagaman mu,
mayang te nunga kaloman mu nu
batutumumu waram ale nongorak wetang te
aratam.
- 15 Ario, nuna Yawe amilmil tumonko;
noko kua ana nangara ko munan mu kumik
guruga patawura mena;
nu kiwem ningo ningo nago ko beteso.
- 16 Nu songkuring mel aora aora te nungurman
wore batutumuso,
ale songkuring mel aora aora te kalo kutiman
mu batutumumu warso.
- 17 Kariimet sikina kiwem memek ningi
nunumi ngualara sipira ko iwita beteman,
ale mu ko koma ikup yaman giman.
- 18 Nuna inang suen la nuguring meram,
se kuemonko tom pingi aram.
- 19 Bare nunga ikup mu ningi бага se Yawe aru-
man,
se nu ikup yaman mu ningi nunga sangaru
tam.
- 20 Nu balam se kuera ikes nunga bita tam;

- ale kuemonko mutim norogen te bagaman
mu nunga sangaru tam.
- 21 Ario, nuna Yawe amilmil tumonko;
noko kua ana nangara ko munan mu kumik
guruga patawura mena;
nu kiwem ningo ningo nago ko beteso.
- 22 Buta se nuna tama bita Kaem tumon ale,
wur amilmil te nu kiwem ningo beteram mu
ko balmonko.
- 23 Kariimet sikina dal bibiya te aragaman
ale gagi tuagu biya te geraga nama tai se,
mel nunumi tui, dia gurugu no gi se bagaman.
- 24 Nuna Yawe ko kuting mu arigiman,
ale kiwem ningo ningo gagi tuagu biya te
beteram mu arigiman.
- 25 Mu awuk, nu balam se marir biya bo duap
beteram,
se gagi tamun bibiya barasukaso.
- 26 Gagi tamun mu barasam ale dal bibiya
mu nunga patatuwuram nongorak tarigiram,
ale asele nongorak kapa nagukaso ale aking
basu aratukaso.
- 27 Se kariimet awote mu, kari yu aora nana ale
dagula barasa iwita bitakasan,
ale nunga ikia mena saparam.
- 28 Bare nunga ikup mu ningi бага se Yawe aru-
man,
se nu ikup yaman mu ningi nunga sangaru
tam.
- 29 Nu balam se gagi magaram mu kueram ka-
param,
ale gagi tamun barasuwarem mu kutek mam
ale malin kauram.
- 30 Gagi malin kauram se nuna amilmilakasan,

se nu nunga bituam nongorak nama
saun kuring te namamonko mu te nunga
beteram.

31 Ario, nuna Yawe amilmil tumonko;
noko kua ana nangara ko munan mu kumik
guruga patawura mena;
nu kiwem ningo ningo nago ko beteso.

32 Buta se nuna noko nup biya kariimet nunga
biguwura ningi balmon,
ale kari supuling nunga biguwura te agotala
nup biya patawumonko.

33 Nu balam se yu bibiya maraka sapaman,
se yu gotektek palengawara mu agotala
maraka namaman.

34 Nu ali welang ago mu gurugam se
nama ali garagarayam memek ko aratam,
mu awuk, kariimet owore te anira wore
nunga kiwem memek ko koma.

35 Aking nu sor merang mu gurugam se yu motam
suen biya ko arataman,
se ali marakam mu yu tengeso ale naguso
kaposu mu ko gurugam.

36 Asele nu kariimet na ko kuawara wore te nunga
awuram se dagiman,
ale nunga kawam digo kaloman ale wonong
ko guruguman.

37 Nuna nunga inang muguri te aguman, ale
mayang waen agotala aguman,
se nunguning yawara kapa nungaram se gi no
se bagakasan.

38 Nu ko kariimet marak nungaram se
kuriang gue suen biya paga nungaram,

se nunga bulmakau sipsip mu yam butatala
gue pagam.

³⁹ Tom noko kariimet kager te dagulaman,
ale memek baga se kager kari memek nugut-
ing te yaman ikup giwakasan,

⁴⁰ mu Kaem nunga supuling gomang ikup nun-
garam,
ale nunga kaoram se sor merang te, sor lage
mena wore te, nguala sipa geragawakasan.

⁴¹ Bare nu kariimet nungumik mel mena wore
nunga saongam,

se nunga kuriang gue mu pagam, ale
sipsip gue pagoso sor ereso iwita sor iram.

⁴² Se kariimet ningo diram bitawara mu
munan imi arigisan ale ko amilmilasan,
bare memek bitawara alo mu arigisan ale nugur-
ing menaso.

⁴³ Awiriya ikia sinar ago mu, kiwem imi suen la
ninguru ko iki se,
Yawe ko kua ana nangara biya mu ko kuamin
ares maukko.

108

*Kaem ana nangarak sanamaruk mu awiri
anananga maguwurokko terong?*

(David ko wur)

¹ O Kaem, ani ni ko ko angamang ningi ninguru
nunguning aram;
ani aga adera angimik lilim la nika wur
iluwek ale nip patawurikko.

- ² Ani ukira duap ago barasik ale aga gita se kulele kolawirik se sor ukirokko.
- ³ O Yawe, ani sor kasik la nongoma te amilmil kisek,
ale kariimet suen la nongoma te wur iluwek ale nip patawurikko.
- ⁴ Mu awuk, nika gemang kua ana nangara mu aromemek se kalel biya, taiti gomang kiaram,
se munan diram la ni ana nago ko betesam mu betela, taiti gomang karogo terong mam.
- ⁵ O Kaem, nika nip biya taiti gomang suen la te wetang saparko,
se ka kimik nikim biya mu ali lilim iramurokko.
- ⁶ Nika kiting sengam mu te nanga bataguru to ale nanga sangaruko,
umutang te mu ni awiriya nunga kuesam mu terong bagamonko.
- ⁷ Kaem ko kuwim laili mu ningi бага se den imi balam,
“Ani amilmil te, sail te Shechem ali mu pakakumurik, ale sor wolong Succoth mu karogo tala parusuwu aga kariimet nungaru gurugekko.
- ⁸ Gilead mu aninga,
se Manasseh mu aninga;
Ephraim mu aninga kager ko kitigat,
se Judah mu aninga bitua ura ko tam.
- ⁹ Moab mu yam ta tawir yam bo iwita,

se Edom mu aninga asiwik gomang te bitirikko,
se Philistia ningi mu ani amilmil ngata te bitirikko.”*

- 10 Bare aga Kaem, awiri ani agarak sor Edom mu te namaruk ale ko wonong sokel aora biya mu ningi agarak kaparukko?
- 11 Awiriya bo mena, mu am nigita.
Ni biring gurugu nangarem ale kager te me nanga sangarukasam.
- 12 Bare aitak mu ni ana nanga sangaruko;
mu awuk, ali ko kari bo ana nanga sangukko me terong.
- 13 Bare ana nanga Kaem te mu ana kager te mari-ranakko;
nu kota kager kari memek alo mu nunga waruk se kapamonko.

109

Kari kumik memek bo mena, am ikup ningi baga se Yawe ko saonga ko aiso

(David ko wur)

- 1 O Kaem, ni keta suanta ani nika nip patawu lagasam,
ni ani ago ko kiring me kaloko.
- 2 Mu awuk, kariimet memek nuguring kawel ago mu aga balu maguwusan,
ale ani ago ko den kawel balsan.

---

* **108:9:** Sor Gilead, Manasseh se Judah mu Israel ningi ko sor wonong. Se Moab, Edom se Philistia mu sor saki Israel ningi mena.

- 3 Nuna nongomang memek te den te aga bita gilingisan;
bare mu kumik duap bo mena biya.
- 4 Ani nunga kuesam, bare nuna ani den kawel te aga atumusan;
bare ani mu guranek ko kari.
- 5 Nuna ani kiwem ningo betesam mu ko koma kiwem memek agate betesan,
ale ani nunga kuesam mu ko koma nuna ani aga bita maguwusan.
- 6 Kari memek alo ago ko iwita balsan,*
“Kari memek bo atumukiral se den te ilak aratuk ale den kawel te atumokko.
- 7 Tom biguwura te ilak aratamon ale munak arigimon mu, nuguta memek ko duap mu ma balmonko;
ale noko guranek mu yam kawel la ko balmonko.
- 8 Buta se nu tom maiya biya marak me bagarukko;
se kari bo nu kuwim te kari dom ko aratukko.
- 9 Se noko kuriang mu nungumik nonet mena bagamon, se noko nuwus mu gerewa bagarukko.
- 10 Noko kuriang mu ngual ngual geraga se ngatang te gi no se lagamonko;
se nunga bagara kuwim memek te bagasan mu te nunga karomonko.
- 11 Se awiriya nongote mel ipi giam mu taimon ale kote melmasak suen la gi sapa-monko,

---

* **109:6:** NIV mu bala bo te baluwoso. Bare kari suen biya tala iwita ikisan, mu verses 6 nama 19 mu David ko kager kari memek alo nunga nuguring.

ale noko ura kowar ko nunguning ningo
ningo mu agotala gi sapamonko.

12 Se bo ta kiwem ningo bo me ta kumik te bete-
monko,
agi ko kuriang marmar mu nunga nonoman
me batagukko.

13 Buta se noko gue te mu menamonko;
se kariimet gue luan udagi mu eng me nunga
ikimonko.

14 Se noko nuet nongotak nunga memek
bita lagaman mu Yawe me ta siwu warukko;
ale ko nuam ko memek mu me ta siwu tuokko.

15 Se nunga memek mu Yawe koma te butata
anirukko;
se nunga nunup ali imi te mu mena na-
marukko.

16 “Mu awuk, nu kiwem ningo bo
bitirukko ikia bo me ta tokaso;
nu kituwura guat se nungumik mel mena
alo mu nunga bita maguwukaso se
nongomang bataga laga kua namakasan.

17 Nu kariimet memek te kua namamonko ko bala
mu ko kuakaso,
buta se nu kota mu uwutata kuerukko;
nu marak ningo ko den ningo balukko me
ta amilmilakaso, buta se marak ningo ko den
nu me balu tumonko.

18 Kari bo ko guang ningo bo pempem nagurokko
ko kua lagoso iwita,
nu bo memek te kua namarukko den mu
balukko ninguru ko kua paga lagoso;
se bala memek mu yu bagun ningi lai kam kumik
ningi laiso,

- ale kanga welang kunum kuting awote
palenga kam kumik sokelel ningi
palengoso.
- 19 Buta se kota ko den mu giris palaguk ale guang
iwita taliparukko,
ale nasuguri te kaola ko mayang iwita ko luan
kalok se me ta kutugokko.”
- 20 Kager kari memek mu ago ko den memek uwu-
tata balman;
se Yawe nunga den memek mu ko koma ko
uwutata nunga maguwurokko.
- 21 Bare O Yawe, ni keta suanta ni Kaem,
nika nip biya mu ko ningo te aga sangaruko;
nika kua aisa mu ko munan ningo umu te aga
bataguru toko.
- 22 Mu awuk, ani kituwura, angimik
saonga mena, se angamang motam ningi
ninguru batagawoso.
- 23 Ani sor bainga awuru iluwa ko
tiromorom taiso iwita, yumu namawasam;
ale kusiska marir itugu saposo iwita.
- 24 Ani inang kalem ale inang kuwim ko aga
abugura sokel menaram;
ale angimik guang sokel numi iluwam.
- 25 Ani mu nononga bala memek ko mel bo iwita
agarkasan;
tom nuna ani agarkasan mu nusupuling
sisuwusan.
- 26 O Yawe, aninga Kaem, ni aninga
sangaruko; nika kua aisa mu ko munan ningo
umu te, aga bataguru toko.

- 27 Ale nika kiting mu nunga kasuru se
arigimon ale ikimon mu ni, Yawe, aninga
sangaru taem.
- 28 Nuna maga namara ko den balmon, bare ni
marak ningo mu aninga te bitarko;
tom agarak kagermon mu dolara ningi
kapamonko, bare ani nika ura kari mu
amilmilarikko.
- 29 Kager kari memek mu dolara birigira mu guang
iwita nunga iramurok,
se dolara mu, guang nunumi te isi
gurugusan mu iwita, nungumik isi guru-
gokko.
- 30 Ani agiring te Yawe tawun biya amilmil tuekko;
kariimet nunga biguwura biya ningi nup
patawurikko.
- 31 Mu awuk, nu awiriya nungumik saonga
mena mu nuguting duap ningi nunga iluso,
ale den te nunga betesan mu nunga sangaru
taso.

110

Kari Biya mu nu King se nu Priest tala

(David ko wur)

- 1 Yawe aninga Kari Biya iwita maonam,
“Ni kuwim nup ago agiting sengam mu te
bager se
ani kari memek mu nunga menawu
siwik duap ningi nunga awurekko,” mam.*
- 2 Yawe mu ni kerak bagoso se ni Zion la

---

* **110:1:** Matthew 22:44 ago arikko.

mena, bare sor saki agotala nunga bitaruko;
se kari memek mu ni bowa ningi la baga-
monko.

³ Tom ni ka nip biya se ka sokel biya
wetang sapar, mu ka kariimet amilmil te nun-
umi ni kisimonko.

Nika ura ko guang laili yawara mu nagur
mu, worem ko nikim kaposo iwita, sokel ago
gek am sanamir ale nikim kaparko.†

⁴ Yawe mu iwita nika balam ale udagi ko ikia me
gurugokko:
“Ni Melchizedek molak te priest ko pempem
baga se lagerko,” mam.‡

⁵ O Yawe, aninga Kari Biya mu nika kiting sengan
mu te sanamiwoso;§
tom nu ko gomang magara wetang te
bitirukko tom mu te,
nu king alo nunga nosokel menawu
saparukko.

⁶ Nu ali sor suen la ko supuling bibiya nunga
nosokel menawurok ale
kariimet suen la nunga memek koma nun-
garukko;
se kueman parangaman mu ali tuagu ago
terong ma saponko.

⁷ Nu kagera saparuk mu te, nu lage luan
te yu aniso mu nauk ale noman saparukko;
ale nup biya nunguningkiri taukko.*

† **110:3:** Verse 3b Hebrew den te mu wetang te me baluwoso.

‡ **110:4:** Melchizedek: Genesis 14:18-20; Hebrews 5:6; 7:21.

§ **110:5:** NIV ko bala bo te mu Waskia te aniso iwita aniso: “My lord is at your right hand, LORD.” * **110:7:** Judges 15:18-19 arikko.

111

Kaem kiwem bibiya beteso wore ko amilmil wur

- ¹ Yawe ko nup patawunakko!
Ani angamang motam lilim la te,
kariimet diram nunga biguwura motam te,
Yawe nup biya nunguning tuekko.
- ² Yawe kiwem bibiya beteso mu yawarakala nunguningkiri;
se arikaya ko amilmilasan ale ko kuesan mu ko nungamin ares ma se lagasan.
- ³ Nu ura suen la beteso mu sokel nikinang karogo la arataso,
se noko munan ningo diram mu kumik menara mena.
- ⁴ Nu ko kiwem bibiya beteso mu tom suen biya ko kariimet nungamin te aniso;
nu kiwem ningo se marolila ko Kaem.
- ⁵ Nu kariimet noko nguanga se kua bowa ningi bagasan mu inang nungarso;
ale noko den nongorak kaolam mu ko kuamili me saposi.
- ⁶ Nu sor iwareng nunga ali bataguru ko kariimet nungaram,
ale mu te noko sokel ko kariimet nunga kausam.
- ⁷ Nu mel suen la beteso mu ningo se diram la beteso;
noko den balso mu nunguningta se diram la.
- ⁸ Se mel umu suen la beteso mu tom pempem la ani lagoso;
nu kiwem nunguning se munan diram la te beteso.
- ⁹ Nu ko kariimet nunga bataguru tam ale

nongorak den kaolam,
se den mu tom suen biya anirukko.
Nu laili se sokel garagar!

¹⁰ Yawe ko nguanga se kua bowa ningi la
bagara ko munan mu ikia ningo ko lage kur-
ing nunguningkiri;
awiriya noko den karo tusan mu nu ikia ningo
nungarso.

Buta se noko nup pempem la patawu se la-
ganakko!

112

*Kariimet munan ningo diram la bita lagasan mu
amilmilamonko*

¹ Ana Yawe ko nup patawunakko!

Kariimet noko nguangasan, ale noko
munan den ko kuesan, mu amilmilamonko.

² Nononga kuriang imas mu sokel ago se
nunup agotala nunga ali te baga se
nunga gue te marak yawara kapa nungarukko.

³ Nunga bagara te mu nungumik mel ago baga-
monko;
se nononga kiwem ningo diram mu butata
pempem la anirukko.

⁴ Sor tiromorom ningi ta wore, kariimet
ningo diram mu nikinang te bagamonko, mu
awuk, nuna
kariimet saki nongomang nungaru se,
marolila te arungu baga se, munan ningo
diram te la bagasan.

- ⁵ Kariimet nongomang motam ningo amilmil te saki alo mel nungarsan,
ale kiwem ningo diram mu bita se nunga bagara aolak ko sinar tasan,
mu yawarakala baga se lagamonko.
- ⁶ Mu awuk, kariimet munan umu karo tui lagasan mu me ta dagulamonko;
se kariimet saki alo kariimet umu nunga kiwem ningo mu ko balu se lagamonko.
- ⁷ Nuna ikup duap duap ko den ikisan bare me ta nguangan;
mu awuk, nunga nongomang biya mu, Yawe kote la loaga se lagasan.
- ⁸ Nunga nongomang motam mu me ta uririkiso, se nuna me nguangan;
mu awuk, nuna uwutata sokel karogo amilmil te baga se nunga kager kari memek tamon mu nungarkamonko.
- ⁹ Nuna amilmil te nunga melmasak kituwura guat alo nungarsan gurugusan;
nononga kiwem ningo diram mu butata pem-pem la anirukko;
se kariimet nunga kiwem umu ko nunga balu se lagamonko.
- ¹⁰ Se kariimet memek bitawara mu kiwem imi arigimon ale nongomang magaruk se, nogore usimon se gitek mauk se nongoma kaluwu namamonko;
ale nuna mel ko nongomang bita lagaman mu me ta tamonko.

113

Yawe mu kituwura guat alo nunga Kaem tala*

- ¹ Ana Yawe ko nup patawunakko!
Nina ko ura kari alo, noko nup patawuralko.
- ² Yawe ko nup aitak tom imi te se tom
udagi te am butata patawu se lagaralko.
- ³ Koma worem bausa te nama worem
kapara te, Yawe nup patawuralko.
- ⁴ Yawe ali sor suen la bitarso;
noko nikim nup biya mu taiti gomang kia
saparam.
- ⁵ Awiri Yawe, anananga Kaem, mu toroman?
Nu ko daiga kuwim kalel biya mu te dagiwa
se,
- ⁶ gomang motam nangarso se taiti ta, ali ta, motam
kaposo se
ninguru ari kutuwuwoso.
- ⁷ Nu kariimet kituwura guat, bune tutuk ali te mu
gi no se,
nongota nunumi sangarmonko me terong,
mu nunga sangarso,
- ⁸ ale nunga gi terong la noko kariimet
supuling alo nunga ningi nunga awuso se
yawarakala bagasan.
- ⁹ Nu imet kuin sisira mu nunga bagara aolak te
nunga sangarso,
se kuriang ilusan ale amilmilasan.
Se ana Yawe ko nup patawunakko!

---

* **113::** Juda alo Passover na namonko mu girisan Israel Wur 113 se 114 mu kausan ikisan. Se na no kutuwusan mu Israel Wur 115 nama 118 kausan ikisan. Matthew 26:26-30 ago arikko.

114

Passover ko amilmil wur

- ¹ Israel kariimet sor iwareng Egypt beteman ale arataman;
nuna mu Jacob ko digo ko kariimet alo,
- ² se tom mu te Kaem Judah noko bagara kuwim ko beteram, ale
Israel lilim mu nunga gira kari bagakaso.
- ³ Se gagi umu arigam ale tagaram naguram,
se yu Jordan kapawaram mu koma ira gurugam peleram.
- ⁴ Duruk alo mu uririkikasan ale sipsip
anumang bibiya iwita ting ting makasan,
se motongar kuting gotektek mu sipsip gotek-
tek iwita ting ting makasan.
- ⁵ O gagi, ni mu awuk se tagerem nagurem?
O Jordan, se ni awuk se kapawa kema ira gurugem pelerem?
- ⁶ Se nina duruk alo, awuk se ting ting makasan?
Se nina motongar gotektek koma suanta bitakasan?
- ⁷ O ali, tom Kari Biya Jacob ko Kaem
taiso mu, koma te mu ni uririkisam;
- ⁸ nu manga garap ningi yu beteram se lairam
bausam,
manga garap aora garagar mu ningi yu
palengam kapakaso.

115

Yawe marak bagoso, kaem kawel nungumik marak mena

- ¹ Ana mu nanip mena, O Yawe, ana mena;
bare nika nip mu nikim garagar, se ni la nup
biya toko, mu awuk,
ni ana nago ko kuesam ale ka den diram la
karo tui lagasam.
- ² Sor saki ko kariimet awuk se balsan,
“Nononga Kaem apoko ya?” ma nanga bal-
san?
- ³ Anananga Kaem mu duruk uningi bagoso; ale
kota ko gomang te la mel suen la bita
saposo.
- ⁴ Bare nononga kaem alo mu, silver se
gold te nunga nungurman, kariimet nuguting
te nunga nungurman.
- ⁵ Kaem kawel alo mu nuguring ago, bare me mu-
nakasan,
ale nomotam ago, bare sor me arigisan.
- ⁶ Nuna nodogawa ago, bare den me ikisan,
ale nungamuru ago, bare sor siring me ikisan.
- ⁷ Nuguting ago, bare mel te me kau tasan,
ale nodoleng ago, bare me aolak ilusan;
nuguring nodogotak ago, bare marir te me tag-
isan.
- ⁸ Se arikaya kaem kawel umu nunga
nungurman, mu kaem kawel bagasan uwu-
tatala bagamonko;
se arikaya nogo ko nongomang ningi
nunguning aram mu, koma suanta tala ko
bagamonko.

- 9 O Israel kariimet, nina Yawe kote la loaga se lagaralko!
Nu kota ninga saonga kari, se nu kota tala mu ninga karem.
- 10 O Aaron ko gue te ko priest alo, nina nu kote la loaga se lagaralko!
Nu kota ninga saonga kari, se nu kota tala ninga karem.
- 11 Nina awiriya Yawe ko kua kapa lagasan mu, nu kote la loaga se lagaralko!
Nu kota ninga saonga kari, se nu kota tala ninga karem.
- 12 Yawe ana nago ko kuamili me saparam;
nu marak sokel nangarukko.
Nu Israel kariimet marak sokel nungarukko,
nu Aaron ko gue te priest alo mu marak sokel nungarukko.
- 13 Nu awiriya nu ko ko kua kapa lagasan, mu marak sokel nungarukko,
nuna nunup bibiya se nunup mena mu am koma suanta.
- 14 Aninga angamang mu Yawe marak ningaruk se gue pagal ale suen aralko;
nina se ninga gue udagi mu koma suanta tala.
- 15 Yawe nu taiti gomang se ali mel suen biya ki-wolaram mu marak sokel ningarukko!
- 16 Taiti gomang kalel biya mu Yawe kota ko,
bare ali mu, nu ana kariimet nangaram.
- 17 Kuera kariimet alo mu noko nup me

patawusan; kuera mutim ningi namaman mu
koma suanta tala.

- ¹⁸ Bare anangata kariimet marak bagasan ewere
amilmil te nup biya tusan,
aitak se tom pempem la.

Ana Yawe nup patawunakko!

116

*Kari kuera ikes memek ningi Kaem saongam ko
amilmil*

- ¹ Ani Yawe ko kuesam, mu awuk, ani nu aninga
sangukko aurem,
se agiring ikiam ale gomang aisam.
- ² Nu aninga aira ikiam ale aga saongam owore te
se,
ani ali imi te baga se mu, ani pempem nu aru
ngatangaru se lagarikko.
- ³ Ani ikup se angamang bataga niara aga iramu-
ram,
ani kua namarikko pingi arem.
- ⁴ Bare ani Yawe nup te airem,
“O Yawe, aga sangaruko!” maem.
- ⁵ Yawe mu munan nuam, gomang nangara ko
Kaem;
nu ninguru nanga kueso.
- ⁶ Nu kariimet nu kota suanta te la ira sanami
lagasan mu nunga sangarso;
se ani ikup biya ningi kaperem mu nu aninga
saongam.
- ⁷ Aninga angamang motam aitak kua
kaparam, mu awuk, Yawe ani ago ko ningo
beteram.

8 Mu ni, O Yawe, ani memek ningi aga bataguru taem;
ni aninga amononge siwurem,
ale aninga sangem se me dagulem.

9 Se ani ali imi te baga se mu, ni la karo kisekko.

10-11 Ani ko ikiem, ikup memek aga iram,
ale balem, “Kariimet suen la mu am kawel
gurum la,” maem,
bare aga nguangara mu ningi ni te sokel ago am
sanamiwakasam.

12 Yawe ani ago ko ningo beteram,
se anape mel ningo nu tuekko?

13 Ani agiting patawurik ale nu aga
sanganu tam mu ko amilmil tui se,

14 ko kariimet nomotam te den ilak balem mu karo
tuekko.

15 Yawe ko kariimet mu noko gomang
motam, se bo magoso mu nokote mu mel
aromemek.

16 O Yawe, nunguningta ani nika ura kari;
aninya ayam nika ura imet bagakaso iwitatala,
ani ka ura kari bagasam;
ani mayang singir aga taliparam, bare ni
bataguru guila warem.

17 Ani munan amilmil kisek ale nip patawurikko.

18 Ale den kerak balem mu karo tuekko.

Nunguningta, ani Yawe ko kariimet nomotam te,

19 ni Jerusalem ka temple ningi, kuwim laili mu te
Yawe amilmil tuekko.

Ana Yawe ko nup patawunakko!

117

Yawe nup biya patawunakko

- ¹ Ali sor lilim la, Yawe ko nup patawuralko!
Imikiri suen la, nup biya tualko!
- ² Mu awuk, noko gomang motam ana nago ko mu
ulal biya;
ale me nanga beteso, nangarak pempem baga
lagoso.
Se noko nup patawuralko!

118

Kaem kager te nunga saongam wore ko amilmil tusan

- ¹ Yawe amilmil tualko, mu awuk, nu ningo;
noko kua ningara mu kumik menara mena.
- ² Nina Israel kariimet iwita balalko,
“Noko kua ana nangara mu kumik menara
mena,” malko.
- ³ Se nina Aaron ko gue te priest alo butatala bal-
alko,
“Noko kua ana nangara mu kumik menara
mena,” malko.
- ⁴ Se nina kariimet Yawe ko kua kapa
lagasan, mu den koma suanta tala balalko,
“Noko kua ana nangara mu kumik menara
mena,” malko.
- ⁵ Ani ikup yaman ningi baga se aga niara Yawe
kote betarem,
se nu ani agiring iluwam ale aga ikup
menawuram.
- ⁶ Yawe ani agarak bagoso se ani me nguangasam;

- awiri ani awuk aga bitirukko? Mena.*
- 7 Nu ani agarak bagoso; nu aninga
saonga kari; se ani am amilmil ago
bagarik se kariimet ani agarak
barimawasan mu dagulamonko.
- 8 Nina ali kari kote me loaga se lagaralko;
bare ningo mu, Yawe te ira sanamaralko.
- 9 Nina ali ko kari supuling alo nongote me loaga se
lagaralko;
bare ningo mu, Yawe te ira sanamaralko.
- 10 Sor wonong suen la aga laturman,
bare ani Yawe nup te nunga ita batutumu
warem.
- 11 Nuna ani koma suen la te aga laturman,
bare ani Yawe nup te nunga ita batutumu
warem.
- 12 Nuna beras iwita aga tuguman,
bare tam sikariring tairate kani namoso
iwita, nuna tairate kua namaman;
ani Yawe nup te nunga ita batutumu warem.
- 13 Ani aga diruwuman se pelerem ale dagulekko
pingi arem,
bare Yawe aga saongam.
- 14 Yawe mu aninga sokel se aninga bitua;
nu aninga sangaru ta kari.
- 15 Kager te mariraman ko amilmil wur
kariimet ningo diram mu nunga sasal ningi
barasuwoso:
“Yawe kuting te kiwem bibiya beteram!
- 16 Nu amilmil te ko kuting sengam mu patawu-
ram;

---

* **118:6:** Hebrews 13:6.

- nu kuting te kiwem bibiya beteram!”
- 17 Ani me kuerik, bare marak baga se,
Yawe kiwem beteram ewere ko balu pagikko.
- 18 Nu ani ikup yaman biya aisam,
bare agarkiwaram se me kua namerem.
- 19 Yawe ko kuwim ningo diram mu ko songkuring
kagaru aisalko;
ani kasu nagurek ale amilmil tuekko.
- 20 Imi Yawe ko songkuring;
kariimet ningo diram wore te ningi kasu na-
gusan.
- 21 Ani nika nip patawusam,
mu awuk, ni ani agiring ikiem ale kager
memek ko sokel menawurem;
ni aninga sangaru ta kari.
- 22 Kawam te kaola ko manga bo, kawam
kaola kari alo ari meman, bare mu manga
borta aitak kawam giwoso.
- 23 Yawe butata beteram,
se ana arigiman mu yawarakala, se ko
amilmilasan.†
- 24 Tom aitakta imi Yawe te mariraram;
se ana ko amilmilanak ale amilmil tunakko.
- 25 Yawe, nanga sangaruko!
Nanga sangaru se kager te mariranakko!
- 26 Marak yawara awiriya Yawe nup te taiso mu
kote kaparukko!
Ana Yawe ko temple ningi baga se marak den
balu ningarsan.‡
- 27 Yawe mu nu Kaem Biya;

---

† **118:23:** Mark 12:10 se 1 Peter 2:6-7 ago arikko. ‡ **118:26:** Luke 19:38 ago arikko.

nu ko nikum nangaram.
Buta se, nene se sanis sapa sisuwu se,
ana nangarak iru seseka se altar duap kao-
ralko.

²⁸ Ni aninga Kaem, se ani amilmil kisekko;
ni aninga Kaem, se ani nika nip patawurikko.

²⁹ Yawe amilmil tualko, mu awuk, nu ningo;
noko kua ningara mu kumik menara mena.

119

Kaem ko den

- ¹ Kariimet awiriya memek bo mena,
Yawe ko karo tua ko den mu diram la
karo tui lagasan, mu amilmilamonko.*
- ² Kariimet awiriya nongomang motam
lilim te nu kuring karo tusan, mu amilmilam-
onko.
- ³ Nuna memek bo me betesan,
bare noko munan ningo mu te la aolak ilusan.
- ⁴ Nika kausa ningo nanga kausem,
ale diram la ninguru karo tunakko balem.
- ⁵ O ani aga angamang biya nunguningkiri mu nika
den karo tuekko!
- ⁶ Ani ko sinar arik ale butata bitirik mu ani dolara
bo me ta taikko.
- ⁷ Ani nika den laili mu ko sinar a se,
mu ani angamang motam diram te la ka nip
patawurikko.
- ⁸ Ani nika den la karo tuekko;

---

* **119:1:** Verse suan suan psalm imi ko paoga paoga ningi mu Hebrew den ko letter te aniso: Aleph, Beth, Gimel, Daleth se saki ago.

buta se ni ani me aga bitarko!

⁹ Kulak itiwik bo awuk ko munan ko sinar tauk se ningo la anirukko?

Mu nika den karo tuata ko munan te la.

¹⁰ Ani angamang motam lilim nikate bita lagasam; ni aga bitar se nika den bo me ta kulukekko.

¹¹ Ani memek bo nikate me bitirikko angamang, owore te se nika den ninguru ilukuawusam.

¹² O Yawe, ani nika nip patawusam; nika den la aga kasuruko.

¹³ Nika den ni kiring te aratam mu, ani agiring te balu pagorsam.

¹⁴ Ani nika den karo tuekko amilmilasang, o kariimet bo noko ali imi ko nam giam suen biya se ko amilmiloso iwita.

¹⁵ Ani nika den umu ko iki gurugu se, amotam nika kiwem mu te la bita lagasam.

¹⁶ Ani nika den ko ninguru amilmilasang; ani den mu ko me angamili saparukko.

¹⁷ Ani nika ura kari, se nika ningo agate bitar se, ani te terong бага se ka den karo tuekko.

¹⁸ Aninga amotam sinar awur se, ani mel ningo ningo nika karo tua ko den ningi mu arigekko.

¹⁹ Ani kariimet iwareng bo iwita ali imi te bagasam; buta se nika den ani ago ko me kaluwurko.

²⁰ Aninga angamang motam ko niara pempem la mu nika den ko nia lagoso.

- 21 Ni nunumi patawura ko kariimet mu
ining nungarsam, se am memek tamonko, mu
awuk,
nuna nika den me karo tusan.
- 22 Yam nungarkiwer se bala memek se
ining singi memek angimik te me bita se laga-
monko,
mu awuk, ani nika den karo tusam.
- 23 Kari supuling alo ilu biguwumon ale ani
memek te aga betemonko balmon ta wore,
ani nika ura kari mu
nika den la ko iki gurugu lagarikko.
- 24 Nika den lilim la mu ko ani ninguru
amilmilasang, mu awuk, mu aninga
wosagam, se aga kiti guruguso.
- 25 Ani dagulem ale kupkup ningi kurakor kuring
nagurem ale aniwasang;
buta se ka den te aga patawur ale sokel iru
aisuko.
- 26 Ani aga ikup suen la ka manem se ni ani agiring
iluwem;
buta se nika den aga kasuruko.
- 27 Aga sangaru se nika den ko duap ninguru ko
ikiek,
ale ani nika kiwem bibiya mu ko iki gurugu se
lagarikko.
- 28 Ani angamang motam sokel menaram;
nika den te sokel aisuko.
- 29 Ni aga bitaru se kiwem kawel bo aga bagara
aolak me maguwurokko;
gemang lila te nika karo tua ko den aga kasu-
ruko.

- 30 Ani diram la karo tua ko lage mu angamang tuem;
ani nika den lilim la angamang tuem.
- 31 O Yawe, ani nika den ilukuawusam;
ni me aga bitar se dolara aisimonko.
- 32 Ni aninga ikia ulal awurem,
se ani nika gemang karo tuekko.
- 33 O Yawe, nika den te lage aga kasuru se,
ani tom pempem karo tui se lagarikko.
- 34 Aga ikia sinar awur se, ani nika karo tua ko den
mu karo tuek,
ale angamang motam lilim te karo tuekko.
- 35 Nika den te aga kiti guruguko,
mu awuk, ani umu ningi amilmil arigisam.
- 36 Angamang motam patawur se ni la ka
den karo tui se, ali imi ko nam giam abiring
tuekko.
- 37 Ni agarkiwer se ali ewere ko mel,
kumik ningo bo mena mu, amotam me guru-
gokko;
nika den te daiga bagara ningo aisuko.
- 38 Ani nika ura kari se ni anapeya
kariimet ni bowa ningi bagasan mu
nunga balem mu ani agotala aisuko.
- 39 Nika den te aga sangaru se me dolirikko,
mu awuk, nika den mu ningo se diram.
- 40 Ani nika kausa ningo wore ko kua
lagasam! Se ka ningo nuam mu te marak iru
aisuko.
- 41 O Yawe, nika kua nangara yawara mu
aga kasuru ale balem butata aga sangaruko.

- 42 Ani nika den te ira sanamasam,
ale awiriya aga balu maguwuso mu koma
balu tuekko.
- 43 Aninga loagara mu nika den nunguning mu te
la loaga lagasam;
buta se aga sangaru se nika den nunguning
balu se lagarikko.
- 44 Ani pempem la nika karo tua ko den mu butata
karo tui se lagarikko.
- 45 Ani nika kausa den ningo mu karo tusam owore
te se,
ani kiwem bo ko dungan iwita me ta
bagarikko, mena.
- 46 Ani nika den mu king nongoma te am
balu pagik, ale kiwem betesam umu ko me ta
dolirikko.
- 47 Ani nika den suen la ninguru ko amilmilasam,
mu awuk, ani nunga kuesam.
- 48 Ani ninguru nunga kuesam ale nunga
amilmilasam, ale aga bagara te mu ko iki
gurugu se lagarikko.
- 49 Ni den ka ura kari ani agarak balem mu ko
kamili me saparukko;
mu awuk, den borta ani te ira sanamasam ale
sokel tasam.
- 50 Tom ani ikup yaman ningi kapasam mu
nika den sangam aisiso se ningo la bagasam.
- 51 Nunumi patawura ko kariimet mu ago ko non-
gomang bataga bo mena,
dolara den te ninguru aga maguwusan,
bare ani nika karo tua ko den mu me ta abiring
tusam.
- 52 O Yawe, ani nika den balu beterem se

- ani lagoso mu ko angamin ares maso,
se umu ani angamang motam sangam tuso.
- 53 Tom kari memek bitawara mu nika den
kulukursan, mu ani angamang ikuwoso.
- 54 Ani apareyate baga se wore,
nika den mu ani wur te ilu lagasam.
- 55 O Yawe, ani tirom ningi nika nip ko angamin
ares maso,
se ani nika karo tua ko den mu ko iki gurugu
lagasam.
- 56 Se marak ningo angimik te kaparam,
mu awuk, ani pempem nika den karo tui
lagasam.
- 57 O Yawe, ni keta aninga mel suen biya;
ani nika den karo tuekko aga ikia kalem.
- 58 Ani angamang motam lilim la te ka
isarsam, nika den te balem uwutata gemang
lila aisuko.
- 59 Aninga kiwem kasik la ko ikia taem,
ale angamang nika den karo tuekko betesam.
- 60 Ani tom me aga kiarukko,
am tairate la nika den karo tuekko.
- 61 Memek betera ko kariimet mayang te aga tali-
pamon ta wore,
ani nika karo tua ko den ko me ta angamili
saparukko.
- 62 Ani tirom mung luan barasasam ale
nika den ningo dirkiryam mu ko amilmil
kisisam.
- 63 Ani awiriya nika nguangasan mu nongorak
suanta,
se awiriya nika kausa ningo mu karo tusan,
mu nongorak suanta tala.

- 64 O Yawe, ali imi nika kua ana nangara ko kiwem
karogo terong mam;
buta se ka den ningo aga kasuruko.
- 65 O Yawe, ni ka den balem butata,
ani ka ura kari agate ningo la bitarko.
- 66 Nika ikia sinar se tutera ningo aga kasuruko,
mu awuk, ani nika den ko angamang ningi
nunguning aram.
- 67 Ni ani bu me aisa la mu ani memek bitakasam,
bare aitak ani nika den karo tusam.
- 68 Ni mu ningo, se ni anapeya betesam mu ningo
la;
buta se nika den aga kasuruko.
- 69 Nunumi patawura alo mu ani ago ko den kawel
balsan,
bare ani angamang motam lilim te nika den
karo tusam.
- 70 Nononga nongomang motam au kaparam se
nunga ikia ngualaram,
bare ani nika den ko ninguru amilmilasang.
- 71 Ani bu taem mu aninga ningo ko,
mu awuk, bu umu te asele ani nika den mu ari
ko ikiem.
- 72 Den ni kiring te arataso mu aninga te mu mel
aromemek,
ali imi ko manga se ko mel ningo ningo mu
nunga kia saparam.
- 73 Ni kiting te kupkup ilu biguwurem ale aga
nungem;
ni aga ikia sinar awur se, ani nika den ko
ikiieko.

- 74 Awiriya nika nguangasan mu, ani agarkamon
ale amilmilamonko,
mu awuk, ani aga loagara mu am nika den te
diram bita lagasam.
- 75 O Yawe, ani ko ikisam, nika den mu ningo
dirkiriyam,
se nika diram la karo tua ko munan te ani bu
aisem.
- 76 Ani nika ura kari agarak den kalem
uwutata, nika kua nangara kumik
menara mena mu te, angamang motam tagi
patawurko.
- 77 Nika gemang lila ani ais se ani te bagarikko,
mu awuk, ani nika karo tua ko den ko ninguru
amilmilasam.
- 78 Nunumi patawura ko kariimet alo den
kawel kumik duap mena ani ago ko
balsan, mu ko koma memek nungaru se
dolomonko;
bare ani mu nika den mu ko iki gurugu se
lagarikko.
- 79 Awiriya nika den ko nguanga se iki karo tusan
mu aningate taimon,
se ani nika den umu nunga kausek se iki-
monko.
- 80 Aninga angamang biya mu ni aga sangaru se
nika den karo tuekko,
ale kiwem umu te mu ani ko dolara me taikko.
- 81 Ani nika saonga ko kimikam la lagerem ale
adera angimik sokel menaram,
bare ani nika den te ira sanamasam.
- 82 Ani nika den wore ko nunguning ko amotam
bita se maem,

- “Ni amaru te aga sangaruko ya?” maem.
- 83 Ani mu pulut gigira tama motam te kaetma se marakawara owore iwita,
bare ani nika den mu ko angamili me saposu.
- 84 Tom awila nunguningkiri ani, nika ura kari,
kimi bita lagarikko?
Ni amaru te kari aga bita maguwusan mu
nunga maguwurko?
- 85 Nunumi patawura alo, ani te aga ilumonko,
mutim ilu betesan,
mu nika karo tua ko den kiasan.
- 86 Nuna aninga bita maguwusan mu
kumik duap bo mena, buta se ni aninga san-
garuko;
mu awuk, nika den mu mel biya se mel nun-
guning.
- 87 Nuna katirta ali imi te aga menawumonko,
bare ani nika den mu me ta patawu sapasam.
- 88 Nika kua nangara ko munan te, aga sangaru se
marak baga se
nika den karo tuekko.
- 89 O Yawe, nika den mu kumik menara
mena; sokel karogo duruk wonong te butata
aniso.
- 90 Nika diram la karo tua ko munan mu,
tom pempem la kuriang luan gue gue te bu-
tata aniso;
ni ali lilim la nungem burangerem se
yager nukuri ago aora biya butata aniso.
- 91 Nika den uwutata aniram tai aitak,
mu awuk, melmasak suen la mu nika ura
dungan betesan.
- 92 Nika karo tua ko den mu ani amilmil aisiso.

- E ani me ko amilmilasam le mu,
tom ani ikup arigem mu te ani angimik lilim
ago maga namerem la le.
- 93 Buta se ani nika den mu me ta angamili
saparukko,
mu awuk, borta te ni aninga ilukuawurem se
ani bagasam.
- 94 Aga sangaruko, mu awuk, ani nika;
se nika den karo tui lagerem.
- 95 Memek motam alo mu aga momon se kuerikko
kimi bitawasan,
bare ani nika den ko ikia ninguru bitirikko.
- 96 Melmasak ningo ningo suen la mu ko tom tuku-
nang gotek,
bare nika den mu du biya se ulal biya, se
kumik menara ko tom mena.
- 97 Ani nika karo tua ko den mu ninguru ko kue-
sam!
Ale tom pempem ko iki gurugu lagasam.
- 98 Nika den mu pempem ani agarak бага se ikia
sinar ninguru aisiso,
se memek motam alo mu ani agarak me
terong maman.
- 99 Aninga kitigot wiram ale aga ikia sinar
aram se aga kausa kari nunga kiarem,
mu awuk, ani nika den ko iki gurugu lagasam.
- 100 Aninga ikia sinar mu kariimet garuk nunga
ikia sinar kiaram,
mu awuk, ani nika kausa ningo mu karo
tusam.
- 101 Ani lage memek suen la abiring tuem,
mu awuk, ani nika den karo tuekko.
- 102 Ani nika den mu me ari daleluwurem,

mu awuk, ni keta aninga kausem.

- 103 Beras ko ningo mu yamanam,
bare nika den mu ani agiring te am yamanam
nunguningkiri!
- 104 Ani nika den mu te ikia ningo tasam;
buta se ani tuang memek mu suen la abiring
tuem.
- 105 Nika den mu aninga galep, lage aga
kasurso, ale aninga lage nikinang tuso.
- 106 Ani den bo kalem ale sokel tuem mu
iwita, ani nika den diram la karo tuekko
maem.
- 107 O Yawe, ani ikup yaman giem terong mam;
nika den ningo mu te marak sokel iru aisuko.
- 108 O Yawe, angamang motam lilim la te ka nip
patawusam mu to ale,
nika den aga kasuruko.
- 109 Tom suen la lage memek mu aga
maguwurokko taiso,
bare ani nika karo tua ko den mu me ta
angamili saposo.
- 110 Kariimet memek motam alo mu ani ago ko
bawang bo beteman,
bare ani nika den mu me abiring tuem.
- 111 Nika den suen la mu aninga mel ningo, pem-
pem agarak anirukko;
den mu aninga angamang motam amilmil
tuso.
- 112 Aninga angamang motam mu anapeya aratuk
ta wore,
nika den karo tui se lagarikko aniso.

- 113 Ani kariimet ikia ilagala te bagasan mu ani me nunga kuesam,
bare ani nika karo tua ko den ko kuesam.
- 114 Ni aninga manga gek am se aga karem,
se aninga loagara mu nika den ningi la bita lagasam.
- 115 Nina memek betera ko kariimet, tagi talko,
se ani aga Kaem ko den karo tuekko.
- 116 Nika den kalem umu te aga ilukuawur se, ani marak bagarikko;
ani nikate la loaga lagasam, umu te aga sangaru se ani me ipi loaga laga dolirikko.
- 117 Aga sinar to se ani memek bo me arigekko;
ani nika den mu la ko ikia to se lagarikko.
- 118 Ni awiriya nika den me karo tusan mu nunga biriruwusam;
mu awuk, nuna ikia kawel mu te nongota nunumi kuluruwasan.
- 119 Ni ali imi ko kariimet memek mu mel memek iwita nungarkasam ale nunga gi warsam;
buta se ani nika den ko kuesam.
- 120 Ani nika ko nguangasam ale angimik lilim barowara maso;
ani abugura kulukursam ale nika den ko ikia to lagasam.
- 121 Ani kiwem ningo diram se yawarakala mu beterem,
buta se ni aga bitaru se memek betera alo mu me aga bita maguwumonko.
- 122 Ani nika ura kari, aga ningo ko sinar toko;
aga bita to se nunumi patawura alo mu me agarak kapamonko.

- 123 Ni den ningo dirkiryam kalem owore te ani loaga lagasam,
ale ni aga sangaru toko loaga laga, amotam dagulam.
- 124 Buta se nika kua nangara kumik menara mena wore ko munan te aga sangaru ale nika den aga kasuruko.
- 125 Ani nika ura kari; aga ikia sinar awur se, ka den ko sinar arikko.
- 126 O Yawe, ni kiwem bo bitarko, mu awuk, nika den kulukurman.
- 127 Nunguningta, nika den mu mel ningo ningo kia saparam,
mel yawara nunguningkiri ta wore am kia saparam tala,
se ani ninguru ko kuesam.
- 128 Nunguningta, nika den mu aninga kiti guruguso,
se kiwem kawel suen la mu ani me ta ko kuesam.
- 129 Nika den suen la mu yawarakala; buta se ani karo tusam.
- 130 Nika den apusan mu nikim nangarso, ale kariimet den umu me ko ikia ta wore ikia sinar nungarso.
- 131 Ani nika den ninguru ko iki kutuwurekko angamang nia lagoso.
- 132 Kema gurugu ale gemang lila aisuko; kariimet awiriya nika kuesan mu ni uwutata nongote betesam.
- 133 Nika den te aninga aolak diram la kiti gurugu se kiwem memek bo ta ani me aga kiarukko.

- 134 Kariimet memek alo nuguting te aga
sangu to se ani nika den karo tuekko.
- 135 Kema gurugu ale gemang motam ani
ka ura kari aisu ale nika den aga kasuruko.
- 136 Aninga amononge mu yu ko kapawoso,
mu awuk, kariimet nika karo tua ko den me
karo tusan.
- 137 O Yawe, ni mu ningo dirkiriya nungun-
ingiri,
se nika den mu diram la.
- 138 Nika den suen la nangarem mu am
ningo diram, se anananga ningo ko mel biya
nunguningiri,
kari bo ko suwik saparukko mel bo mena.
- 139 Angamang magara mu tama ko kaniwoso,
mu awuk, kager kari memek nika den mu mel
yam ko betesan.
- 140 Ni ka den mu me gurugusam patawusam
se ani arigem mu am ningo, se yawara nun-
guningiri;
se ani nika ura kari ninguru ko kuesam.
- 141 Ani mu kituwura se agarki maguwusan,
bare ani nika den mu me ta ko angamili
sapos.
- 142 Nika ningo dirkiriya la bagara ko munan mu
kumik menara mena,
se nika karo tua ko den mu den nunguning.
- 143 Ikup aga iram se angamang daung daung
maso,
bare nika den mu ani amilmil aisiso.
- 144 Nika den mu ningo dirkiriya la pempem
aniso;
aninya ikia sinar awur se ani te bagarikko.

- 145 O Yawe, angamang motam lilim te ka arusam;
agiring ilup se nika den karo tuekko.
- 146 Ani nikate aisam, aga sangaru to se ani nika
den karo tuekko.
- 147 Ani worem me bausa la barasasam ale nika
saonga ko aisam;
ananga amotam mu nika den te la loaga la-
gasam.
- 148 Ani tirom mu amotam anira mena, am marak
laga se
nika den ko iki gurugu lagasam.
- 149 O Yawe, nika kua nangara mu ko munan
yawara mu te agiring ilupko;
nika den te daiga bagara ningo aisuko.
- 150 Kariimet kiwem memek te aga bita
maguwumonko mu tai angimik aman,
nuna nika karo tua ko den mu me karo tusan.
- 151 Bare Yawe, ni ani agarak pingi baga se aga
sangorsam,
se nika den suen la mu nunguning la.
- 152 Ani ulengkala la nika den mu ari ko
ikiem, mu ni girakala la beterem se nukuri
ago butata anirukko.
- 153 Ani ikup yaman ningi bagasam ewere arik ale
aga sangaru toko,
mu awuk, ani nika karo tua ko den mu me ko
angamili saposi.
- 154 Kari memek nuguting te aga sangaru
to ale ka den te balem uwutata aga bitaruko.
- 155 Memek bitawara alo mu nika den me karo
tusan,
buta se ni me nunga sangaru toko.
- 156 O Yawe, nika gemang lila mu mel aromemek;

- ka den te balem uwutata aga bitaruko.
- 157 Aninga bita maguwura ko kariimet alo
mu suen biya, se aga bita maguwusan,
bare ani nika den me ta abiring tusam.
- 158 Nika kariimet saki nika den nubiring
tusan mu ko ninguru angamang magoso,
mu awuk, nuna nika den me karo tusan.
- 159 O Yawe, ani nika den ko kuesam mu ni ko
ikisam,
buta se ago ko kuar ale aga bitaruko.
- 160 Nika den suen la mu am nunguning la;
nika munan den ningo dirkiryam la mu ku-
mik menara mena.
- 161 Kari supuling memek alo aga bita maguwusan
mu kumik duap bo mena,
bare ani nika den ko suanta nguangasam.
- 162 Ani nika den ko aisam amilmilasam,
o kari bo mel bo ningo arigiso ale iruso ko
amilmiloso iwita.
- 163 Ani kawel ko munan mu me ko kuesam ale
biriruwusam,
bare ani nika karo tua ko den mu ko kuesam.
- 164 Ani nika den ningo dirkiryam mu ko,
woremkalal suanta mu,
tom suen biya ko amilmil kisisam.
- 165 Kariimet nika karo tua ko den ko
ninguru kuesan mu nongomang lila te
bagasan,
se tareng memek bo te me ta dagulamono,
mena.
- 166 O Yawe, ani ni aga sangaru toko kimikam la
loaga se,
nika den karo tui se бага lagasam.

- 167 Nika den mu yawara se ani karo tusam,
mu awuk, ani tawun biya ko kuesam.
- 168 Ani nika den karo tusam,
mu awuk, ni aninga kiwem mu ari ko iki
sapasam.
- 169 O Yawe, aninga niara ikiko;
nika den te aninga ikia sinar awurko.
- 170 Ni aninga guranek ikiko;
nika den te kalem uwuta, aga sangaru toko.
- 171 Ani wur te nika nip patawurikko,
mu awuk, ni ka den aga kasursam.
- 172 Ani nika den ko wur iluwekko,
mu awuk, nika den suen la mu ningo
dirkiriyam nunguningkiri.
- 173 Nika kiting mu aninga sangukko pingi la
anirukko,
mu awuk, ani nika den karo tuekko anga-
mang betorem.
- 174 O Yawe, ani ni aga sangaru toko angamang
aniso,
se nika karo tua ko den mu ani amilmil aisiso.
- 175 Ni aga bitaru se ani marak baga se nika nip
patawurikko,
se nika den mu sangam sokel aisuokko.
- 176 Ani sipsip bo nguala sipa yumu namerem wore
iwita.
Ani nika ura kari, aga kupu ale agarkiko,
mu awuk, ani nika den mu ko me angamili
saposo.

120

Kariimet memek nunga ningi baga se Kaem ko saonga ko guranek

(Ilu se temple te nama tarigira ko wur)

¹ Aninga ikup ningi Yawe arusam,
se nu agiring iluso.

² O Yawe, kariimet nuguring kawel karogo wore
nuguting te aga sangaru toko,
ale kariimet nungamili guruga patawura
karogo mu nuguting te aga sangaru toko.

³ Nina kariimet nigiring memek mu, nu awuk
ninga bitiruk i?

Ale anape bo karogo nengete bitirukko?

⁴ Nu kager kari ko daga gotek kore buguyam mu
te ninga moruk,
ale tuwer giturum kaniwara mu te ninga
kaiyokko.

⁵ Bare ani Meshek kariimet nunga ningi baga
maguwu lagasam;
ani Kedar kariimet nunga ningi memek baga
lagasam.*

⁶ Ani kariimet, lila te bagara ko kiwem mu
me ko kuawara umu nunga ningi tom maiya
biya bagerem.

⁷ Ani mu angamang lila ko kari;
bare tom ani bagara lila mu ko
balukasam, mu nuna kager ko la balukasan.

---

* **120:5:** Wonong sor ilagala imi Israel ko awar nuam. Nu Kaem ko me ikia alo se nusupuling lagara ko kariimet wore nunga ningi bagakaso.

121

Yawe kota suanta nika Sinar Kari

(Ilu se temple te nama tarigira ko wur)

- ¹ Ani amotam duruk te loagasam,
bare aninga saonga aparete tairukko?
- ² Aninga saonga mu Yawe kote tairukko;
nu taiti se ali kiwolaram.
- ³ Nu me ka bitiruk se dagulko,
nika Sinar Kari mu motam me anirukko;
- ⁴ nunguningta, Israel ko Sinar Kari mu motam me
kuiniso, ale me aniso.
- ⁵ Yawe nu kota ka sinar taukko;
nu beta dugu te baga se ko tamarum bowa
ningi ni bagerko.
- ⁶ Se woremkalal mu worem me ka kanirukko,
se aking tirom mu mel memek bo me ka
maguwurokko.
- ⁷ Yawe ka sinar tauk se memek suen biya ka kia
kaparukko;
nu nika bagara aolak ko sinar taukko.
- ⁸ Nu nika namara taira bagara aolak ko
sinar tauk se ningo la pempem lagerko. Nun-
guning.

122

Jerusalem ko Kaem amilmil tuokko wur

(Ilu se temple te nama tarigira ko wur David batogam)

- ¹ Tom nuna aninga manorman,
“Ario! ana Yawe ko temple te namanakko,”
maman,
mu ani ninguru amilmilerem.

- 2 O Jerusalem, ana aitak nika songkuring ago sanamiwasan!
- 3 Jerusalem wonong mu iwita kaloman,
numi kitira biya se aora biya nunguningkiri.
- 4 Umu te Yawe ko kariimet Israel, digo koma koma te tarigisan, ale te balam uwutata te nup patawusan.*
- 5 Ale kuwim umu betela ikup guyak te tuati nunga ko kuwim,
se king bibiya David te kaparam mu nunga daiga kuwim.
- 6 Buta se Jerusalem ko marolila ko guranek beter-alko:
“O Jerusalem, awiriya nika kueso mu daiga bagara yawara arigimonko.
- 7 Nika por ka lautam mu ningi mu marolila anirukko,
se ka kawam suen la mu bitua karogo la!”
- 8 Aninga gue suan alo se aga sikisaki alo nunga ningo ko se, ani iwita balsam,
“Jerusalem, marolila nika ningi anirukkowo!”
- 9 Yawe anananga Kaem ko temple laili mu nika ningi aniso mu ko se,
ani nika ningo pempem la anirukko mu ko nu aru wosenga se lagarikko.

123

Kaem ko gomang lila ko wosenga
(Ilu se temple te nama tarigira ko wur)

* **122:4:** 122:4 Deuteronomy 12:13-14.

- ¹ O Yawe, ani amotam patawu duruk
wonong te, nika daiga kuwim te, nimate loa-
gasam.
- ² Ura dungan kari ko kari biya kote sangam taukko
motam beteso iwita,
agi ura imet, ko imet biya kote sangam taukko
motam beteso iwita,
uwutatala, anananga namotam Yawe,
nanga Kaem, mu kote loaga se laganak se,
gomang lila nangaruk
nunguningkiri bare asele terong ko.
- ³ Gemang lila nangaruko, O Yawe, nika gemang
lila nangaruko,
mu awuk, ana ikup yaman ninguru ta giman
terong mam.
- ⁴ Nunumi patawura ko kariimet alo mu anananga
balu sisuwusan,
ale mel yam ko nanga betesan.

124

Kaem ko kariimet nunga Bitua Kari bagoso

(Ilu se temple te nama tarigira ko wur; David ko wur)

- ¹ O Israel, ikialko! Yawe ana nangarak
me sanamaram le mu, ana memek taman le.
Buta se nina nigiring bolala iwita balalko:
- ² “Yawe ana nangarak me sanamaram le mu,
tom kager kari nangarak kagerman,
- ³ tom nunga nongomang memek nago ko
beteman, mu nuna ana marak nanga laku-
man la;
- ⁴ se yu lom nanga ira baguram,

ale nanga iramuram la,
⁵ se yu lom kalel biya mu nanga sarumu waram
 la.”

⁶ Ana Yawe nup patawunakko,
 nu ana nanga beteram se kager kore ningi me
 batuwutuk maman.

⁷ Ana inangnang iwita naguman
 bulamara kari ko dagarok kiaman;
 dagarok mu batagam gogong karogo,
 se ana kiaman ale naguman.

⁸ Ana Yawe ko nup te saonga tasan,
 nu Kiwol Kari taiti se ali nungam.

125

Yawe nanga lauta bagoso

(Ilu se temple te nama tarigira ko wur)

¹ Kariimet Yawe te la ira sanamasan mu
 Duruk Zion iwita sokel ago bagamonko;
 duruk mu me namoso taiso, bare pempem sokel
 ago la бага lagoso.

² Duruk saki Jerusalem laturu guruguman
 bagasan iwita,
 Yawe ko kariimet nunga lautam bagoso, aitak se
 tom pempem la.

³ Kariimet memek alo mu kariimet ningo
 diram nunga ali sor Yawe nungaram mu me
 bitaru se lagamonko,
 mu awuk, kariimet ningo diram nononga
 kiwem memek iki karo tumon bore ko.

⁴ O Yawe, ni kariimet ningo diram, nika

kiring karo tusan, mu munan ningo la nungumik te bitarko.

⁵ Bare arikaya pelesan aking kilek memek ningi namasan,
mu Yawe nunga karuk se kariimet memek tasan
mu nongorak memek tamonko.

O Yawe, aninga angamang mu nika
gemang lila Israel tui se lila te bagamonko.

126

Yawe ko kariimet talipara ningi nongorak peleram wur te Zion tairam

(Ilu se temple te nama tarigira ko wur)

¹ Tom Yawe ana talipara ningi nanga giam nangarak Zion peleram tairam
mu ana “Ipingisan i?” maman.

² Ana gusira ngata te, amilmil te, wur la taikasan, se sor saki ko kariimet ana nangarkikasan mu balukasan,
“Yawe kariimet umu nungumik te kilek bibiya beteram,” makasan.

³ Se mu nunguningta, Yawe ana nangimik te kilek bibiya beteram,
se ana ninguru amilmilasan.

⁴ O Yawe, ana peleman taiman bare mel suen la maga saparam;
se ni sor garagarayam te tuwik betesam se kaposo iwitata,
marak sokel iru nangaru se aking yawarakala te baganakko.

⁵ Se kariimet nomononge kapa se nunga na inang asursan,

mu udagi wur amilmil te na inang nunguning
gimonko.

⁶ Mu awiriya nomononge kapa se, na inang kumi
gisan ale asurmonko namasan,
mu udagi te amilmil wur ilu se,
inang nunguning gi ago taimonko!

127

Yawe te mel suen biya terong la arataso

(Ilu se temple te nama tarigira ko wur; Solomon
wur imi batogam)

¹ Yawe nu kawam kaola kari mu arungu me
bagaruk agi mu,
ura kari nongota ura bo nunguning me bete-
monko.

Yawe wonong buring tuok agi mu,
bitua kari mu wonong bitarmonko me terong
tala.

² Tumong biyala barasa ale
nangata nanga sokel te inang ko ura ilu lagara
nama uriluanara,
mu ko ikia me terong,
mu awuk, Yawe ko kariimet nunga kueso mu
inang nungarso se nasan,
ale ninguru anisan nonoman sapsan.

³ Yawe kuriang nangarso mu noko munan ningo
nunguningkiri wore nangarso.

⁴ Kari kulak ko kuriang kari aratasan,
mu gatu siping ago kari kuting te iluwoso
iwita.

⁵ Kari ko gatu gotek suen biya gatu siping ningi,
mu nu amilmilarukko.

Kariimet sang taimon nu ilak nunumi ilumon,
 bare nu me ta dolurukko,
 mu awuk, noko kuriang alo mu nu sangar-
 monko.

128

*Kari Kaem kuring karo tuso mu koma yawara
 taso*

(Ilu se temple te nama tarigira ko wur)

- ¹ Arikaya Yawe ko nguangasan
 ale noko munan la karo tusan mu amilmilam-
 onko.
- ² Uwuta bitar mu ni ka ura kowar ko koma gi noko;
 marak ningo se daiga bagara ningo mu arik
 ale amilmilerko.
- ³ Nika niwus mu tam ningo bo iwita nunguning
 kapa kisu se lagarukko;
 nika kuriang mu tam butuk yawara iwita ka
 laturmonko.
- ⁴ Awiriya Yawe ko nguangoso mu,
 nu uwutata marak sokel tuokko.
- ⁵ Aga angamang mu Yawe Zion baga se, ni
 marak sokel kisok se pempem butata baga se
 lagerko;
 se Jerusalem bagara ningo se mel kasik la
 karogo terong mauk mu ni arikko.
- ⁶ Ale ni mu baga laga, ka kuriang nutagu te ka imas
 aratamon se nungarkiko.
 Kaem ko lila yawara Israel nengerak
 bagarukko.

129

Kariimet Zion ko me kuesan mu ikup arigi-monko ko guranek

(Ilu se temple te nama tarigira ko wur; gira kari duap beteso se kariimet suen la ilu gilingisan)

¹“Ani aga kulak te la, nuna ani tawun biya aga bita maguwuman,”

–Israel ni iwita baluko–

²“Ani aga kulak te la, nuna ani tawun biya aga bita maguwuman,

bare nuna ani me ta aga kiaman.

³Nuna aninga asusuru ninguru pakakumuman, se na muguri te aguwa ko ali pakakumura tam.

⁴Bare Yawe mu ningo se diram;

nu kari memek nunga mayang ani te aga talipikoyam, mu batutumuram.”

⁵Aninga angamang arikaya Zion ko me kuesan mu ikup gimon ale dola namamonko.

⁶Ale tari bisek kawam gul te aragoso, ale me tamaso bare maraka namoso wore iwita kuemonko;

⁷kari bo ko luan yu naukko me terong, se inangnang seng ko muguri namonko me terong tala.

⁸Se awiriya kariimet imi nunga kia kapa se mu, marak den imi me balu nungarmonko: ale balmon, “Kari Biya ko marak sokel nengerak bagoso,” ma me balmon; agi “Ana Kaem Biya ko nup te nina marak sokel ningarsan,” ma me balmonko tala.

130

Yawe kota anananga memek siwura ikiso

(Ilu se temple te nama tarigira ko wur)

¹ O Yawe, ani ikup ningi sarenga namarikko iwita se ka arusam.

² O aga Biya, agiring ikiko,
degewa gurugu ale agiring iki ale aga san-
garuko.

³ O Yawe, ni anananga memek suen la ari ku-
tususam,

ale memek mu te sanamir mu,
awiri memek mena se ningo bagarukko?
Mena.

⁴ Bare ni anananga memek siwu
nangarsam, se ana ni bowa ningi kua kisu se
laganakko.

⁵ Ani Yawe aga sangukko angamang motam lilim
te ko kimi bitawasam,
ale ko den te la ira sanami lagasam.

⁶ Sor bitua kari sor pasak ukirok se nama
noman saparukko kimi tui lagoso iwitatata,
ani Kari Biya tairuk aga sangukko amotam
bitawasam.

⁷ O Israel, Yawe kote la loaga se lagaralko,
mu awuk, nu ana ninguru nanga kua
lagoso, ale nu nanga sangukko terong.

⁸ Nu kota anananga memek suen la siwura ikiso.

131

Yawe koma te nanimi karogo kapara ko munan
(Ilu se temple te nama tarigira ko wur; David ko wur)

- ¹ O Yawe, aitak ani angamang motam kua kaparam,
se aimi patawura ko munan mu abiring tuem;
ani mel bibiya ko ikia me bitawasam,
ale mel duap duap te me loagawasam.
- ² Angimik kua lila aram, se kutek maem ale kuriang mimili kitak tuguma se kuamili sapa ani lagara iwita bagasam.
- ³ O Israel, nina aitak se tom pempem la Yawe kote la loaga se lagaralko.

132

Yawe Zion pempem бага lagarukko
(Ilu se temple te nama tarigira ko wur)

- ¹ O Yawe, nika ura kari David ura ko ikup yaman gi lagaram mu ko kamili me saparukko.
- ² Nu den bo Yawe ilak kaolam,
Jacob ko Kaem Sokel Garagar mu ilak ikia bo iwita kaolam:
- ³ “Ani,” mam, “aga kawam ningi me ta kasu nagurek, agi aga anira kuwim te me ta taga anirek,
- ⁴ ale amotam kuagi ningi anira me ta tairuk,
se amotam kui me ta ira kulukekkowo,
- ⁵ yam kaeyawirik ale Yawe ko bagara kuwim bo arigek bare asele kowo,
ani Jacob ko Kaem Sokel Garagar wore ko kuwim bo ningi bagarukko wore kalikko.”

- 6 Ana Ephrathah baga se Kaem ko Kunup Laili mu
 ko den ikiman,*
 ale nama Jearim wonong te arigiman.
- 7 “Ana noko bagara kuwim te namanak ale
 noko suwik duap ningi nabugura kulukurnak
 ale ko nup patawunak, ale balnak,
- 8 “O Yawe, bares ale nika kuwim te tairko,
 ni se ka Kunup Laili nika sokel aora karogo
 mu agotala.
- 9 Se nika priest alo mu munan ningo dirkiriyam
 mu guang tuguma iwita te bala betemon,
 se nika kariimet mu amilmil wur ilumonko.”
- 10 Nika ura kari David ko kamin ares
 mauk se nika kari marak sokel tuem mu me
 ari daleluwurko.
- 11 Yawe David ilak den bo kaolam,
 se den mu aora biya aniso se nu me
 maguwurokko. Se den mu iwita:
 “Ani nika gue te bo bitirik se nika kiwim te king ko
 bagarukko.
- 12 Ikiko. Nika kuriang gue aninga den
 kalem mu karo tumon, ale aninga
 munan nunga kausem mu karo tumon,
 mu nononga gue te pempem butata king ko
 бага lagamonko.”
- 13 Nunguningta, Yawe nu Zion

---

* **132:6:** Israel alo Kaem ko gomang me ikiman ale Philistia alo nongorak kager ko namaman, se tom umu te Philistia alo Kunup Laili mu iluman. Udagi te aking Israel nungarman, bare wonong suen biya te geraga laga asele Kiriath Jearim wonong te ilaktaiman se 20 yia mu te bagaram. Umu te David Kunup mu giam karogo Jerusalem tairam: 1 Samuel 4:1 nama 6:16.

- atumukiram, se mu noko wonong ko aratam.
- 14 Nu balam, “Imi aninga wonong pempem la anirukko,” mam.
 “Ani imi te daigek ale baga se kariimet nunga bituekko,
 mu awuk, ani angamang tuem.
- 15 Ani Zion na inang mel suen la mu waru tuek se udagi me ko tatopurukko;
 ani ko kariimet nungumik mel mena mu na inang nungarikko.
- 16 Ani noko priest alo mu kariimet te nunga gia ko marak sokel mu nungarikko,
 se noko kariimet amilmil wur ilumonko.
- 17 “Se ani David ko gue te king bo nup biya sokel garagar Zion bitirikko;
 se nu mu galep bo iwita kani se lagarukko.
- 18 Ani noko kager kari memek mu dolara nungarikko;
 bare nu mu king nup biya sokel ago bagarukko.”

133

Nanimi nangamang suanta bagara ko munan
 (Ilu se temple te nama tarigira ko wur; David ko wur)

- 1 Launuria arerem la numi gomang suanta bagara ko munan mu
 mel ningo se yawarakala nunguningkiri!
- 2 Munan umu oil yawara bo Aaron mone te warman se palengam kapa somone te,
 se kapa ko guang norogen dogotak te mu kau tam, wore iwita.

³ Se akingtala baras nuwi kusat yawara
 duruk Hermon te se duruk Zion awote kaposo
 wore iwita.
 Mu awuk, munan yawara umu ningi,
 Yawe ko marak ningo ko kariimet
 nungarso, se te pempem ningo la baga laga-
 monko.

134

*Ana Yawe ko ura kariimet alo noko nup patawu-
 nakko*

(Ilu se temple te nama tarigira ko wur)

¹ Nina Yawe ko ura kari alo,
 tirom suen biya noko temple ningi ura bete-
 san, mu nup patawuralko.
² Nina noko kuwim laili mu ningi nigiting
 patatuwural ale nup patawuralko!
³ Se Yawe nu taiti se ali kiwolaram mu
 Zion baga se marak ningarukko.

135

Kaem te nup patawura ko wur

¹ Yawe ko nup patawuralko!
 Nina nup biya tualko!
 Nina noko ura kari alo,
² noko temple ningi ura betesan mu se,
 sikina noko galung laili nunguningkiri mu
 ningi ura betesan mu karogotala,
 noko nup biya patawuralko!
³ Yawe nup patawuralko, mu awuk, nu Kaem
 ningo;
 wur te nup biya patawuralko, mu awuk, nu
 ningo pempem la.

- 4 Yawe Israel atumukiram ale noko ma balam,
Jacob mu noko mel ningo yawara.
- 5 Ani ikisam anananga Kaem mu ko sokel aora
garagar nup biya,
nu kaem suen la nunga kiaram.
- 6 Yawe kota ko gomang te la anapeya mel
bitirukko mu beteso se arataso,
taiti gomang te, ali imi te, gagi ningi, se gagi
nukum du biya mu te.
- 7 Nu taiti nuwi beteso se basuso;
nu pure nikum tuwik ago beteso,
ale marir beteso se arataso.
- 8 Nu Egypt nunga kuriang gira bilangara mu
nunga moram se kua sapaman,
kariimet ko gue te, se buruk kausik ko gue te
koma suanta.
- 9 O Egypt, nu noko kausa se kiwem bibiya nika
ningi beteram,
nika Pharaoh se ko ura kari nungumik te
beteram.*
- 10 Nu sor suen biya nunga maguwuram,
ale nunga king sokel karogo mu nunga
moram se kueman:
- 11 King Sihon, sor Amor mu nunga king mu se,
sor Bashan mu nunga king Og se,
sor Canaan ko king suen la, kua sapaman.†
- 12 Ale nu nunga ali bataguru tam ale
noko kariimet nunga ali ko nungaram,
noko kariimet Israel nunga ali ko ma balam.

---

* **135:9:** Exodus chapters 7 nama 14. † **135:11:** Numbers
21:21-35 se Joshua.

- 13 O Yawe, nika nip mu butata pempem anirukko;
kariimet gue luan udagi mu ningi, nika nip
biya butata ani lagarukko.
- 14 Mu awuk, ni ka kariimet nunga giem ale bitua
ningo te nunga bitarsam,
ale gemang motam nungarsam.
- 15 Sor saki nunga kaem mu, manga tam
te agi, silver se gold te nunga nungurman,
kariimet nongota nunga nuguting te nunga
nungurman.
- 16 Se nuna nuguring ago wore, me te munakasan,
ale nomotam ago wore, me te loagasan;
- 17 nuna nodogawa ago wore, me te den ikisan,
ale nungamuru ago wore, sor siring te me
ikisan.
- 18 Se arikaya kaem kawel mu nunga
nungurman ale ko nongomang ningi nungun-
ing aram mu,
kaem kawel mu bagasan uwutatala baga-
monko.
- 19 O Israel kariimet, nina Yawe nup patawuralko;
O Aaron ko gue te ko priest alo, Yawe nup
patawuralko.
- 20 O Levi ko gue te ko kariimet, Yawe nup patawu-
ralko;
nina awiriya noko nguangasan, mu noko nup
patawuralko.
- 21 Yawe ko nup Zion ningi patawuralko;
nu Jerusalem bagoso.

Yawe ko nup patawuralko. Nunguning.

136

Kaem ko kua nangara mu kumik menara mena

- ¹ Ana Yawe amilmil tunakko, mu
awuk, nu ningo nunguningkiri.
Noko kua nangara mu kumik menara mena.*
- ² Ana Kaem amilmil tunakko, mu
awuk, nu kaem kawel suen la nunga kiam
ale nu la Biya.
Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- ³ Ana Kari Biya amilmil tunakko, mu
awuk, nu kari bibiya suen la nunga kiam
ale nu la Kari Biya.
Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- ⁴ Yawe amilmil tunakko. Nu kota
kiwem bibiya duap duap beteso.
Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- ⁵ Noko ikia te la taiti lilim beteram se aratam.
Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- ⁶ Nu ali yu guang awote murakoyam muru
beteram.
Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- ⁷ Nu nikim ko melmasak bibiya nunga beteram.
Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- ⁸ Worem mu woremkalal nikim tuokko.
Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- ⁹ Sige se baras mu tirom nikim tumonko.
Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- ¹⁰ Yawe amilmil tunakko. Nu Egypt
kariimet nunga kuriang gira

---

* **136:1:** Kariimet motam ilagala sanamaman ale wur ilu karogo
nama taikasan ale Kaem nup patawukasan.

- bilangara mu nunga moram se kua sapaman.
Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- 11 Nu Egypt alo nunga ningi Israel kariimet nunga
giam ale nongorak aratam.
Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- 12 Noko kuting sokel aora biya mu te nunga giam.
Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- 13 Nu gagi biya Red Sea bataguru ilagala awuram.
Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- 14 Ale ko kariimet arungu moke sang te namaram.
Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- 15 Bare Pharaoh ko kager kari karogo mu gagi
nunga moa mituwuram.
Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- 16 Yawe amilmil tunakko. Nu ko kariimet
nunga giam ale nu giri giri nongorak
sor merang garagarayam mu ningi aolak
ilukaso.
Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- 17 Nu sor saki ko king sokel garagar mu nunga
iram se kapaman.
Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- 18 Nu king nunup bibiya nunga moram se kue-
man.
Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- 19 Sor Amor nunga king Sihon.
Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- 20 Se sor Bashan nunga king Og, mu nunga moram
se kueman.
Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- 21 Nu nunga ali sor mu bataguru noko kariimet
Israel nungaram.

- Noko kua nangara mu kumik menara mena.
 22 Se ali umu eng am nangara nunguning ko kariimet nungaram.
 Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- 23 Yawe amilmil tunakko. Nu ana ikup
 memek biya ningi kapaman bare nago ko
 gomang batagam.
 Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- 24 Nu kager kari memek alo nuguting te nanga
 bataguru tam.
 Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- 25 Nu kariimet se mel suen la inang nungarso.
 Noko kua nangara mu kumik menara mena.
- 26 Buta se, ana tom suen biya anananga
 Kaem duruk wonong te bagoso mu amilmil
 tui se laganakko.
 Noko kua nangara mu kumik menara mena.
 Nunguningta.

Nunguningkiri.

137

*Israel alo sor iwareng te baga se nunga wonong
 Jerusalem ko mokasan*

- 1 Ana Babylon wonong te yu norogen te dagiwa se
 Zion wonong ko nangamin tuguman ale ko
 namononge kapakaso.*

---

* **137:1:** Wur imi ko duap iwita: Yia tom 586 B.C. mu te Babylon alo Jerusalem parusuwuman maguwuman ale kariimet talipara ningi nongorak Babylon namaman. Se Edom kariimet alo tom mu te ninguru amilmilaman.

- ² Se nanga wur kagin ko bawe mu tam kower te itutuwuman,
³ mu awuk, kari nanga ilu talipaman ale nangarak nunga sor te taiman mu wur ilunakko nanga diruwukasan, ale nanga manarukasan, “Nina Zion ko wur amilmil bo iluwal se ana ikinakko!” makasan.
- ⁴ Bare ana sor iwareng imi te Yawe ko wur ningo ngual kasik ilunakko mu me terong.
⁵ O Jerusalem, ani ni ko ko angamili sapa namaruk mu, agiting sengam mu magaruk se ani bawe te me morikko.
- ⁶ O Jerusalem, ni aninga mel gira, ani ni ko ko amilmil kelaga lagasam; se ani ni ko ko angamili saparuk mu, agiring am sisirokkko.
- ⁷ O Yawe, munan memek Edom kariimet, tom Jerusalem te dagulam se beteman, mu me ko kamili saparukko; nuna aikasan balukasan, “Wonong sumu am menawuralko!” makasan. “Kawam digo bo me bagarukko.”
- ⁸ Babylon, ni iwita ikiko, ni ikup arikkowo! Kari awiriya munan memek ni ana nangimik te beterem mu ko koma beteso mu, kari umu amilmil kelagukko.
- ⁹ Kari umu nika kuriang nunga giok ale am manga awote nunga waruk se kua paranga namamonko.

138

Kari bo gomang motam lilim la te Kaem nup patawuso

(David ko wur)

¹ O Yawe, ani angamang motam lilim la te amilmilarik ale nip patawurikko;
kaem kawel alo nongoma te ta wore, nika amilmil wur iluwekko.

² Ani angama motam nika temple laili mu tuek ale, nika kua nangara se diram la karo tua ko kiwem mu ko, abugura kulukek ale nip patawurikko.

Mu awuk, ni ka nip se ka den mu ko sinar tasam, se mel suen biya nunga kia saparam ale kualala biya bagoso.

³ Ani ka aurem se ni agiring iluwem;
ni sangam aisem se angamang sokel ago bagasam.

⁴ O Yawe, ali imi ko king suen la nika den ikimon ale nip patawumonko.

⁵ Nuna nika munan ningo ko amilmilamon ale wur ilu se nip patawumonko,
mu awuk, ni nip biya nikum garagar.

⁶ Yawe kualala biya nup ago baga se ta wore, nu nunumi ago kapara alo mu nunga bitarso;
bare nu nunumi patawura alo mu nongorak kaposo.

⁷ Ani ikup yaman duap duap agate taiso ta wore, ni aninga sangorsam;
kager kari memek alo agarak betesan ta

wore, ni ka kiting sokel ago mu te aninga bataguru tasam.

⁸ O Yawe, ani ko ikiem nunguningkiri mu ni keta aninga atumu sangaruko; nika gemang kua aisa mu kumik menara mena.

Buta se ni me aga bitarko, mu awuk, ani nika kiting kiwol.

139

Kaem ana suen la nanga ari iki saposo

(David ko wur)

¹ O Yawe, ni aninga angamang ari saperem ale ninguru aga ikisam.

² Ani dagisam agi barasasam mu ni am ko iki sapisam; ani awar ta bagasam agi wore ni aninga ikia am ari sapisam.

³ Ni aninga namara taira bagara aolak mu am ari ko iki sapisam.

⁴ O Yawe, den ani agiring te aratukko, mu ni girisam ikiwasam se ani balsam.

⁵ Ni ani amake ko, abiring ko, se abeta koma singsang bagasam, ale ka kiting te aga iramursam.

⁶ Ni ani ninguru aga iki sapisam mu aningate mel aromemek, se ani ko iki saparikko me terong.

⁷ Awiri nika Bur ko motam ko yumura ikiso? Ani aparete nagu namarik ale ni motam ko yumurekko?

- ⁸ Ani taiti gomang te ta nama yumurek, bare ni mu te bagasam;
aking gagi naung du biya ningi nama yumurek ta, wore ni mu te bagasam tala.
- ⁹ Se ani binga nama worem bausa te,
se nama gagi biya dun sang te ta wore,
- ¹⁰ nika kiting te am aga ilu se aga kiti gurguwasam.
- ¹¹ Ani ta balik, "Nikinang menaruk se tiromorom aga lautok ale aga ira kaluwurokko," ma balik ta wore,
- ¹² tiromorom mu nika motam te am nikim la, mu awuk, tirom se kowarkalal mu nika motam te am koma suanta.
- ¹³ Ni aninga angimik nuamur suen la nungem,
ni ani ayam tuagu ningi la aga nungem burangerem.
- ¹⁴ Se ni aninga nungem mu am duap bo, se ani ka nip patawusam;
ani ninguru ikisam, nika ura suen la bita saperem mu ko balu kutuwurekko me terong.
- ¹⁵ Tom ani aga ayam tuagu ningi yumura la la-gawakasam,
mu ni aninga angimik lilim mu ari ko iki-wakasam.
- ¹⁶ Tom ani me bilangerem, am gue te bagerem la,
ni aga ikiem,
ale aga marak bagara tom mu bataguru betere.

17 O Kaem, nika ikia ani ago ko mu ulal biya se ani awuk ko iki saparikko?*

Nika ikia suen biya nunguningkiri,

18 se saun iwita, ani kau saparikko me terong; ani taga anirek ale barasik, wore ni ani agarak am butata baga lagasam.

19 O Kaem, aninga angamang ni kariimet memek nunga moar se kuemonko!

Nina kari nigiting gue ago, tagi talko!

20 Nuna nika nip balu maguwusan, ale den memek memek ni ko ko balsan.

21 O Yawe, arikaya ni me ka kuesan, mu ani betela me nunga kuesam;

se arikaya ni kerak barimasan, mu ani nunga angamang ninguru magoso.

22 Ani me nunga kuesam nunguningkiri, ale kari memek ko nungarkasam.

23 O Kaem, ni aninga angamang motam ari gurugu ale aga ikia suen la ari ikiko.

24 Ale memek mu menawur ale pempem la ningo bagara ko lage te aga bitarko.

140

Kaem ko saonga se ko bitua ningo ko guranek

(David ko wur)

1 O Yawe, ni kari memek alo nuguting te aga bataguru toko!

Aga bitaru se kager ko kari memek me aga bita maguwumonko!

---

* **139:17:** NIV ko bala bo mu Waskia den te aniso iwita aniso: "How amazing are your thoughts concerning me, God."

- ² Nuna pempem nongomang ningi ikia
memek betemonko iki gurugu lagasan.
Ale ngual ngual kager patawusan.
- ³ Nunga nungamili nuguring mu mot memek ko
wore toroman,
mot urer ko kuating memek iwita mu nunga
nungamili kopa te aniso.
- ⁴ O Yawe, aga sinar to se kari memek alo
me aga momon maguwumonko;
aga bitaru se kager daong ko kari alo aga
sapamon se dagulekko balman mu uwuta me
betemonko.
- ⁵ Nunumi patawura ko kari alo mu ani aga ilu-
monko dagarok bo kira beteman;
nuna dagarok ko mayang lage ani te na-
marikko mu te kira karogo nama tai bete-
man.
- ⁶ O Yawe, ani ni ko ko balsam, ni aninga Kaem
masam.
Aga sangaruko niara kete betesam ewere
degewa gurugu ale ikiko.
- ⁷ O Yawe, ni keta suanta ni Kaem, ni aga Bataguru
Tata aora;
ni kager ko tom ningi mu aninga karem
yawara.
- ⁸ Ni memek bitawara alo mu nunga ikia memek
mu me motam la arikko;
nunga ikia memek kaloman wore nunguning
kaparuk se nunumi patawumon bore ko,
maguwurko.
- ⁹ Kager kari memek alo aga laturman

agarak bagasan mu, motam la nungarkiwer
 se me aga kiamonko;
 bare ikup ani angimik te betemonko
 balman mu giris palaguk ale nongota nunga
 maguwurokko.

¹⁰ Tama kaok kaniwara wore nungumik
 kuali waru ale tama ningi nunga waruko;
 mutim du biya mu ningi nunga waru se
 kapamon ale udagi me pila basumonko!

¹¹ Kawel kari memek alo umu ali imi te kuring bo
 me ta nungaruko;
 kager daong ko kari memek alo mu ikup
 memek nunga irok se memek tamonko.

¹² O Yawe, ani ko ikisam ni kariimet
 nungumik mel mena mu nunga bitarsam,
 ale kituwura guat alo mu munan ningo diram
 la nongote betesam.

¹³ Nunguningta, kariimet ningo dirkiryam mu
 nika nip biya amilmil tui se
 diram la ni kema te bagamonko.

141

*Kaem nanga sanguk se kiwem memek kianakko
 ko guranek*

(David ko wur)

¹ O Yawe, ani nika arusam; tairate agate tairko.
 Tom ani ka aurik mu, agiring ikiko.

² Aninga guranek mu mel yawara bo ko tama bur
 siring yawara iwita toko;
 aninga agiting kanuwa mu, tirom bainga ko
 tama bita kisa iwita.

- ³ O Yawe, aninga agiring ko sinar to se
agiring angamili te den memek bo me ta
aratukko.
- ⁴ Ni agarkiwer se ikia memek bo aninga anga-
mang motam me tagirok,
agi kilek memek betera ko kariimet alo
nongorak munan memek bitirik ale
nunga nam giam ningi me nongorak
daigekko.
- ⁵ Kakirip ningo dirkiryam mu aga memek ko bu
am aisuokko,
mu kiwem ningo agate beteso;
nu am ining aisuokko; mu aga dingumuso.
Ani kiwem imi ko me ta angamang ikuwoso,
mu awuk,
ani kariimet memek alo mu nunga
memek koma kaola ko guranek bita lagasam.
- ⁶ Se memek alo umu nunga kari supuling
mu garap te nunga warmon se kapamon,
umu te asele
nunga kariimet nunga ikia sinar aruk se
balmon, “Kari mu ko den umu
nunguningta nunguningkiri,” mamonko.
- ⁷ Ale balmon, “Nononga nosokelel mu
manga papak mam ale parasaram bilik
bilik kaparam iwita kuera mutim duap te sor
iram,” mamonko.
- ⁸ O Yawe, ni keta suanta ni Kaem, ani ni kete la
loaga lagasam;
ni aninga yumura kuwim, se ani nika ningi
yumusam;

ni aga bita to se me kua namarikko.

⁹ Ni aga sangaru se bawang bo ago ko kereman mu me aga kutirokko, nunga dagarok kereman mu ningi me so-rarikko tala.

¹⁰ Bare memek bitawara alo mu nunga ngual awur se nongota nunga dagarok nunga taliparukko, se ani mu yawarakala la nunga kia kaparik ale ningo la bagarikko.

142

Kari ikup ago se Kaem nu sangukko aru wosen-gam

(David Adullam manga gogong ningi yumuwa se den imi batogam)

¹ Ani Yawe kote niasam, nu gomang aisuk ale aga sangukko arusam.

² Ani angamang ikup mu suen la nu manorsam se ikiso.

³ O Yawe, tom ani angamang motam sokel menaso, mu ni keta aninga saonga ko lage mu ko ikisam.

Tuang ani te aolak ilusam mu dagarok bo kaluwura la te kira beteman.

⁴ Ni aninga abeta koma sing sang te loager ale arikko,

kariimet bo aga sangukko mena;
ani kuwim bo ta te yumurekko mu mena,
kariimet bo ta ani ago ko me negeso.

⁵ O Yawe, ani ni kete niasam, ale balsam, “Ni mu aninga yumura kuwim,

se tom ani ali imi te marak baga se mu,
ni aninga mel ningo se gira nunguningkiri,”
ma balsam.

⁶ Se degewa gurugu ale aninga niara ikiko;
ani aeman sisi kaparam.

Kari ikup aisisan mu nuguting te aga
sangaru toko, mu awuk, ani nunga kiarikko
me terong.

⁷ Se ikup ewere ko talipara ningi aga
sangaru to se ani nika nip patawurikko.

Nika ningo mu aninga te bitar se
kariimet ningo diram bitawara mu arigimon
ale tai agarak
ilu biguwumon ale nip patawumonko.

143

*Ikup memek biya ningi baga se Kaem ko saonga
ko guranek*

(David ko wur)

¹ O Yawe, degewa gurugu ale aninga aira ikiko;
nika kiwem mu diram nunguningkiri se ni
den nunguning balsam;
buta se tai aga sangaruko.

² Ni aninga munan me tuatir ilupko,
mu awuk, kariimet bo ta diram nika metam te
me bagoso.

³ Kari ani agarak bitawara mu aga iluwam
ale aga menawu ali karogo aga beteram;
ale tiromorom ningi aga saparam se
kariimet kua namakoyam iwita bagasam.

⁴ Buta se aninga adera angimik sokel menaram,
ale angamang motam ningi yukuwa
saparam.

⁵ Ani ulengkala, tom namaram wore ko angamin tugusam;

ani nika ura suen la wore ko iki gurugu lagasam, ale nika kiting kiwol suen la nungem mu ko, ari ikisam.

⁶ Ani guranek te agiting kanusam ale ni kete ni-asam;

ali marakam ale yu ko tukunangaso iwita, ani ni ko ko niawasam.

⁷ O Yawe, tairate agiring ilupko; aninga adera angimik sail menaram.

Ni kema motam ani ago ko me kaluwurko; buta bitar mu ani kua iwi namara iwita bagarikko.

⁸ Turomola pempem nika kua ani aisa, kumik menara mena mu, aga kasuruko, mu awuk, ani ni kete la loaga lagasam.

Ani aguwaya namarikko wore, ko lage aga kasuruko, mu awuk, aninga adera angimik mu ni kete la sokel taso.

⁹ O Yawe, aninga kager kari alo nuguting te aga bataguru toko, ale ni keta aninga karem iwita aga kaluwurko.

¹⁰ Ni aninga Kaem, nika kiwem aga kasuru se ani karo tuekko;

se nika Bur Ningo lage diram aga kausok ale sor wolong te agarak aolak iluwokko.

¹¹ O Yawe, keta ka nip ko ningo mu ko, aga sangaru toko;

ni ningo dirkiriyam se ikup ningi aga
bataguru toko.

¹² Nika kua aisa mu wetang sapar ale
memek alo mu nunga menawur se sor kutek
maukko;
suen la nunga maguwu ssparko,
mu awuk, ani nika ura kari.

144

Kaem ko kiwem mu am ningo la

(David ko wur)

¹ Ani Yawe nup patawurikko, nu aninga Manga
Aora;
nu ani kager ko munan aga kasurso,
ale kager biya ningi namarikko aga nungurso
burangoso.
² Nu aninga kua aisa ko Kaem, se aninga manga
gek am;
nu aninga Sangam, se nu tala aninga
Bataguru Tata Kari;
nu aninga karem, ani nu kararasam.
Nu sor saki ko kariimet arungu tai ani abowa
tuguso.

³ O Yawe, ana ali kariimet mu, anape mel nungun-
ingkiri se
ni ninguru nanga sinar to lagasam?
Ana ali kariimet yam ko gue, wore ni ninguru
gemang nangaru lagasam.
⁴ Ana ali kariimet mu marir pus maso ale mena
namoso iwita;
anananga marak bagara ko tom mu

tamarum iwita, tom tukunangta baga mena
namoso iwitatata.

- ⁵ O Yawe, ni taiti gomang kaguru ale tai
kaparko; duruk nunga kau to se tama bur
barasukko.
- ⁶ Pure nikim bitar se kaparuk se kager kari
memek nunga parusuwurko;
nika gatuu mare te nunga karo se nagumonko.
- ⁷ Kualala kiting garuku se tai kaparuk se
aninga bataguru to ale aga sangaruko;
yu lom bibiya ewere ningi se,
sor iwareng ko kariimet nuguting te aga
bataguru toko.
- ⁸ Nononga nuguring mu den kawel ago terong
mam,
se nunga nungamili mu guruga patawura
karogo tala.
- ⁹ O Kaem, ani wur bo iru ilu kisekko;
ani aga gita kolarik ale wur ilu kisekko.
- ¹⁰ Ni king nunga sangorsam se nuna kager te
marirasan ko Kaem;
se ani nika ura kari David, baenat kore
memek wore ningi aga bataguru taem.
- ¹¹ Buta se sor iwareng ko kari nuguting te aga
bataguru to ale aga sangaruko!
Nononga nuguring mu den kawel ago terong
mam,
se nunga nungamili mu guruga patawura karogo
tala.
- ¹² Nanga sangaru se anananga kuriang
kari nunga kulak te la mu, tam bisek ali

welang te aragoso iwita aragamonko;
 se nanga nanawusari mu, king ko kawam
 biya ko ngatalek bibiya kiwol karogo aora
 biya iwita bagamonko.

¹³ Nanga ningam mu inang duap duap karogo
 terong ma saparukko;
 se nanga sipsip mu kuriang ninguru
 ilumon se kaparuk ale ninguru sor to
 saparukko;

¹⁴ se nanga bulmakau mu, suen la kuriang
 nutagu ningi karogo yukuwa sapamonko.
 Se udagi kager memek por kuluka ale utu nagura
 mu menaruk,
 se nanga talipara ale sor iwareng te
 nangarak namara mu bo ago me aniruk,
 se wonong tuagu ningi yaman ko niara kikiru
 mu mena namarukko.

¹⁵ Kariimet marak uwuta nungumik te kaposu mu
 amilmilamonko;
 kariimet awiriya Yawe mu nononga Kaem,
 mu amilmilamonko.

145

*Kaem ko nup biya se ko kiwem ningo ko amilmil
 wur*

(David ko wur)

¹ Ani nip biya ko balu pagikko, ni aninga Kaem se
 aga King;
 ani pempem la butata nip patawu se la-
 garikko.

² Kowarkalal pempem la ani nip patawurik
 ale ka nip pempem la butata gi patawu se
 lagarikko.

- ³ Yawe mu ko nup biya, se nup patawusan mu am diram;
noko nup biya mu ko iki kutuwura ko mu me terong.
- ⁴ O Kaem, kuriang gue aitak mu, aking kuriang gue bo udagi mu, nika ura bibiya betere mu nunga manarmonko;
nika kiwem bibiya duap duap mu ko nunga manaru gurugumonko.
- ⁵ Nuna nika nikim sokel garagar se nip biya mu ko balmon,
se ani mu nika kiwem mu ko ikia to se la-garikko.
- ⁶ Kariimet nika ura sokel garagar ago betere mu ko balmon,
se ani mu ni mel bibiya betere mu ko balu pagikko.
- ⁷ Nuna nika ningo suen biya mu ko amilmilamon ale wur amilmil ilumon,
ale nika munan ningo diram la mu ko amilmil kelagamonko.
- ⁸ Yawe mu gomang lila se gomang bataga ko Kaem;
nu gomang tairate me magoso,
se nu bo ko kua tuata ko munan karogo terong mam.
- ⁹ Yawe kariimet suen la nongorak ningo;
nu mel suen la nungam mu ko gomang bataga karogo.
- ¹⁰ O Yawe, ni buruk kausik mel gotektek suen la nunga nungem se nama taiwasan, mu nika nip patawumonko;
nika kariimet mu suen la amilmil kisimonko.

- 11 Nuna nika kingdom nikim garagar mu
ko balmon, ale nika sokel garagar mu ko mu-
nakamon,
12 se kariimet suen la nika kiwem sokel ago bibiya
beterem mu ko ikimon,
ale ka kingdom nikim ago yawarakala mu ko
ikimonko.
13 Nika king ko bagara mu kumik menara
mena, se ni king ko tom pempem baga
lagerko.

Yawe mu noko den kaolam mu diram la karo
saposu,
ale ko kiwem suen la mu gomang lila te
betesu.

- 14 Nu awiriya ikup ningi bagoso mu sangarso;
nu awiriya dagulam mu patawuso se
sanamosu.
15 Melmasak suen la marak bagasan mu amilmil
te nikate loagasan;
ale inang ko kuesan mu ni inang nungarsam.
16 Ni kiting ulaluwusam, ale kariimet mel i
ko tukunangasan mu nungarsam.

17 Yawe mel suen la beteso mu ningo se diram la
betesu;
nu kiwem suen la mu gomang lila te la beteso.

- 18 Awiriya saonga ko nu arusan,
nuna nongomang ningi nunguning te nu aru-
san,
mu nu nongorak pingi bagoso.
19 Nu awiriya noko bowa ningi bagasan,
mu mel bo ko tukunangasan mu nungarso;
nu nunga niara ikiso ale nunga sangarso.

- 20 Nu kariimet nu ko kuesan mu nunga bitarso;
bare kariimet memek bitawara mu nunga
maguwurokko.
- 21 Ani pempem la Yawe nup patawurikko.
Se melmasak suen la marak bagasan mu noko
nup laili butata
pempem patawu se lagamonko.

146

Yawe te la ira sanami se laganakko

- 1 Ani Yawe nup patawurikko!
Ani angamang motam lilim la te nup
patawurikko.
- 2 Aninga bagara tom lilim la te Yawe nup
patawurikko;
aninga amotam loagawara ko tom imi
lilim la te, Kaem ko wur ilu se nup patawu se
lagarikko.
- 3 Nina ali imi ko kari supuling nongote me ira
sanamaralko;
ali kari bo ta me ninga sangukko.
- 4 Mu awuk, tom nuna nodora arataso, mu
nuna nungumik guang ali ningi namoso;
ale nunga ikia betemonko den nungurman
mu mena namoso.
- 5 Bare kariimet Jacob ko Kaem mu nunga
saonga bagoso, mu amilmilamonko;
nuna Yawe, nononga Kaem, mu kote la loaga
lagasan.
- 6 Nu taiti se ali, se gagi se mel suen la nunga ningi
nungam,

ale tom suen biya ko kiwol umu diram la iki
karo tui lagoso.

7 Nu kariimet kituwura guat alo, nunga bita
maguwusan, mu nunga sangarso;
ale kariimet na inang ko kuawasan mu inang
nungarso.

Yawe mu kariimet talipara ningi anisan mu nunga
sangarso se aratasan;

8 se kariimet nomotam sisira mu nomotam pa-
garso se sor arigisan.

Nu kariimet nongomang bataga te magi
tarawasan mu nunga sangarso,
ale kariimet ningo diram mu nunga kueso.

9 Nu kariimet awar taira ale anananga ningi
bagara mu nunga sinar taso,
ale imet gerewa se kuriang marmar mu ago-
tala nunga sangarso.

Bare nu kariimet memek mu nunga ikia
bitawasan mu menawuso.

10 Yawe butata King ko tom pempem бага lagoso;
O Zion kariimet, nenenga Kaem butata pem-
pem бага lagoso.

Se Yawe nup patawuralko! Aleluya!

147

Kaem Jerusalem bitarso wore ko amilmil wur

1 Yawe ko nup patawunakko!
Anananga Kaem wur te nup patawura mu kiwem
ningo,
noko nup patawura ko kiwem mu
yawarakala se diram!

- 2 Yawe akingtala Jerusalem kuwim kuwim te kaloso;
nu Israel ko kariimet parasaman sor saki
te bagakasan wore nunga gi bolala nunga awuso.
- 3 Nu kariimet nongomang motam parasaram mu nongomang taso,
ale nunga lot gawir kalo nungurso.
- 4 Nu baras suen la nunga iki saposo,
ale suan suan nunup awu awu karogo nama-ram.
- 5 Anananga Kari Biya nup biya, se sokel garagar;
noko ikia sinar mu kumik ko tom batoga bo mena.
- 6 Yawe mu kariimet nunumi ago kapasan mu nunga tagi patawuso,
bare kariimet memek bitawara mu nongorak kapa ali ago nunga beteso.
- 7 Yawe wur amilmil ilu tualko;
bawe te yagowom gurugu anananga Kaem tualko.
- 8 Nu taiti nuwi beteso se arataso ale taiti gomang kaluwuso;
nu tuwik ali lilim tuso se sirsir duruk motongar te aragoso.
- 9 Nu bulmakau na nungarso,
ale inangnang ko gotek na ko niasan mu na nungarso.
- 10 Horse ko sokel mu tamatama, bare umu Kaem gomang motam amilmil me tuso.
Turan te, kari nuar sokel tamatama mu ko, Kaem gomang motam me barasoso tala, mena.

- 11 Bare kariimet noko nguanga se,
noko kua nangara ko munan
nongomang tui se kote loaga lagasan,
mu nu ninguru nunga amilmiloso.
- 12 O Jerusalem, ni Yawe nup patawurko;
O Zion, nika Kaem nup patawurko.
- 13 Mu awuk, nu nika sor kuring sokel tuso,
ale nika kariimet nika ningi bagasan, mu
marak sokel nungarso.
- 14 Nu nika ali ko tom bitarso se terong aniso,
se inang ningo nuam kisiso se ni karogo
terong masam.
- 15 Noko den balso se tairate ali imi te tai kaposo ale
nunguning kaposo.
- 16 Nu tama bur beteso se sor ereso,
ale sor ninguru ipiso ale birigira ningi taiso,
se ali awote sirar ma saposo.
- 17 Nu tuwik muguri bibiya manga
karakarang iwita mu warso se kaposo.
Se awiri tuwik ipi birigira karogo kaposo mu te
bagarukko terong?
- 18 Aking nu balso se yu ipiram ale auram mu
palenga yu ko namoso;
nu noko marir guruguso patawuso se yu
palengoso ale naguso.
- 19 Nu noko munan den mu Israel nungaram,
noko kiti guruga ko den se noko karo tuata ko
den mu ko kariimet umutang nungaram.
- 20 Bare nu munan imi sor bo ta nongote me bita
arigam, mena;

nuna noko munan den me ko ikisan.

Yawe ko nup patawunakko!

148

Mel suen la, duruk te, ali imi te, Kaem nup patawumonko

¹ O aleluya! Yawe ko nup patawunakko!

Taiti kuali mel suen la, noko nup patawuralko!

² Nina ko engel alo duruk wonong te suen la mu nina ko nup patawuralko.

³ Nina worem sige baras taiti awote nikim kapawasan, nina ko nup patawuralko; baras kaniwasan mu ko nup patawuralko.

⁴ Yu biya kuali, se mel suen la taiti kuali aniso, mu noko nup patawuralko.

⁵ Mel suen la imi mu nuna Yawe ko nup am patawumonko!

Mu awuk, nu balam se nuna arataman.

⁶ Nu balam se tala nunga kuwim kuwim te sokel ago bagasan; nu balam se nuna tom suen biya butata baga gilingisan.

⁷ Ali imi te mel suen la Yawe nup patawumonko! Wal bibiya se mel suen la gagi du te anisan mu se,

⁸ pure nikim se tuwik samamer, se taiti nuwi se, daula bibiya noko kuring karo tusan mu buta noko nup patawumonko!

⁹ Se duruk motongar se duruk bibiya se,

- tam nunguning nasan mu se, giarum ningi ko tam,
¹⁰ se buruk kausik tarak inangnang mel,
 wonong ko se giarum ningi ko se, makina gawitiru,
 mu suen la noko nup patawumonko!
¹¹ Se nina king se, ali lilim la ko kariimet,
¹² se ali sor supuling se kari bibiya,
 se imet itiwik se kari kulak,
 se kariimet garuk se kuriang gotektek,
¹³ mu nina suen la Yawe ko nup patawuralko!
 Nu kota suanta nup biya.
 Noko nikim, ko sokel, ko nup biya, mu ali se taiti kia saparam.
¹⁴ Noko kariimet Israel mu noko gomang motam, se nu sokel nungaram se ko nup patawusan.

Se Yawe ko nup patawunakko! Aleluya!

149

Kaem ko kariimet nunga ningo beteram ko amilmil

¹ O aleluya! Yawe ko nup patawuralko!

- Wur iru iluwal ale nup patawuralko;
 nina ko kariimet biguwural ale ko nup patawuralko.
² Israel kariimet, Yawe ko amilmilaralko, nu ninga nungam;
 Zion kariimet, ninga King ko amilmilaralko.
³ Bawe moa se, gita ela se, iru seseka se nup patawuralko!

- 4 Mu awuk, Yawe nina noko kariimet ninga ninguru amilmiloso;
nu nina ninimi karogo kapaman se nu ninga sangaru tam.
- 5 Nu nenenga ninip biya mu bala iwita nisipiling tugumam se ninguru amilmilar-alko;
ale tirom anira tom te karogo la amilmil wur ilu se lagaralko!
- 6 Kaem nup biya tuata mu nina nigiring te aniruk se,
batir kore wuli kapawara mu nigiting te iluwal,
- 7 ale te sor saki ko kariimet memek mu nunga memek koma nunga maguwuralko;
- 8 ale nunga king se nunga kari bibiya mayang aora te nunga taliparal,
- 9 ale Kaem ikup aguwaya nunga memek koma balam mu te nunga beteralko.
Kaem ko gomang motam noko kariimet nunga mu uwutata.

Aleluya! Yawe nup patawuralko!

150

Kaem nup patawura ko wur bo

- 1 O aleluya! Yawe ko nup patawuralko!
- Noko kuwim laili ningi ko nup patawuralko;
noko sokel taiti gomang te mu ko nup patawuralko.
- 2 Ura bibiya sokel ago beteram mu ko nup patawuralko;

noko nup biya kualala biya aniso mu ko nup patawuralko.

³ Kua sokelel itugu se nup patawuralko;
gita kulele ela se nup patawuralko.

⁴ Tambourine sisuwu se, iru se, nup patawuralko;
goyak bawe ela se, iru se, nup patawuralko.

⁵ Kapa bilik moral ale te nup patawuralko;
moral se ko nirung biyala kaparuk se te nup patawuralko.

⁶ Melmasak suen la marak bagasan mu Yawe nup patawuralko!

Aleluya! Yawe Biya nup patawuralko!

KAEM KO DEN
The New Testament and portions of the Old Testament
in the Waskia Language of Papua New Guinea
Buk Stat, sampela hap long Buk Song, ol Provep, na
Nupela Testamen long tokples Waskia long Niugini

Copyright © 1985, 2011, 2014 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Waskia

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-11-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

45c04e90-82c9-592e-bfe2-f39dfa146f32